Министерство культуры Республики Бурятия
Государственный архив Республики Бурятия

Электронная база данных архивных документов на монгольской письменности из фондов Государственного архива Республики Бурятия

г. Улан-Удэ
2020 г.

В 2020 г. рамках Государственной программы Республики Бурятия «Культура Бурятии» Государственный архив Республики Бурятия в целях обеспечения доступа к архивным документам на монгольской письменности продолжил реализацию проекта по их выявлению, переводу и созданию электронной базы данных.

В результате анализа фондов Государственного архива Республики Бурятия, требующих ввода в научный оборот архивных документов на монгольской письменности, были выбраны фонды № 8 «Хоринская Степная дума», № 451 «Главный тайша Хоринской Степной думы» с объемом документов 2726 ед. хр. за 1822-1904 гг.

Работа по выявлению, переводу и созданию электронной базы данных документов на монгольской письменности из фондов Государственного архива Республики Бурятия состояла из последовательных этапов, в результате которых на сайте Государственного архива Республики Бурятия www.gbu-garb.ru и на интернет-портале www.soyol.ru в подразделе «Электронная база данных документов на монгольской письменности из фондов Государственного архива Республики Бурятия» размещена электронная база данных. Пользователям будет предоставлена возможность увидеть, как общий перечень документов электронной базы, так и получить доступ к электронному образу документа. Электронный образ документа представляет собой совмещенный текст – электронный образ документа на монгольской письменности и текст перевода на бурятском языке.

На сегодняшний день выявлено, отобрано и переведено с монгольской письменности 170 листов документов «Хоринская Степная дума» и «Главный тайша Хоринской Степной думы».

ПЕРЕЧЕНЬ
документов на монгольской письменности фонда № 8 «Хоринская Степная дума»

№ п.п.	Дата документа	Заголовок документа	Поисковые данные (фонд, опись, дело, номер листа)	Примечания
1.	[1831 г.]	Сведения о буддийском вероисповедании у бурят, количестве верующих, лам, дацанов и их местонахождении, службе и должностях в дацанах по Хоринской Степной думе	Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.8-8 об., 9-9 об., 10-10 об., 11-11 об.	
2.	20 апреля 1835 г.	Рапорт старосты Хутуга Очирова и писаря Адуусая Майдариева голове-зайсану Занге Дэнцинову о том, что по его приказанию перекочевали и дали согласие присоединиться к агинцам с подписями	Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.7-7 об.	
3.	30 декабря 1849 г.	Распоряжение главного тайши хоринских бурят Тарбы Жигжитова голове Доржи Галзутову о выяснении долгов у подданного Дэлэга Дэлгэрова	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.58-58 об.	
4.	01 сентября 1850 г.	Переписка главного хамбо ламы Суванова с Хоринской Степной думой о полученном урожае с сенокосных и зерновых угодий	Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.1	

5.	10 ноября 1854 г.	Докладная записка головы Ходаевского рода Доржиева главному тайше 14-ти хоринских родов [Тарбе] Жигжитову о взыскании долга с Азараева Дугара, который он взял у покойного Дэлэга Дэлгэрова	Ф.8 Оп.2. Д.75. Л.64-64 об.	
6.	16 апреля 1855 г.	Донесение Барун-Харганатской инородной управы главному тайше Хоринской Степной думы Тарбе Жигжитову о 25-летней службе головы Тагара Дэлэкова с просьбой присвоить ему офицерское звание	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.8-8 об.	
7.	Апрель 1855 г.	Характеристика головы Барун-Харганатской инородной управы Тагара Дэлэкова, составленная на общем собрании уважаемых лиц ведомства, с прошением о присуждении ему чина обер-офицера	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.26-26 об., 27-27 об., 28-28 об., 29-29 об., 30-30 об., 31	
8.	26 мая 1855 г.	Донесение заседателя Батынова главному тайше Хоринского ведомства Тарбе Жигжитову о необходимости русского письмоводителя для проведения учета с просьбой об отправке такового	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.51-51 об.	
9.	10 июня 1855 г.	Сведения об отказе от воинской службы крестьянина Сергея Киреева Мухоршибирской волости вместо Санжи Ирдынеева крещеного как Ивана Герасимова Ковалева	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.342	
10.	14 июня 1855 г.	Сведения о выделении сенокосных и пахотных угодий по общественному приговору жителей Ильки Курбинского отделения	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.33	

11.	28 июня 1855 г.	Сведения об изъятии имущества у инородца Балдана Бочигтуева Гучитского рода и притеснениях старостой Убгэном Балсановым	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.53	
12.	03 июля 1855 г.	Донесение главному тайше Хоринского ведомства Тарбе Жигжитову об отказе заседателем Шойдором Тэгшиином проведения учета из-за болезни	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.52-52 об.	
13.	10 июля 1855 г.	Приказ главного тайши 14-ти хоринских родов [Тарбы Жигжитова] заседателю Аюше Дэлэкову относительно просьбы инородцев Новоильинского селения о разрешении земельных споров в местности Мухор-Тала	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.39-39 об.	
14.	Июль 1855 г.	Распоряжение главного тайши хоринских бурят [Тарбы Жигжитова] старосте Норбо Аюшину о неполной доставке бревен бурятом Юмом Юмсуновым для строящегося дома еврея Ширмана	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.1-1 об.	
15.	24 октября 1855 г.	Формулярный список инородца Цаганского рода Хоринского ведомства Иролту Дансуханова	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.10-10 об., 11	
16.	27 октября 1855 г.	Послужной список шуленги Барун-Хуасаевского рода Хоринского ведомства Бадмы Сэбэгова	Ф.8. Оп. 2. Д. 75. Л.23-23 об., 24	

17.	30 октября 1855 г.	Сопроводительное письмо выборного Батанайской инородной управы Эрдэни Нохойхонова главному тайше Хоринской Степной думы Тарбе Жигжитову об отправке формулярного списка головы Шалхара Цэгэнова	Ф.8. Оп.2. Д.75 Л.3	
18.	1855 г.	Титульный лист. Формулярный список головы-шуленги Батанайской инородной управы Хоринского ведомства Шалхара Цэгэнова	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.4-4 об.	
19.	1855 г.	Донесение выборного Цаганского рода Убаши Энхэнова главному тайше Хоринской Степной думы Тарбе Жигжитову об отправке формулярного списка головы-шуленги Иролту Дансуханова	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.13	
20.	[1855 г.]	Записка тайши Хоринской Степной думы Тарбы Жигжитова о рассмотрении собранием думы необходимости организации учета совместно с Верхнеудинским окружным казначейством и объяснения заседателя Тэгшына об освобождении его от учета	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.56	
21.	[1855 г.]	Титульный лист. Дело о растрате казенных денег старостой Ацагатского родового управления Убгэном Балсановым в размере 186 рублей	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.294	
22.	12 января 1856 г.	Справка от родовичей Хоринского ведомства, проживающих по реке Ильке, о выделенных земельных угодьях под сенокосные и посевные участки для 21 человека по приказу Хоринского главного тайши от 10 июля 1855 г.	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.41-41 об.	

23.	31 мая 1856 г.	Донесение старосты Курбинского отделения Гавриила Костромина главному тайше Хоринской Степной думы Тарбе Жигжитову о выделении пахотных и сенокосных угодий для оседлых жителей	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.34-34 об	
24.	[1856 г.]	Подтверждение почетных лиц каждого рода Курбинского отделения о поселении старосты Гавриила Костромина на выделенном ему участке	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.35-35 об., 36	
25.	[1856 г.]	Прошение крещеных оседлых инородцев Новоильинского селения заседателю Аюше Дэлэкову о разрешении строительства зимовья у устья Ташелана для разведения скота	Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.42, 43	
26.	21 мая 1861 г.	Предписание Забайкальского областного управления главному тайше хоринских бурят Очирову о запросе приговора по выбору головы Цаганской инородной управы вместо заболевшего Вандана Юмсунова (перевод шуленги Бадмаева)	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.48 об	
27.	22 декабря 1861 г.	Донесение головы Галзутской инородной управы Намсараева в Хоринскую Степную думу об избрании выборных этого рода зайсана Гонбо Вачируна и Гэлэга Сангитова	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.18	
28.	28 марта 1862 г.	Донесение головы Жамьяна Намсараева Хоринской Степной думе об отправке общественного приговора о выборе заседателя Адоскина	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.20	

29.	Март 1862 г.	Предоставление списка доверенных лиц чиновнику Зокандрию(?) Улябрьскому (?) для участия в выборах головы Барун Хуасайского рода вместо Цэбэга Хултэнова	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.26, 27, 28	
30.	04 мая 1862 г.	Донесение головы Барун-Кубдутской инородной управы Дашибалова (?) Хоринской Степной думе о прошении родового старосты Эрдэни Галсанова об освобождении его от занимаемой должности по состоянию здоровья	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.36-36 об.	
31.	1862 г.	Донесение заседателя Вачиржаба Хайдабуна Хоринской Степной думе о замене сторожа Николаевского сумэ Осипом Гиноским вместо заболевшего Артема Хасагорова	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.2	
32.	[1862 г.]	Донесение головы Худайской инородной управы Цэбэнова Хоринской Степной думе о вручении звания шулинги сыну заседателя Вачира Хайдабона Ринчину Вачирову	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.3	
33.	[1862 г.]	Предоставление на имя старосты Зундуя Абжинова списка доверенных лиц Дабатуя и Шибертуя для участия в выборах головы вместо умершего Буянтуева	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.21, 22	
34.	1862 г.	Предоставление списка доверенных лиц зайсану Тогтохону Бэрхиеву и чиновнику Бархаеву для участия в выборах головы Цаган-Хуасайского родового управления по повелению головы Барун-Хуасайского рода Абидуева	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.29, 30	

35.	[1863 г.]	Предоставление списка доверенных лиц помощнику Барун Хуасайского рода Эрдэни Номшиеву для участия в выборах головы этого рода вместо умершего Сэдэба Буянтуева	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.24, 25	
36.	06 апреля 1864 г.	Прошение зайсана Барун-Хуасайского рода Сэлбэ Нэхэева Хоринскую Степную думу о выдаче ему разрешении на поездку в город Урга для покупки необходимых товаров	Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.167	
37.	12 июля 1864 г.	Донесение голов, доверенных и других почетных лиц в Хоринскую Степную думу об окончании ремонта дороги [Заганского хребта] (отчет-приговор прилагается)	Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.34-34 об.	
38.	12 июля 1864 г.	Донесение договорщиков по ремонту дороги Заганского хребта Жамцоева и Очирова Верхнеудинскому земскому заседателю Миховойскому о неявки на работу 26-ти лиц с разных родов	Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.39-39 об.	
39.	23 октября 1864 г.	Донесение головы Гучитской инородной управы Цаганова Хоринской Степной думе о прошении инородца Барун-Гутайского инородного управления Норбы Тоболова поехать в город Урга на собственные средства с десятью товарищами для покупок	Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.193-193 об.	
40.	06 декабря 1869 г.	Донесение Барун-Хуасайской инородной управы Хоринской Степной думе о выборе старосты Батойского инородного управления Цэдуба Лабганова вместо больного Цыремпила Гэлинова	Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.17-17 об.	

41.	14 октября 1875 г.	Формулярный список головы Галзутской инородной управы Хоринского ведомства Гомбожапа Очирова о его работе на разных должностях	Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.23-23 об., 24, 24 а об., 25, 24 об., 24 а, 25 об., 26	
42.	[1875 г.]	Формулярный список выборного Галзутского рода Хоринского ведомства Гэлэга Санхидова	Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.30-30 об.	
43.	[1875 г.]	Формулярный список старосты Галзутского рода Хоринского ведомства Очира Цэбэкова	Ф.8. Оп.2. Д. 217. Л 31-31 об.	
44.	[1875 г.]	Формулярный список помощника старосты Галзутского рода Хоринского ведомства Радны Намсараева	Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.32-32 об.	
45.	[1875 г.]	Формулярный список старосты Дэмбрэла Зангина	Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.33-33 об.	
46.	[1875 г.]	Формулярный список головы Галзутского рода Хоринского ведомства Соднома Итэгылова	Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.40	

47.	24 декабря 1878 г.	Общественный приговор доверенных от населения Хоринской Степной думы об отсутствии необходимости выбора полевых старост, т.к. прежние родовые старосты и их помощники справлялись с казенными и общественными поручениями	Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.36-36 об., 39	
48.	25 декабря 1878 г.	Донесение головы Худайской инородной управы Цэдэна Ванданова главному тайше Хоринской Степной думы [Цэдэбу] Бадмаеву об избрании выборных Ринчина Номтоева и Чоймпила Жинмитова	Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.293-293 об.	
49.	20 января 1879 г.	Представление общественного приговора Галзутской инородной управы в Хоринскую Степную думу и списка лиц, нуждающихся в посевном зерне	Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.56, 56 а	
50.	02 апреля 1879 г.	Донесение помощника Ара-Хонхолойского родового управления Бимбы (Бадмы) Банзарова в Хоринскую инородную управу о выборе старосты Эрдэнииева	Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.278	
51.	06 августа 1879 г.	Донесение головы Галзутской инородной управы Жидбы Очирова главному тайше Хоринской Степной думы Цэдубу Бадмаеву о выборе Зэргэлинского родового старосты Доржи Бубуева вместо умершего Цэрина Жимбаева	Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.363	
52.	[1879 г.]	Формулярный список заседателя Хоринской Степной думы Бадмацэрэна Дашипылова	Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.282 об., 287	

53.	[1879 г.]	Общественный приговор Барун-Харганатского рода о выборе зайсана Доржижаба Аюшиева, выпускника Аннинского училища, с характеристикой его личности	Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.377-377 об., 379-379 об., 380	
54.	29 марта 1887 г.	Донесение заседателя Дамдина Цэбжитова в Хоринскую Степную думу о выборах Шарайтского головы Аюшина и выборного Бадмы Цэдэпова	Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.42	
55.	23 декабря 1887 г.	Письмо Хоринской Степной думы членам собрания думы о необходимости проведения общего собрания для организации делопроизводства на русском языке	Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.2-2 об.	
56.	Декабрь 1887 г.	Доверенность бурят Хоринского ведомства с указанием лиц и делегируемых ими полномочиями на все общественные поручения, решения дел с подводной повинностью и участие в собраниях	Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.6-6 об.	
57.	[1887 г.]	Список доверенных лиц из разных родов для участия в общественном собрании для решения разных вопросов	Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.1-1 об.	
58.	03 января 1888 г.	Записка помощника тайши Хоринской Степной думы Очирова о решении общего собрания об отказе от изменения организации работы Барун-Кубдутской управы и об отсутствии доверенного Галзутской родовой управы	Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.5	

59.	18 марта 1896 г.	Расписка Гэвы Ахадина о получении денег с обязательством применения тибетских лекарств, во время болезни учащихся Анинского училища	Ф.8. Оп.2. Д.483. Л.2	

ПЕРЕЧЕНЬ
документов на монгольской письменности фонда № 451 «Главный тайша Хоринской Степной думы»

№ п.п.	Дата документа	Заголовок документа	Поисковые данные (фонд, опись, дело, номер листа)	Примечания
1.	18 мая 1838 г.	Прошение гэлуна Жодбоева главному тайше 14-ти хоринских родов Ринчин-Доржо Дэмбилову о разделении покосов по 3 рекам, об установке правил строительства поскотников и ограды на расстоянии 5 километров друг от друга от реки Харьяста до северной стороны Шугыта	ГАРБ. Ф.451. Оп. 1. Д.2. Л.201-201 об., 202	
2.	06 октября 1838 г.	Прошение ясачного Зун Хуасайского ведомства Самбу Тугэдэя главному тайше Хоринской Степной думы Ринчиндоржо Дэмбилову о возврате имущества жене умершего родственника Наминдай Чихэрэе	Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.14-14 об., 15	
3.	13 февраля 1839 г.	Приговор старост Гучитского ведомства о незаконном скосе сена ясачным Цэдэбом Тэгшыном на сенокосном угодье Хохюуртайского дацана	Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.4-4 об., 5	
4.	19 февраля 1839 г.	Донесение головы Эрдыниева главному тайше 14-ти хоринских родов Ринчин-Доржо Дэмбилову об утверждении сенокосных угодий Хохюуртайского дацана в связи с незаконным скосом сена ясачным Гучитского ведомства Цэдэбом Тэгшыном	Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.3-3 об.	

5.	12 июня 1840 г.	Донесение Гаврилы Зобаина, перешедшего в разряд крестьян, об ошибочном причислении его к Барун-Хубдутскому ведомству вместо Зун-Хубдутского	Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.238-238 об.	
6.	17 [марта] 1846 г.	Прошение ясачного Галзутского рода Юмухуна Бадмаина главному тайше 14-ти хоринских родов Нинолаю Николаевичу Дэмпилову о возврате его имущества	Ф.451. Оп.1. Д.3. Л.4-4 об., 5	
7.	16 сентября 1847 г.	Донесение Хоринской Степной думы о подготовке пара под залог и остатках зерна по каждому из 14 хоринских родов	Ф.451. Оп.1. Д.3. Л.149-149 об., 150	
8.	25 февраля 1848 г.	Отношение Хоринской Степной думы главному тайше Николаю Николаевичу Дэмбилову о возврате письмоводителя Сумарокова и принятии дел у него по описи	Ф.451. Оп.1. Д.3. Л.8-8 об.	
9.	23 апреля 1848 г.	Прошение писаря Хоринской Степной думы Венедикта Сумарокова главному тайше Хоринской Степной думе Николаю Николаевичу [Дэмбилову] о предоставлении допросных, исковых дел за 1842 год, а также финансовых дел Хоринской Степной думы за 1844-1846 годы	ГАРБ. Ф. 451. Оп. 1. Д.3. Л.7-7 об.	
10.	08 февраля 1853 г.	Расписка старосты Эрдэни Намицэрэнова исполняющему обязанности тайши Хоринской Степной думы Тубдэру Цэбэкову об исполнении поручении по сбору недоимок с населения, задолжавшего в экономических магазинах	Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.72-72 об.	

11.	19 февраля 1853 г.	Донесение Хоринской Степной думы главному тайше 14-ти хоринских родов Тарбе Жигжитову о дисциплинарном воздействии на инородные управы, не представивших в указанные сроки именные списки заемщиков хлебных магазинов по своим ведомствам	Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.35-35 об., 49	
12.	17 мая 1853 г.	Список жителей Худайского рода, получившие зерновые семена из Шулутайского экономического магазина	Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.93	
13.	25 сентября 1853 г.	Общественный приговор голов, выборных, старост Хоринского ведомства о недоимках по хлебным магазинам с просьбой не переводить долг в денежный эквивалент и объяснением причин их возникновения	Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.135-135 об., 136-136 об.	
14.	25 октября 1853 г.	Донесение головы Зун Кубдутского рода Тобхоина тайше Хоринской Степной думы Жигжитову о поручении выборному Бадме Бунхаеву и есаулу Бадме Занданову проследить сбор недоимок в 7-ми экономических магазинах	Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.145-145 об., 161	
15.	[1853 г.]	Список жителей Худайского рода, получившие зерновые семена из экономического магазина	Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.92-92 об.	
16.	1853 г.	Согласие на выделение излишков хлеба для двух родовых управлений Барун-Харганатской инородной управы Хоринской Степной думы в устье рек Сулхары и Тугнуя с просьбой о дозволении оказать помощь в следующем 1854 году	Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.290-290 об., 291-291 об.	

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

№ 1

Сведения о буддийском вероисповедании у бурят, количестве верующих, лам, дацанов и их местонахождении, службе и должностях в дацанах по Хоринской Степной думе

[1831 г.]

(дээрхи бэшэгынь нялтатай саарһан доро хүсэд харагданагүй)

1. Байгал далайн үмэнэ, Шэгэмүниин шажантан хэды шэнээн, ямар улад бэ гээ һаа, 7 хушуун улад байгаад, эрэ эмын хамтаар 1) Анаагай Хори - 42624, 2) Агын Хори - 11032, 3) 18 отог - 39723, 4) Баргажанай 5 отог - 3429, 5) 15 отогой - 18273, 6) Түнхэнэй - 13371, эдэнэр далайн урда бээдэ -128352, 7) далайн хойто бээдэ — Алайрай эрэ бэе - 4136. дүн хамта = 132488.
Ламанарай тоонь хэды бэ гээ һаа, Анаагай Хоридо - 636, 2) Агын Хоридо - [illegible], 3) 18 отогой - 3312, 5) (эхэ соонь алдуутай бэшээтэй, 4) байха ёһотой — [illegible].) Баргажанай 5 отогто - 40, 5) 15 отогой - 237, 6) Түнхэнэй - 170, 7) Алайрай - 42, дүн хамта = 4563.
Хэды шэнээн дасангуудтай бэ, тэдэгээр ямар газарнуудта бэ гээ һаа, Анаагай Хориин Худан, Анаа, Асагад, Шисаана, Эгэтэ, Галтай, Суулга, Хүртэйтэй? - 8; Агын Хоридо Агын ба Ононтой - 2; 18 отогойнь: Хүлэн, Зэдэ, Аса, Гэгээтэйн 2, Үшеетэй, Загастай, Юрөө, Янгаажан, Сухэ, Булатүмэр, Хэрээтэ, Хүдэриинтэй - 13; 15 отогойнь: Гүнэйн, Тугшанай, Худэрхэ, Тарбагатай, Бэрсэ, Улханайтай - 6; Баргажанай 1; Түнхэнэйнь: Хэрмэн Булагай, Бургалтайтай - 3; Алайрай 1; хамта 34 дасангууд.
Хамба лама хаана гэртэй бэ гээ һаа, Хүлэн нуурай захада дасангай дэргэдэ гэртэй юм. Тэрэнэй мэдэлэй даабаринь юун бэ гээ һаа, 34 дасангууд ба, лама хуварагуудай шажанай хамаг хэрэгүүд байгаад, шажан тухайн хуулиин али[баа] хэрэгүүд юм. Тэрэнь хэнээр һунгагдадаг бэ гээ һаа, тэрэхүү хамба ламын һэрюун сагаа орһоо бэлэдхэхын тулада, 34 дасангай түрүү ламанар ба долоон хушуунай түрүү ноёд зонтойгоор эрдэмэй зэргые шалгажа һунгаад, тэрэ хамба ламаһаа номой үйлэнүүдээр дүүрэн адислагдаһан хамбын туһалагшадһаа оро гараһанай хойно һунгалтые ахамадта хүргэгдэхэ юм.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.8. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Продолжение документа № 1

Ламанартан ямар байдалтай бэ гээ һаа, үргэлжэдэ номой ёһоор хэшээнгылэн, мүргэл ба номой үйлэдбэрсэр байха юм. Тэрэнэй тушаалынь юун бэ гээ һаа, тэдэ 34 дасангуудай шэрээтэнэр ба, гүрүү ламанарта һахил ван, жинан, лүн түрүүтэнээр адислаха убадини багша болой.
Ямар олзоор байдаг бэ гээ һаа, өөрын зөөриин дээрэ, хубита дасангай хуралай ба элдэб үргэсые тэрэ дасангай лама хуварагууд хубаажа абадаг юм.

5. Шажанай тухай ямар байдалай гуримтай бэ гээ һаа, дасанда шэрээтэ, ласаб, соржо, шанзаба, засаг, нансо, даа, умзад, гэбгы гэгдэхэ түрүүтэн бии. Хэнээр үйлэдэдэг бэ гээ һаа, тэрэ дасангай ламанар, гүрүү ноёд, зонтойгоор эрдэмэй зэргые шалгажа, ахамадта хүргэгдэхэ байгаад, хамба ламын соёрхолтойгоор үйлэдэхэ юм.
Тэдэнэй гушаалынь юун бэ гээ һаа, шэрээтэ ламань бусад ламанартаяа байжа, хара хүнние убаша, убсанса, хувараг, гэсэл, гэлэн, болгохо ба, нүгшэһэдэй үйлэс ба амидын үйлэсэй хамаг хэрэгүүдые үйлэдэхэ байгаад, дасан соо тэдэнэй дааха хэрэгүүд зэргээр илгабаритай юм.

6. Ламанарай мүргэл тухай ямар гурим тогтооһон бэ гээ һаа, гүбэрһэн 1831 ондо 12 бүлэг соо 181 зүйлөөр бүтээжэ, губеэрниин ахамадаар дамжуулан, ехэ дээдэ эзэнэй анжаралтада айладхаад харюу хүлеэжэ байдаг юм. Ямар бурхадта мүргэдэг бэ гээ һаа, 10 зүгүүдтэ мүнхэ һууһан бурхадта гурбан сагуудта амитан бүхэндэ туһалхаяа срэһэн хамаг бурхадта мүргэдэг юм. Тэдэнэр бурхадай удха шанарынь юун бэ гээ һаа, анхан урда огторгой, наран, һара, одод ба газар дэлхэй түрүүтэн гадаада һаба юртэмсэ ба дотоодохи шүүһэ хамаг амитанние бүтээжэ адислаһан, хуурмаггүй, үнэн удхата гурбан сагай галабуудта түрэхэ, үтэлхэ, үбдэхэ, үхэхэгүй хэзээ мүнхэ шанарта байгаад, хамаг

ГАРБ. Ф.Р. Оп.2. Д.490. Л.8 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бальжарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 1

амитан бүгэдые ганса хүбүүн мэтэ энэрин үршеөжэ, хамаг жаргалангые үгөөд, нүгэл ба зоболонгууд бүгэдые арилган шадагша аугаа хүсэнэй эзэн байгаад, нигүүлэсхыгээр hүнэhые бурханай арюун орондо ударидан, хамаг мүнхэ жаргалангые олгуулагша абаралай орон бурхан гэгдэхэ юм.

Бурхадынь ямар нэрэтэйнүүд бэ гээ hаа, 10 зүгүүдтэ мүнхэ hууhан бурхадынь дунда Вирузана, зүүн тээ Очирсада, урда Раднасамбуу, баруун тээ Аминдиваа, хойно Амогасиди, зүүн урда Самандабадари, баруун урда Юртэмсые баригша, баруун хойно Нюдөөр үзэгшэ, зүүн хойно Дүүрэhэн hаран, дээрэ Огторгойн зүрхэн, доро Шэн бата, Согто түрүүтэн арбан зүгэй тоолошогүй олон бурхад ба 3 галабай сагуудта юртэмсэдэ ерэhэн бурхадынь урда үнгэрhэн галабай Гашаб бурхан түрүүтэн, мүнөөхи галабай Шэгэмүни бурхан түрүүтэн, хойно ерэхэ сагай Майдари бурхан түрүүтэн, 3 сагай тоолошогүй бурхад гэгдэхэ юм. Тэдэ бурхадай дүрсэнь шажанай ёhoop юун гэгдэдэг бэ гээ hаа, бурханай хүрэг ба шүтээншье гэхэ юм. Бурхадай дүрсын зураг гээ hаа, бодотые энээндэ.

7. Мүргэл ямар гуримаар үйлэдэдэг бэ гээ hаа, тэдэ дасангуудай лама хуваргууд хадаа хубита дасанда мүргэлэй үдэрнүүдтэ ном уншан мүргэхэ байгаад, мүн дасангай хубита зониинь суглажа, 5 согсоор hүгэдэжэ мүргэн эрьен үйлэдэхэ юм. Тэдэгээр үдэрэй хуралнуудта зониинь hүзэгөөр 1 үдэр 3 дахин сай, 1 эдеэ ламанарта үргэхэ юм. Баhашье hүзэгөөр зэд үргэхэ юм. Ямар hайн үдэрнүүд болодог бэ гээ hаа, монголоор хабарай эхин hарын нэгэнhээ эхилэн 16 хүрэтэр ба дундын 14, эсэсэй 15, зунай эхин 14, дундын 4 ба 14, эсэсэй 13-hаа 16 хүрэтэр, намарай эхин 14, дунда 14, эсэсэй 15, үбэлэй эхин 23-hаа 25 хүрэтэр, дундын 14, эсэсэй 14, 29, 30 үдэрнүүдтэй, 12 hарада хамта 34 үдэр мүргэл үйлэдэхэ hайн үдэрнүүд бии. Мүргэл үйлэдэхэ сагта элдэб сан, бүрсэ, бэшэ.

ГАРБ. Ф.[illegible] Оп.2. Д.490. Л.9. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бада[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 1

түрүүтэн юун гэгдэнэб гээ haa, хүт дуус бурханда үргэһэн гэнэ. Манай намарай босхэрсеэние мэтэ hайн үдэрые ямараар hүзэглэн бүтээдэг бэ, юунэй тула бэ гээ haa, бидэ монгол-буряаднарта эр[т]эһээ нааша тиимэ гурим үгы тула, мэдэдэггүй юм.

8. Эндээ хутагта бии гү, тэрээнһээ юу ушэдэг бэ, тэрэнь бэлэдхэлэй тушаа юумэ эбадаг гү, тэрэнэй бииборые юунһээ ажаглажа бүтээдэг бэ, нүгшэхэ сагта хаана ошодог бэ гээ haa, эндэхи монгол-буряаднарта эртэһээ нааша хутагта гэгдэхэ хүн түрэһэнгүй юм. Хэрбээ тиимэ хутагта гэгдэхэ түрөө haa, бэеын янза, ухаанай мэдэл, үгэсэй удхануудые ажаглаа haa, нялха сагһаа эхилэн эүтэй хүнһээ ондоо, нэн үлэмжэ гайхамшагтай байха ёhотой гэжэ номуудта байха байгаад, түүнэй арга хуурмаг бэшые ажаглан, ямар ушарые шалган мэдэжэ лаблаһан сагта юундэ болон үзэгдэһэн ушарые элирхэйгээр бэшэжэ, хаана мүртэй газараар ахамадай анжаралтада айладхаха ушартай hэн бэзэ.

9. Эндэхи мүргэлэй шажан аха Монгол ба, Түбэд шажанда мэдэлтэй бүгээ haa, Монгол ба Түбэдэй шажанда мүнөө мэдэлгүй юм. Зүгөөр эртэ Сонгоолой анханай хамба лама Заягай гэгшэ Түбэдэй Далай ламада айладхажа, шажанай гурим ёhо байдалые заалгажа hураад, адислагдажа ерэһэн юм, гэхэ. Ямар гуримай ёhoop байдаг бэ гээ haa, Түбэдэй Далай ламын ба Монголой Жэбзэндамба Даранатын гуримаар байдаг юм. Али тусагаар тогтоол бии болобо гү <ха гү> гээ haa, дээрэ дурсаһан 1831 ондо 12 бүлэг, 181 зүйлые номоородхолой ёhоной удхаһаа бүтээгдэһэн тула, тэрээхэнһээ бэшэ тогтоол үгы юм.

10. Шажанай ёhын ямар номуудтай бэ? Ганжуур, Данжуур, Юм, Эди шэди, Рабсал, Догшид, Ламрим, Сунбум гэгдэхэ ба, эмшэлхын ба, зурхайн ном түрүүтэн ба, баhа бэшэ олон бии. Тэдэнь юун гэгдэнэб гээ haa, боти ба дэбтэршье гэгдэнэ. Анха түрүүн хаанаһаа гараагдаба гээ haa, Энэдхэг ба Түбэдһөө гараагдаба. Тэдэ номуудые хэн бүтээһэн бэ гээ haa, Энэдхэг ба Түбэд орондо бүтээһэн байгаад, илангаяа Хятадай Энхэ-Амгалан хаан хадаа Түбэд ба Монгол хэбүүдые бүтээлгэжэ, үлэмжэ дэлгэрүүлһэн юм гэнэ.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.9 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

22

21

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Продолжение документа № 1

11. Мүнөө үзэгдэхэ бурхадай дүрсэһөө бэшэ үлэ үзэгдэхэ байгаад, гансахүү зүрхэндөө шүтэхэ дүрсэтэй бурхад бии гү гээ һаа, 3 сагай галабуудта юртэмсэдэ ерэжэ, амитанда үзэгдэһэн бурхадһаа гадна, 10 зүгтэ мүнхэ һууһан тоолошогүй олон бурхадые шүтэдэг юм.

12. Нүгшэһэн хүн нүгшэһэнэй хойно юун болодог бэ гээ һаа, ухаан ба бэе хоёр хахасаһан тэрэхүү сагта һүнэһэн гэгдэхэ ухаанай бэе амиды сагта буян хэжэ, нүгэлые арилгаһан һаа, Бурхан хүтэлжэ, арюун жаргаланта тэнгэри хүнэй ба бурханайшье газарта ошохо гэнэ. Нүгэлтэ үйлэсые ехэ хэһэн ба нүгэлые арилгаһангүй һаа, шүдхэр эрлиг хүтэлжэ, тама түрүүтэн зоболонто газарта ошохо гэнэ. Түрэхэ сагта болон нүгшэхэ, тиигээд хурим болохо сагта болон бэшэшье шажанай хэрэглэлые ямараар бүтээдэг бэ гээ һаа, ямарбаа үйлэс бүхэндэ гэртээ ламанарые залажа, нялхас түрэһэн сагта ламанар хадаа түйдхэр арилгахын ба наһан ута болохын номуудые уншажа, тэрэ амисхалые уһанда үлеэжэ, нялхасые ухаан арюудхана. Хүн нүгшэхэ сагта нүгэлые арилгахын номуудые уншажа, нүгэлые арилган адиста үрил хүртээжэ, нүгшэһэнһөө хойшо 49 хоног хүрэтэр бурханда хүжэ зула таһалгаряагүй үргэжэ номуудые уншажа, мүргэл үйлэдэхэ юм. Баһашье хойшо жэл бүриин мүргэл сагуудта нүгшэһэдэй тушаа юрөөл ба мани уншаадшье мүргэл үйлэдэдэг юм.

Хурим болохо сагта үнн эгүүридэ жаргахын номуудые уншуулжа, бурханда хүжэ зула үргэжэ, ... эхэнэр аймагтай эрэ эмэ болоһон хоёртой хамта мүргэл үйлэдэхэ юм.

Баһа бэшэшье шажанай хэрэглэлые ямараар бүтээдэг бэ гээ һаа, газар ган болоо һаа хура гуйхын мүргэл ба, хүдөө уулада обоо бумхан гэжэ жэл бүри тэнгэри тахихын мүргэл ба, аянда мордохын мүргэлдэ ба, хорото үбшэн тахалһаа зайлуулхын тус мүргэл ба, шэнэ гэр барихын ба, үбшэн хүртөө һаа эм ууха ба, бэшэ баһашье алибаа үйлэеэ үйлэдэхэдэ бурханда хүжэ зула үргэжэ, мүргэл үйлэдэхэ түрүүтэнээр бүтээдэг юм.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.10. Рукопись на монгольской письменности. Перевод К.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Продолжение документа № 1

Ород гуримаар масаг бариха ба, ехэтэ үбшэн хүртэһэн сагта арюун угаалаар тайлаха ба, бурханай эдеэ хүртэхэ, нүгшэһэдэй дурасхалай мүргэл үйлэдэхэ, бэшэшье мүргэлнүүдые үйлэдэдэг гү гээ һаа, эртэһээ нааша бидэ монгол буряаднарта тиимэ гурим үгы гула мэдэнэгүйбди.

13. Ламанар ах дүү гэжэ жэшээлэн газарай үйлэдбэри ба олзоо хубаадаг гү гээ һаа, түрэһэн аха дүүтээ газарай үйлэдбэри ба зөөрөө тэгшэ хубаажа абаха, мүргэлэй олзые ламын тушаалай жэшээгээр хубаадаг юм.

14. Манай мүргэлэй утреня, обедни, вечерники мүргэлнүүд бии гү, нэрэнь юун бэ гээ һаа, үглөө, үдэ, үдэшэ гурбан хубинууд гэгдэхэ бии.

Масаг бии гү, бии һаа ямар гуримтай бэ гээ һаа, һара бүриин 8, 15, 30 үдэр болгондо масаг үдэр байгаад, 12 һарада 36 үдэр юм. Тэрэ масагай гуримынь тэрэхүү үдэртэ ами үлэ таһалха, үгтөөһые абахагүй, эхэнэртэй хурисалдахагүй, худал үгүүлэхэгүй, мяха архи түрүүтэн саг буса эдеэ эдихэгүй, бэедээ шэмэг зүүхэгүй, һайн үдэр сүршэхэгүй, шэрээндэ һуухагүй - хамта найман зүйлые тэбшэжэ, бэетэй хамта түрэһэн 6 нисваанис ба, үйлэдэһэн 10 нүгэлыемни арилга гэхын номуудые уншажа, бурханда зула хүжэ үргэжэ мүргэдэг юм. Тэрэ зургаан нисваанис нэрэнь ташаангы, урин, мунхаг, харам, омог, найдангы - хамта 6 байгаад, 10 нүгэлынь ами таһалха, эһэ үгтэһые абаха, бусадай эмэтэй хурисалдаха, худал үгэ, хоёр үгэ, шэрүүн үгэ, залихай үгэ, хомхолзохо сэдьхэл, хорото сэдьхэл, буруу үзэл - хамта 10 байгаад тэдэгээр 6 нисваанис ба 10 нүгэлые тайлан бэшээ һаа маша олон болохо гула, тобшын тэды бэшэгдэбэ. Жэл соо аха һайн үдэрынь хэзээ бэ, юун нэрэтэй бэ, тэрэ үдэргөө мүргэл үйлэдэдэг гү гээ һаа, монголоор хабарай эхин һарын 1-һээ эхилэн 16 хүрэтэр Шэгэмүни бурханай риди хубилгааниие үзүүлһэн саг гула, аха һайн үдэр болой. Нэрэнь Сагаан һарын һайн үдэр гэлсэхэ юм. Тэрэ үдэр болохын урда 2 үдэр

ГАРБ Ф.8. Оп.1 Д.490. Л.10 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Ба[illegible]рова

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 1

-һөө мүргэл үйлэдэһөөр, тэрэ үдэртэ эртэ үглөө дасанда мүргэл үйлэдөөд, тэндэһээ гэр бүри тараха сагта гэр гэртээ бурхандаа мүргэн айшалалдан, 1 ба гурбан үдэр хүрэтэр шадалай хирээр зугаалжа ябаха юм. Түүнһээ хойшо дасангай мүргэл болоно. Лама һаа 1-һээ 16 хүрэтэр үргэлжэ дасангуудтаа мүргэл уншалга үйлэдэхэ юм.
Эзэнэй болон хатан хаанай тиигээд тэдэ ехэ дээдын аймагай тула мүргэл үйлэдэдэг гү гээ һаа, жэл бүри ородоор июнь 25, август 22, ноябрь 20, декабрь 6 эдэгээр дүрбэн үдэртэ Тэдэ ехэ дээдын заяата эзэнэй ордондохиной амар жаргалангаар ута наһалхын тус шабданай (үльмы батадхын) хурал гэжэ мүргэл үйлэдэдэг юм.

15. Ламанарые зэргэдэ дэбжүүлхэ сагта ямар гуримаар хянадаг бүтээдэг бэ гээ һаа, хамба ба шэрээтэ болохо ламанарые оро гараха сагһаа урда эрдэмэй зэргые шалган һунгажа, тэрэ хамбын ба шэрээтын туһалагшанар болгожо, эрдэмүүдээр шалгадаг болохын тула ба, тэрэ сагта байһан хамба ламын үйлэс таһалгаряагүй хойшо уг боложо байхын тус бэлэн байлгадаг юм. Бусад ламанарай оро гараһанай хойно эрдэмэй зэргээр шалган һунгагдажа дэбжүүлэгдэхэ юм. Тэдэнэйнь дүлбаагай ёһоор бандиин 9, гэсэлэй 36, гэлэнэй 253 зүйлнүүдые сээрлэжэ, хянан бүтээдэг юм. Тэдэнь мүргэл үйлэдэхэ сагта ямар хубсад ба шэмэглэдэг бэ гээ һаа, шасар, шойхой, намжар, лахы, орхимжо гэгдэхэ түрүүтэниие үмдэхэ юм.
Ламын ба бүдиясахой <буддийска> шажан хаанаһаа дэлгэрһэн бэ гээ һаа, Энэдхэгһээ Түбэд, Хятад, Манжа, Монгол уласта дэлгэрһэн гэнэ. Шэгэмүни хэн байһан бэ гээ һаа, Энэдхэгэй Арюун эдхэтэ хаанай хүбүүн хамаг туһые бүтээгшэ хан хүбүүн гэгдэхэ байһан гэнэ.

17. Шэгэмүнинин ябадалай ушарта тобшо туужашье һаа гэбэл, үүнтэй Монгол хадай туужаһаа Шэгэмүнийн ябадалай тобшо барилсаба.

18. Эртэнэй туужаар Чингис хаанай бии сагта буряаднар отогуудаа мэдэдэг гү гээ һаа, Хори буряаднарынь Түмэд уласай дайчин ноён Барга баатарай 3 хүбүүн байһанай отхониинь Хоридой мэргэн дайчин ноён гэгдэхэһээ 11 хүбүүд байгаад, Галзууд, Хуасай, Хүбдүүд, Гушад, Шарайд, Харгана, Худай, Бодонгууд, Халбин, Сагаан, Батанай гэжэ 11 обогтон болоһон юм гэхэ эртэнэй түүхээр мүнөө хүрэтэр Хори монгол-буряад гэжэ нэршэһэн юм гэнэ. Тэрэхүү сагта хаана нүүдэг байһан бэ гээ һаа, эртэ сагта Түмэд уласай газарта ба тэндэхи бэшэшье нютагаар нүүжэ ябаад, хожомоо Дай хун тайжын газарта нүүжэ ябаһан гэнэ. Тэндэһээ хэзээ байгаад юунэй тула эндэхи нютагта нүүһэн бэ гээ һаа, ородоор 1600 он тухайда Һолоонгуудай Бүүбэй баатар

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.11. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

11об

[illegible]

8

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 1

бэйлэ Дай хун тайжа хүбүүнтэсэ эб зохисгүй байдалые үзэжэ, Хори уладай зарим үсөөхэн улад таһаржа, Онон хойто бэе болон Байгал далайһаа урагша нютагуудаар ба хойтошье бэе хүрэтэр нүүжэ ябатар, Ехэ дээдэ эзэн Сагаан хаанай үльмыдэ түшэжэ, албата болножо 1740 он багта Ниршүүгэй зургаанда хамжаһан юм гэнэ.

Урдын Чинван хаанай болон Сэсэн хаанай мэдэлдэ байһан 6 отог дээрэ Сэлэнгын 12 отог хаанаһаа байгаад хэзээ, ямар ушараар нийлэһэн бэ гээ һаа, энээн тухай мэдэхэ аман үгэ ба бэшэгүүд үзэгдэһэнгүй.

19. Эртэ сагһаа али түүхэ мэтэ һанаха сагһаа болоһон ба, зон соо маша дурасхалтай түүхэ, удхатай хаадай болон тайжанарай тууха гээ һаа, Хорин тайшаанарай түүхэ ба анханай Сонгоол хамба Түбэдэй Далай ламын орондо ошожо, һургуулида ябаха сагай юу үзэһэн туужын тобшонуудые мүн энээндэ хабсаран бариба.

20. Ямарбаа тууха ба дуунууд гээ һаа, эндэ намда үгы юм

(уруугаа хараһан тэмдэглэл: Албата Ананда Балданай өөрөө Широй табиба)

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.11 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

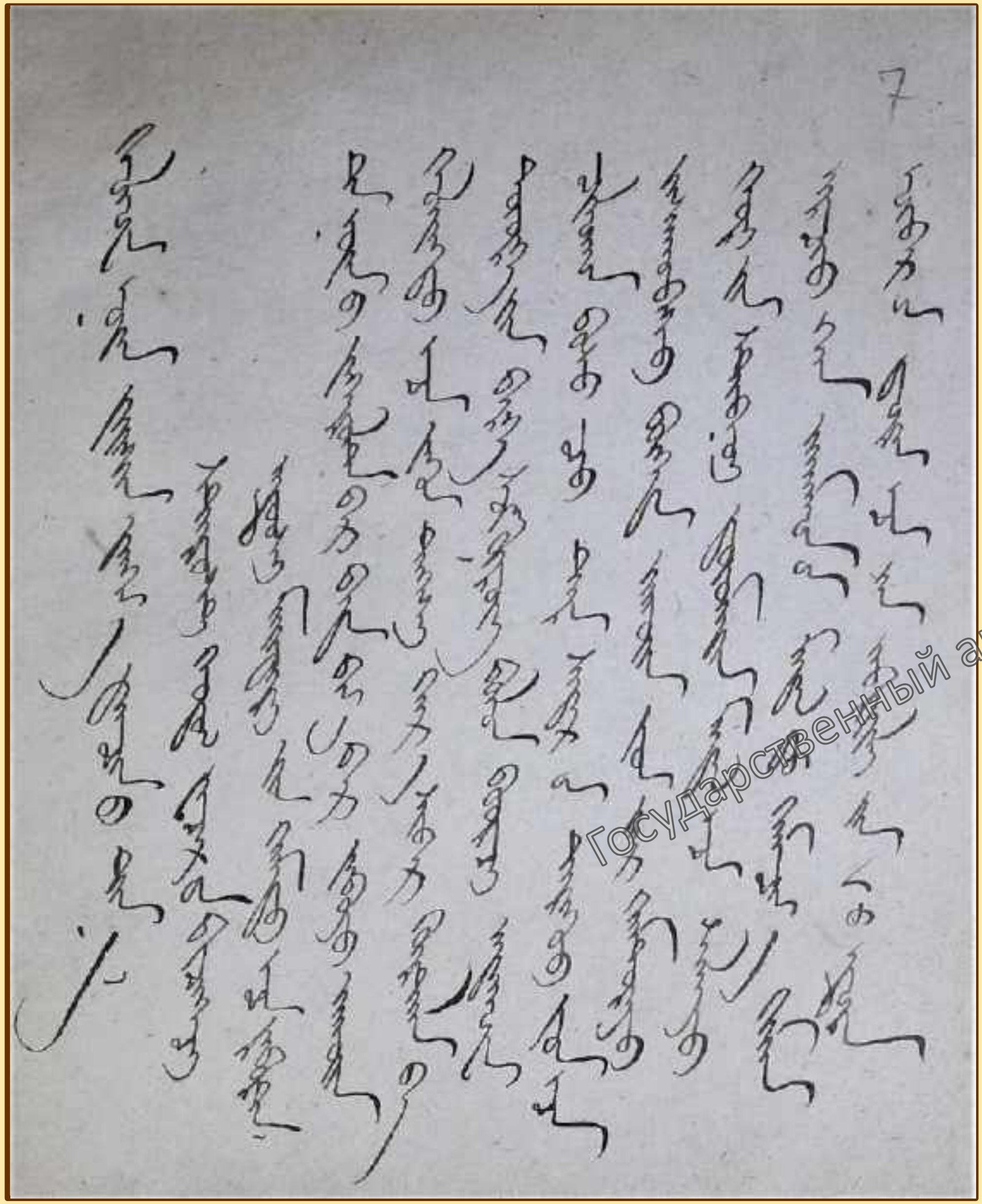

№ 2

Рапорт старосты Хутуга Очирова и писаря Адусая Майдариева голове-зайсану Занге Дэнцинову о том, что по его приказанию перекочевали и дали согласие присоединиться к агинцам с подписями

20 апреля 1835 г.

Гулваа ноён зайсан Занга Дэнжинү танда
Староста Хутуг Вачирун, бэшээшэ Адуусай Майдариин хамтаhaa

Рапорт
Та ноёной захитралтаар бидэ бэеэрээ ябажа Агын Хулинтаhaa зүүн тээшээ Хара Шэбэр хүрэтэр ба Түүрхын Айрхэ Сүнхэрэг болон Борзи, Адуу шулуун, бэшэшье тэрэ шадарай түрүү зонhoo асуухада, бүтэдэ Агын зоноор хамтаража, Хориин степной дүүмын нэхэлhээ hалажа ерэжэ, мэдэлдэ хамжана гэжэ өөрын дуранhaa энэ апрелиин 8-най үдэр.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.7. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

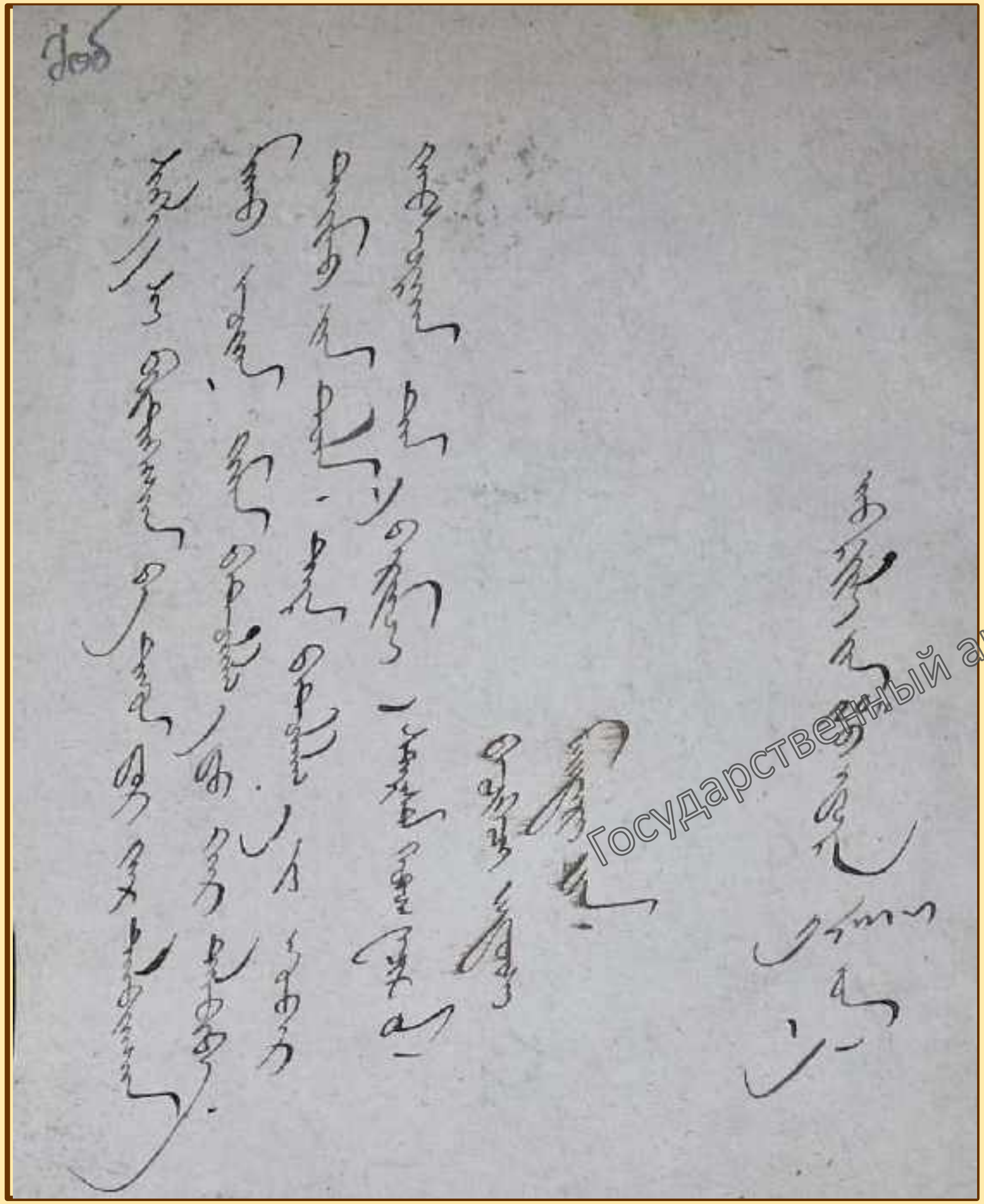

Продолжение документа № 2

Согласи бүтээһэн ба тэрээндэ гар табиһамнай үнэн гэжэ баталалгада гар табиба. Тиимын тула тэрэ баталалгые энээгээр хабсарган танда баримуй.

Староста Хутуг Вачирун,
Бэшээшэ Адуусай Майдарин

Апрелиин 20-ой үдэр 1835 оной

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.7 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

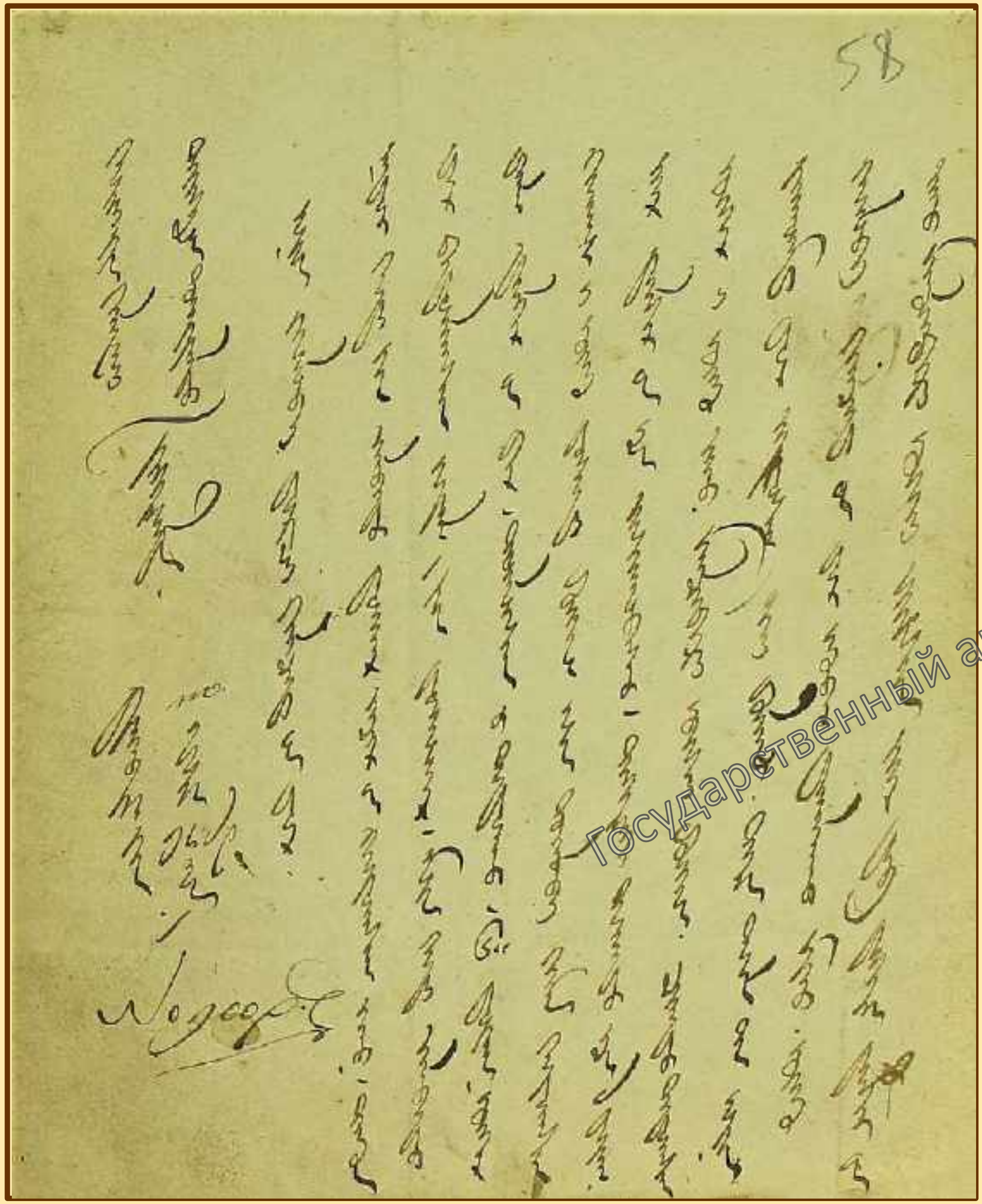

№ 3

Распоряжение главного тайши хоринских бурят [Тарбы] Жигжитова голове Доржи Галзутову о выяснении долгов у подданного Дэлэга Дэлгэрова

30 декабря 1849 г.

№ 1009

Хорини главной тайшаагай тухайлта
Захиралта
Декабриин 30 үдэр
1849 ондо
№ 1009

Ноён гулваа Доржи Галзуудунда
Намда Хорини албата Дугар Ачирун гуйһаниинь; тэрээндэ баталһан уялгын тушаа, мүн хори албата Дэлэг Дэлгэрэй бол түлэһэнэй дутуу 6 дүнэн үхэр хахадые үгэхэ тоосото бухэнhээ тоолобоб гэһэн гуйлгаар Дэлгэрһээ асуухада, дээрэхи тоотоһоо 4 дүнэн үхэрые үгэхэ мэлзэбэри үгы байгаад, саада түрэһэн юумэдтэ арсаатай болоно. Тэрэ тула Та ноён гулваа Галзуудунда энээгээр дуулгахамии. Энэ мэлзэбэри үгы бай hаннар даб дээрээ Дэлгэрүн

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.58. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

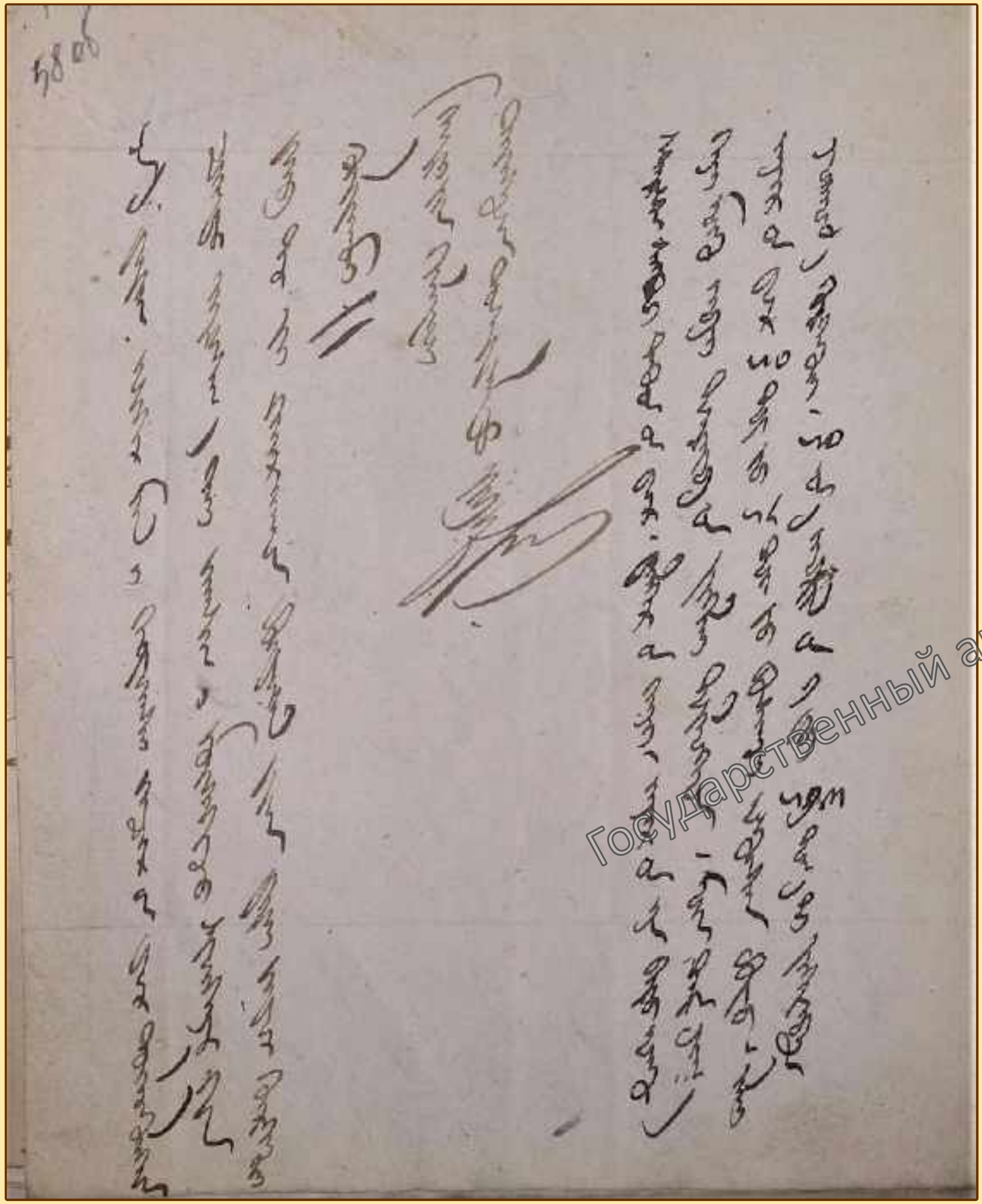

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 3

эцэ 4 дүнэн үхэр малые гуйгша Ачирунда түлүүлээд, саада арсаатай байһанииc мүшхэжэ, шиидхэхын зүбтэйе хараад, бүтээсэлээ дары намда хүргэхые хүлеэнэм. (Хориин главной тайшаа тушаалта Жигжидүн)

Староста Самбу Түгэдүндэ. Дэлгэрүн гэгшэ Ачирунһаа бару үгэхэ гэжэ мүнгэ абажа түриебүн(?) зээли түлөөд, мүн тэрэ саг Ачирунда 50 тү-ые 58 тү-е бусаажа үгэ һэн гү, али юумэ хүргээгүй. 50 ондо апрели 1-дэ 513 тоото захирабай.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.58 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

№ 4

Переписка главного хамбо ламы Суванова с Хоринской Степной думой о полученном урожае с сенокосных и зерновых угодий

01 сентября 1850 г.

Главной лама Сувану Хориин найман дасангуудай комплед ламанарай 1850 ондо хадажа абаһан талханай ба сабшажа абаһан үбһэнэй отвод /отчет?/ ведомостинууд Хориин степной дүүмэдэ сентябриин 1 үдэр хүргэһэнэй эхэ бэшэгүүд.
1850 ондо.

Опись №

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.490. Л.1. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

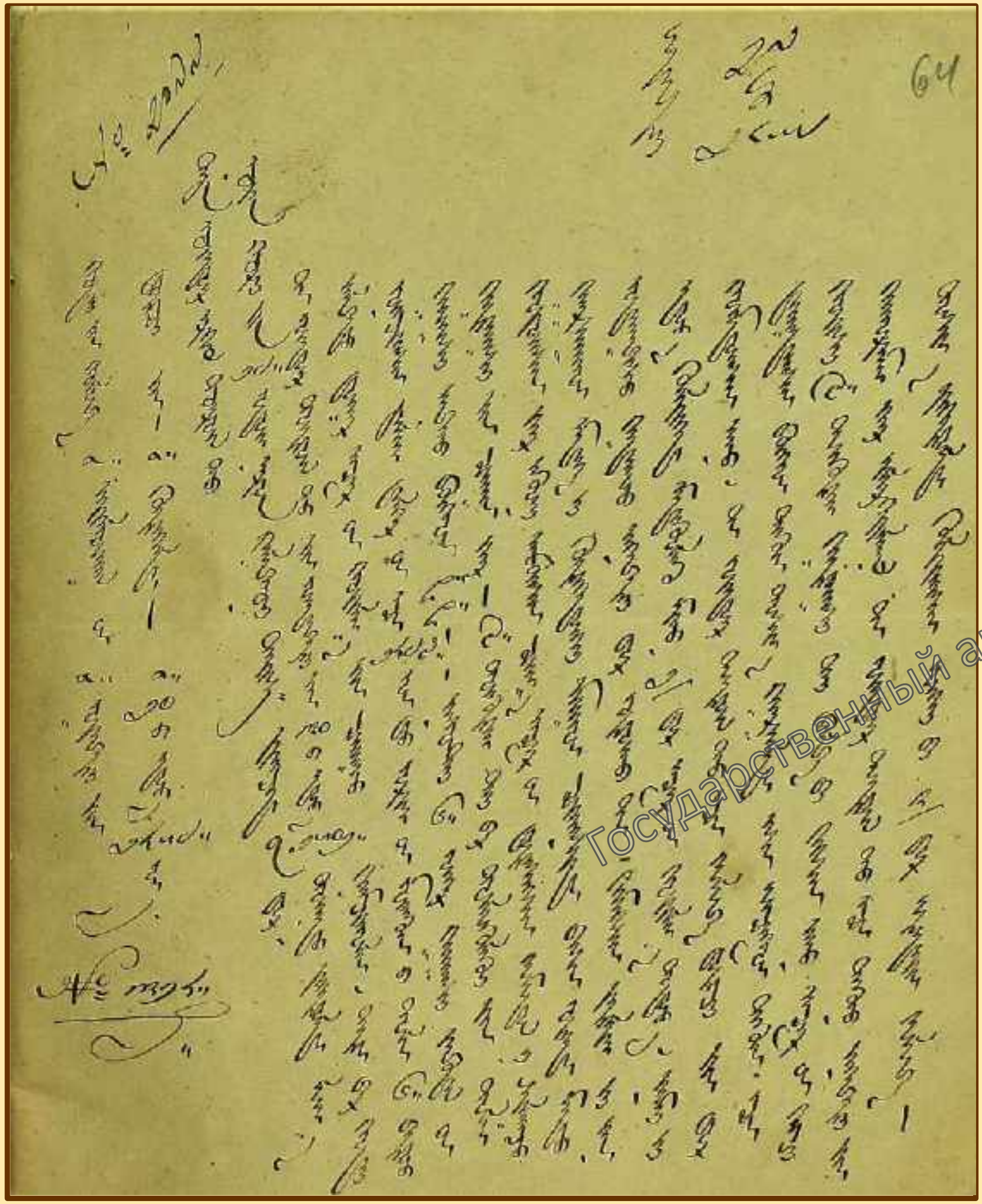

№ 5

Докладная записка головы Ходаевского рода Доржиева главному тайше 14-ти хоринских родов [Тарбе] Жигжитову о взыскании долга с Азараева Дугара, который он взял у покойного Дэлэга Дэлгэрова

№ 2077 **10 ноября 1854 г.**

Худайн гулваа Доржын
… …
Айладхалай хүргэлтэ
… …
Ноябриин
10-ай үдэртэ 1854 ондо.
№ 318
Тэдэ үндэр эрхим түрэлтэ
Ноён хориин Хотогуудай главной тайша Жэгжэдэйдэ

Та үндэр түрэлтын Октябриин 30-ай үдэртэ 1501 тоото захиралтатай албата Дугар Азарайн гуйлгын саарһа хамжуулан, тэрээгээр Худайн нүгшэһэн Дэлэг Дэлгэрэйһээ 1847 ондо урьһаламжын мүнгэнэй тула 6 буруу хагаши абаха байгаад, 8- 8 - наһатай 6 үхэр хагаши ябадалай гаргашын сагаанаар – 7 түхэригтэйгээр түлүүлхын тула гуйһанаар, энээниие абаһан сагта Азарайн дурсаһан гомдолые шалгажа гаргаад, мэдээ хүргэг, магад саашадаа баһа урда мэтэ удаарбал хатуу нэхэбэридэ орохот гэһэн зарлигые энэ үдэртэ хүлеэгээд мэдүүлхэ минии. 1-дэ, Азарайн гуйлга дотор, намайе гомдооһониинь, та үндэр түрэлтэһөө гулваа Доржындо даагдаһан байгаад, тэрээн тушаа гаргалта үзөөгүй байжа, тэрээнһээ хойшо 9 түхэриг гаргашатай болобоб гэһэниинь Азарайн гэжэ хуурмагаар элирхылиэм, Та үндэр түрэлтэһөө тэрээнэй нэхэбэриин тушаа захиралта хүлеэһэнгүйб. 2-то, Урдын гулваа

ГАРБ. Ф.8. Оп. 2. Д.75. Л.64. Рукопись на монгольской письменности. Перевод А.Д. Жамсоева

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

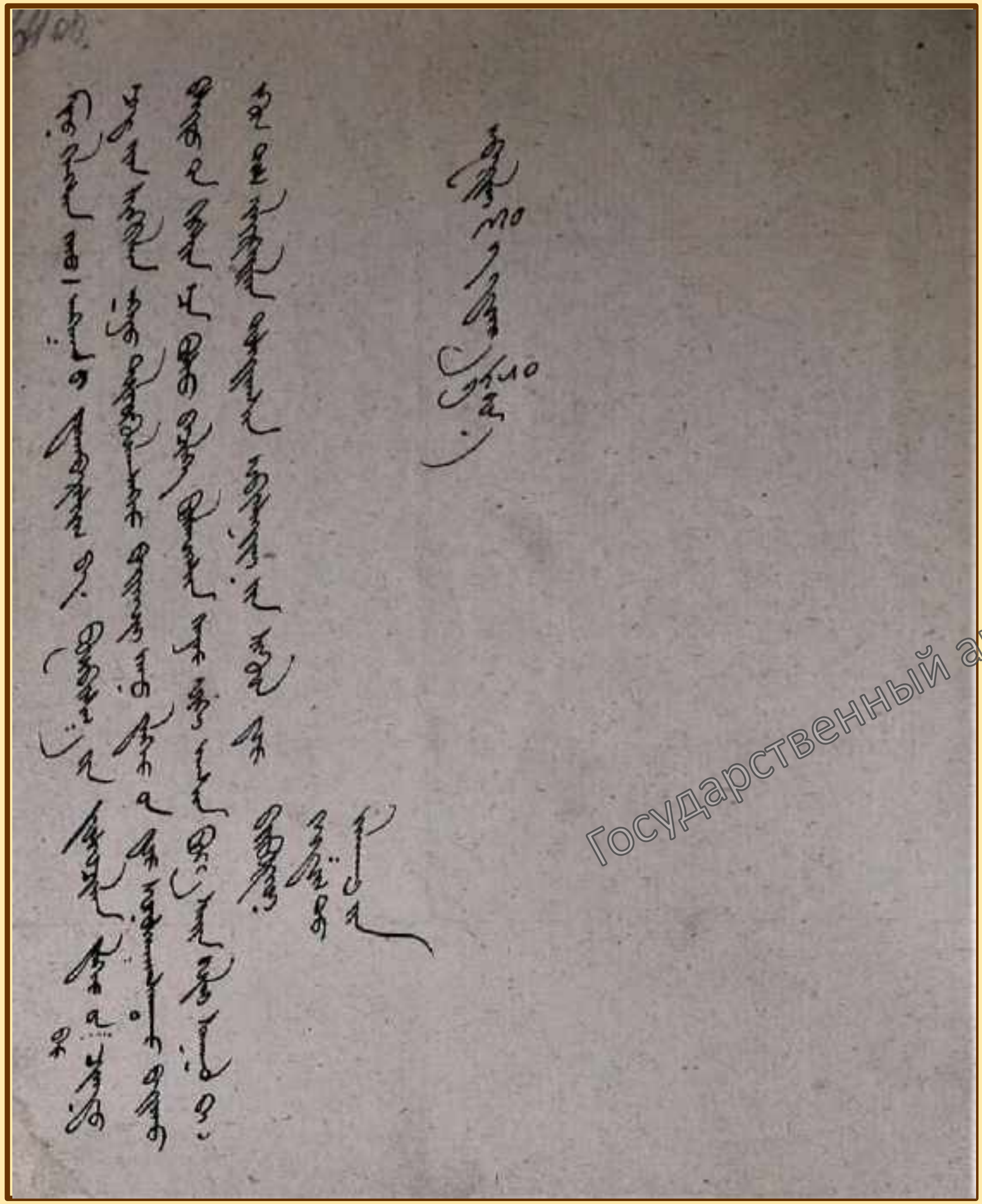

Продолжение документа № 5

минии хэлэһэн энэ: анханай дагабаршиг ба подпискагай ёһошолон Дэлгэрэй бол саада сагаа шангалан нэхэжэ түлүүлһээр байхыень Дэлгэрэйдэ соносхоһоор байха бэшэ гүт, гэхэһээ бэшэ бэшэлгэ болгоһон газаргүй байһан бэзэ, һайн һананагүйб. Энээн тушаа элирхылһэн, тушааһан обьяснениин һүүлдэ

Выборнэ Хотогто Алагайн

Апрелиин 30-да, үдэртэ 1850 ондо

ГАРБ. Ф.8. Оп. 2. Д.75. Л.64 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод А.Д. Жамсоева

Государственный архив Республики Бурятия

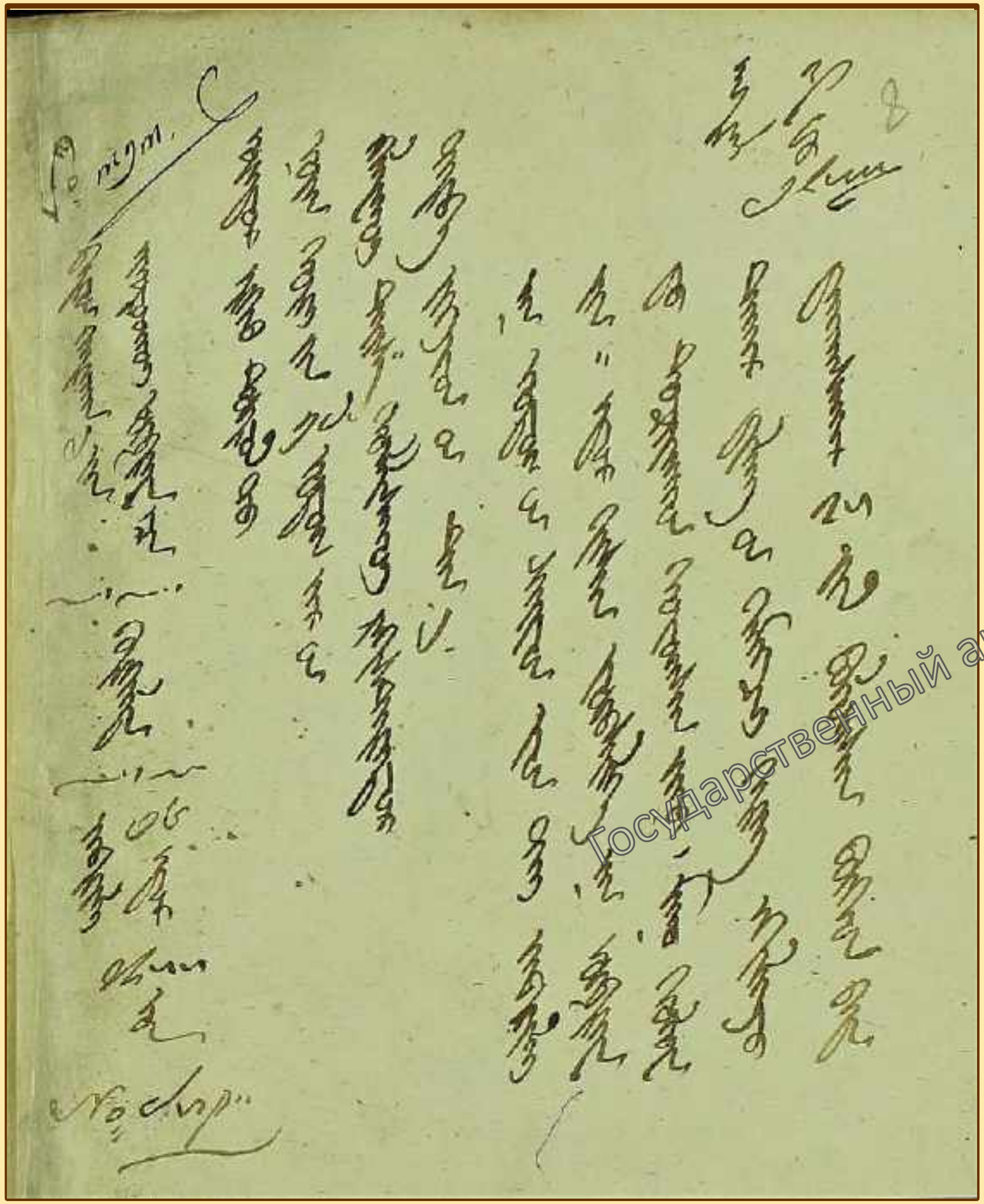

№ 6

Донесение Барун-Харганатской инородной управы главному тайше Хоринской Степной думы Тарбе Жигжитову о 25-летней службе головы Тагара Дэлэкова с просьбой присвоить ему офицерское звание

16 апреля 1855 г.

Баруун Харганын инородно управаһаа
Хүргэлтэ

Апрелиин
16 үдэр 1855 он
№ 459

Үндэр эрхим түрэлтэ
Ноён Хоринн 14 эсэгүдэй
Главной тайшаа
Холлисжский регистратор
Тарбэ Жигжидүн танаа

Энэ отогой сайд зонтой апрелиин … үдэр хэһэн зүбшэлгэ энэ управада тушаагаад, гуйһан энэ: манай гулваа Тагар Дилэгүн гэгшэ хэрэг эхилэжэ дааһаар 25 жэл болһон болоод, бидэ

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.8. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

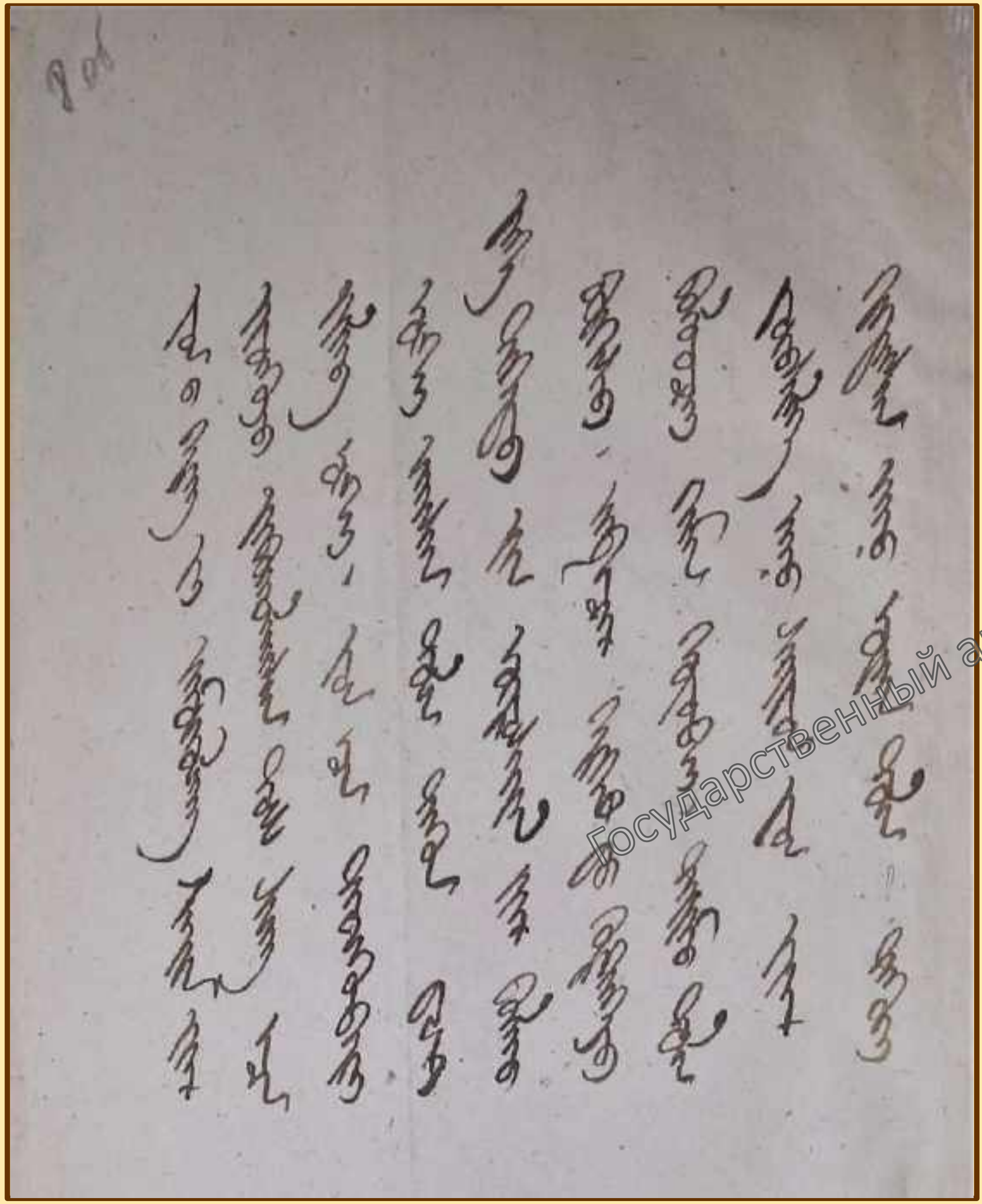

Продолжение документа № 6

зоной хэрэгые амгалан сайнаар зүдхэжэ ябуулһан тула тэрээндэ Ехэ дээдын үршөөлөөр болохо болобол офицер хэрхэмдэ хүртөөжэ болоһой гэжэ гуйбай. Тиимэ тула зүбшэлгэ энэ сайд зоноор хэгдэһэн энэ үнэн тула тэрэниие…

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.8 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

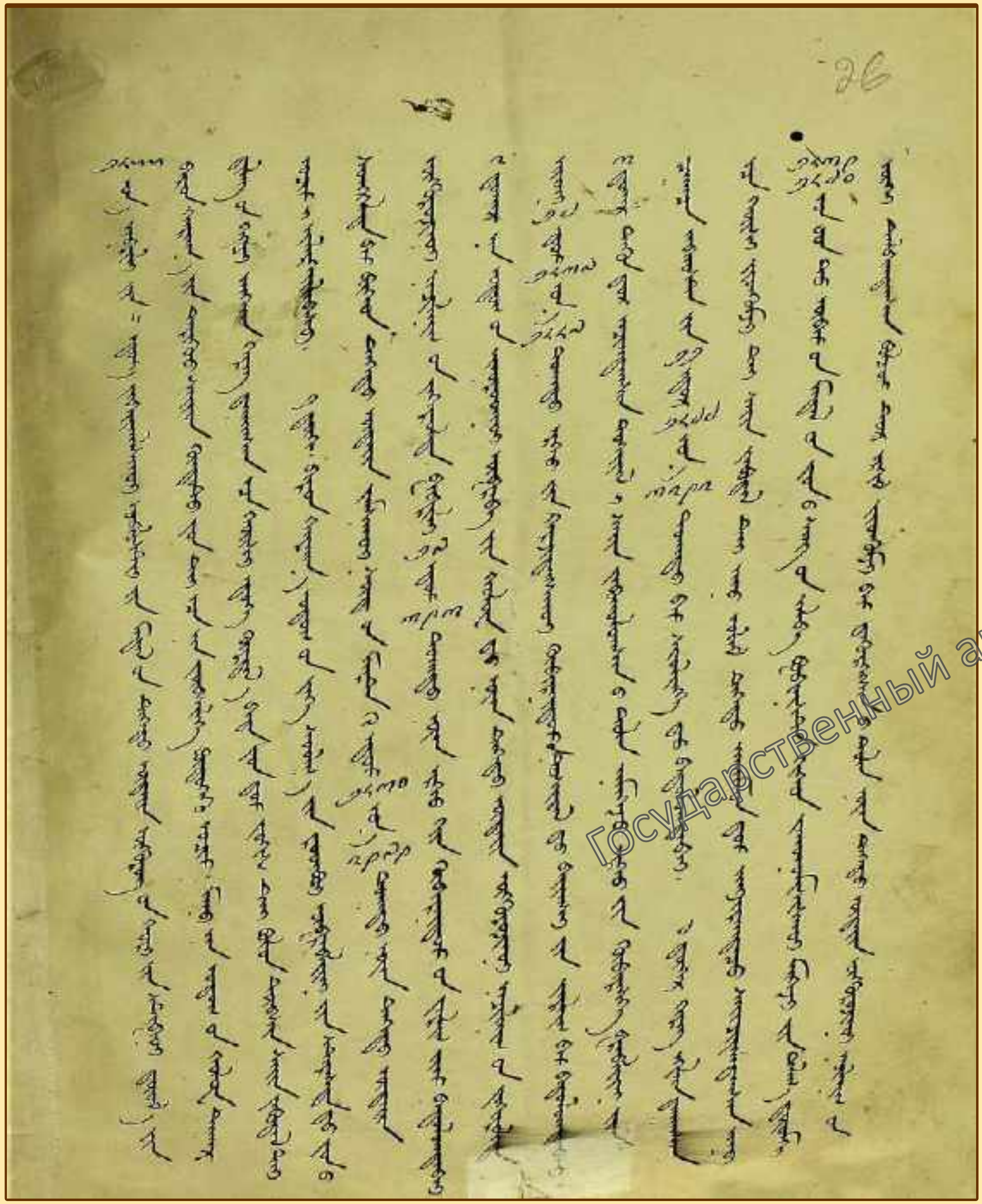

№ 7

Характеристика головы Барун-Харганатской инородной управы Тагара Дэлэкова, составленная на общем собрании уважаемых лиц ведомства, с прошением о присуждении ему чина обер-офицера

Апрель 1855 г.

1855 оной апрелиин … үдэртэ Забайхалсхой областиин мэдэлэй Дээдэ-Үдын өөхүрүтэй Хорниин степной дүүмын Баруун Харганын түрүү һайд хүндэтэ зонтойһоо энэ зүбшэлгэ бүтээхэ ушар. Манай энэ нютагай гулваа Тагар Дэлэгэй гэгшэ анхан хэрэг дааһанһаа хойшо мүнөө хүрэтэр бидэ зондо зохистой болон түбшэн һайн ябадалтай ушарые элирхэйлээ һаа,

1-дэхи. Баруун Харгана отогой Ехэ-Суулгын родобой үпраблеэниин старастада зоной һунгалтаар байгаад Дээдэ-Үдын зэмсхой сүүдэй март 7 үдэр 1830 оной 2979 тоото ноён Дээдэ-Үдын өөхүрүжиной начална захиралта февраль 17 үдэр 393 тоото ноён Эрхүүтэй губерниторой зарлигаар баталагдаба.

2-дугаар, энэ отогой инородной үпрабын гулваада ноён Дээдэ-Үдын өөхүрүжиной началнигай захиралта июнь 14 үдэр 1837 оной 1887 тоото Эрхүүтэй гаржидансхой губерниторой тушаалда байгшын зарлигаар баталагдаба.

3-дугаар, түүндэ ашагдаһан тушаалые һайн ябуулһанай тула нэмээжэ, Эрхүүтэй Губернскэ праблеэниин сааза августын 11 үдэр 1844 оной 3292 тоотоор шүүлэнгэдэ баталагдаба.

4-дүгээр, хэрэг эхилэн дааһанһаа хойшо жүдхэмжэтэй һайн ябадалтайнь улам дээдэ ахамадта анжарагдажа һайшаагдаһаниинь 1839–1840 онуудта өөрын мэдэлэй зоной һангай алба побиниста тиигээд эхономишисхой мангажиин талха доёмхогүй, табигдаһан болзорто эрхим жүдхэмжэ[тэй]гээр дүүргэһэнэй тула ноён Дээдэ-Үдын өөхүрүжиной началнигай

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.26. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

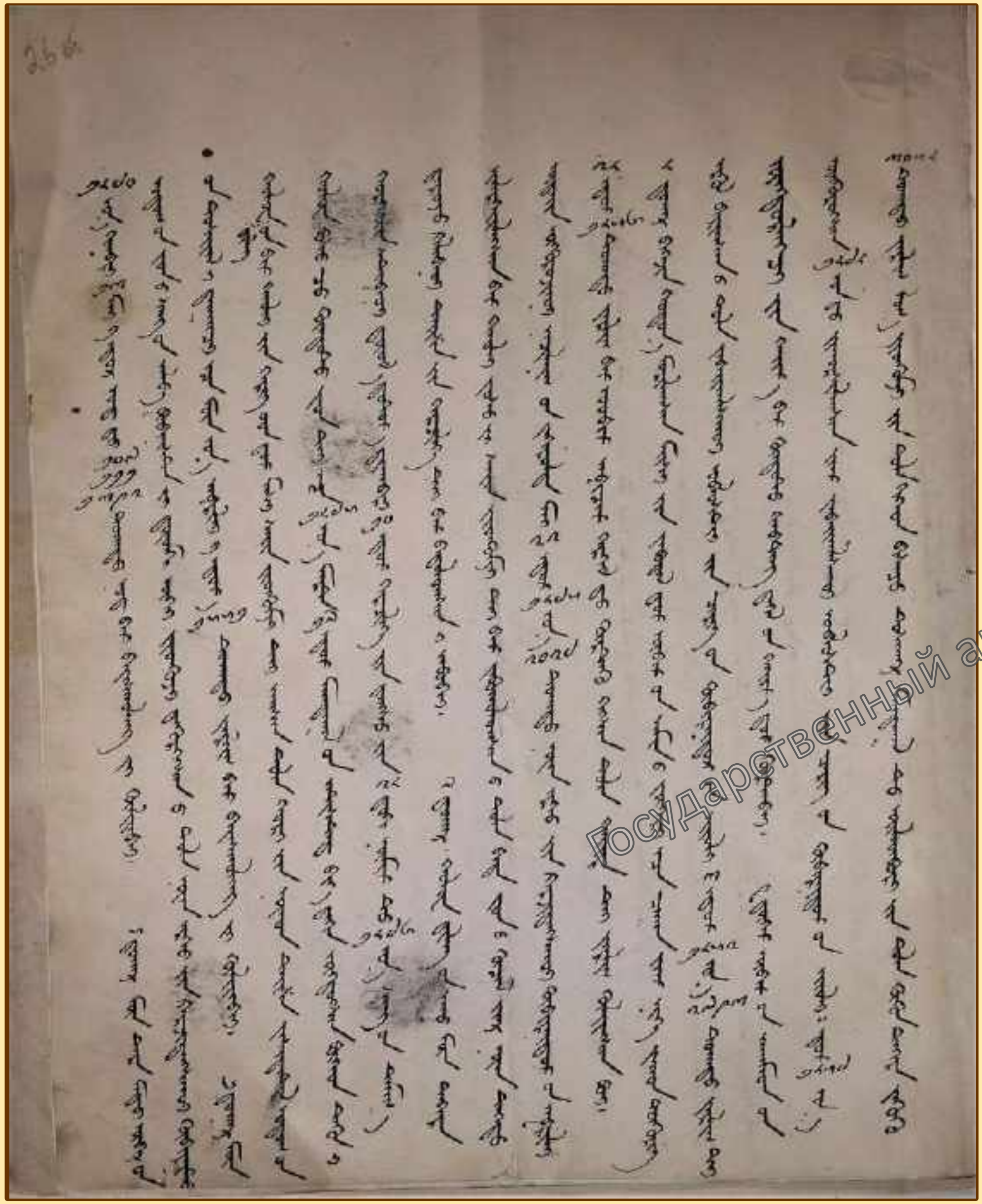

Продолжение документа № 7

1840 оной гинабри 13 — май 1 үдэрнүүдтэ 107, 111, 1392 тоотонуудаар баясхалангые хүлеэбэ.

5-дугаар, мүн тэрэ мэтэ өөрын отогой зоной hангай алба побинистые доёмхогүй жүдхэжэ дүүргэhэнэй тула ноён Эрхүүтэй гаржидангсхой гүберниторой тушаалые даагшаhаа мүн ондо апрели 1 үдэр 1551 тоото зарлигаар баясхалангые хүлеэбэ.

6-дугаар, мүн гулваа Дэлэгэй хадаа хуулиин хэрэгүүдтэ маша hайн жүдхэмжэтэй hэн тула Хориин ноёд, тайшаа, заседател, отогой гулваа, бусашье хүндэтэ зонтойгоо 1845 оной марта 17 үдэр магтаалай атестат бэедээ үгтэhэн байгаад, тэрэние Хориин степной дүмэ дотор дихабри 10 үдэр гэршэлгын дансын 28-дахи нүмиртэ 1846 оной hангай тамга даража, галабной тайшаагай гэршэлгэтэйгээр баталhанние абаба.

7-дугаар, гулваа Дэлэгэй мүн дээрэ элирхэйлhэнээр хуули ёhые hайн жүдхэмжэтэйгөөр ябуулhанай тула, бидэ зоной хүсэлөөр ноён Дээдэ-Үдын үхүружиной начилнигай закиралта май 22 үдэр 1845 оной 2024 тоото ноён Эрхүүтэй гаржидангсхой гүберниторой апрели 28 үдэр 1856 тоото зарлигаар ообер афицэр хэргэмдэ бүртхэхэ гэhэн тула хайратай зарлиг хүлеэhэн юм.

8-дугаар, Бээжин хотодо морилhон мисиин ябадалда өөрын аминай зөөриhөө сагаа[illegible]нэгэ зуун түхэриг үргэл бариhанай тула Забайхалсхой облостиин сэрэгэй гүберниторой июли 3 үдэр 1852 оной 2793 тоото зарлигтай үндэрлэгшын хайраар үндэтэ хабтанг (капитан ?) дэгэлэй хайрада хүртэбэ.

9-дүгээр, өөрын ахамадай үнгэрhэн 1848 ондо зууршалhанаар Забайхалсхой облостиин сэрэгэй гүберниторой июли … үдэр 1854 оной 3058 тоото зарлигтай жүдхэмжын тула тиигээд баhашье тусагаар магтаалта үйлэдбэриин тула хүхэн дээрэ зүүхэ

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.26 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

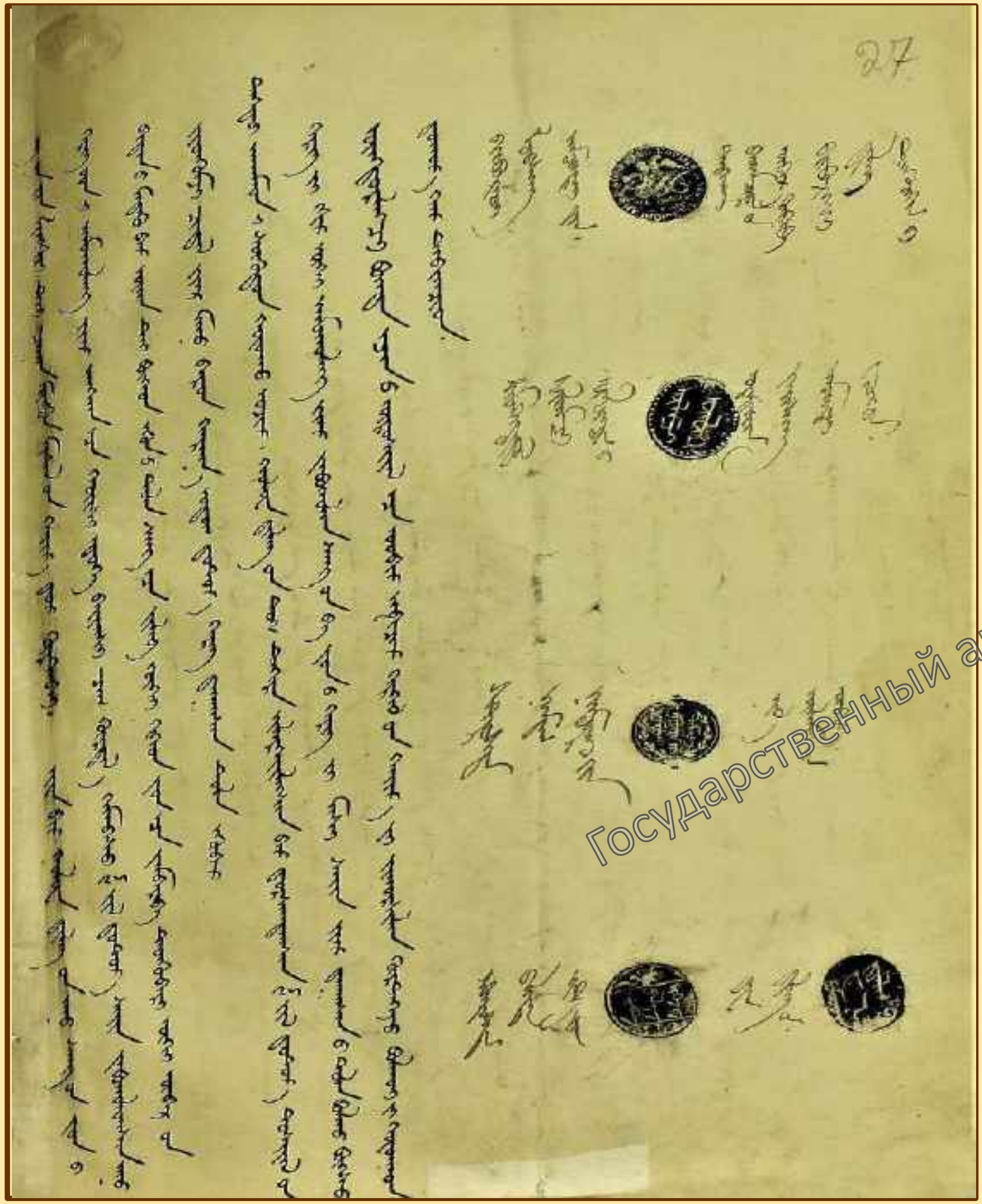

Продолжение документа № 7

Аанын лентэтэй сагаан мүнгэн медалай хайрада хүртэбэ.
Иин гулваа Дэлэгэй һангай зоной хэрэгүүдые амгалангаар, анханһаа хойшо мүнөө байгша саг хүрэтэр гээ һаа, 25 жэл соо һайн ябуулһаниинь бидэнэй мэдэхээр үнэнтэй байгаад, энээнэй тула һангһаа жаалабгүй, тиигээд зонһоо ямарбаа тэдхэбэригүй өөрын жүдхэмжэ шадалаар манай Баруун харгана отог соо хэрэг дааһан тула энээгээр

Дээдэ ахамадые һүгэдэн гуйха ушар:
гулваа Дэлэгэй тухай дээрэ элирхэйлһэнээр дурсагдаһан 25 жэл соо тушаалай хэрэгые хирэгүй амгалангаар ябуулан, һангай ба зоной хэрэгые маша һайнаар дааһанай тула, болохо һаа үндэрлэгшэ Богдо ээзэнэй үршөөлһөө оо бер афицэр хэргэмэй хайрые зууршалан хүртээжэ болохые гуйгаад, доро гар табигшад

бииборной Лубсан Намсарайн (хара тамга) Табхай Бадмацэрэнэй өөрөө табиба, бниборaной Дэлэг Тушкэнэй

смотаритул Үлэмжэ Үлэгшэнэй (хубиин хара тамга: Үлэмжэ Үлэгшэн), Урадын зайһан Намсарай Ошорой

Староста Намдаг Намсарайн (хубиин хара тамга: Намдаг Намсарайн тамга), Нима Үлэмжын өөрөө

Староста Балдан Нимын (хара тамга: староста Балдан Нимын), Даваа Дэлэгэй (хара тамга: помочниг Даваа Дэлэгэй)

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.27. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

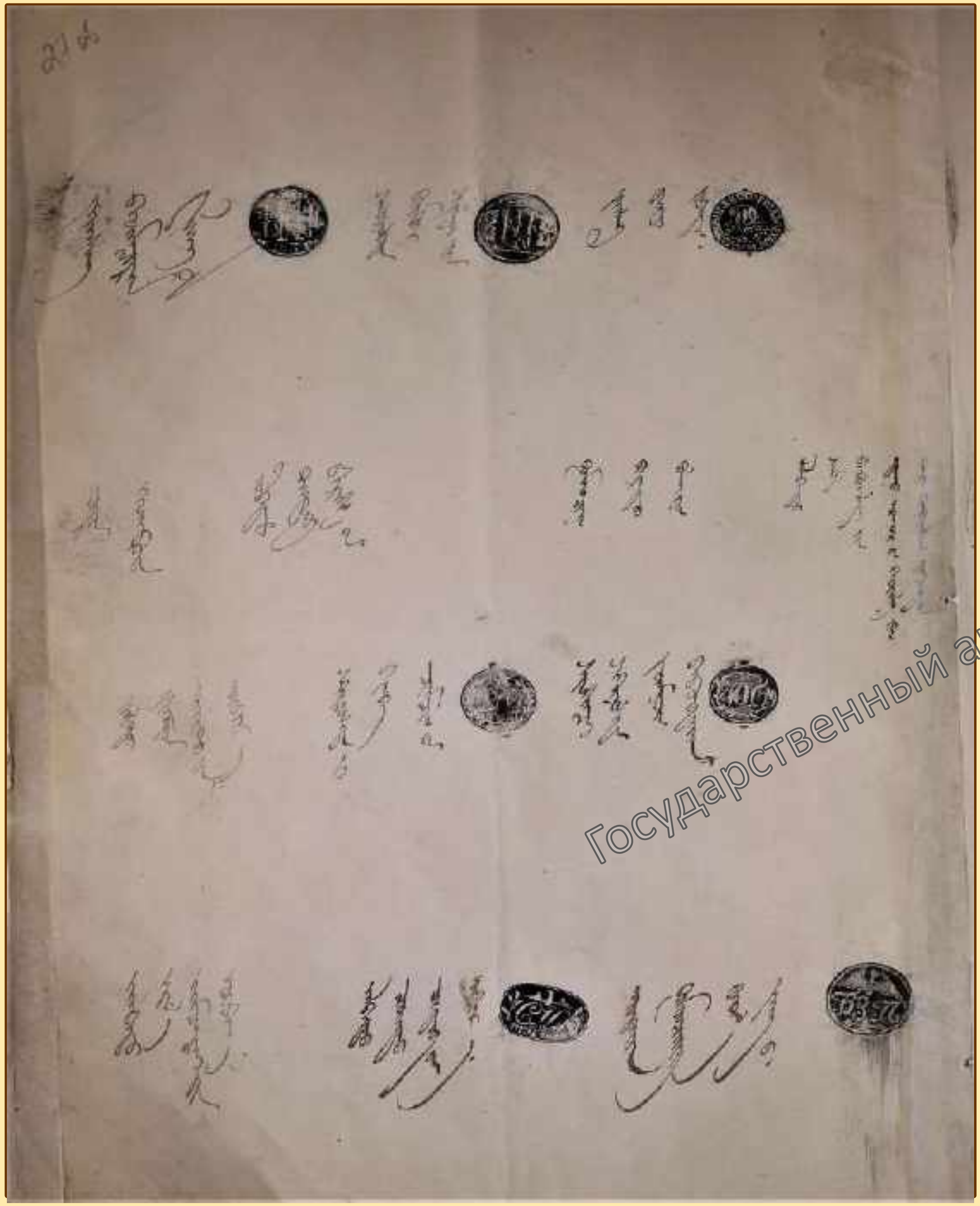

Продолжение документа № 7

Зайһан Бадмацирэн Дэлэгэй (хара тамга: зайһан Бадмацэрэн Дэлэгэй тамга 1836), староста Бумтар Шэгшын (хубиин хара тамга Бумтар Шэгшын), зайһан Доржо Жэгжэдэй (хубиин хара тамга: дундань ниилэмэл үзэг: "ДЖ печать", буряадшалбал "Д[оржо] Ж[эгжэдэйн] тамга", тойруулаад ХОРВЕДБАРХАРГРОДАДОРЖЖИКЖИТ гэжэ зай забһаргүйгөөр бэшэһыень задалбал "Хоринского ведомства Баруун Харганатского рода Доржи Жикжитов" болоно, буряадшалбал Хорин мэдэлэй Баруун харгана отогой Доржо Жэгжэдэй)

Цэрэн Гомбын, албата Дэндэб Барисын(?), помоочиниг Буянта Булгурай, албата Сэнгэ Бабагалдайн, эдэнэй нюурай гуйлгаар гарые табиһан Жэгжэдэй

албата Жэгмид Ахайтын өөрөө, старостые Бинба Шэмээшэгэй (ниилэмэл үзэгтэй хубиин хара тамга), шинхэгшэ староста Юмжэн Бабуудайн (хубиин ниилэмэл үзэгтэй хара тамга)

албата Нима Намсарайн өөрөө, албата Согто Цэдэбэй өөрөө ("СЦ" гэһэн ниилэмэл үзэгтэй "печать"/тамга/ гэһэн бэшэгтэй хубиин хара тамга), Урадын помоочиниг Бадма Зангай ("БЗП" гэһэн ниилэмэл үзэгтэй хубиин хара тамга)

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.27 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

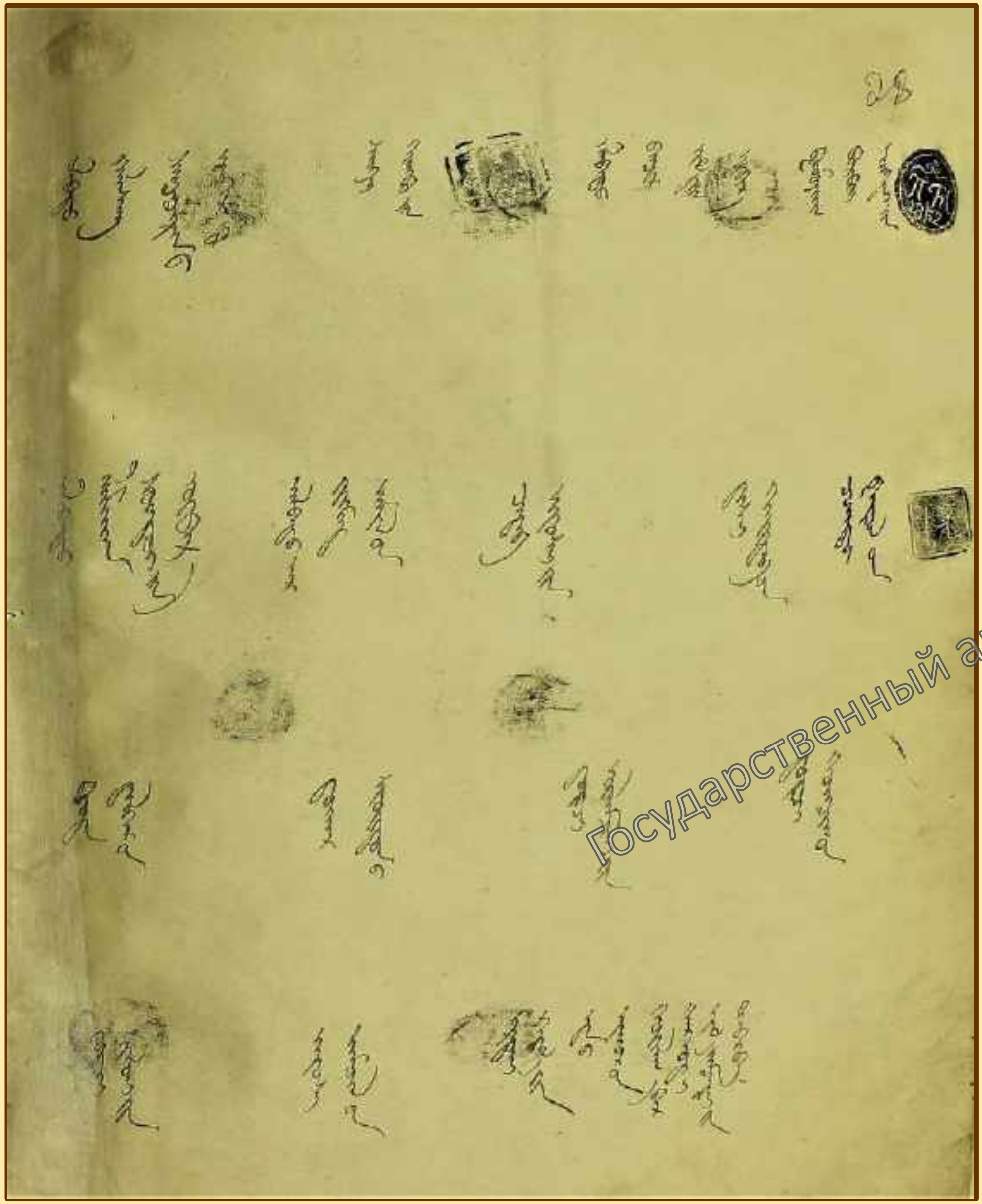

Продолжение документа № 7

албата Галсан Санжацэрэнэй өөрөө, Санжа Гомбын (тэбхэр хара тамга), албата Банзар Нимын өөрөө (бүдэхеэр дарагдаһан хубиин хара тамга), помоочиниг Борбой Сундын ("ПБ" гэһэн ниилэмэл үзэгтэй, 1852(?) гэһэн онтой хубиин хара тамга)

албата Ламахан Сундын өөрөө, албатанар Жэгмэд Амилай, Цэдэб Аюушын, Даша Хайдабай, Цогто Паролой(Фролой?) (Цогто Паролой гэһэн монгол бэшэгтэй, дүрбэлжэн хэлбэритэй хубиин хара тамга)

Буда Дэлгэрэй, Дугар Шойдоной, Доржо Үлэмжын, Доржо Гончигой

Доржи Шилойн, Аюуша Намжалай, Эрдэни Гармын, эдэнэй нюурай гүйлгаар гарнуудые Нима Намсарайн Дамба.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.28. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

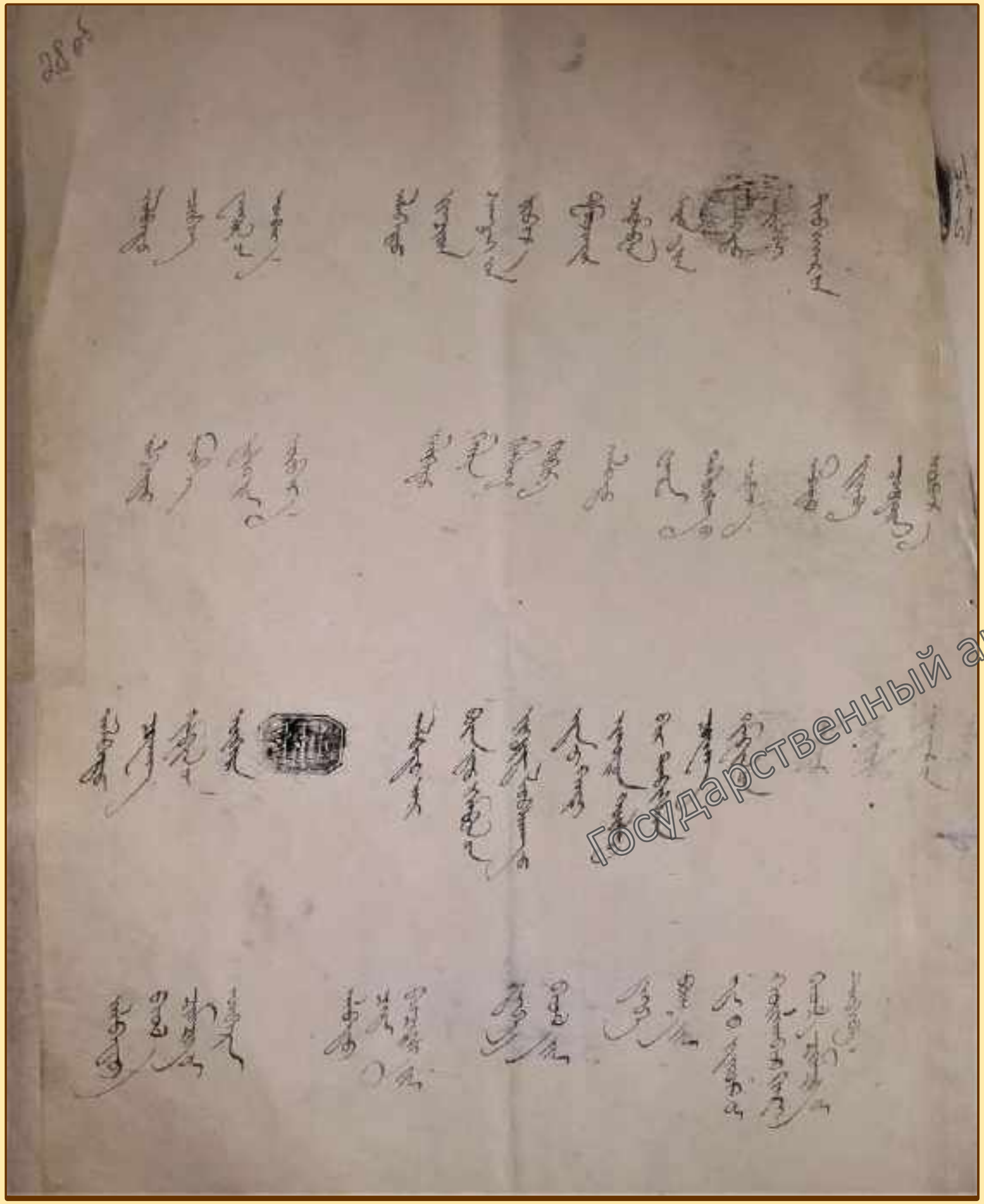

Продолжение документа № 7

албата Цэбэг Ванжалай өөрөө, албата Жэгжэд Санжын өөрөө, помоочиниг Цэрэнпэл Нямын, албата Аюуша Табхарай

албата Мунхэ Дашын өөрөө, албата Галин Галсанай өөрөө, албата Вандан Түгэдхэнэй өөрөө, албата Жагба Цогтын өөрөө

албата Цэваан Гэмпилэй өөрөө, ("Жэгжэд Лубсанай тамга" гэһэн бэшэгтэй хубиин тамга) албатанар Буянта Гэмпэлэй, Жэгжэд Лубсанай эдэнэй гарые нюурай гуйлгаар табиһан Цэваан Гимпилэй, албата Жэгжэд Дандарай өөрөө

албата Бадма Шэмээшэгэй өөрөө, албата Цэдэн Банзарагшын, Дабаа Бадмын, Данба Бугын, эдэнэй нюурай гуйлгаар гарые Бадма Шэмээшэгэй табиба.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.28 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж. Б. Будагарова

Государственный архив Республики Бурятия

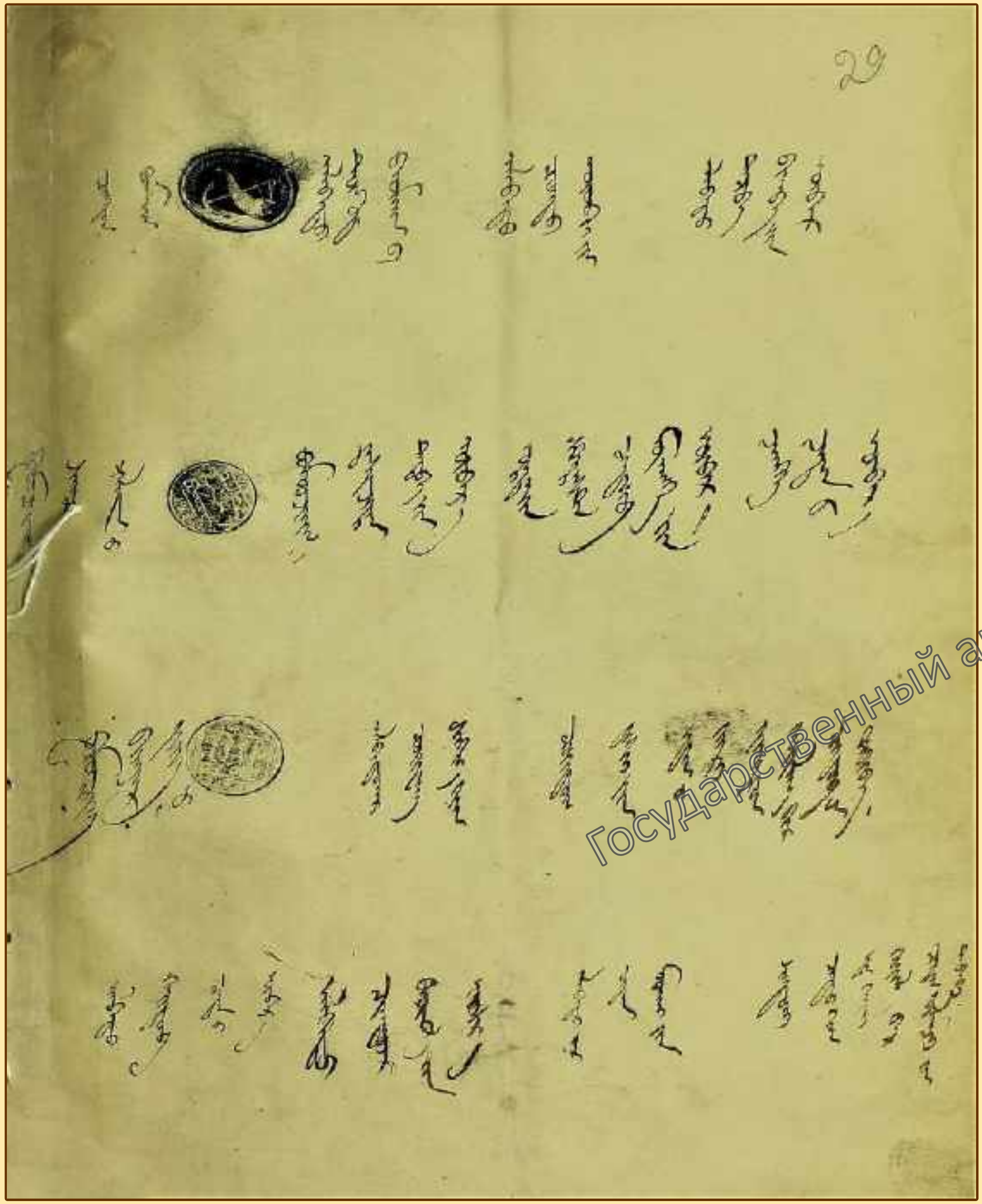

Продолжение документа № 7

Цонхёон (?) Бумтарай (хубиин хара тамга), албата Түгэд Бадмын, албата Цогто Өөбэйн, албата Тарба Бимбын өөрөө

помоочиниг Санжа Галинэй (хубиин хара тамга), помоочиниг Дашицэрэн Тарбын өөрөө, урдын староста Цэдэб Мүнхын өөрөө, Цэнгэ Цэдэнэй өөрөө

помоочиниг Банзар Жану (?) (бүдэхеэр дарагдаһан хубиин хара тамга), албатанар Чойван Сахьягай, Чойдог Дашын, эдэнэй гарые нюурай гуйлгаар Цэдэбэй табиба.

албата Хайдаб Цэдэнэй өөрөө, албата Шагдар Бадмын өөрөө, албатанар Цэдэн Муухайн, Сундуй Сэдүүгэй, эдэ гарые гуйлгаар Цэрэн Үлэмжын табиба.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.7[illegible]29. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

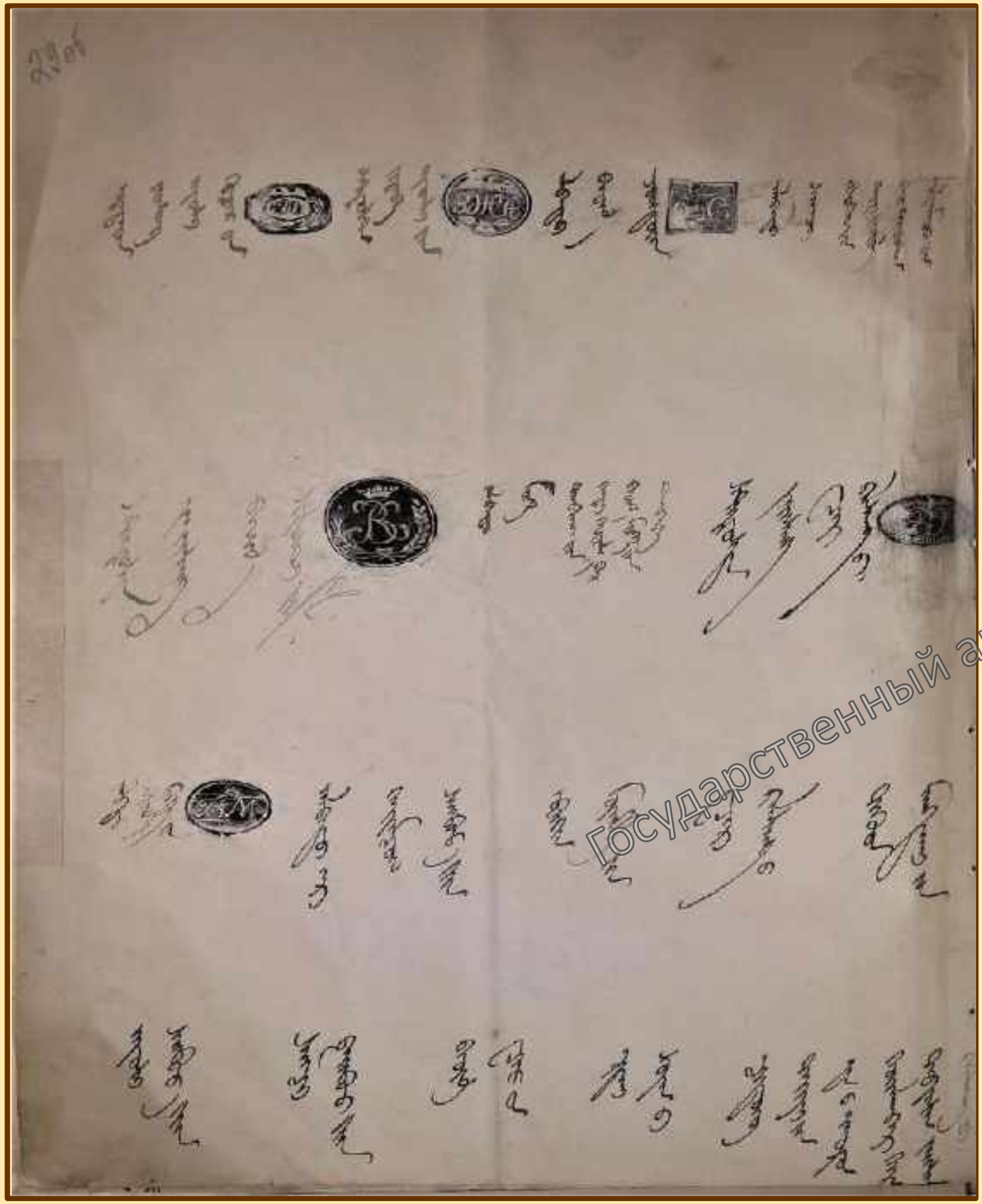

Продолжение документа № 7

урдын зайһан Аюуша Гүчирэй (хубиин хара тамга), староста Жарба Аюушын (хубиин хара тамга), албата Бадма Согтын (тэбхэр хара тамга), албата Санжа Бурхиин гарые гуйлгаар табиһан Үлэмжын

староста зайһан Бадма Шохойн (хубиин хара тамга), албата Мүнхэ Табхайн гарые гуйлгаар Бадма Мүнхын табиба, староста зайһан Очир Галсанай (хубиин хара тамга)

албата Бадма Мүнхын (хубиин хара тамга), албатанар Хаймчог Самбуугай, Үбгэн Мүнхын, Очир Галсанай, Түгэд Мантахайн

Аюуша Самбуугай, Санжа Пайбуугай, Бадма Очирой, Эрдэни Соянай, Цэдэб Тайжын эдэнэй нюурай гүйлгаар гарые табиһан зайһан Галсанай

ГАРБ Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.29 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

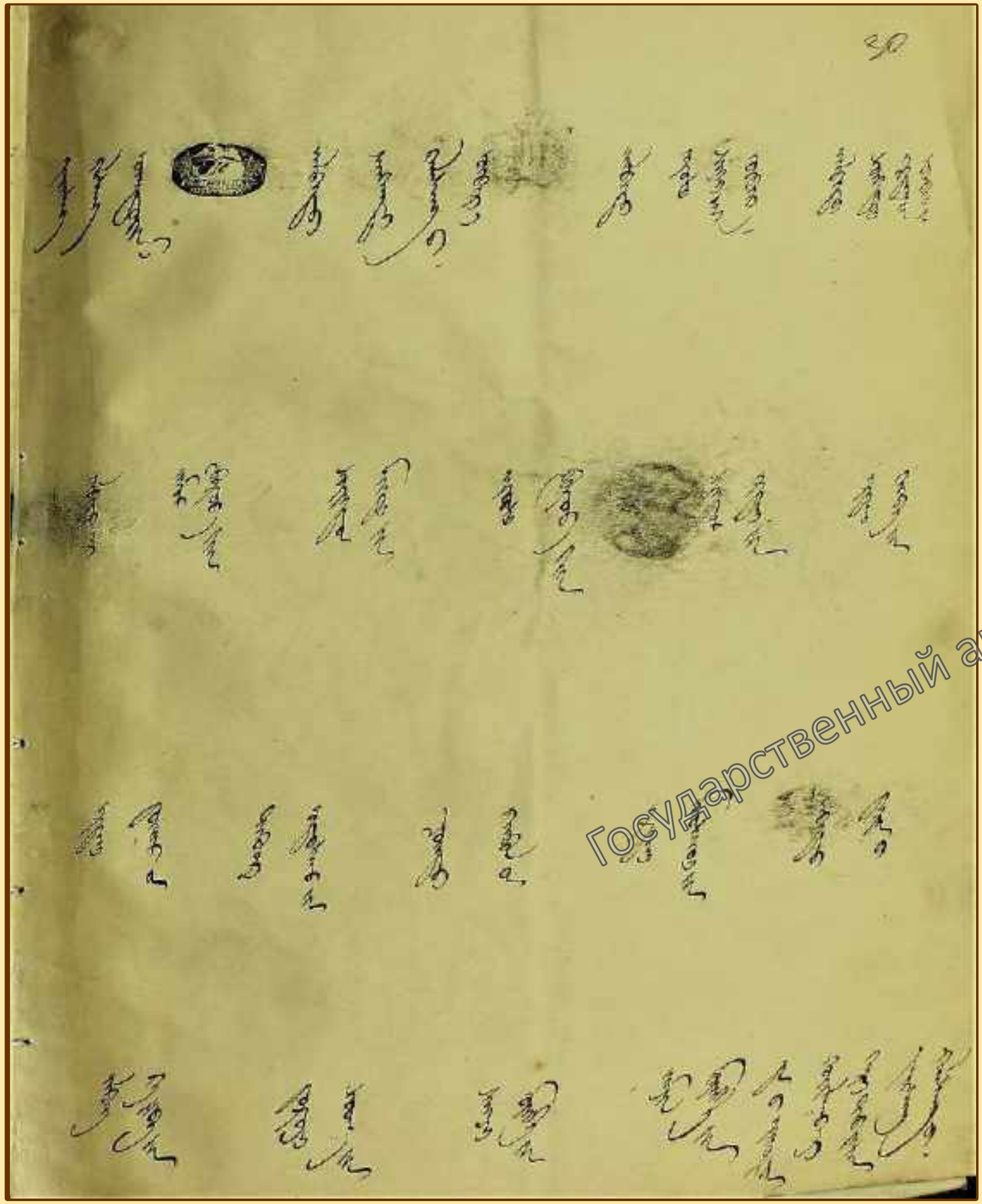

Продолжение документа № 7

зайһан Галсан Ухатын (хубиин хара тамга), албата Сангадии Галсанай өөрөө, албата Аюуша Санжын өөрөө, албата Сүшидүй Эрдэниин өөрөө

албатанар Амар Пороогой, Шойндон(?) Минтиин, Аюуша Пороогой, Шагдар Эрдэниин, Эрдэни Хэгбын

Эрдэни Дугарай, Дэгүүр Ожосхоин, Цогто Гамбулэй, Эрдэни Моосхойн, Абида Дэрэнэй

Элбэг Карбын, Доржо Суухын(?), Санжа Мүнхын, Намжал Мүнхын, эдэнэй нюурай гуйлгаар гарые табиһан зайһан Галсанай

ГАРБ. Ф.8. Оп.1. Д.75. Л.30. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадараева.

Государственный архив Республики Бурятия

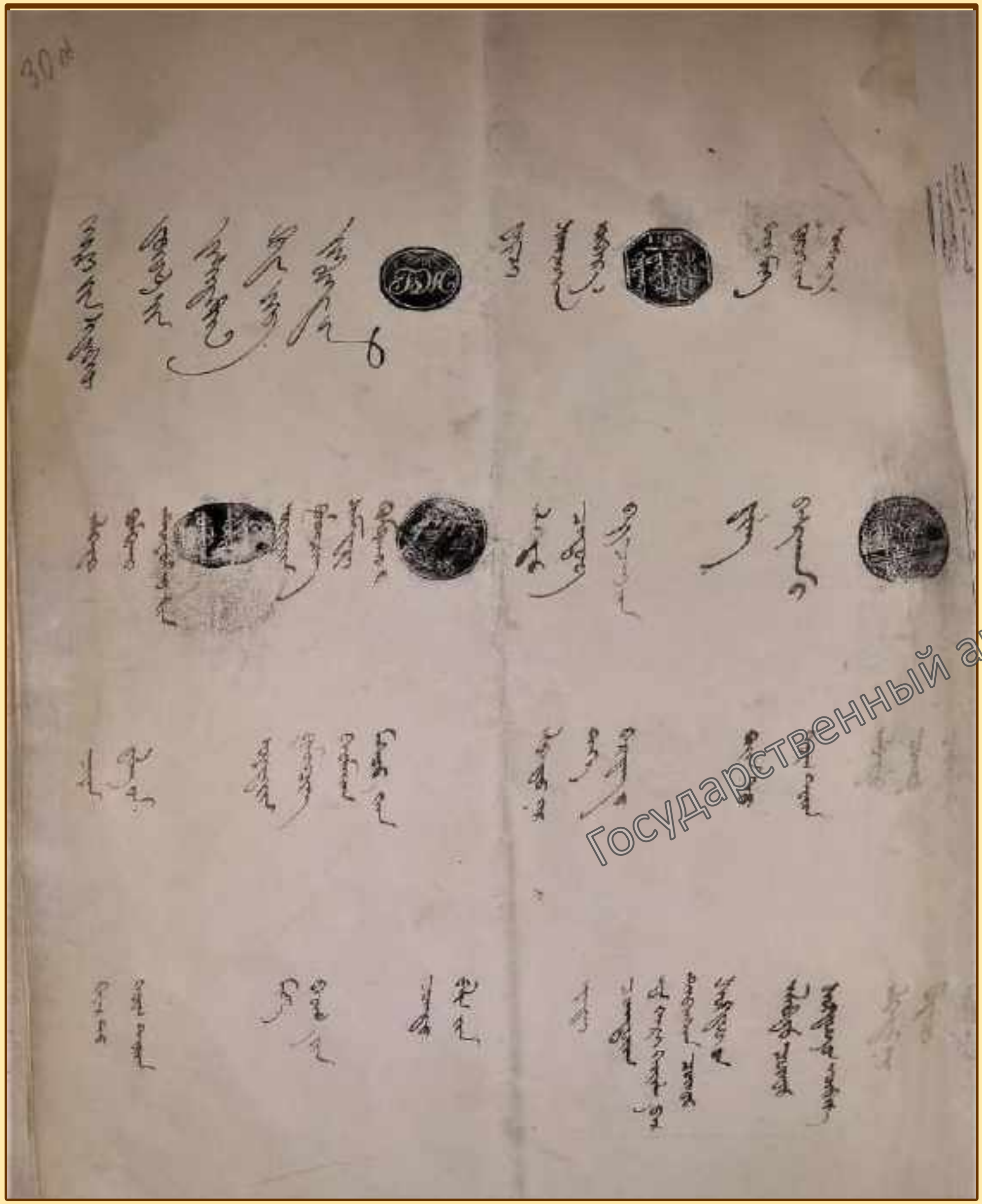

Продолжение документа № 7

Хориин степной думын заседател Будажаб Жэгжэдэй, Доржо Шэгшын өөрөө (хубиин хара тамга), Батамүнхэ Доржын өөрөө

албата Бомбуу Түрэхэйн (хубиин хара тамга), урдын помоочиниг Самандари Бумбуугай (хубиин хара тамга), албата Цэдэб Баасайн, Дэлэг Башаханай (хубиин хара тамга)

Цэрэн Дэлэгэй, урдын помоочиниг Бадмахан Масуугай(?), албатанар Тэхэ Бартанай, Буянта Хуягтын, албата Согто Цэбдэнэй

Согто Билын(?), Эрдэни Согтын, эдэнэй гарые гуйлгаар табиһан Согто Сүндэбэй, албата Согто Сүндэбэй өөрөө, албатанар Борбой Мүнхын

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.30 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

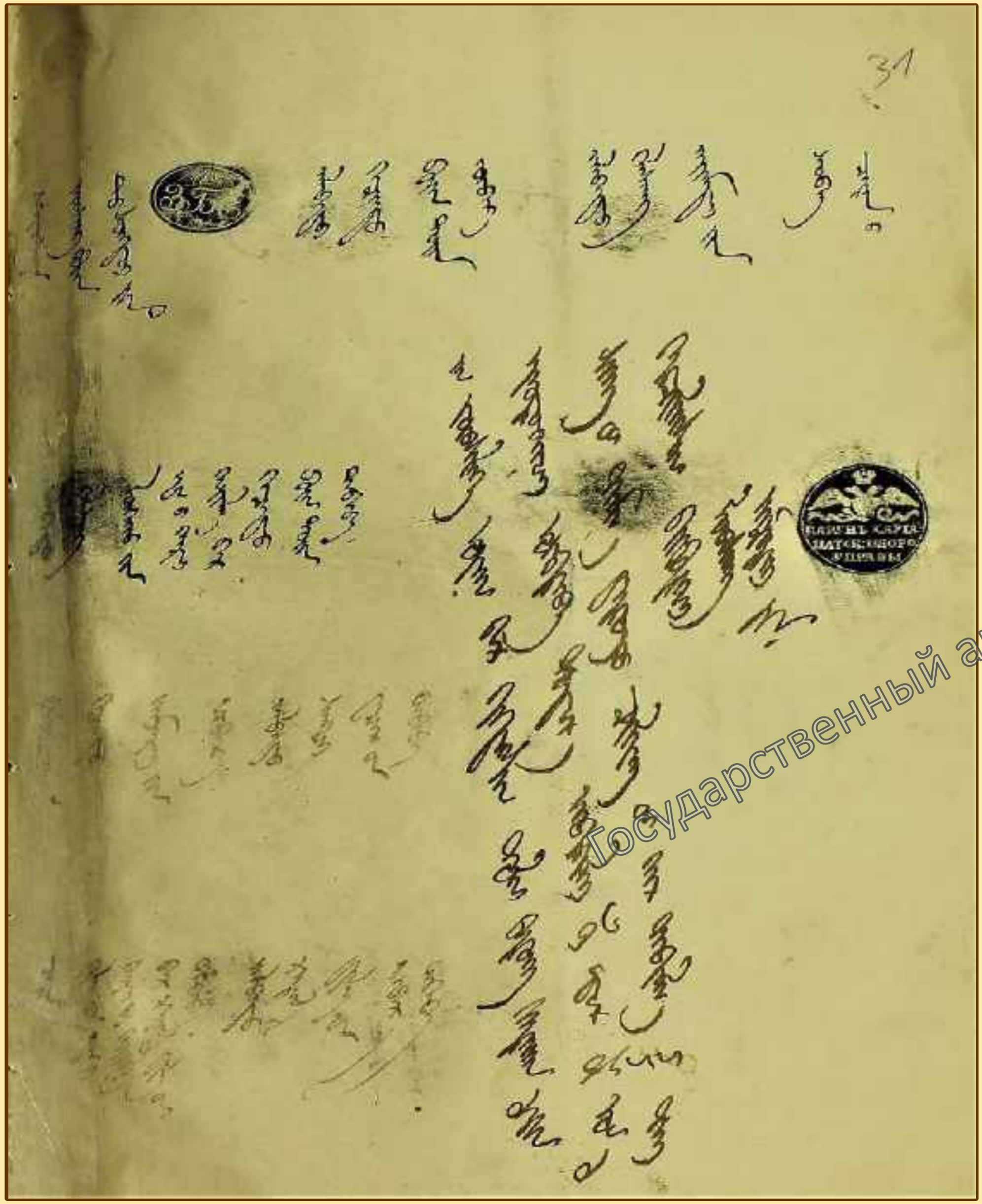

Продолжение документа № 7

староста зайһан Буянта Сундын, албата Хэшэгтэ Буянтын өөрөө, албата Галсан Найматайн, Суба Цэрэнэй

албата Галсан Лонхын эдэнэй гарыс гуйлгаар Хэшэгтэ Буянтын табиба.

помоочиниг Хэшэгтэ Намсарайн өөрөө, албата Санжа Очирой табиба

Цэрэн Дэлэгэй эдэнэй гарые гуйлгаар Гарма Дэлэгэй табиба; албата Гарма Дэлэгэй өөрөө табиба

Энэ зүбшэлгэ үнэнөөр хэгдэһэн тула Баруун Харганын инородной үпраба дотор апрээли 16 үдэр 1855 оной һа[illegible]й тамга даража чиленэй гар табилгатай гэршэлһэн биниборной Лубсан Намсарайн

ГАРБ. Ф. [illegible] Оп.2. Д.75. Л.31. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Ба[illegible]рова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

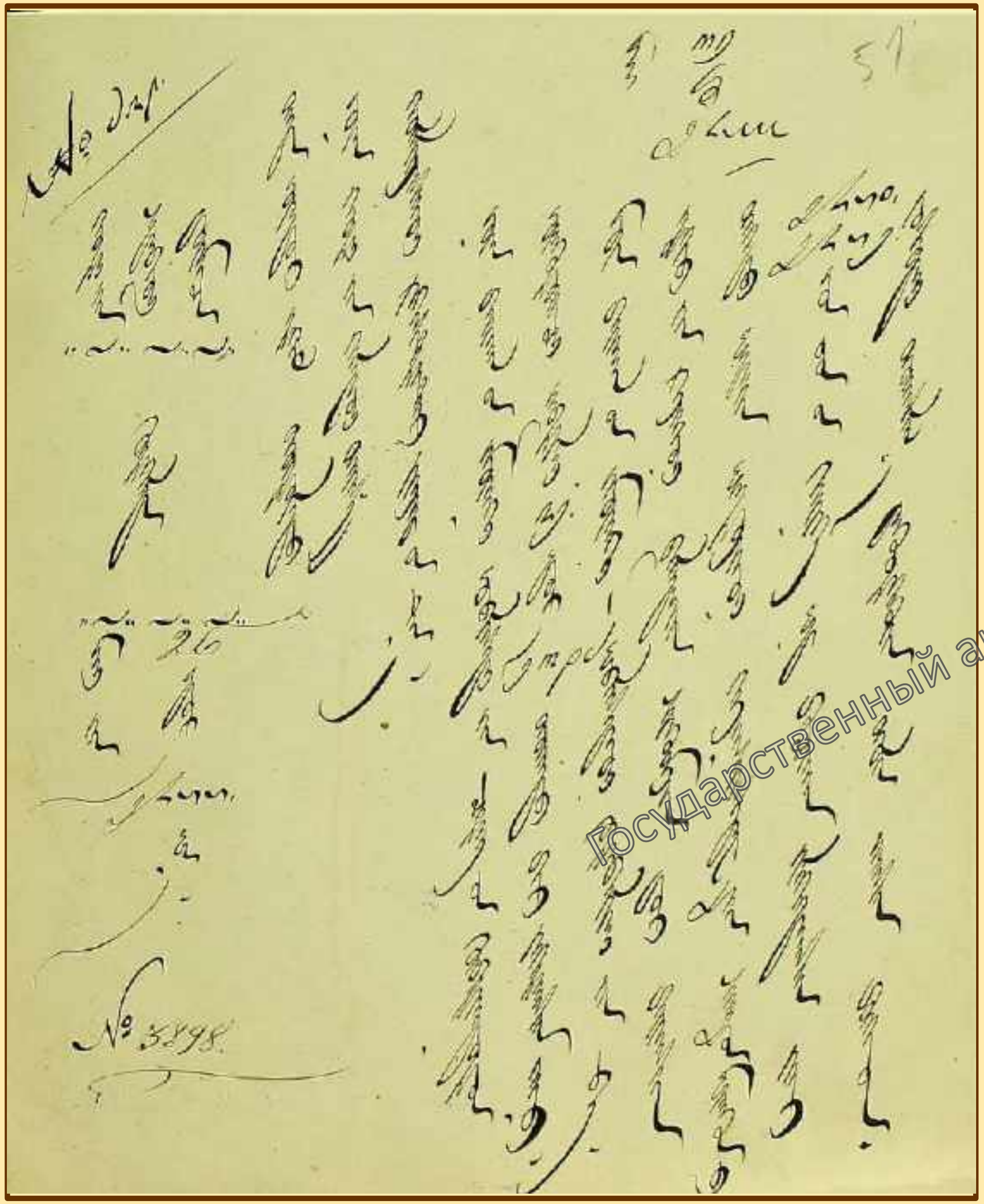

№ 8

Донесение заседателя Батынова главному тайше Хоринского ведомства Тарбе Жигжитову о необходимости русского письмоводителя для проведения учета с просьбой об отправке такового

№ 3898 **26 мая 1855 г.**

№ 429 май 31-дэ 1855 (дээрэнь нэмэжэ бэшэнхэй, ороhон баримтын дугаар, он hара үдэр болоптой)

Хориин степной дүүмэhээ
Хүргэлтэ
Майн 26 үдэр
1855 ондо
№ 3898

Тэдэ [illegible] эрхим түрэлтэ
ноён Хориин галавной тайшаа
коллежисхой регистратар Жэгжэдэй Танда

Ноён Байгалай үмэнэхи областиин сэрэгэй гүбериматорой үнгэрэгшэ апрели 21 үдэртэ 1394 тоотоор захираhаниинь: Мүн Байгалай үмэнэхи областной праблеэниин ба Эрхүүгэй казённа палатын шүүмжэндэ байhан Дээдэ-Үдын үкружиной хазанашииставын <казначействын> hангай мүнгэнэй 1850-1851 онуудай хэниигэнүүд бусаан эльгээгдэhэнээр ёhотой тоосолго дүүргэхын тула байhан байгаад,

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.51. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

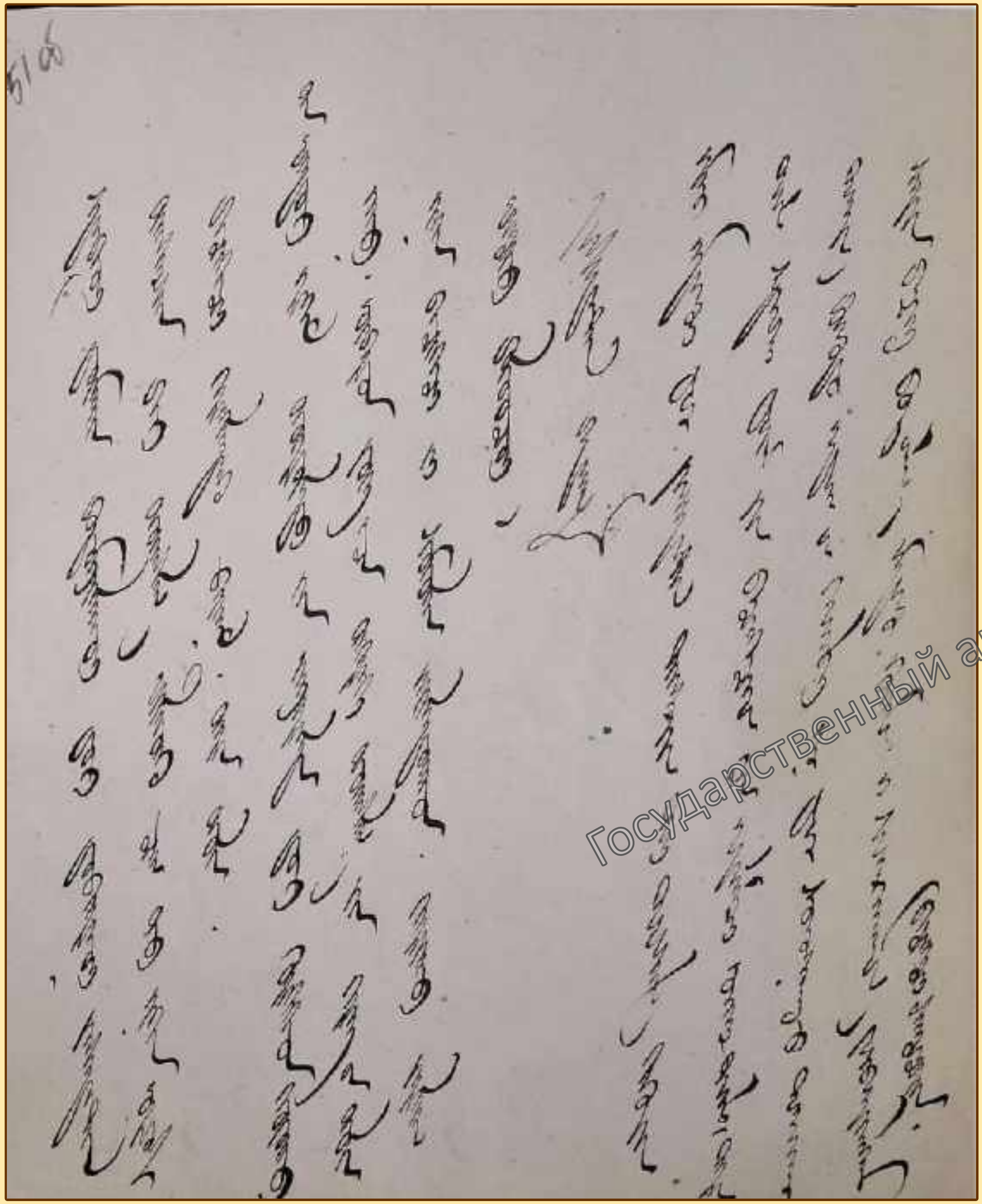

Продолжение документа № 8

степной дүүмын бодомжолходо, добеэрной засэдател Тэгшын бээр тоосолго үйлэдэхэ сагта нэгэород бэшээшэ хэрэглэгдэхэ байна. Тэрэ тула
Та үндэр эрхим түрэлтын анжаралтада хүргөөд гуйхань. Өөрын зүтһөө дээрэхи тоосолгын хэрэгэй тула нэгэ бэшээшые һомолон айладаад, харюу зарлиг үгэжэ болоһой.

Засэдатэл Батын

(ондоо гараар) Минии мэдэхэдэ засэдател Тэгшынтэй тоосолго хэхын тула степной дүүмын бэшээшэдһээ үлэмжэ үгы тула, тэрэ ... бүгэдэ отогой гулбаанарта соносхожо ...хо һайн бэшэг бодолго мэдэхэ хүниие һунгуулан зүбшөөлгэнэ (бэшээшэ Санжын)

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.5. Л.51 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагаровой

Государственный архив Республики Бурятия

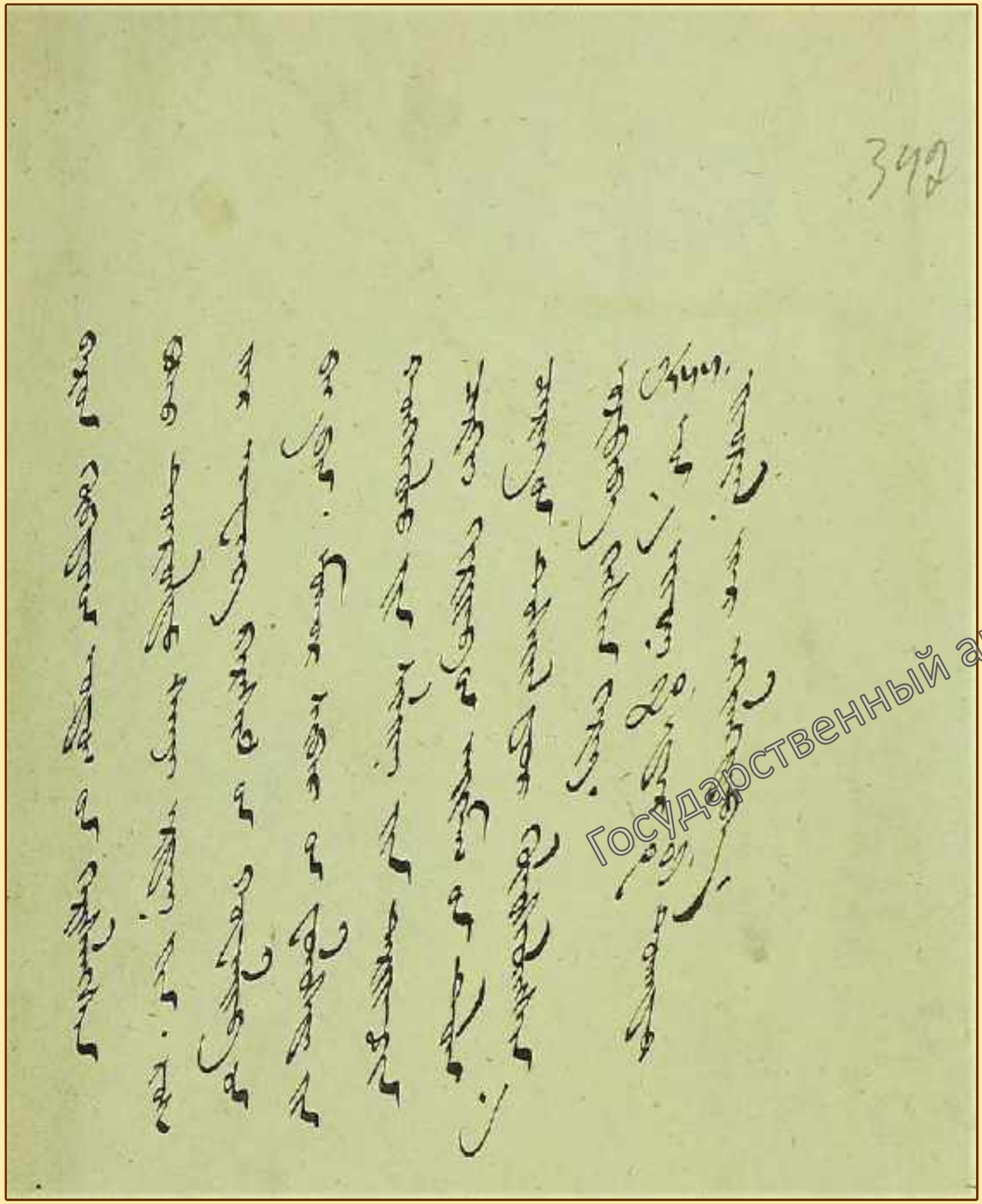
342

№ 9

Сведения об отказе от воинской службы крестьянина Мухоршибирской волости Сергея Киреева вместо Санжи Ирдынеева крещеного как Ивана Герасимова Ковалева

№ 901 **10 июня 1855 г.**

Журнал

1855 ондо июнин 10 үдэр
901 тоото журналаар эхилэгдэбэ

Баруун хүбдүүд отогой хэрээслэгсэн буса түрэлтэ Санжи Эрдэниин, ородоороо Иван Герасимай Коваловай бэсэрээ.
Мухар шэбэрэй волостиин, Хонхолын селениин таряашан Сергей Хириевэй аймагай тулэ сэрэгэй тушаалда хүлэһэлэгдэһэндээ урбаба гэһэн хэрэг.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.342. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

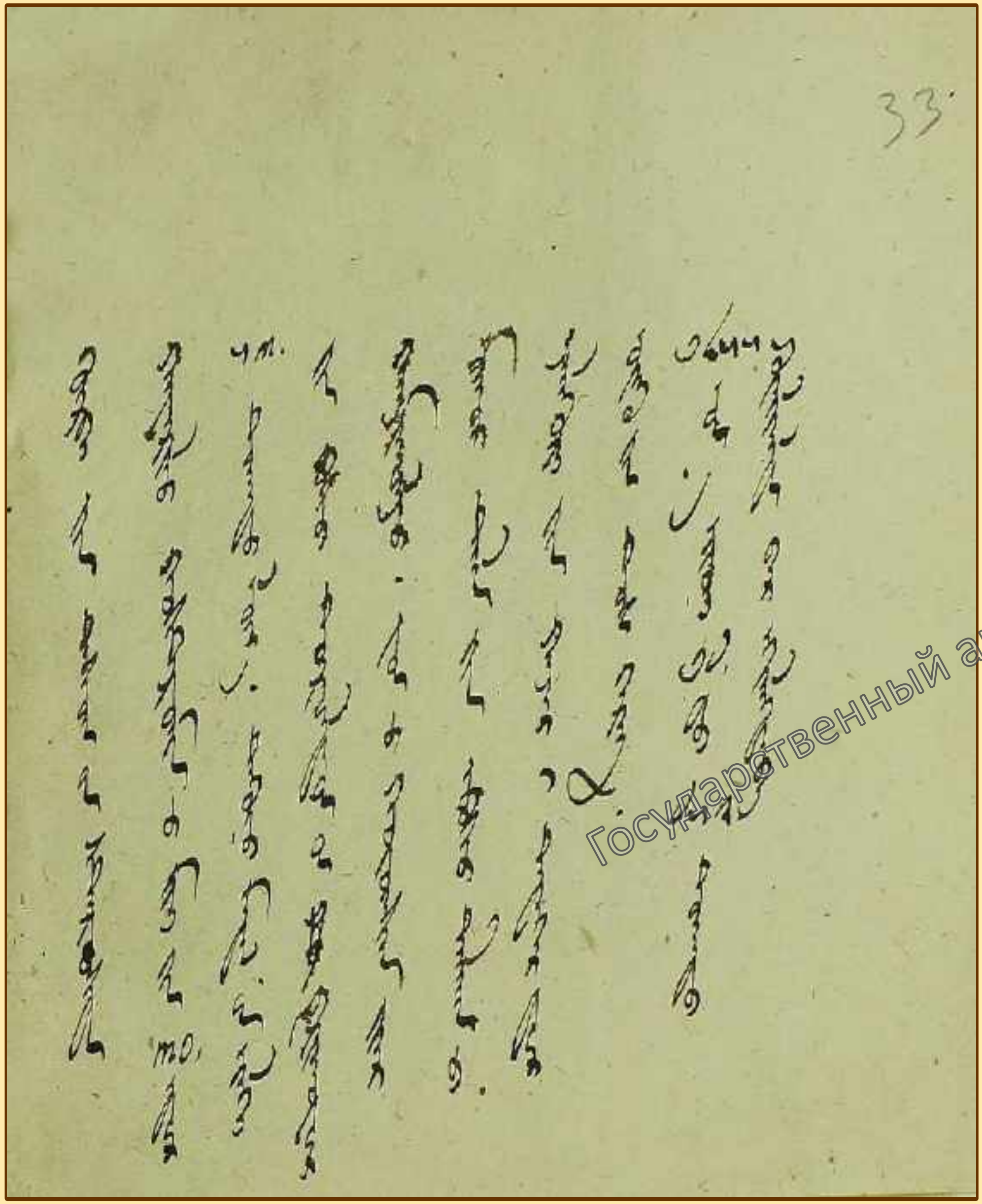

№ 10

Сведения о выделении сенокосных и пахотных угодий по общественному приговору жителям Ильки Курбинского отделения

14 июня 1855 г.

Хурбнин таhагай староста Гаврилу Костроминай майн 30-най үдэр 53 тоототой, тэрэнэй мэдэлэй Эльхиин бусу түрэлтэнэй приговор хамжуулажа, зоной гуйhанаар, Мухар талын үбhэ талханай эзэлүүриин газарые тэдэнэртэ үгэхын тухай хэрэг 1855 оной июниин 14-дэ 452 тоото хүлеэлтээр эхилэгдэбэ.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.74. Л.33. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

53

Государственный архив Республики Бурятия

№ 11

Сведения об изъятии имущества у инородца Гучитского рода Балдана Бочигтуева и притеснениях старостой Убгэном Балсановым

28 июня 1855 г.

№ 477

Гушадай албата Балдан Бочигтуин эдлэлэй зүйлнүүдые староста Үбгэн Балсанай буляаһан ба хашалан үзүүлэбэ гэһэн хэрэг
1855 ондо июнiин 28 үдэр
477 тоото хүлеэлтэр эхилэгдэбэ

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.53. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

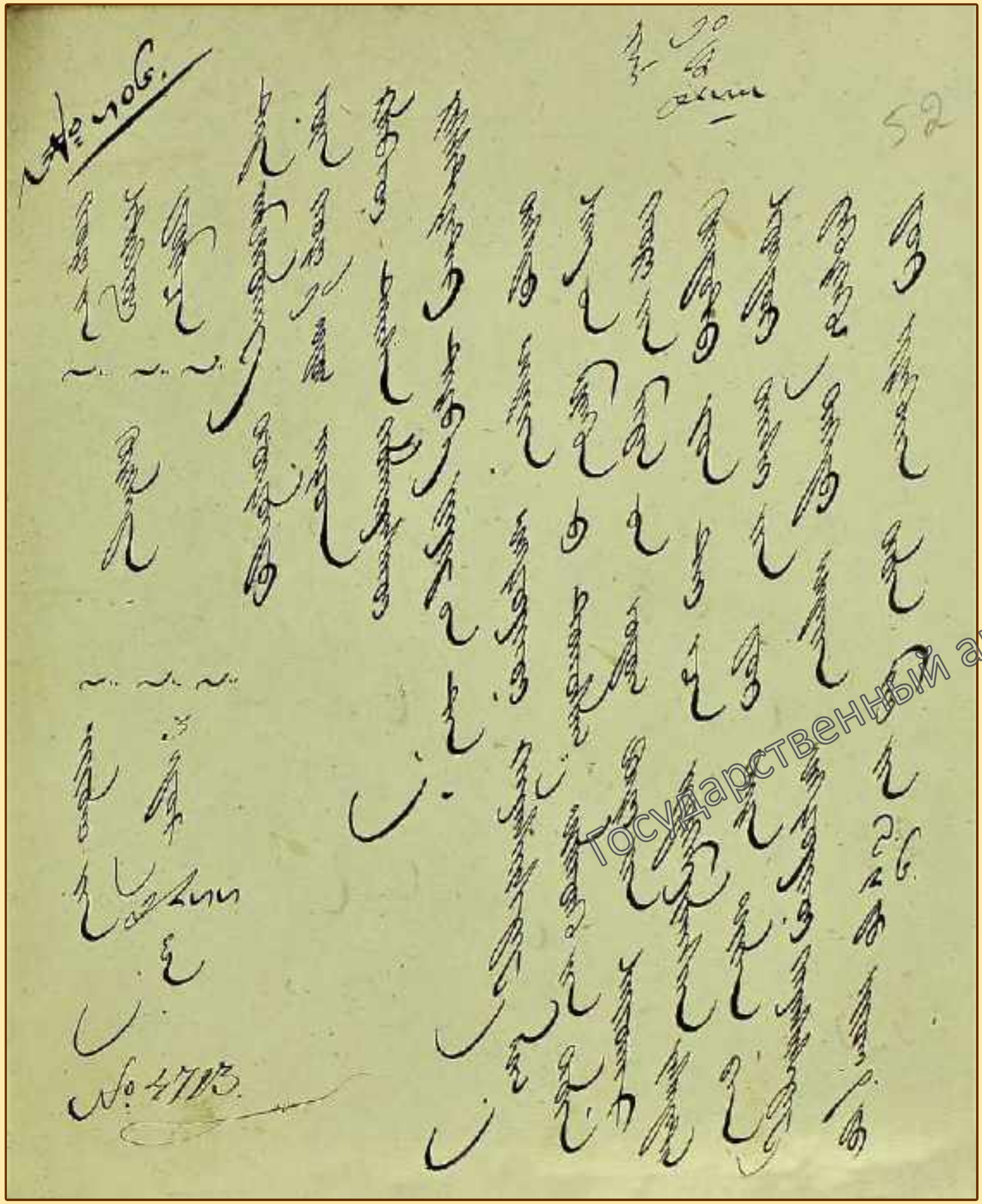

№ 12

Донесение главному тайше Хоринского ведомства Тарбе Жигжитову об отказе заседателем Шойдором Тэгшинном проведения учета из-за болезни

03 июля 1855 г.

№ 506 июли 10-да 1855 (ороhон баримтын дугаар, он hара үдэр)
Хориин степной дүүмэhээ
Хүргэлтэ
Июлиин 3 үдэртэ 1855 ондо
№ 4713

Тэрэ амгалан түрэлтэ
ноён Хори 14 отогнорой
глабной тайшаа коллеэжисхойн
регистратар Тарба Жэгжэдэй Танда

Дээдэ-Үдын үкружиной хазанашииставатай hангай мүнгэнэй тоосолго үйлэдэхын тула Хориин Мэдэлэй отог бүриин hайднар хүндэтэ зонтойгоо этигэмжэлhэн засэдатель Шойдор Тэгшындэ тэрэ үйлөө дүүргэхэеэ Дээдэ-Үдын үкружиной хазанашииставада ерэхын тула майн 7, 26-да, июни 9-дэ

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.52. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

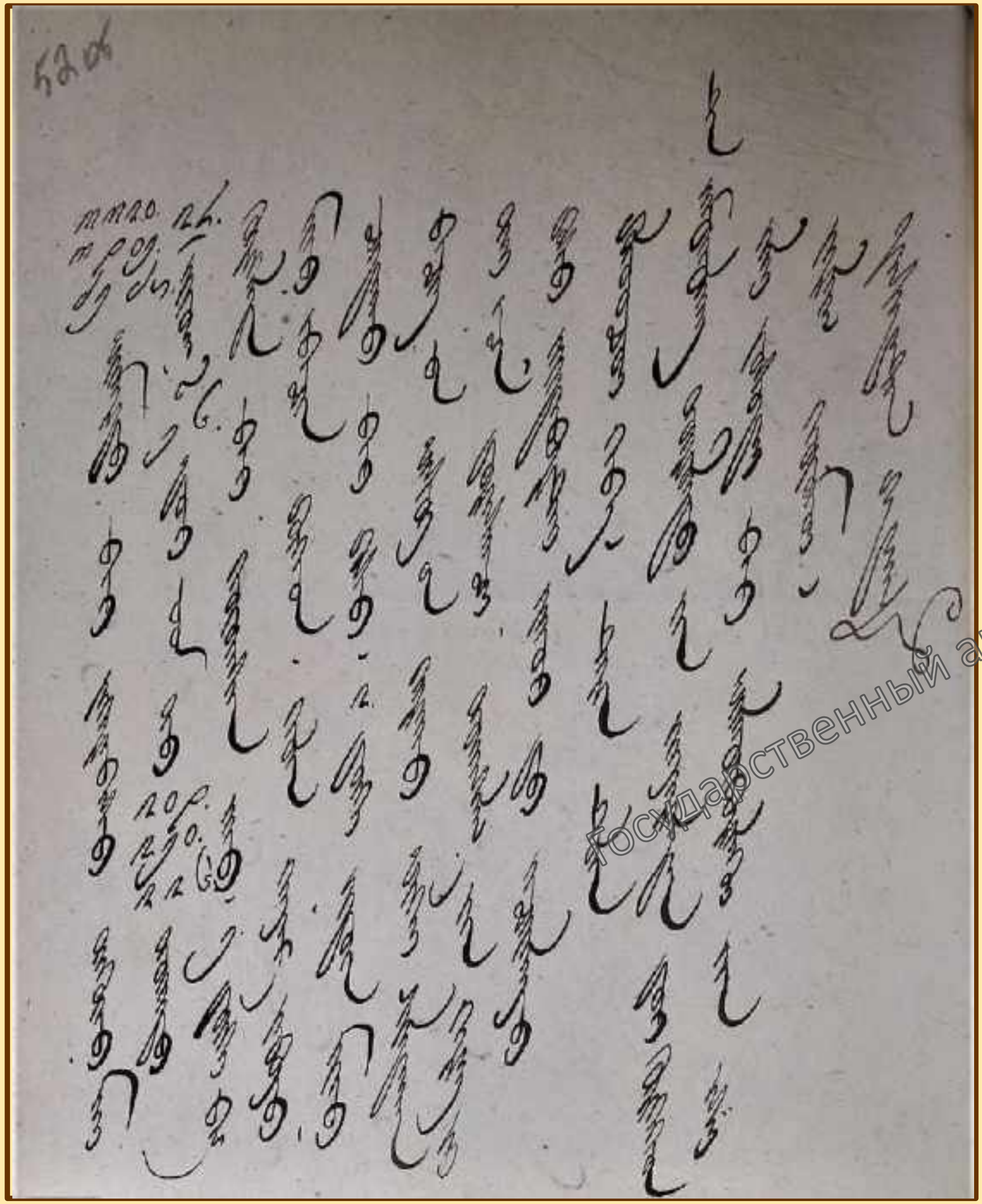

Продолжение документа № 12

3320, 3901, 4145 ноймертоор захирхада, тэрэнэй май 28, июни 7, 16 үдэрнүүдтэ 209, 210, 226 тоото хүргэлтөөр гуйһаниинь. 1-дэхи, бэемни үбшэн байгаад холо газарта ябажа шадахаар бэшэ. 2-дохи, нюдэмни бэшэгэй үзэгы харахагүй шалтагаантайһаа дурсагша тоосолгын хэрэгыс бэшэ найдабаритай нюурта ашаалажа болоһой гэбэ. Тэрэ тула

Та амгалан түрэлтын анжаралтада хүргөөд али ёһотойгоор үйлэдбэрнин эшэ зарлиг гуйнам

Засэдатэл Батын

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.52 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

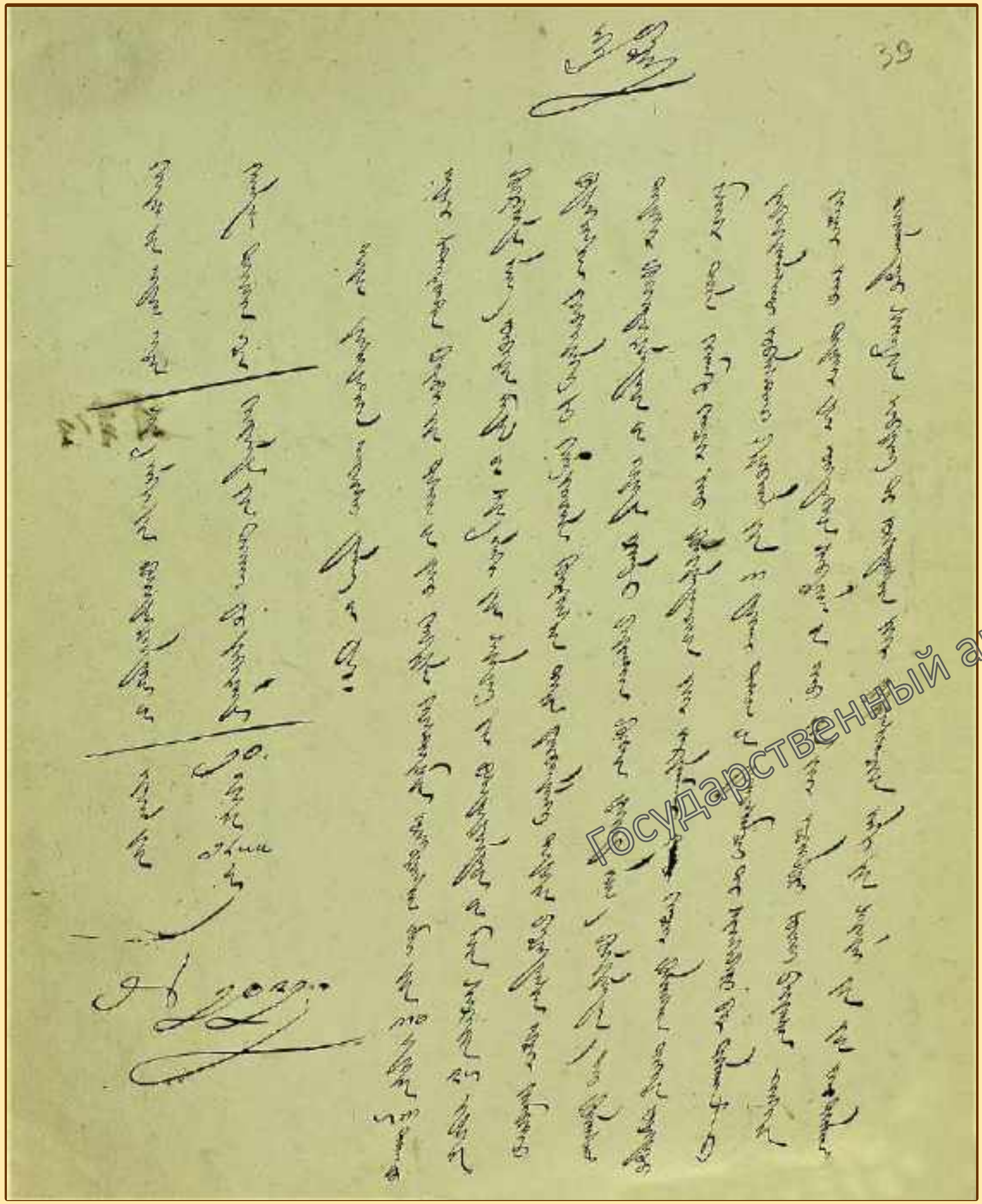

№ 13

Приказ главного тайши 14-ти хоринских родов [Тарбы Жигжитова] заседателю Аюше Дэлэкову относительно просьбы инородцев Новоильинского селения о разрешении земельных споров в местности Мухор-Тала

10 июля 1855 г.

№ 1021

Эхэ бэшэг
Хориин отогнорой галавной тайшааһаа
Шэнэ Элхиин бусатүрэлтэдэй гуйлтын тухайда захиралта
Июлиин 10 үдэртэ 1855 оной
№ 1021
Ноён засэдатэл Аюуша Дэлэгэйдэ

Намда староста Хурьбын таһагай зоной Габрила Хостормин үнгэрһэн майн 30 үдэртэ 53-лоото хүргэлтэтэй өөрын мэдэлэй Шэнэ Элхиин селениин бусатүрэлтэдэй мүн һарын 25 үдэртэ бүтээһэн зүбшэлгые хамжуулан хүргэһэн. Тэрэ зүбшэлэлгэ дотор бэшэгдэһэн ушар гээ һаа, тэдэ бусатүрэлтэдэй үнидэ эзэлжэ байһан байгаад, бусадтай буляалдаатай болоһон Мухар-Тала гэхэ газарынь буляалдаһанаар, арилмаар газар болоһон дээрэ үзэгдэжэ, Забайхалсхой областной праблениин 3-дугаар таһагай дууһамжата шиидхэбэреэр талханай газарынь тэдэнэртэ үгтөөд, сабшалангайнь хэнээр эзэлбэригүй байһан дээрэ таһалагдажа, һангай оброгто үгтэһэнөөр дурсагшад Элхиин селениин зониинь талхан-

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.39. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

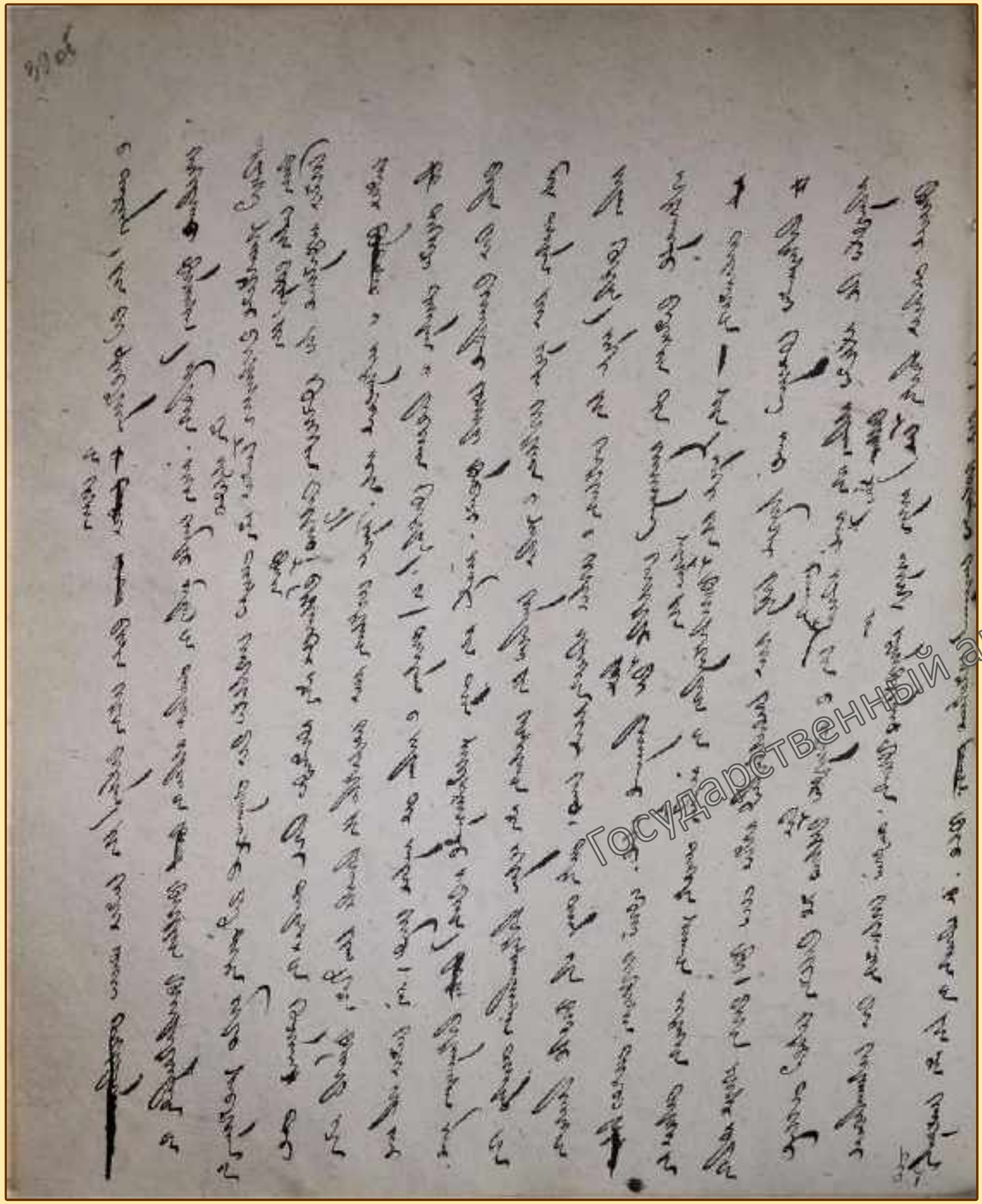

Продолжение документа № 13

-ай тарилгын ба сабшалангай тиигээд баһа гэрэй барилгын газаргүй хохидохо болоһоноо мэдээд, нэгэн хамта мэдэлэй тэндэхи нютагай буряад бусатүрэлтэдэй эдүгээ мүнөө һуужа байһанһаа үлүү газарһаа тэгшэ хубааряар талханай ба тэрэ мэтэ сабшалангай баһа гэрэй барилгын газар абалсахые хүсэһэн байха байгаад, пригоборһоо үзэхэдэ тэдэнэрэй хүсэлэнтэ газарые нэрлээ һаа иимэ, 1) Элхи горхоноор Хохюуртайн доодо захаһаа посходһоо дээшэ Ташаланай дабаан хүрэтэр. 2) Ташаланай адагта Алжур гэжэ, энэ газарнуудынь бидэндэ багтаха? еһотой болобошье, нэмэриин тула һайжаруулжа абахаяа дурлаһамнай мүн Ташаланаар Элхи горхоной шадар Хэлтэгэйн хушууньһаа эхилэн дурсагдаһан Ташалангай адаг хүрэтэр Элхиин горхоной хоёр этэгээдээр гэнэ. Тэрэ тула эдэ бүгэдэ дууһан оруулжа бэшэһэн та Амгалан Хойртодо би даалгахамин, энэнние үгэһэн дары гуйгшад Шэнэ Элхиин селениин бусатүрэлтэдэй нютаг дээрэ һууи? ерээд, тэдэнэрэй дурсагша хүсэлэнь ямар зүйлөөр зүбшөөгдэхэ ушартай бэ, баһа өөһэдэйнь эдлэбэридэ эригшэ нютагуудынь магад мүнөө хэнэй эзэлбэридэ байхашье бээз. Хэрбээ тиимэ һаа, тэдэгээр дээрэ байһан ... хэр олон уладай эзэлбэрилгэ байгаад, тэрэнние гуйгшадта гаргагдаа һаа ... хашалан ушарха гү, 2 этэгээдэй зонһоо хангалтатай

(дуусаар бэшэ байна — Ж.Б.)

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.39 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

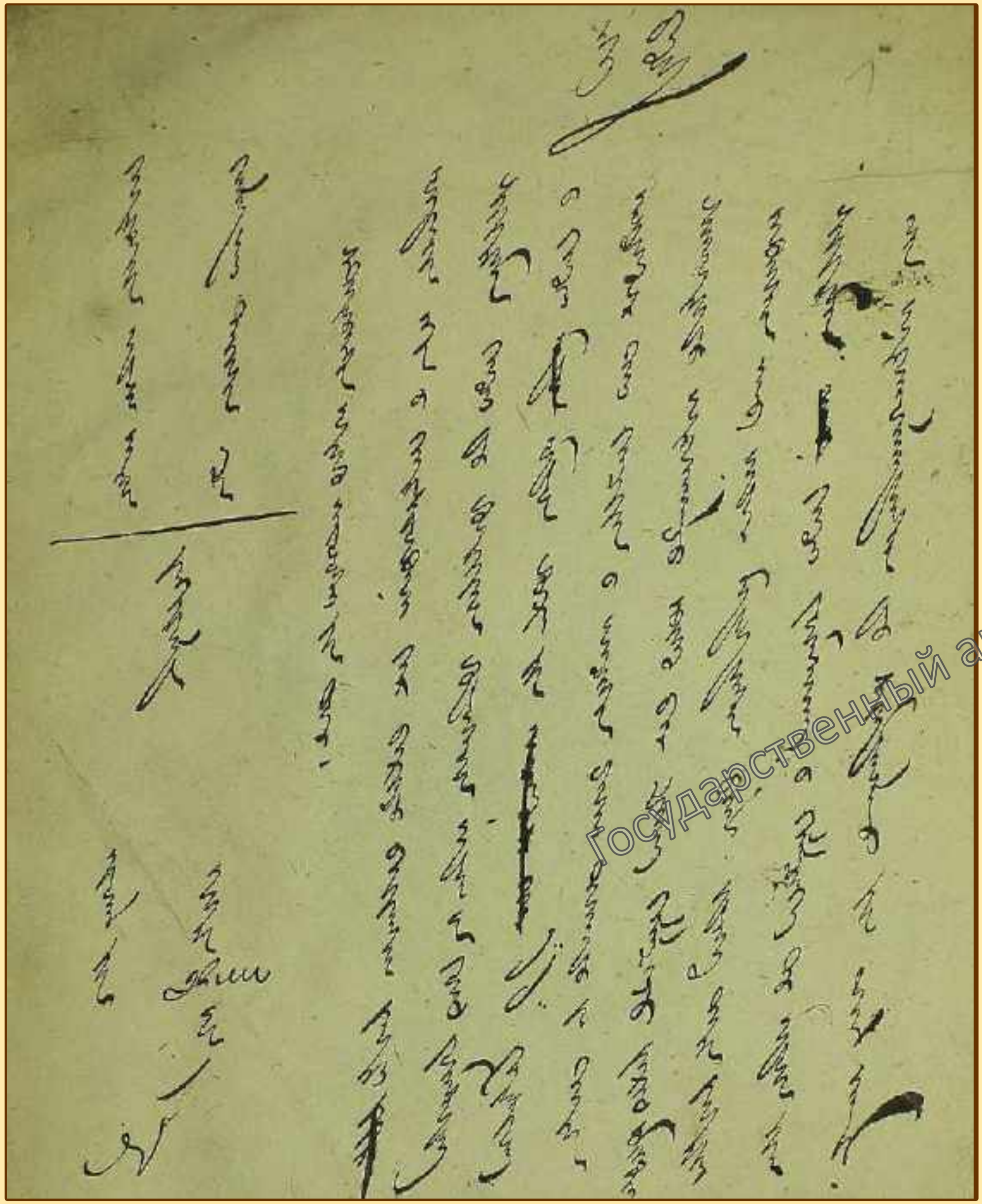

№ 14

Распоряжение главного тайши хоринских бурят [Тарбы Жигжитова] старосте Норбо Аюшину о неполной доставке бревен бурятом Юмом Юмсуновым для строящегося дома еврея Ширмана

Июль 1855 г.

Хорин отогуудай главнай тайшааhаа
Захиралта
Июлиин … үдэрэй 1855 ондо

Староста Норбо Аюушиинда
Үдын эхинэй хэристобной гэр барижа байhан ебри Шиирман гэгшэдэ буряад хү… отогой Юм Юмсүнэй гэгшэ модон бүриин 44 вершиун үзүүртэй хэшээнэй үчүүхэн бэшэ тоотые тэрэ hуурияа оруулажа үгэхэдэ, сэн хэлэлсэжэ, зарим мүнгые абаhанда, намда мэдэгдэhэн байна. Одоо тэрэ еэбрий Шиирман гэгшэдэ Юмсүнэй хэлэлсээтэ модонуурые оруулдасагүйдэ шамдуулхын тула хүлеэн

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.1. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

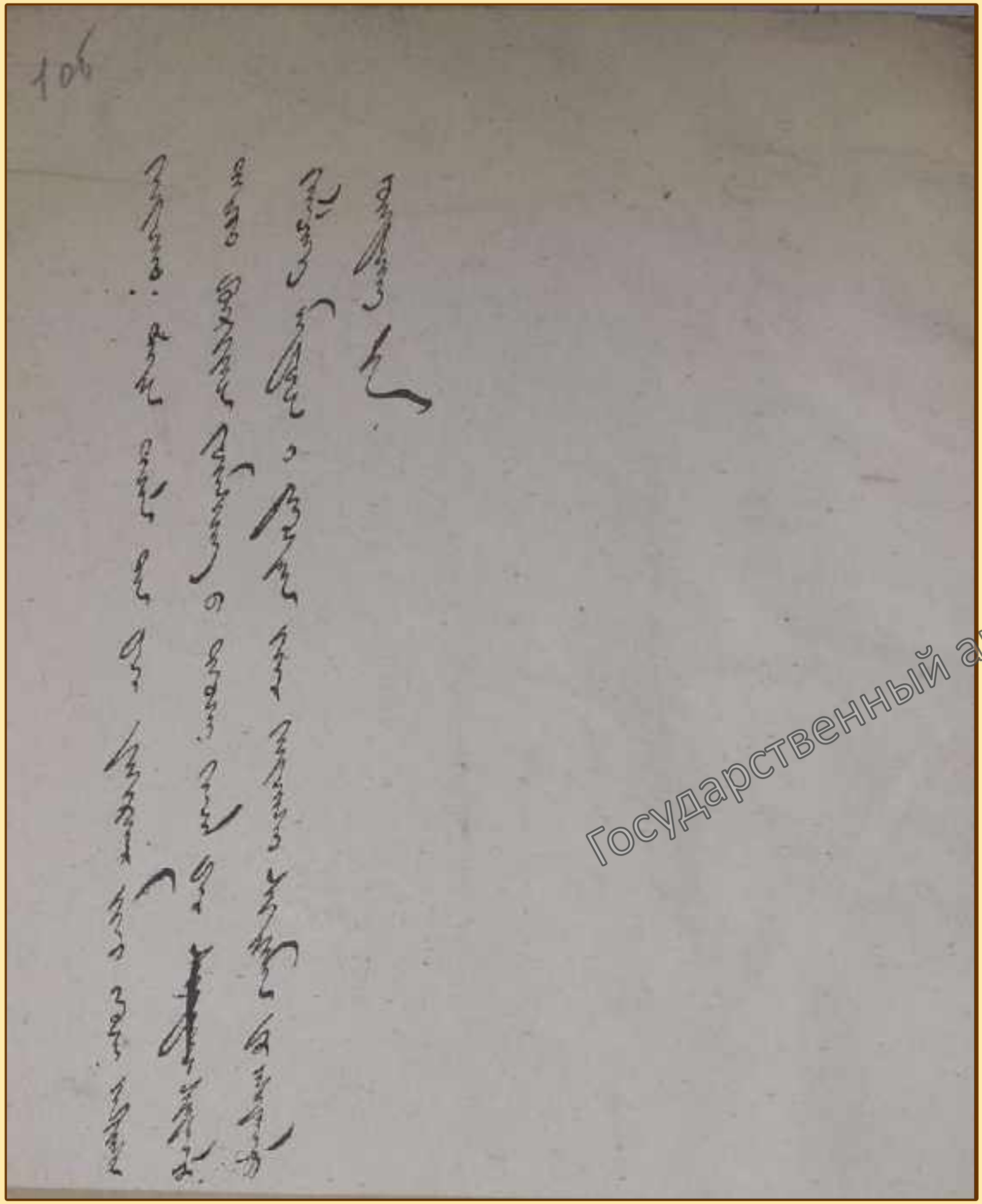

Продолжение документа № 14

гуйнам. Тэрэ тула танда захирхамни: энээнние абаһан дары буряад Юмсүнэй тэдэнние хууляар шандуулажа, хэлэлсээ модонуудые дүүрэнээр гуйгша Шиирманда асаруулажа үгытэ.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.1 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

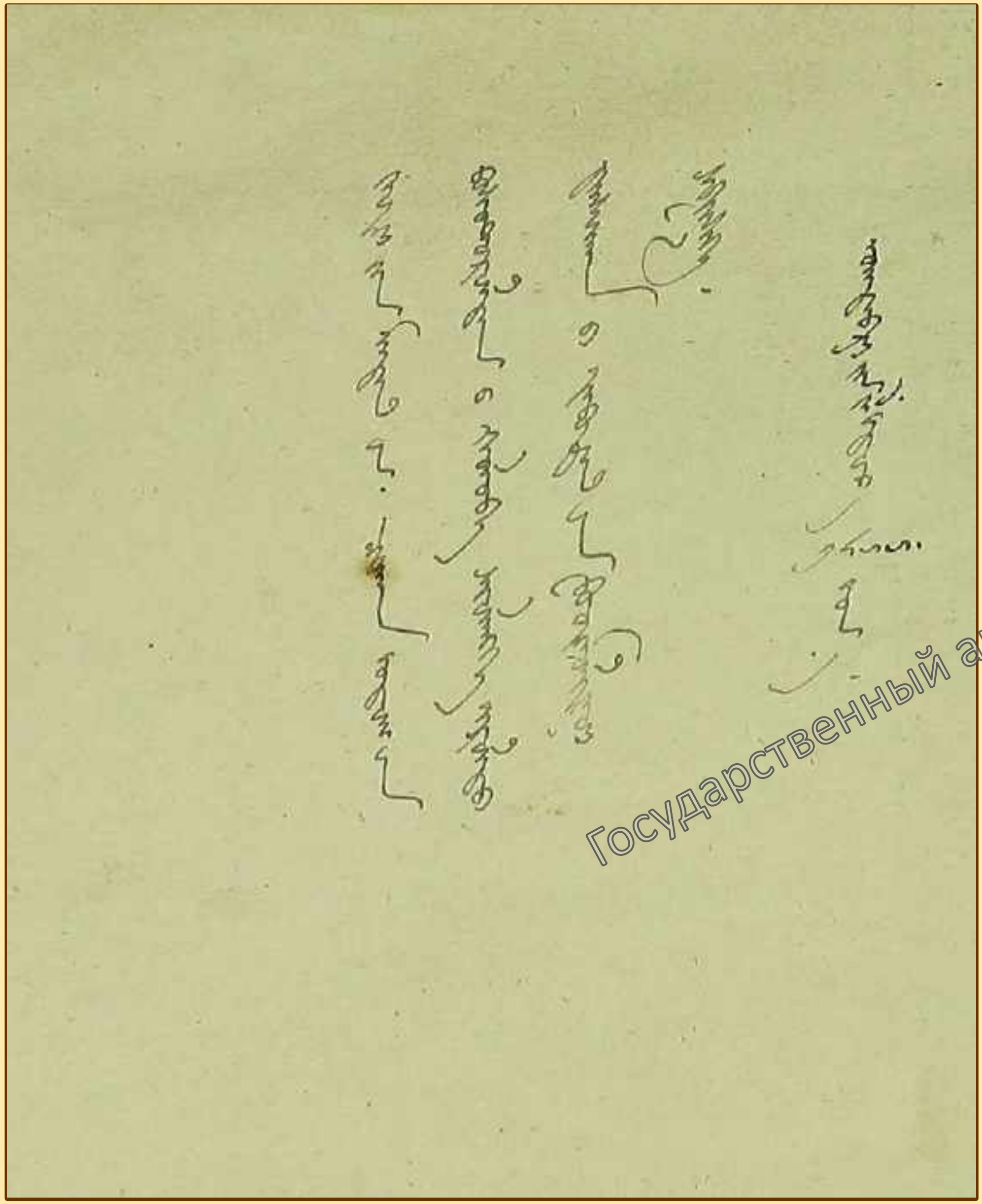

№ 15

Формулярный список инородца Цаганского рода Хоринского ведомства Иролту Дансуханова

24 октября 1855 г.

Хорин мэдэлэй Сагаан отогой бусатүрэлтэнэй гулваа шүүлэнгэ Юрөөлтэ Дансуханай ябадалай формулярной списсхэ

Октябриин 24 үдэртэ 1855 оной

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.10. Рукопись на монгольской письменности. Перевод /Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

…РАНСКОЙ ИНОРОДНОЙ УПРАВЫ

105

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 15

Нэрэ соло омог, дааhан тушаал, хэды наhатай, ямар шажантай бэ		Сагаанай инородной управын гулваа шүүлэнгэ Юрөөлтэ Дансуханай 55 наhатай, Шэгэмүүниин шажантай юм	
Ямар угтай бэ		Юрөөлтын хүбүүн	
Өөрын ба эсэгэ эхэ, тиигээд гэргэйтэй hаа, гэргэнииь үлэ хүдэлхэ зөөритэй гү	түрэлнүүдтэ гү, али өөртэ гү	Изагуурай зөөри гү	изагуурай зөөритэй байгаад, өөртэнь бии
		Олзоор үйлэдэгдэhэн гү	
	Гэргэйтэй hаа гэргэниинь	Изагуурай зөөри гү	изагуурай зөөритэй байгаад, үлэ хүдэлхэ зөөригүй
		Олзоор үйлэдэгдэhэн гү	
Ямар сагта слуужибада ороhон бэ; энэ зуура ямар хэрэглэлээр ямар тушаалнуудые даажа байhан бэ; хаана газарта түрэhэн бэ; дааhан тушаалаар үлэмжэ туhа хүргэhэн газар бии hэн гү; хэргэмhээ бусаа ямар хайрада хүртэhэн, хүртэhэн hаа юугээр байгаад хэзээ бэ		1) 1825 онhоо 1827 он хүрэтэр Сагаанай Инсаана родбой управлениин староста тушаал даажа байгаад, мүн т[illegible]огой hайд зоной ...птаар, мүн Сагаанай инородной управын гулбаае Эрхүүгэй губернскэй праблеэняар 1827 ондо баталгадаhанаар энэ тушаалые мүнөө хүрэтэр дааhаар байна. Ярууна нютагта түрэhэн. 2) Өөрын дааhан зоной алба hангые доёмхогүй дүүргэhэнэй тула ноён Эрхүүгэй гаражаданесхой губэрнаторой 1829 оной мартын 5-най 875 тоото заршагаар Сибириин генерал губэрнаторой баясхалан соносхоhониие хүлеэбэ. 3) Дааhан тушаалдаа жүдхэмжэтэйн тула, Хориин тайшаанар ба заседател нар, гулбаа зайhангууд зонтойhоо 1834 оной сентабриин 15-най адистид хүлеэбэ. 4) Эрхүүгэй губеернсхой праблеэнииhаа 1832 оной марта 28-най 3177 тоото, зайhан хэргэмэй дарамал сааза хүлеэбэ. 5) Дааhан тушаалдаа жүдхэмжэтэй ба hайшаалтай тула, тэдэ ехэ дээдэhээ 1844 ондо Аанын ягаан лентэтэй, арадаа жүдхэмжын тула гэhэн бэшэгтэй, үбсүүндээ зүүхэ сагаан мүнгэн медал хүртэбэ. 6) Хориин Анаагай приходсхой hургуулиин туhада үргэсэ үргэhэнэй тула ноён	

Государственный архив Республики Бурятия

	Дорно зүгэй Сибириие шүүмжэлэгшэ сэнатор Ибан Николайбиишн Толостойн анжаралтаар тэдэ үндэр эрхимые дэбшүүлэгшын баясхалангые ноён Дээдэ Үдын округжиной начиилингай захиралта 1846 оной апреэли 20 үдэрэй 1926 тоотоор дамжуулан соносхоһониинь хүлеэбэ. 7) Ехэ дээдын таалалаар Сибиирии 14-дүгээр ноймэрэй батолёондо үргэсэ үргэһэнэй тула, ноён Дорно зүгэй Сибиирии генерал гүбэрнаторой баясхалангые ноён Байгалай үмэнэхи областиин сэрэгэй гүбэрнатор генерал майор үнгэ бүриин кавалеэрһаа май 10-най 1852 оной 2257 тоото захиралтаар дамжуулан соносхоһониинь хүлеэбэ. 8) Ехэ дээдын таалалаар Бинкинэй шэнэ машиныи ажалга ябадалда үргэсэ үргэһэнэй тула, ноён Дорно зүгэй Сибиирии генерал губернаторой баясхалангые ноён Дээдэ-Үдын земсхой испарабанигһаа 1852 оной май 26-най 868 тоото захиралтаар дамжуулан соносхоһониис хүлеэбэ
Он	1827 ондо 1829 ондо 1834 ондо 1832 ондо 1844 ондо 1846 ондо 1852 ондо 1852 ондо
Һара үдэрнүүд	— марта 5-най синтабри 15-най марта 28-най — апрели 20-ной май 10-най май 26-най
Дайсанай үйлэдэ ябаһан гү, ябаһан һаа хэзээ сагта бэ	дайсанда ябаһангүй
Хуулиин шүүлтэдэ ороһон гү, ороһон һаа юунэй тулада, ямар сагта, юугээр шиидхэгдэһэн бэ	хуулиин шүүлтэдэ ороһонгүй
Стат служибада һайшаалтай байгаад хэргэм дэбжэхэдэ һайшаагдаха шадалтай гү, али үгы гү, үгы һаа шалтагааниинь юун бэ	стат слуужибада һайшаалтай байгаад хэргэм дэбжэхэдэ һайшаагдаха шадалтай юм.
Саг сагта табигдаһан һаа ямар сагуулта хэлы шэнээн болзороор байгаад болзортоо бусаһан гү, үгы гү.	саг сагта табигдаһангүй.
Хэргэм хүртөөд отставха табигдаһан гү, тиимэ һаа ямар сагуудта бэ, али хэргэмгүй табигдаһан гү	отстабха табигдаһангүй.
Хэргэм[тэй] гү, хэзээ сагта абаһан бэ, үрингэртэй гү, эдэнь али зэргэ наһанай байгаад эдүгээ мүнөө хаана байдаг бэ.	хэргэмтэй байгаад 1816 ондо абаһан, 1) Гарма, 33 наһатай, өөрын гэртэ, 2) Дугаржаб, 5 наһатай, өөрын гэртэ байдаг

"Цаганской инородной управы" гэһэн хара тамга

Сагаанай инородной управа дотор һангай тамга даража, октабриин 24 үдэр 1855 ондо гэр[illegible]энниинь бинбэрной Убаша Энхын

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.10 об., 11. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

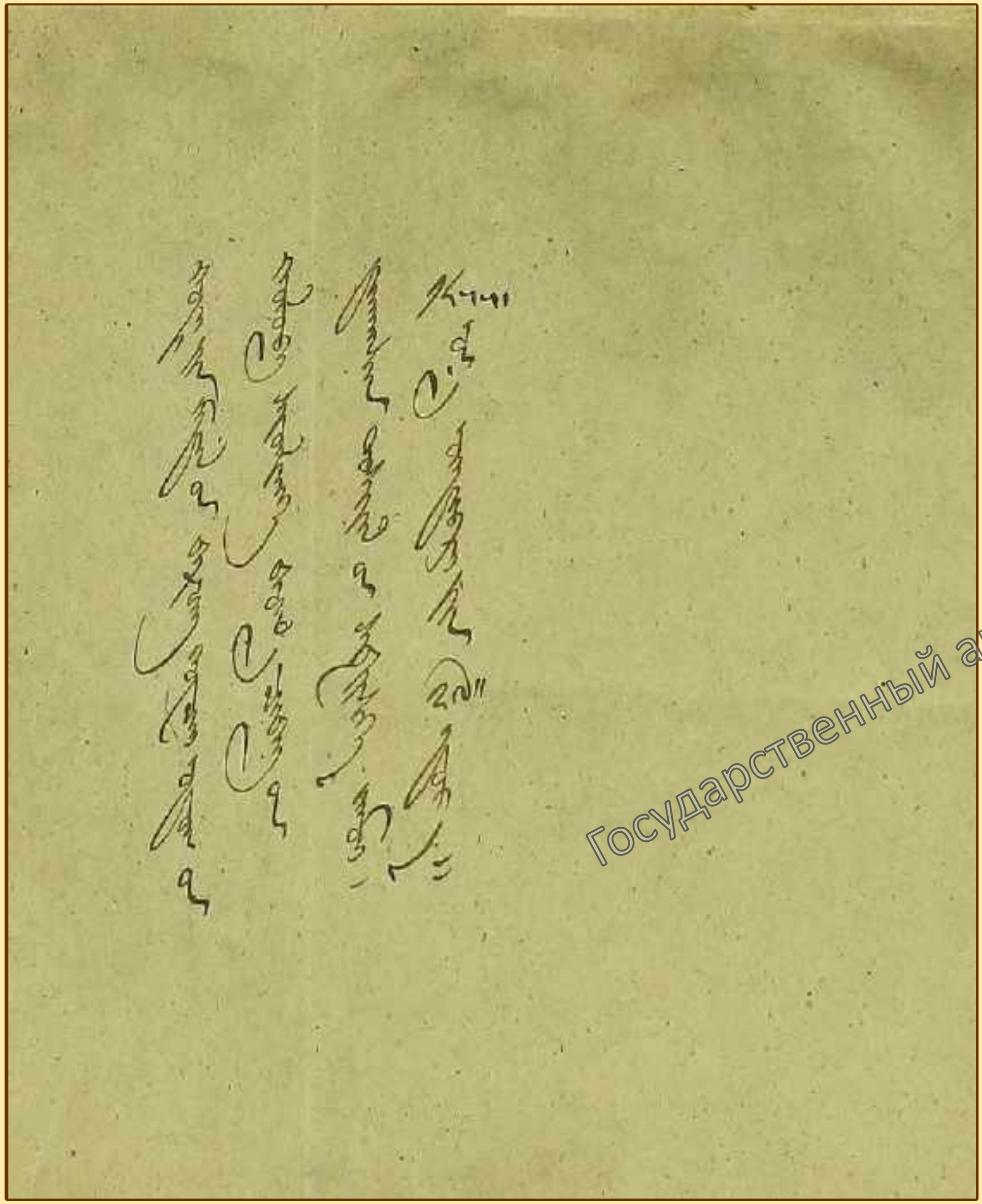

№ 16

Послужной список шуленги
Барун-Хуасаевского рода Хоринского ведомства Бадмы Сэбэкова

27 октября 1855 г.

Хорийн мэдэлэй баруун хуасай отогой гулваа шүүлэнгэ
Бадма Сэбэгэй дааһан тушаалай списхэ байна. 1855 ондо октябриин 27 үдэртэ

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.23. Рукопись на монгольской письменности. Перевод А.Д. Жамсоева

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 16

1	Нэрэ соло, омог, дааhан тушаал, хэргэм, салин, хэдэн наhатайб			Хоринн баруун хуасай отогой гулваа шүүлэнгэ Бадма Сэбэгэй 38 наhатай, Шэгэмүүниин шажанай мүргэлтэй
2	Ямар угтайб			Баруун хуасай отогой гулваагай угтай
3	Зөөриэй бүхэ	Өөрын гү, али изагуурай нь гү	Изагуурайн ь зөөри	Изагуурайнь зөөритэй байгаад, өөртэнь бии
			Өөрын шадалаар олоhон зөөри	Үбhэ тарялан ба малай үсхэбэритэй юм
		Гэргытэй haa, гэргэнэй гү	Изагуурайн ь зөөри	Элдэб түрэлэй малнуудтай бии
			Өөрын шадалаар олоhон зөөри	Үгы
4	ямар газарта hургуулитай байhан бэ, тэрэ hургуулиа гүйсэд дүүргэhэн гү, ямар хэргэмтэй болоод, ямар тушаалда ороhон бэ, ямар газарта тушаалаа даажа бэ, дааhан тушаалдаа [illegible]эмжэ жүдхэмжэ [illegible] hайшаал үзүүлhэн гү, хэргэмhээ бэшэ [шагн]ада хүртэhэн гү, [хүртэ]hэн haa ямар [шагн]уудтаб, энээнhээ гадна хуулиин мүшхэбэридэ ба шүүлтэдэ ороhон гү, ороhоншье haa гэмгүйгөөр шүүгдэhэн, юунэй тула ямар сагуудта мүшхэбэридэ ороод юугээр шүүгдэhэн бэ			Хүдөө бусад[illegible] дотор монгол ном заалгаhан байгаад [тэрэ] hургуулиа дүүргэhэн байна. Баруун хуа[сай о]тогой hайднар зоной hунгалтаар, 1 дэхи, [губер]ниин ахамадай баталалгаар 1835 онhоо [э]хилэн баруун хуасай отогой инородной управын выборнэ тушаал дахажа ябаад, 2 дохи, 1840 ондо Эрхүүгэй губернской правлениин январиин 30-да 385 тоото саазаар баруун хуасай отогой шүүлэнгэ тушаалда баталагдажа, баруун хуасай отогой инородно управа гулваа болгогдоод мүнөө хүрэтэр тэрэ тушаалдаа байна. Тэрэнэй хоорондо Бээжингэй шажанай миссиин туhын үргэсэ барихаhай тухай. Удан дорно зүгэй Сибириин генерал губернаторай нюурhаа тэдэ ехэ дээдын баясхалангые хүлеэhэн бэлэй. Хёлгын Бада (Бата) нютагта түрэhэн байна. Энээнhээ гадна ямаршье haa хэрэгэй тула хуулиин мүшхэбэри ба шүүлтэдэ ороогүй байгаад, мүнөөшье байнагүй (?)

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.23 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод А.Д. Жамсоева

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

ГАРУНЪ ХОДАН...
...СКОЙ ИНОРОД...
УПРАВЫ

Вернуться к перечню

Продолжение документа № 16

5	Али ондо	1835 ондо 1840 ондо, 1845 ондо 1847 ондо 1842 ондо
6	Али hарада	Январиин 30-да, мартын 8-да Апрели 11-дэ Майн 26-да
7	Дайсанай үйлэдэ ябаhан гү, ябаhан hаа хэзээ сагтаб	Үгы
8	Хуулиин шүүлтэ ба мүшхэбэридэ ороhон гү, ороhон hаа юунэй тула байгаад ямараар шиидхэгдэhэн бэ	Үгы
9	Штат служибада hайшаалтай байгаад хэргэмынь дэбшэхыдэ hайшаагдаха шадалтай гү, али үгы гү, үгы hаа ямар шалтагаанаар бэ	
10	Саг сагаар табигдаhан гү, табигдаhан hаа ямар сагуудта хэды шэнзэн болзороор байгаад жэшээтэ саг болзортоо бусаhан гү, үгы гү	Ноён Забайкальской Областиин сэрэгэй губернаторай 1853 оной марта 8-да, 1852 тоото захиралтын ёhоор үбшэеэ аргалхын тула тушаалhаа сүлеелэгдэжэ ёhотой болзортоо бусажа тушаалаа дааhан байна
11	Хэргэмдэ хүргөөд отставкада табигдаhан гү, али хэргэмгүйгеер табигдаhан гү, табигдаhан hаа хэзээ сагтаб	Үгы
12	Гэргытэй гү, гэргытэй hаа хэзээ сагта абаhан бэ, үритэй гү, эдэнь али зэргэ наhанай байгаад, мүнөө хаана байдаг бэ	1837 ондо абаhан гэргытэй, хүбүүниинь Сэрэндаша 8 наhатай, үхидынь Дари 17 наhатай, Шойжод 9 наhатай байгаад, гэртээ байдаг

Баруун хуасайн инородной управа соо 1855 ондо октябриин 27-ой үдэртэ hангай тамга даража гэршэлhэн выборнэ Аягта Наятын

Черный оттиск печати с русской легендой: *«Барунъ хоацайской инородной управы»*

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.24. Рукопись на монгольской письменности. Перевод А.Д. Жамсоева

Государственный архив Республики Бурятия

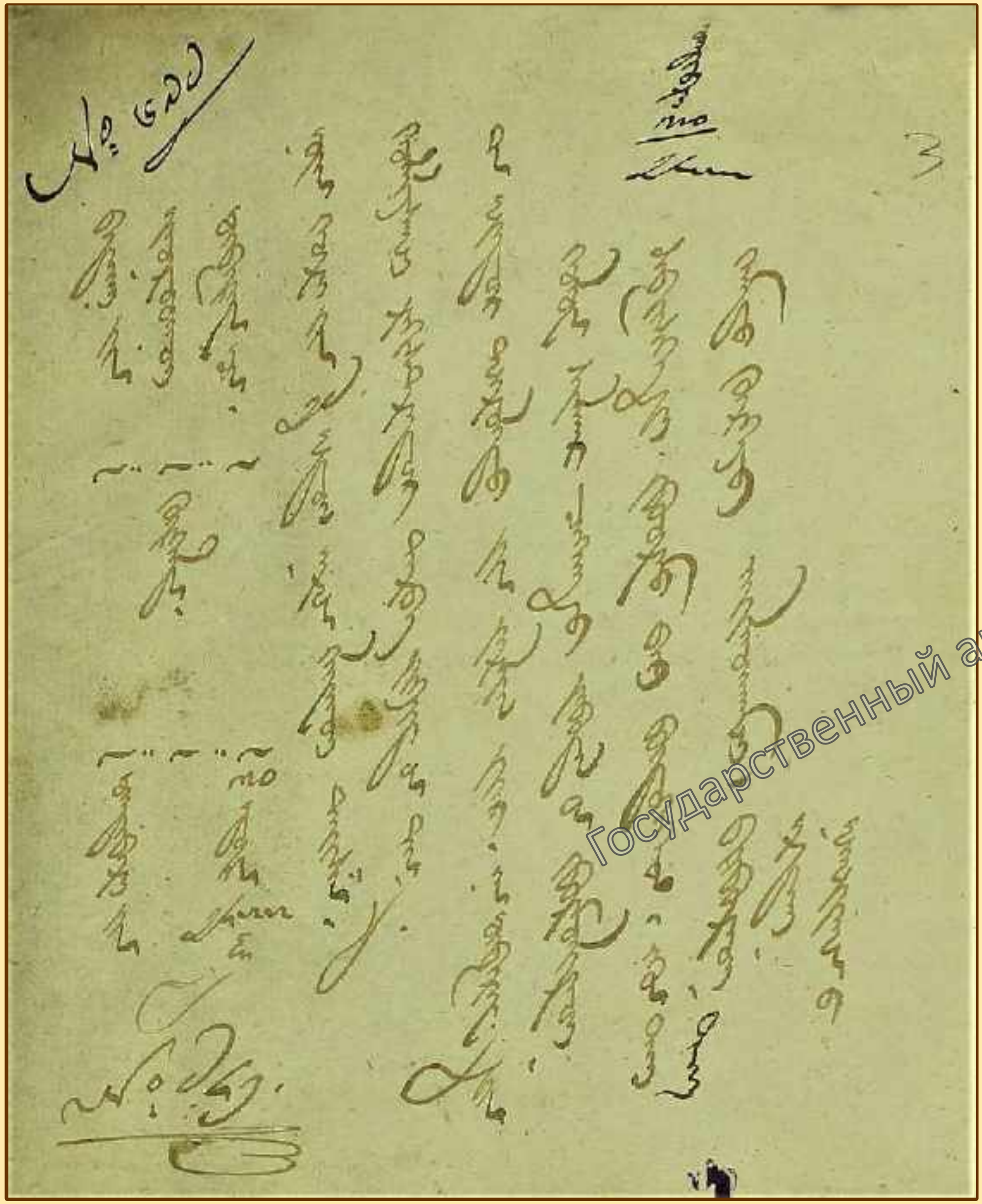

№ 17

Сопроводительное письмо выборного Батанайской инородной управы Эрдэни Нохойхонова главному тайше Хоринской Степной думы Тарбе Жигжитову об отправке формулярного списка головы Шалхара Цэгэнова

30 октября 1855 г.

Батанайн инородно управаһаа
Хүргэлтэ

Октябриин
30 үдэр 1855 он
№ 481

Ноен Хориин 14 отогой главной тайша.
Коллежсхой регистратор Тарба Жигжидүндэ

Та Үндэр хүрэлтын зарлигаар энэ управын гулваа Шалкар Цэгэнүн ябадалай формулярной списэхые фоормоор бүтээгээд, энээнтэй хамта хүргэжэ айладхамүй.

Выборной Эрдэни Нохойхону

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75 Л.3. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

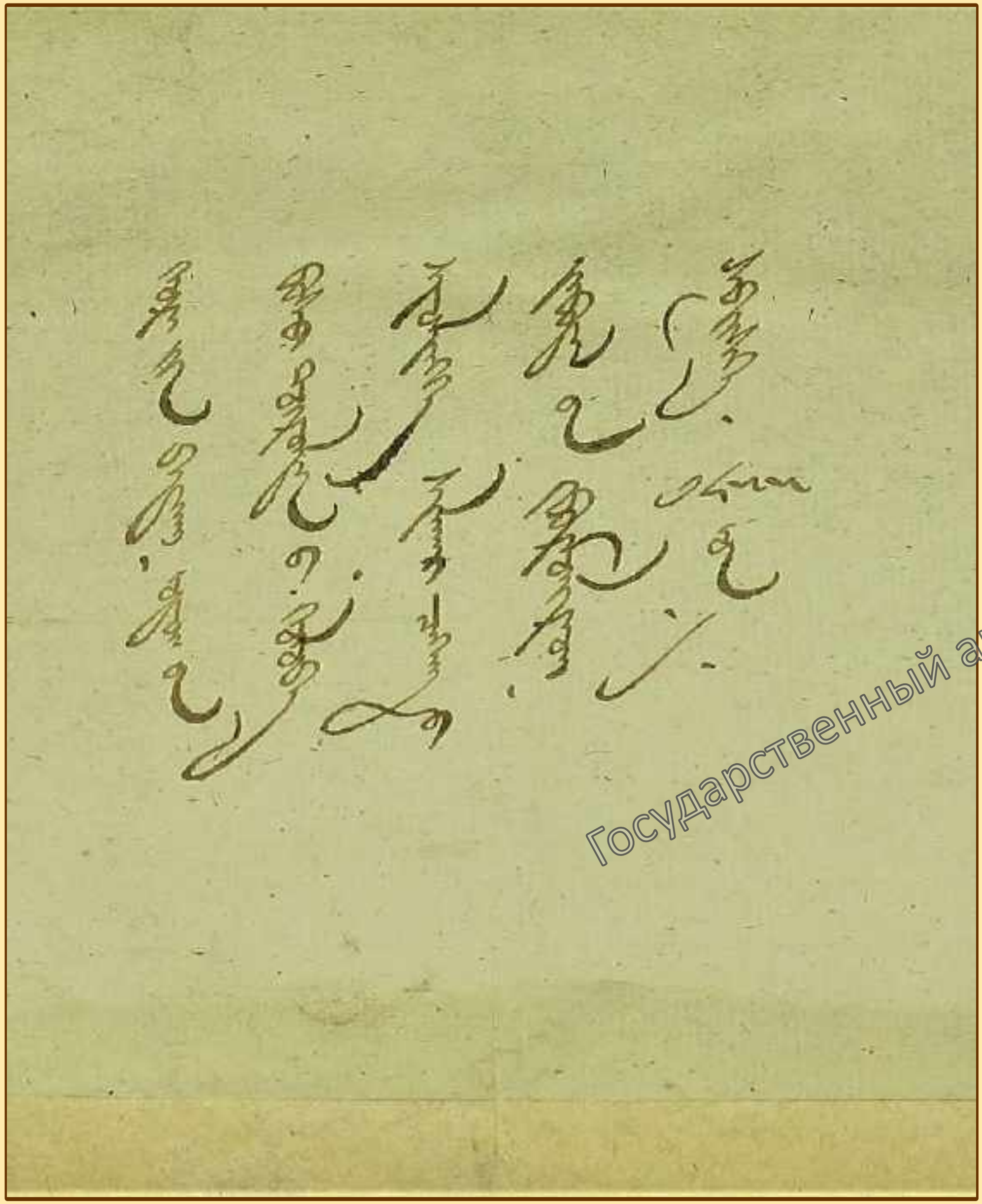

№ 18

Титульный лист

Формулярный список головы-шуленги Батанайской инородной управы Хоринского ведомства Шалхара Цэгэнова

1855 г.

Хориин Батанай отогой
буса түрэлтэнэй гулваа
шуулингэ Шилхар Цэдэну
ябадалун формулярна списхэ
1855 ондо

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.4. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 18

Формулярный список головы-шуленги Батанайской инородной управы Хоринского ведомства Шалхара Цэгэнова

<table>
<tr><td colspan="3">Нэрэ, цоло, омог, даагсан тушаал, хэды насатай бэ</td><td>Батанайн инородной управын гулваа шүүлэнгэ Шалхар Цэгэнү 51 насатай юм</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ямар угтай бэ</td><td>Батанай отогой зайсан угтай</td></tr>
<tr><td rowspan="4">өөрөө ба эсэгэ эхэтэй болон гэргытэй бол, хэды шэнээн хүдэлхэгүй зөөритэй гү</td><td rowspan="2">Түрэлүүдтэй гү</td><td>Изагуурай зөөритэй гү</td><td>Изагуурай зөөритэй, өөрэтэнь бии</td></tr>
<tr><td>Олзоор үйлэ тогтогсон</td><td>Үбһэ таряалан ба малай үүсхэбэритэй</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Гэргытэй бол, гэргэн ану</td><td>Изагуурай зөөритэй гү</td><td>Изагуурай зөөритэй ба хүдэлхэгүй зөөри үгы.</td></tr>
<tr><td>Олзоор үйлэдэһэн</td><td>Үгы</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ямар сагта слуужбада ороһон бэ, энэ зуура ямар хэрэглэлээр ямар тушаалнуудые даажа байһан бэ, хаана газарта хүрэһэн бэ, даа̇һан тушаалда үлэмжэ туһа хүргэһэн газар бии гү, хэрхэмһээ бэшэ ямар хай[illegible] хүргэһэн бэ, хүргэһэн болбол [illegible]тэр ба хэзээдэ бэ</td><td>1) өөрын зоной сунгалтаар, губернин ахамадай баталалгаар 1827 онһоо1837 он хүрэтэр Батанай отогой Яруунын родовой управленидэ староста тушаал даажа ябаад, тэрэ мэтэ Эрхүүгы губеринскэ правлениһаа 1837 ондо июлиин 12 үдэр 3449 тоото дарамор цаазаар баталагдажа Батанай отогой инорэдно управын гулваа болгогдоод, мүноо хүрэтэр тэрэ тушаалдаа байна. Түгнэ нютагта түрэһэн юм.
2) Хаматые үршөөгши Ехэ Дээдэһээ службын тула 1844 оной гинвариин 24 үдэр үбсүүндээ зүүхэ ягаан лентэтэй цагаан мүнгэн медаль хайралагдабай</td></tr>
</table>

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.4 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

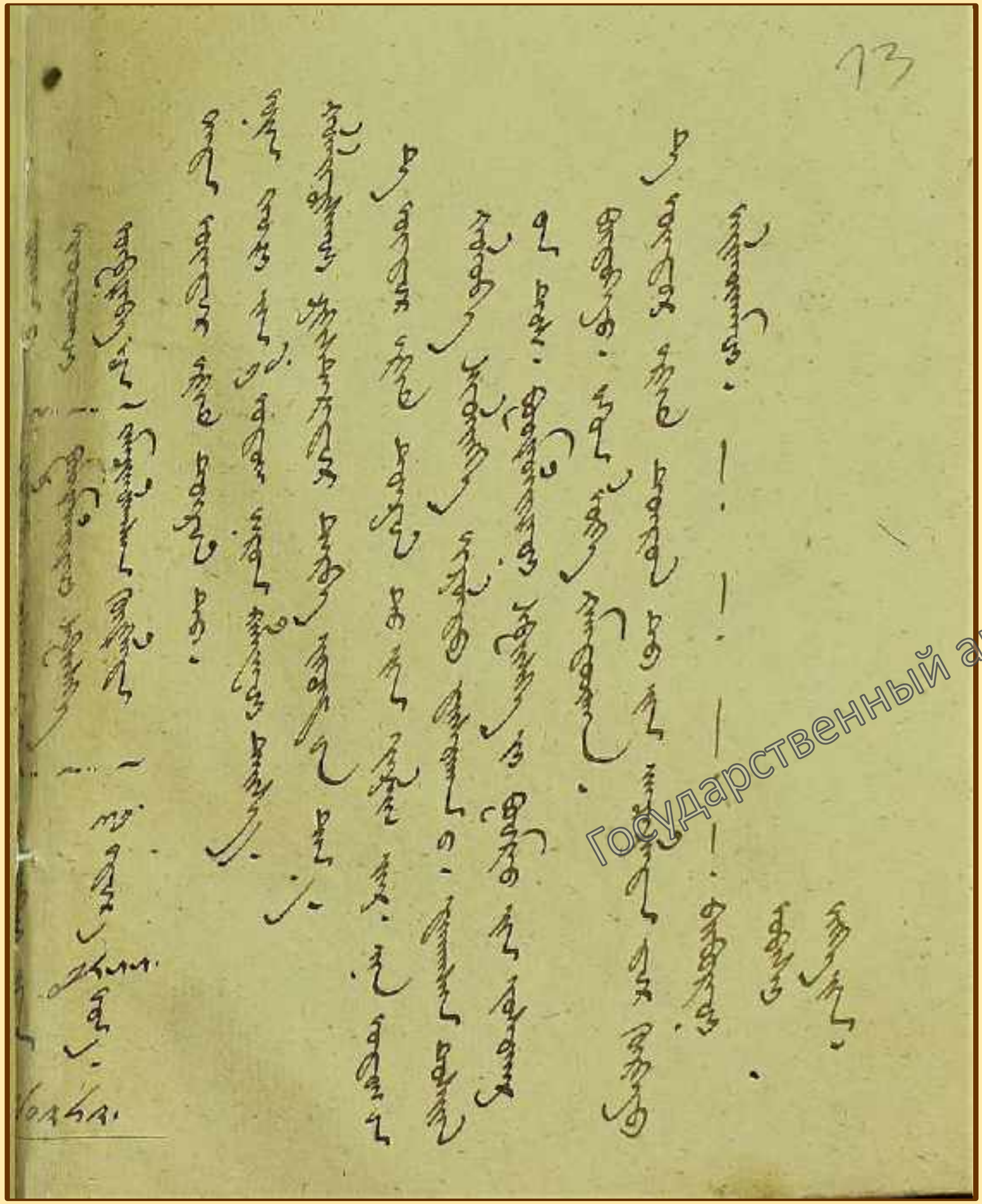

№ 19

Донесение выборного Цаганского рода Убаши Энхэнова главному тайше Хоринской Степной думы Тарбе Жигжитову об отправке формулярного списка головы-шуленги Иролту Дансуханова

1855 г.

Цагаанай инородно управаhаа
…………
Формулярной списхэ
хамжуулhан хүргэлтэ
………..
31 үдэр 1855 ондо
№ 282

Тэдэ Үндэр эрхим түрэлтэ
Ноен Хоринын 11 отогудай главной тайшаа
Коллежскай регистратор Тарба Жигжидүн танда

Та Үндэр эрхим түрэлтын зарлигаар энэ отогой гулваа-шүүлингэ Иролту Дансухану дааhан тушаал тухай: фоормулярной списхые формын ёhoор бүтээжэ энээнтэй хамтадхан Та Үндэр эрхим түрэлтын анжааралтада хүргэжэ айладхабай.

Выборной Убаши Энхэйн

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.13. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

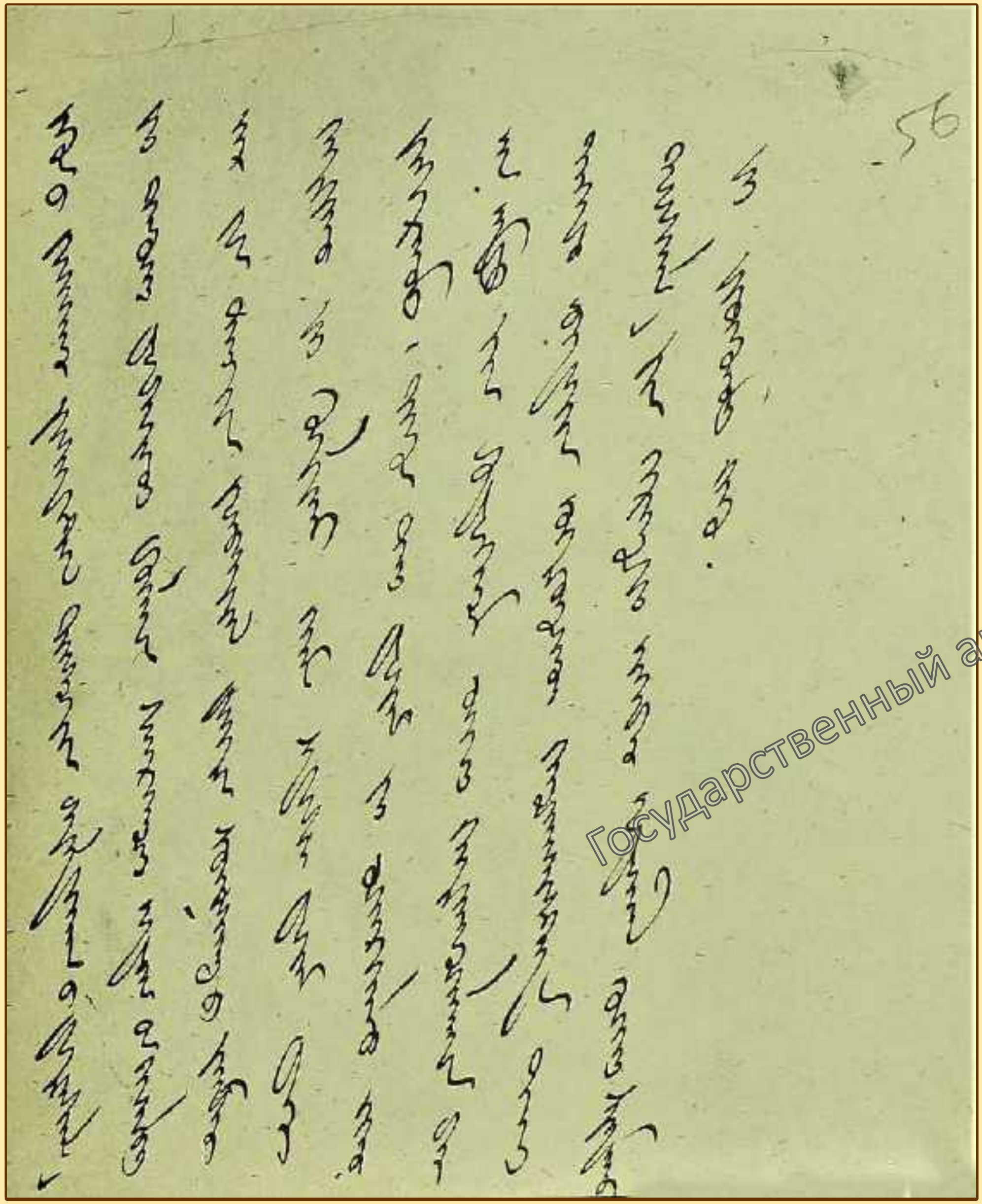

№ 20

Записка тайши Хоринской Степной думы Тарбы Жигжитова о рассмотрении собранием думы необходимости организации учета совместно с Верхнеудинским окружным казначейством и объяснения заседателя Тэгшына об освобождении его от учета

[1855 г.]

Энээнэй ѐhоор засэдател Тэгшын шалтагаанай дурсалгые тэрэнние добериной болгон хангажа, отогой гулбаанар зонтойн зүбшөөл дээрэ соносхожо ямар харюуе хүлеэнэ гэжэ степной дүүмэдэ захирнаб. Тэрээнтэй дүүмые шангалан энэ мэтын бүтээмжэгүй харюусалганууд Дээдэ-Үдын үкрүжиной хазанашиставатай тоосолгын хэрэгые нэгэшье удаалгүй шамдахые жүдхэмүй гэхэ.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.[illegible] Л.56. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова.

Государственный архив Республики Бурятия

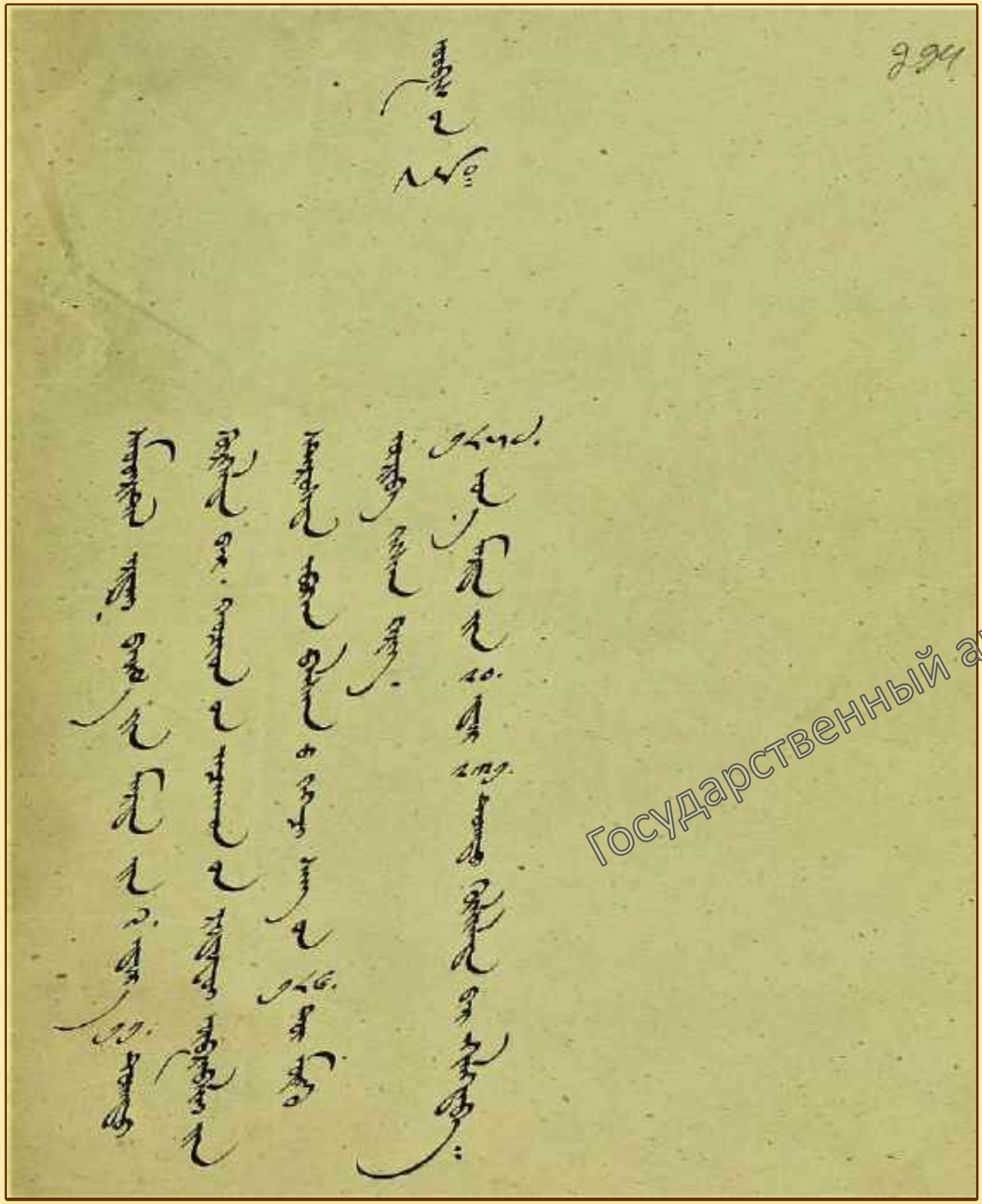

№ 21

Титульный лист

Дело о растрате казенных денег старостой Ацагатского родового управления Убгэном Балсановым в размере 186 рублей

[1855 г.]

Оописой №

Смотритэл Эрдэни Бадмын мартын 7 үдэртэ 11 тоото хүргэлтөөр гушадай Асагадай родовой үпраблениин староста Үбгэн Балсанай гэгшэ һангай 186 тү. Мүнгэ үрибэ гэһэн хэрэг.

1854 оной мартын 20 үдэр 231 тоото хүргэлтөөр эхилэгдэбэ

ГАРБ. Ф.8. Оп.1. Д.75. Л.294. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бе[illegible]рова

Государственный архив Республики Бурятия

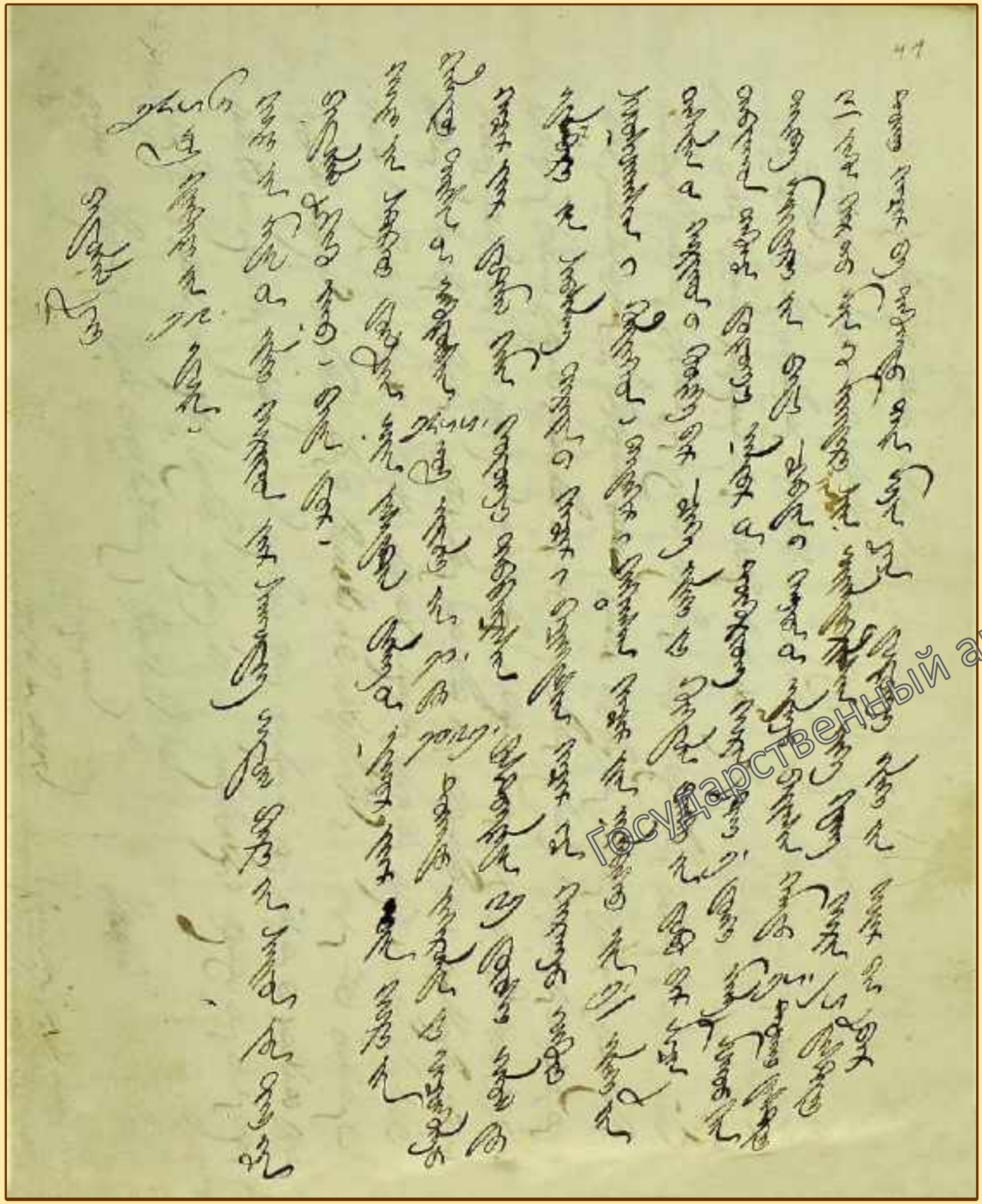

№ 22

Справка от родовичей Хоринского ведомства, проживающих по реке Ильке, о выделенных земельных угодьях под сенокосные и посевные участки для 21 человека по приказу Хоринского главного тайши от 10 июля 1855 г.

12 января 1856 г.

Баталалгые

1856 оной январиин 12 үдэртэ

Хориин мэдэлэй Элхиин горхоноор hуудаг отог бүриин hайд зонтойhоо баталалга хэхэнь. Бидэндэ

Хориин степной дүүмын ноён заседател Дэлэгэй нюураар ноён Хориин галавной тайшаагай унэрhэн 1855 оной июлиин 10-нда 1021 тоото захиралтые үзүүлжэ газараар дутамаг гэжэ гуйгша дэбихирсэн? Бусатүрэлтэд 21 дүүшэ уладта эдлэбэриин сабшалан, тарианай газарые бэшэгдэhэн газарhаа гаргажа үгэхые соносхоhониие хүлеэгээд, тэдэнэрэй хангаhан газараа нэрлээ hаа иимэ: 1) Элхиин Ташалангын горхоной хүүргээр сэхэ Элхиие хүндэлэн Бангиин? Добоор мужаа табиад тэрээнhээ доошо Налюурай Түхэрёон хорёотой? 1-дэхи, Малаа Мухуугай, Гарба Майдариин, Бади Цэбдэнэй гэгшэдэй ээлжэ байhан хамта 15 тухай дестини, 2) зүүн гарта мүн лэ Майдариин шэнэ үйлэдбэрилhэн нэгэ хэhэг хорёо 5 дестини тухай газар ба тэндэ тэрэ можоhоо доошо Элхиин хоёр бэеэр

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.41. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

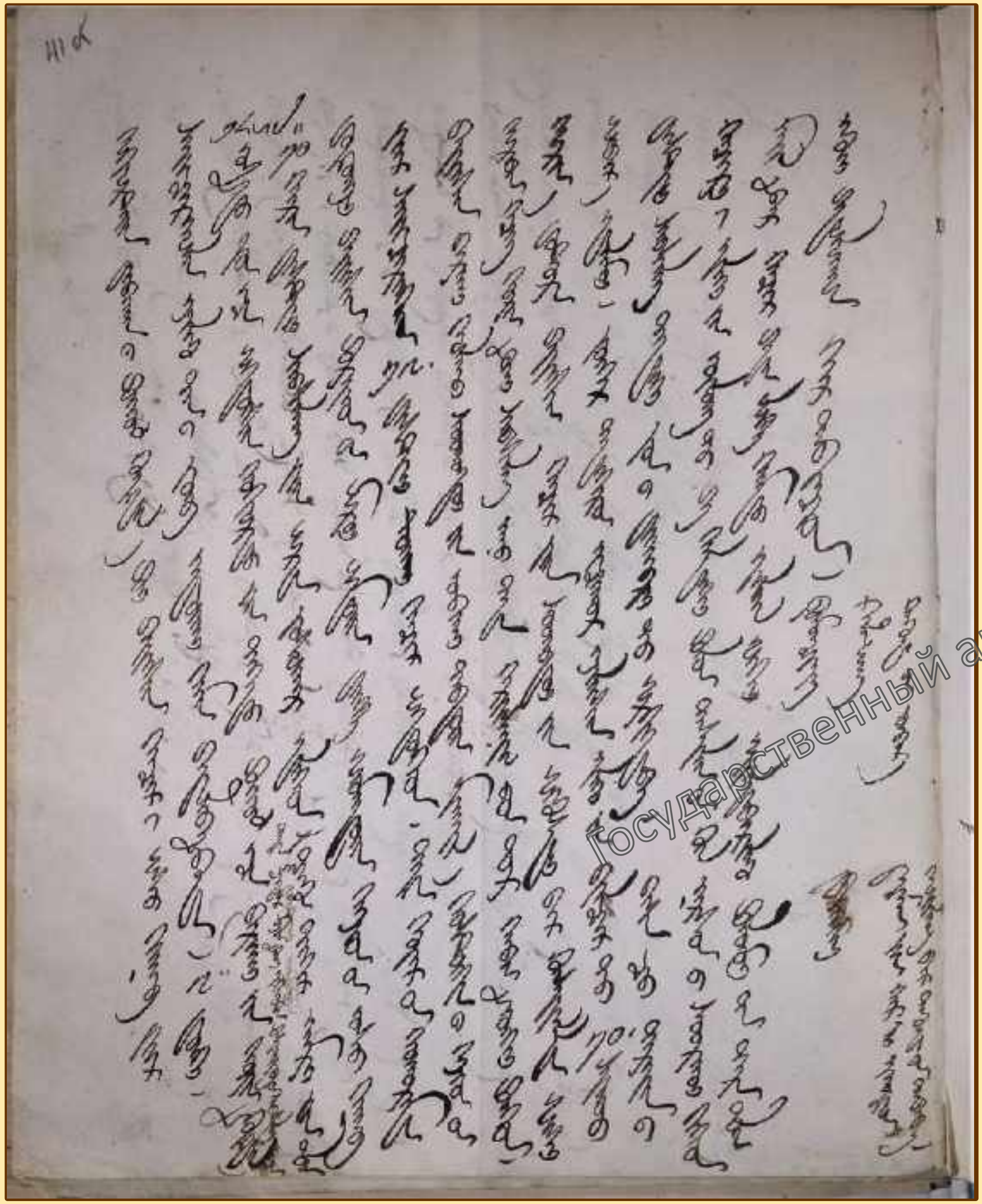

Продолжение документа № 22

Хохюуртайн дабаанай боом хүрэтэр бии байһан газарые уһа ханаабаар һайжаруулан ээлхэтнай зүб байг гэжэ баталбабди. 2-доки, 1854 ондо зонһоо үгтэһэн Хохюуртын дээдэ боомһоо Паргайн? Хорёо хүрэтэр 10 гаран дестини сабшалангаа урда ӗһоор эдлээд, тэрэ шадар мижаатай Игнат Пушкаревой сабшаланҺаа тэрээн дээрэ нэмэриин тула доошо байһан буряадай Муруй Номтын Н, Данга Омогтын гэгшэдэй уһа ханаабаар һайжарһан 12 дестини тухай газар үгтөөд, тэрэ хоёрой хоорондо байһан Бархай Холхоо Соохондойн, Убхай Тэбдын?, Михайла Костүхинэй гэгшэдэй гурбан хэһэг хорёотой сабшалангынь тэдэ хэрээснигүүдтэ хабаагүй байгаад, хорёо дотор байһан газараа Соохондойн нүхэдтэйгөөр хүшөөлэлтэгүй өөрөө эдлэнэ. Зүгөөр тэдэнэрэй изагуур ээлһэн Элхиин бэлшэртэ 10 шахуу дестини сабшалан тэндэхи зоной даабарида орхигдобо. Баһашье тарянай газарые Элхиин Үлэнтэ ба Хэлтэгы болон Ташалангайн Хүл-Нарһанай соорхой тингээд Майлаар газар бидэнтэй хамта илгалгүй үйлэдбэрилхэ болонот. Тэрэ тула энээниис баталаад гар табигшад.

Помошниик Гэлсан Түгэдэй өөрөө
Даши? Дамбын гарые нюурай гуйлгаар Түгэдэй табиба

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.41 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

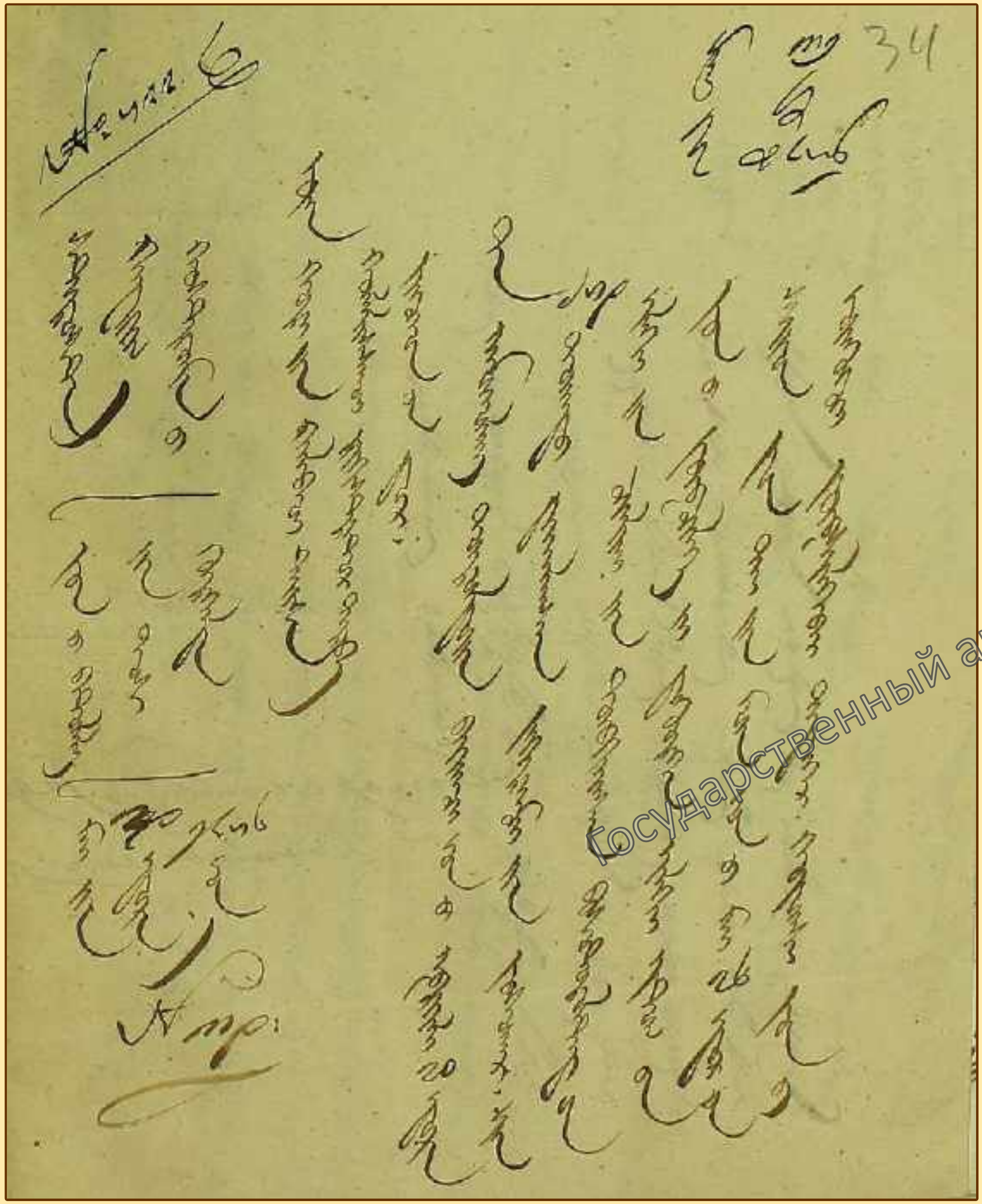

№ 23

Донесение старосты Курбинского отделения Гаврилы Костромина главному тайше Хоринской Степной думы Тарбе Жигжитову о выделении пахотных и сенокосных угодий для оседлых жителей

31 мая 1856 г.

Староста Гавриил Котромину
Зоной баталалгын
тухай хүргэлтэ

Майн 31 үдэр
1856 ондо
№ 39

Ноён Хорнин главной тайшаа
Коллежсхой регистратор Жигжидүндэ.

Та амгалан түрэлтын байгша оной апрелиин 20-ой үдэр 459 тоото даалгаһан захиралгын ёһоор шэнэ Эльхиин селениин түбхинэһэн бусатүрэлтэдэй зоной зүбшэлгые дүүргэн, Эльхи нютагай сайд зонтойнь, мүн энэ оной майн 26 –най үдэрэй үгэгши зүбшэлгээр тэдээр гуйгша зоной

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.34. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

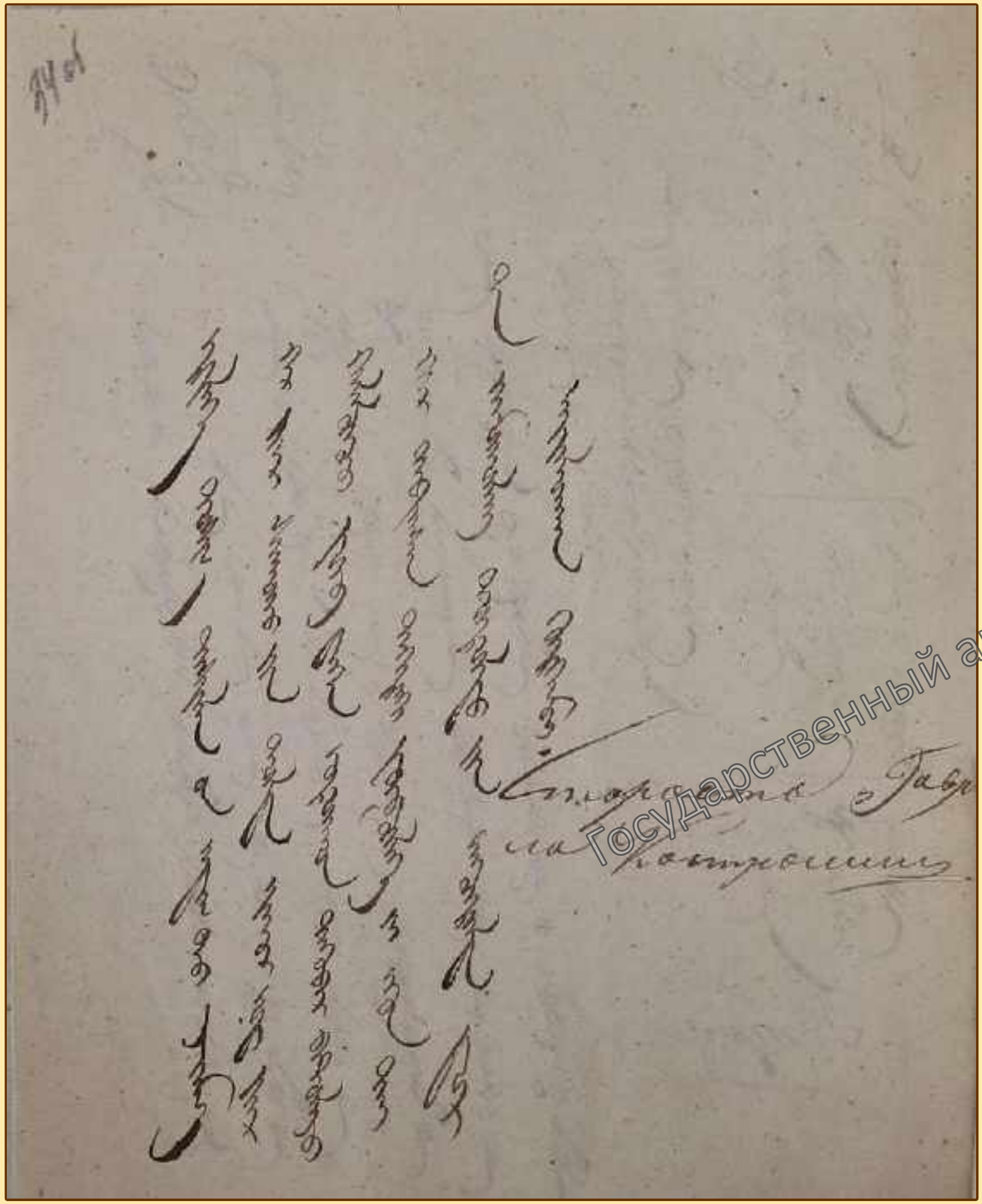

Продолжение документа № 23

эрэлгэ туша Ташаланай адагта зээеэ гэрээр һуухын тулада нюурнуудаар хэлэлсэжэ зүбтээ ороод, тэрээгээр баталажа … табиһан дээрэхи зүблэлгые энээнтэй Та амгалан түрэлтын анжаралтада айладхан хүргэмэй.

Староста Гавриил Костромин

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.34 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

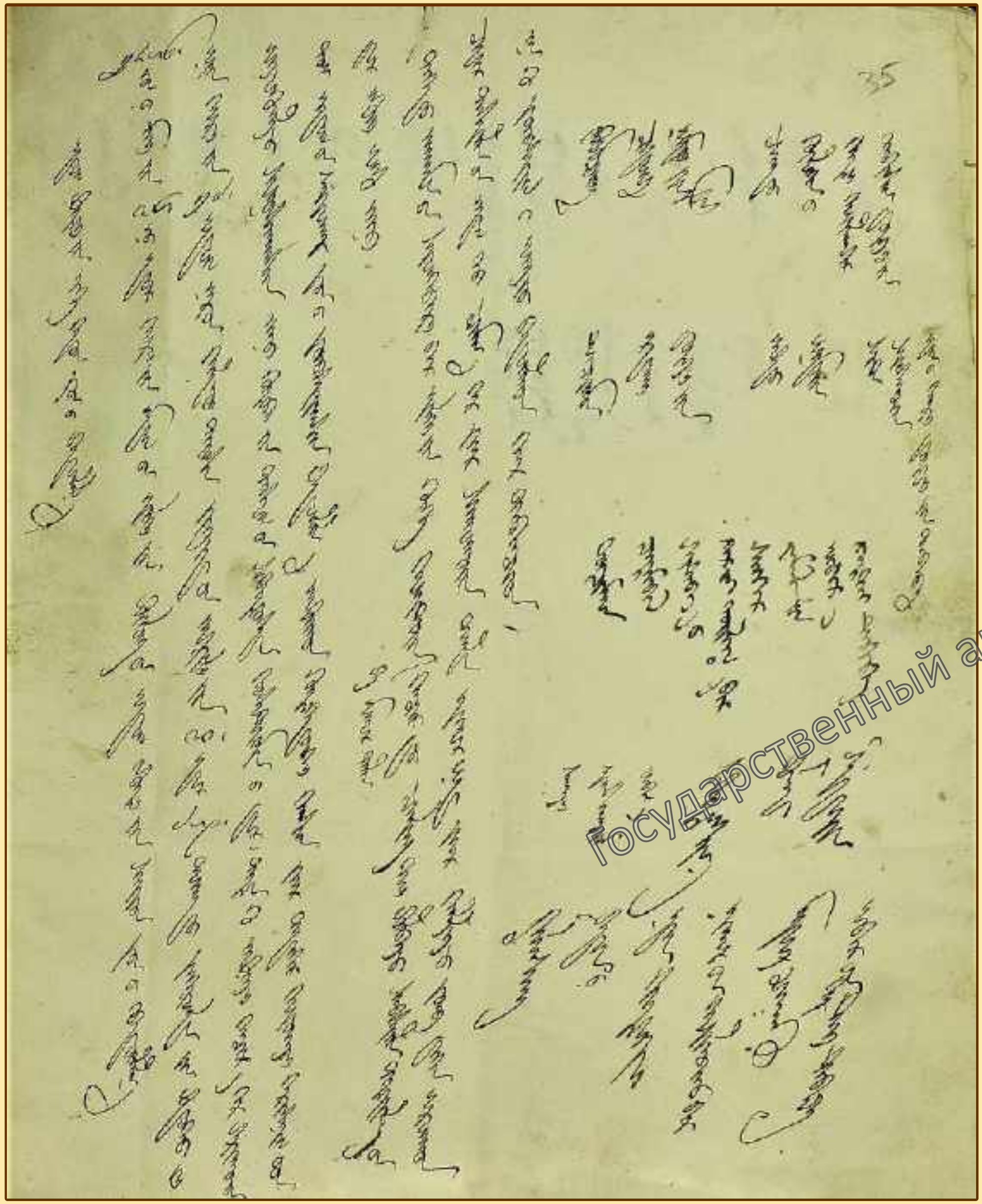

№ 24

Подтверждение почетных лиц каждого рода Курбинского отделения о поселении старосты Гаврила Костромина на выделенном ему участке

[1856 г.]

1856 оной майн 26-на үдэр Эльхиин мэдэлэй бүлэгэй отог бүриин сайд зоной баталалга ноен Хориин 14 отогуудай главной тайшаа Жигжэдэй апрелиин 20-ной үдэр 459 тоото захиралтын бодотые үзүүлэжэ соносхоһон бол Хүрбиин тасагай староста Хостроминда тэрэ абагша газарта гэр барихын тухай нютагай сайднар зоной зүбшэһэн баталалга абаад хүргэтты хэһэнээр, тэдэ гүйгша хэрээснэгүүд энээнише үгэхэ энэ:

Та дээдэ ахамадай шиидхэбэреэр Эльхиин Хүхэ хонитойн (?) ба Мухар тала газарта селентэй болбошье табшалан таряаланай шадар Ташаланай адагта Цамаха (Зэмэгэ?) гэрээр һуухынгулада нюурнуудаар хэлэлсэжэ зүбтээ ороод, энэ зүбшөөли үнэниие баталаад гарнуудаа табигшад.

Помощник Цэдэн Номтуин, Цогто Хүлгэнү гакрые гүйлгаар табигсан Доржиин.

Тушэмэд Эрдэни Доржиин, Абида Номтуин, Шита Шиихын – эдэнэй гарые Доржиин табиба.

Тушэмэд Цэрэмпэл Сидабану гарые гүйлгаар Сангар Замалайн өөрөө гараа табиба.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.35. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

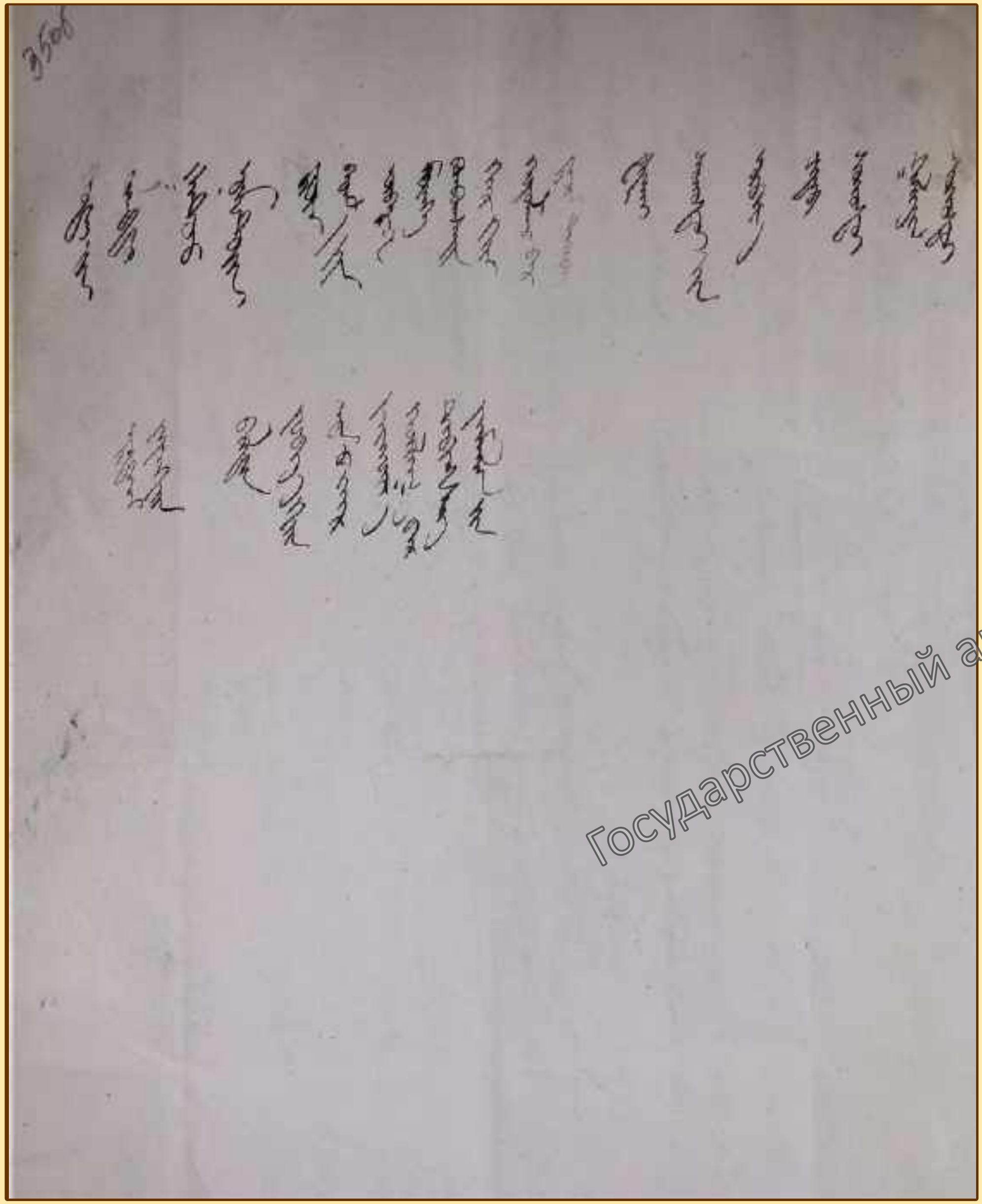

Продолжение документа № 24

Батанайн албата Гатуб Номотойн, Ринчин Бадмаин өөрөө, Мүнхэ Бүмбүүшхэйн гараа гуйлгаар Доржиин табиба, Принлай Сохостоин өөрөө, Цэдэб Сохостоин, Галсан Сохостойн.

Эрдэни Заяаин, Балдан Зодбоин – эдэнэй гар Заяаин гуйлгаар табигша Замалаин.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.35 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

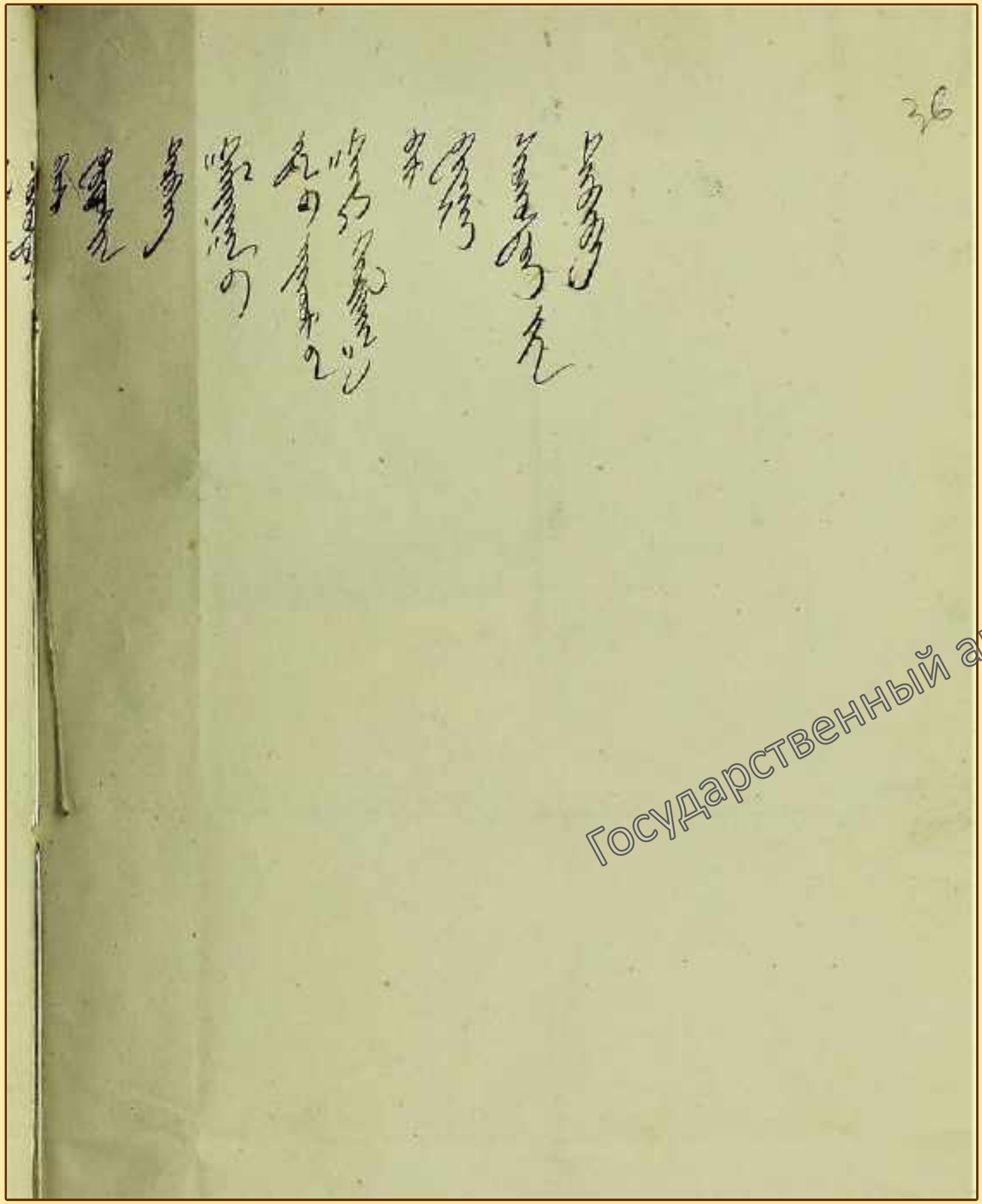

Продолжение документа № 24

Бата Подросхиин, Түбэг Гамшихану – эдэнэй шорай гарые гуйлгаар Сохостойн табиба.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.36. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

К сему
объясне-
нію мно-
ною про-
сьбою осе-
длыхъ ина-
родцевъ
Казмы Ко-
стромина
Сергея и Ва-
мы Зубаки-
ныхъ изъ за
себя оседно
и инородецъ
Староста
Гаврила
Костроминъ
руку приложилъ
кему объясненію

Государственный архив Республики Бурятия

№ 25

Прошение крещеных оседлых инородцев Новоильинского селения заседателю Аюше Дэлэкову о разрешении строительства зимовья у устья Ташелана для разведения скота

[1856 г.]

Ноён заседател Аюуша Дэлэгэйдэ
Шэнэ Элхиин селениин хэрээсниг түбхинэһэн бусатүрэлтэнүүдһээ
Обьяснени

Та ноён Хориин галабной тайшаа Жэгжэдэй үнгэрэгшэ зунай июлиин 10-да 1021 тоотоор бидэнэй тэрэ зунай майн 26-нда хүргэһэн гуйлтын ушараар ээлүүрнии газарынь дутамаг гэһэн ёһоор соносхожо мүшхэһэн тушаа энээхэн обьяснения өөһэдын нюурнуудаар баталжа тушаахамнай. Мүнөөхи оной январи 12-рой үдэртэ эндэхи нютагай нүүтшэнэр? нэгэ хэдэн һайд түрүү зонтойгоор бидэнэй [illegible] түрэхын туһада һаналаар, дура? үзүүлһэн газарые хангаһан баталалһые тушааһые зүбшөөгөөд, гуйгша бидэнэй һанал гүйсээд, тиигэтэр бидэндэ үгтэһэн газар гэрһээ холо ойронь 15 модонһоо 20 модоной зэргэ байна. Тэрэ [illegible] илгабарилагдаһан мижаата газар дээрэ шадар Ташалангай адагай талада малаар һуухын тулада зэмбээ барижа һуухые эшэ зарлиг болохын хайрые [illegible]алхые гуйгаад баталһан обьясненнин һүүл доро гарнуудаа табигшад

/саашань ородоор бэшэнхэй/

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. [illegible] Л.42. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадаг[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

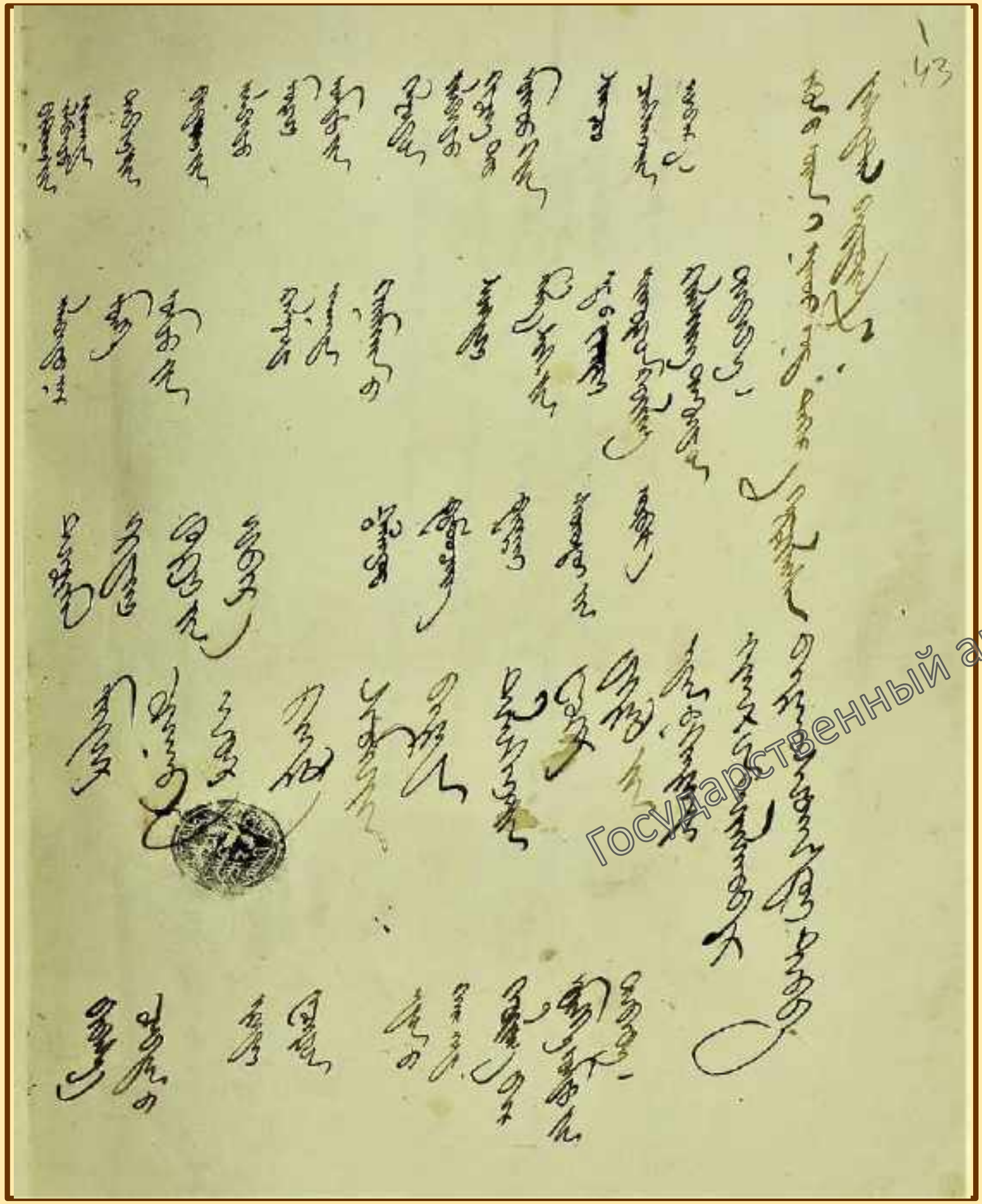

Продолжение документа № 25

Батанайн албата Ананда Табиин
Батанайн албата Муруй Номтын
Галзуудай албата Хэшэгтэ Мухуугай
Санжи Сангажын өөрөө

Албатанар Мүнхэ Номтын
Галзууд Ананда Хамаганай
Сунды Малаашхын
эдэнэй нюурай гуйлга[ар] Галсан Түгэдэй табиба

Түшэмэл Эрдэни Доржын өөрөө
Галзууд помоошниг Пиргай Соохондойн өөрөө

Маюур Цаганай өөрөө
Гарма Һомын
Барда Түлүгэйн
Очир Д[illegible]мын
эдэнэй гарые нюурай гуйлгаар Пиргай Соохондой табиба

Бибасаа Цэбдэнэй
Эрдэни Очирой
эдэнэй гарнууд гуйлгаар Мүнхэ Номтын табиба

Энээнэй үнэнийе нюурнууд дээрэ гэршэлһэн заседател Бардын

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.75. Л.43. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

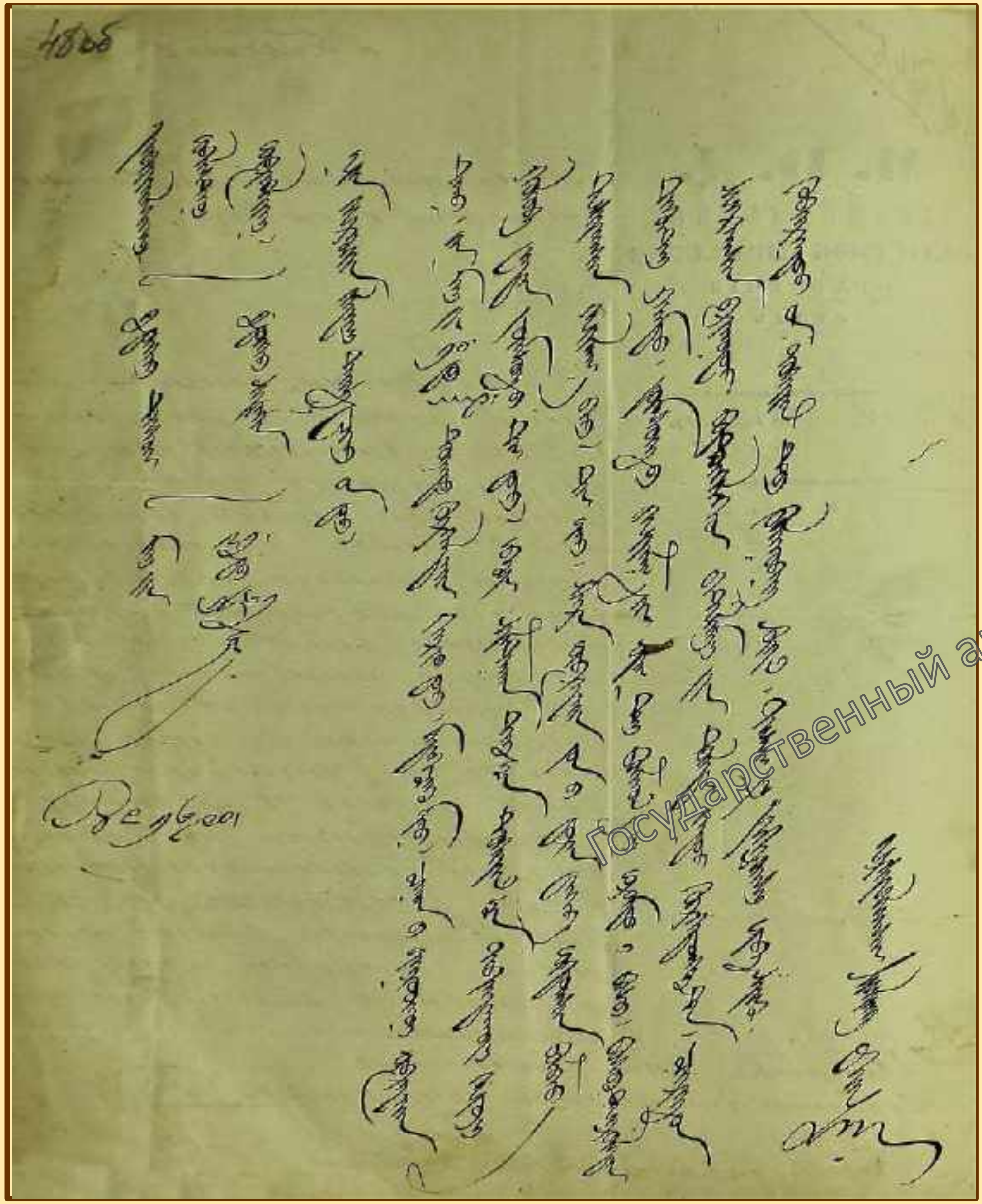

№ 26

Предписание Забайкальского областного управления главному тайше хоринских бурят Очирову о запросе приговора по выбору головы Цаганской инородной управы вместо заболевшего Вандана Юмсунова (перевод шуленги Бадмаева)

21 мая 1861 г.

Забайкальска областной управлени
1-дугэр тасаг
2-дугэр шэрээн

Майн 21 –дэ
1861 он
№ 1690
Ноён Хориин главной тайша Очирунда

Танай, энэ майн 10-да 559 тоото хүргэлтын харюуда, мэдээсэхэмни: Цагаанай инородно управын гулваа Вандан Юмсүнэй танда үбшэн шалтагаантайһаа тушаалһаа томоигдахые гуйжа, тушааһан гуйлгаар Та ину тэрэ управын зоной дуран дээрэ үттэһэн болобоо, тэрээнтэй хамта Юмсүнэйн гуйлгын үнэнтэй болохолонь, орондонь бэшэ, буса түрэлтэн һунгаһан приговор бүтээлгээд, баталамжын тулада намда хүргэгты та.
Цэрэгэй губернаторай тушаалта полковниг Гүгил /?/, тасагые захирагша Үбэшинхү/?/ или Ибашинху
Оршуулагша шүүлингэ Бадмаин /?/

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.48 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

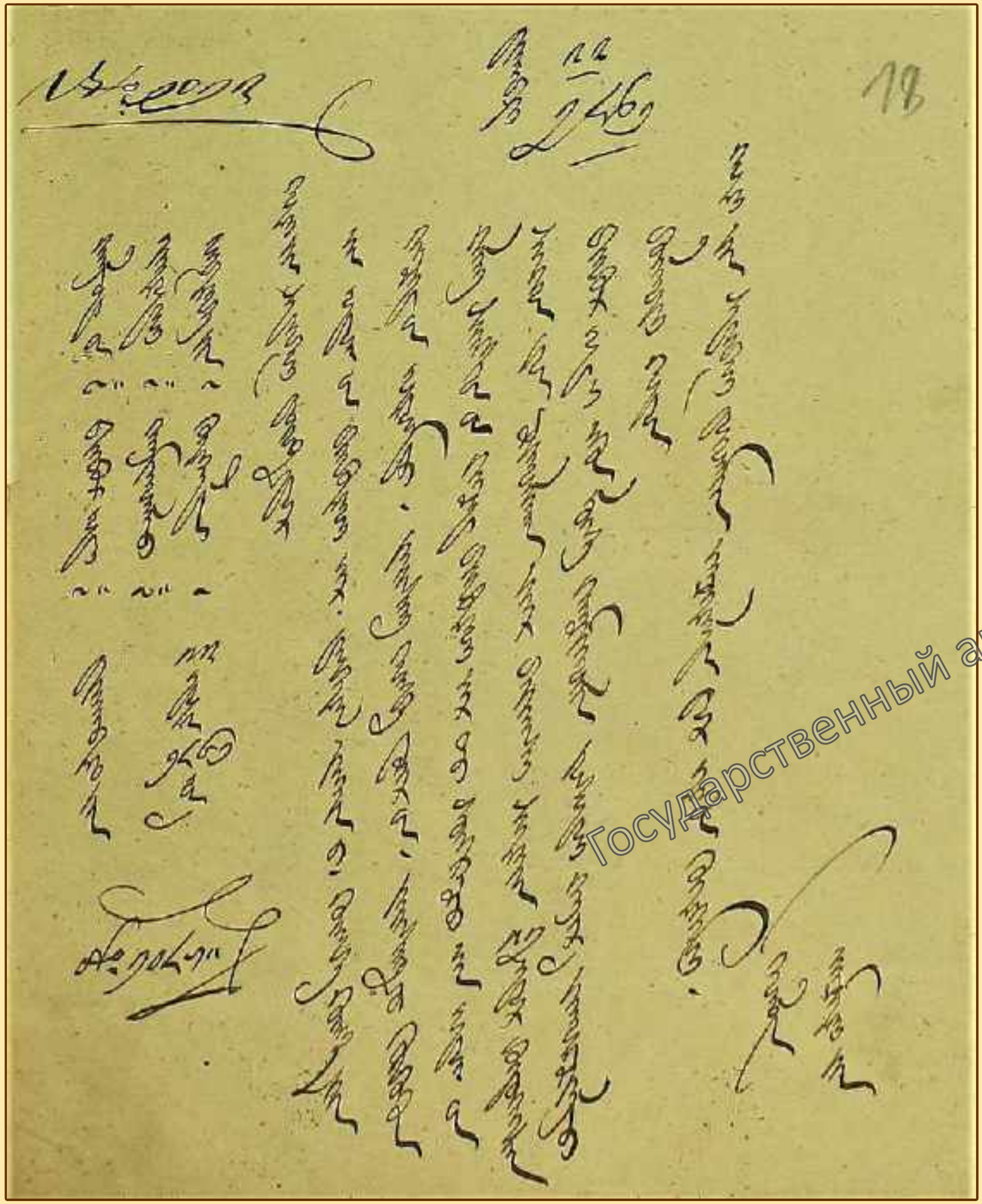

№ 27

Донесение головы Галзутской инородной управы Намсараева в Хоринскую Степную думу об избрании выборных этого рода зайсана Гонбо Вачируна и Гэлэга Сангитова

22 декабря 1861 г.

№ 1085

Галзуудай инородно управаһаа
Выборнуудые
хамжуулаха
хүргэлгэ

Декабриин
22 үдэр 1861 он
№ 1085
Хоринин степной дүүмэдэ

Энэ отогой выбонээр Дэмбэрэл Загину, Гүнгбэ Гүнгэнн гэгшэдэй орондо зайсан Гонбо Вачирун, зайсанай хүбүүн Гэлэг Зангидун гэгшэд выборнэртэ һунгажа, энэ отогой сайд зон суглаанаар байгша һарын 21 үдэр бүтээһэн выборнуудые энээнтэй хамжуулан еһотойгазар зууршалажа болохые гуйн Хориин степной дүүмын анжаралтада үргэн хүргэмэй.

Гулваа Намсарайн

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.18. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

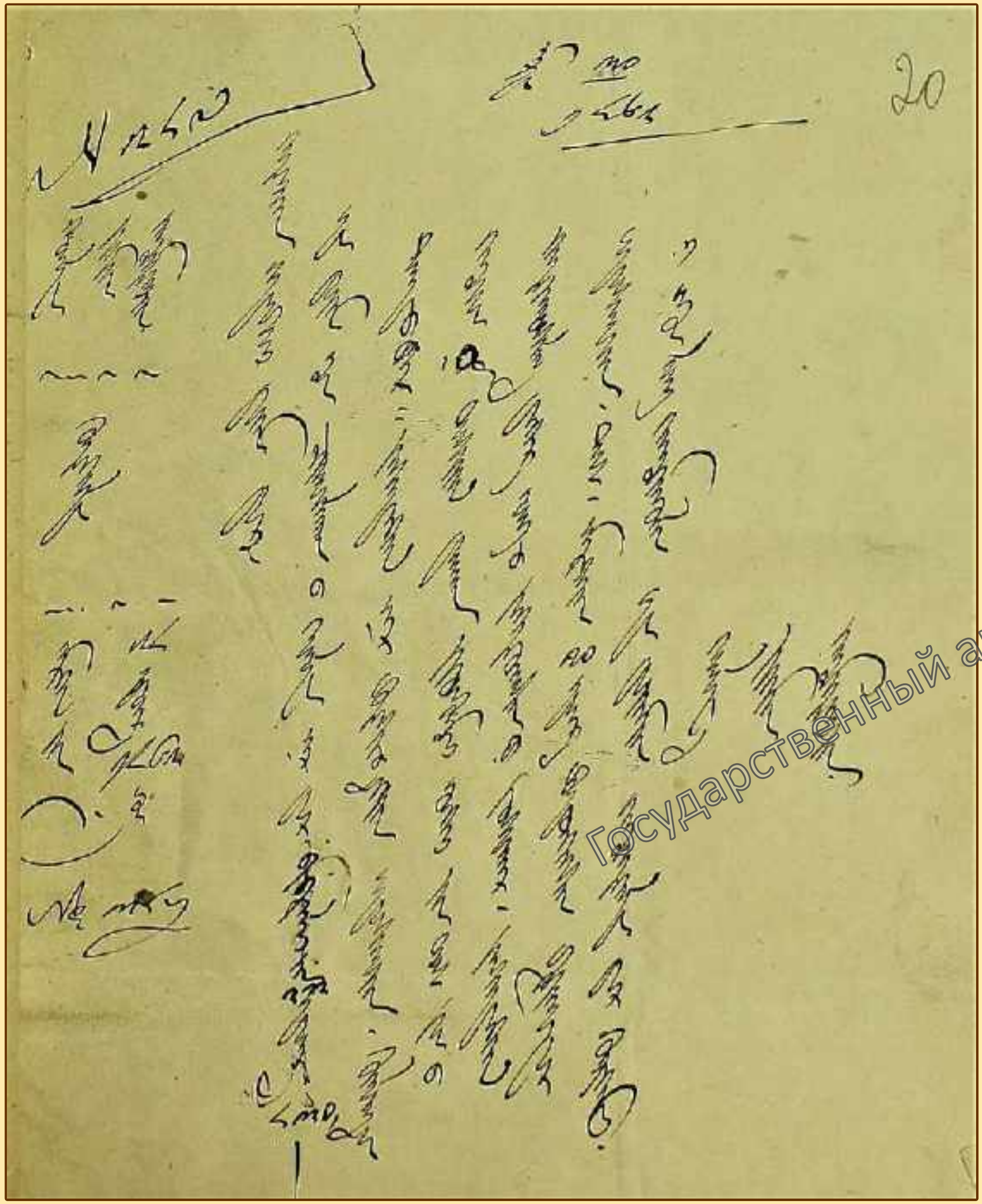

№ 28

Донесение головы Жамьяна Намсараева Хоринской Степной думе об отправке вынесенного общественного приговора о выборе заседателя Адоскина

28 марта 1862 г.

№ 385

Гулваа Жамьян Намсарайн
Хүргэлтэ

Мартын 28 үдэр 1862
№ 385

Хориин степной дүүмэдэ

Элэ Дүүмэнээ суглаанай гулваанарта февралиин 23 үдэрэй 830 тоотоор заседательнар Боршубаин, Адосхоин, Хүлэгүн гэгшэд и тушаалдаа зүдхэмжэгүй Тушаа зоной харюусалга дээрэ үгэжэ захирһанай ёһоор заседатель Адосхиин тушаа мартын 20-ной үдэр бүтээһэн приговорые энээнтэй хамжуулан одоо дүүмын анжаралтада хүргэмэй.

Гулваа Жамьян Намсарайн

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.20. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

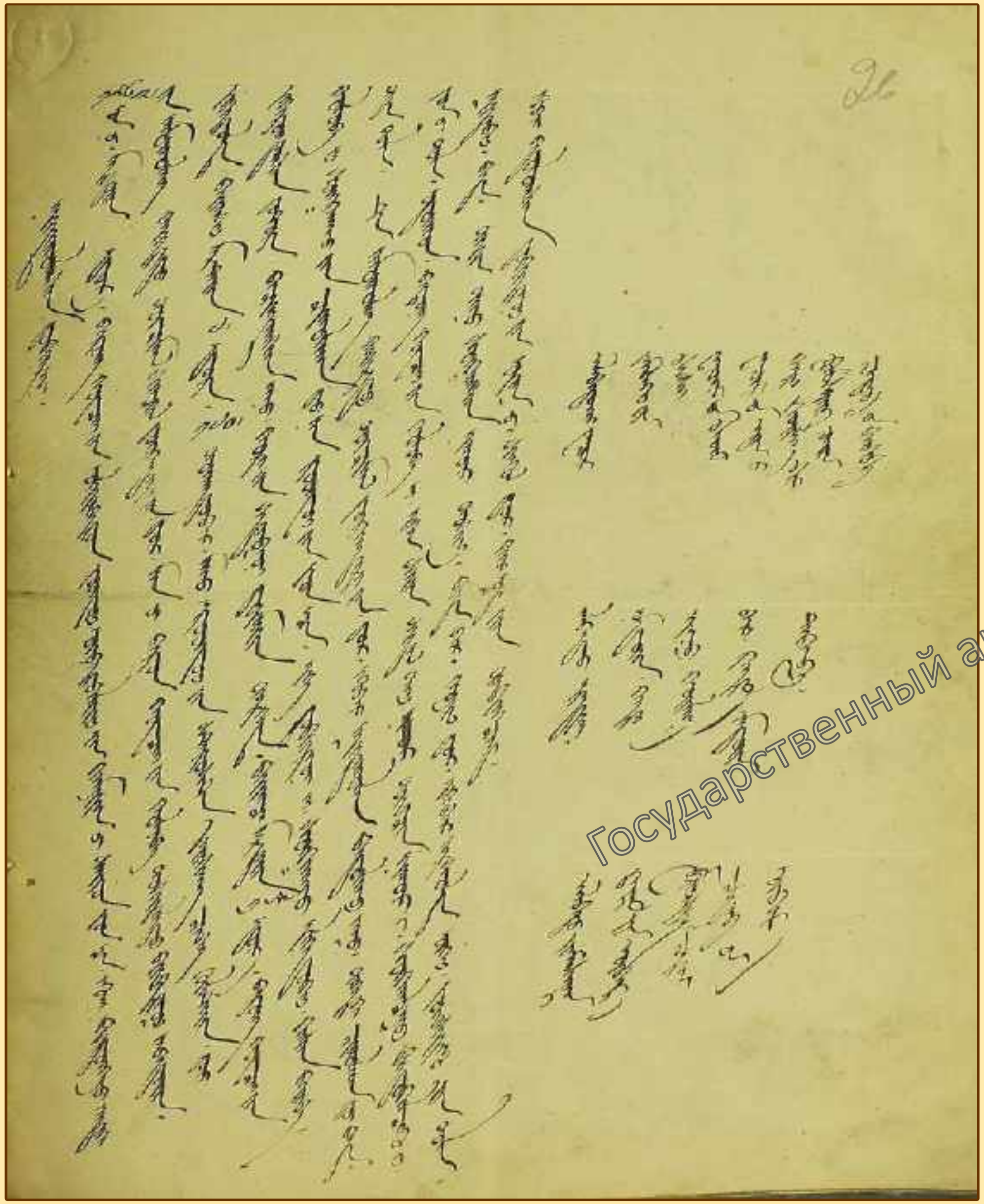

№ 29

Предоставление списка доверенных лиц чиновнику Зокандрию(?) Улябрьскому (?) для участия в выборах головы Барун-Хуасайского рода вместо Цэбэга Хултэнова

Март 1862 г.

Найдуулhан доверени

1862 оной мартын … үдэр Баруун хуасайн Улиябрун /?/ родовой управлениин хамжаанай сайд зонhоо энээние бүтээжэ эндэхиин амгалан хайрата түшэмэл … Зокандарий/?/-да манай Баруун хуасайн гулваа тушаалта выборной Абидуин захиралта, Байгши мартын 4-эй үдэр 140 тоотоор манай родобойн староста Цэбэг Хүлтэйндэ захирагдаhан дотор бэшэгдэhэнь: Хориин степной дүүмын дэргэдэ байгши мартын 15 үдэр Баруун хуасайн гулвааас сунгахын суглаанда энэ родобойн зонhоо нэгэ довернойе сунгажа эльгээгты гэhэн байба. Тиимэ тула Та амгалан хайрата түшэмэл Зокандаринда, эннэгээр найдуулан баталха энэ, дээрэхи суглаанда бидэ зоной тула ошоод, Баруун хуасайн гулвааае нэгэ сайн шадалтай түбшэн нюурые hунгалсажа бүтээхые найдабайбди.
Тиимэ манай hунгаhан нюур тушаа бидэ бол хожомдоо нэхэбэри, арсалтагүй түбшөөхын тула энээгээр баталhан довернойн үнэнэй hүүлдэ гарнуудаа табигшад:

Албата Вачир Зэмэсхиин, Багши Вачирун – эдэнэй гарые гуйлгаар помощниг Цэрин Цэдэбүн табиба.
Албата Эрдэни Номтоин гарынь гуйлгаар Гарма Номтоин табиба.
Албата Жамсаран Дармын өөрөө. Помощниг Цэрин Цэдэбүн өөрөө.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.26. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

27

[illegible]

28

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 29

Албата Санжи Ванжину өөрөө, албата Вачир Ванжину өөрөө,
Албата Цапри Санжиин өөрөө, албата Абида Санжилун өөрөө, албата Доржи Абидуин өөрөө.
Албата Эрхэтэ Номшиин өөрөө, албата Доржи Андааин өөрөө, албата Ринчин Иролгуин, Бадма Андааин, Эрдэни Номшиин, Вачир Иролтуин, Дашипил Абидуин – эдэнэй гарые нюурай гуйлгаар Хэрхэтэ Номшиин табиба.
Албаганар Могсолон Түбшину, Мүнхэ Сүндүйн – эдэнэй гарые нюурнуудай гуйһ анад албата Санжи ДДэнжину табиба. Албата Гарма Урлахайн өөрөө, албата Сүндүй Жасарану, албата Боосай Сүндүйн өөрөө,
Албата Цэбэг Ванжилун гарые нюурай гуйһанда Ванжин Цэрину табиба. Албата Санжи Ванжину өөрөө, албата Бадма Намсарайн өөрөө, албата Зодбо Үбүнү өөрөө, … гуйһанда Помощниг Цэрин Цэдэбүн өөрөө.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.27, 28. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

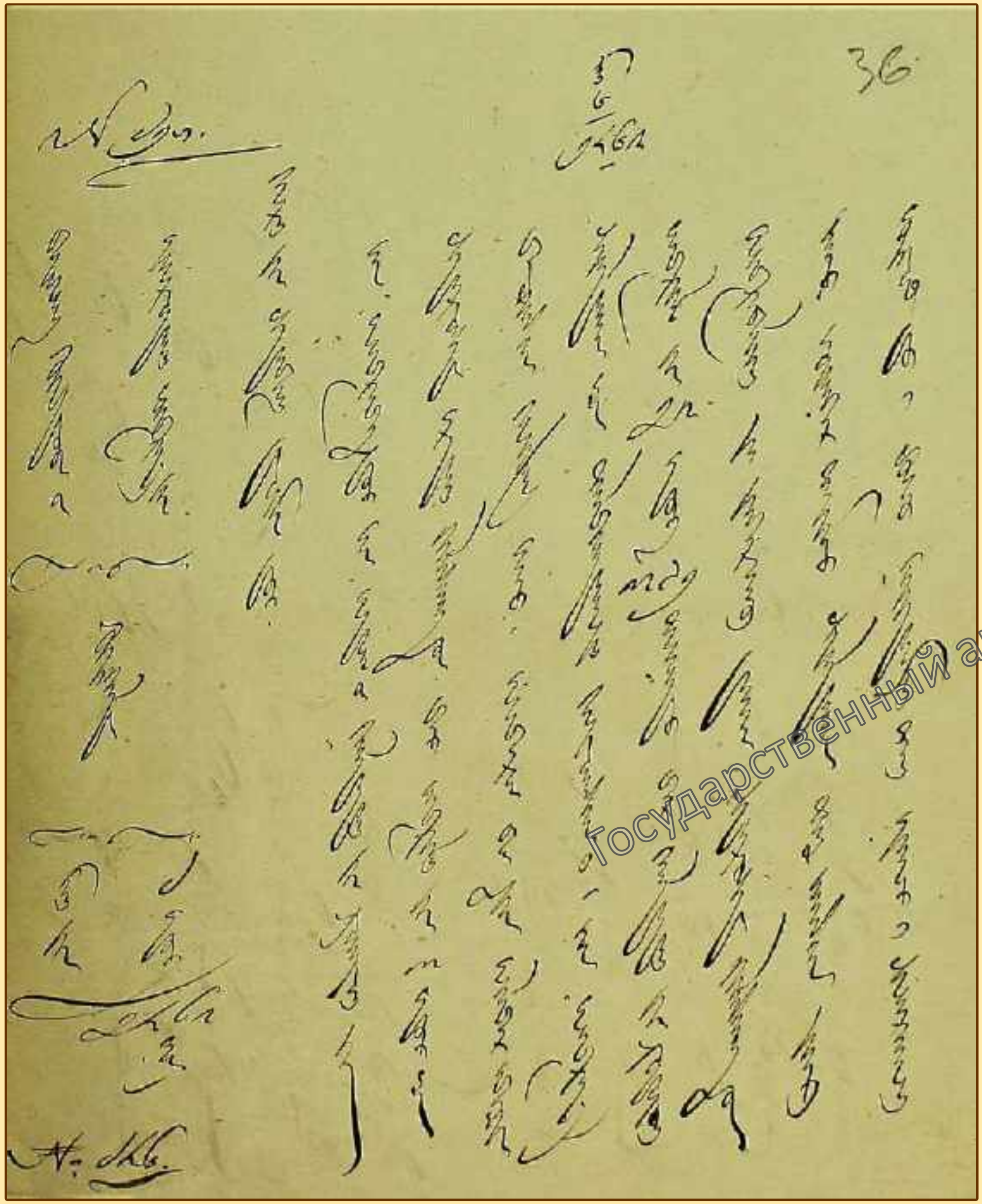

№ 30

Донесение головы Барун-Кубдутской инородной управы Дашибалова (?) Хоринской Степной думе о прошении родового старосты Эрдэни Галсанова об освобождении его от занимаемой должности по состоянию здоровья

04 мая 1862 г.

№ 486

Баруун хүдүүд инородно управын
Хүргэлтэ

Майн 4 үдэр 1862 ондо
№ 486

Хориин степной думада

Энэ управын отогой родовойн староста Эрдэни Галсану апрелиин 3-ай үдэрhөө бэшэhэн зуйлгань: өөрын бэеын үлбэр үбшэн шалтагаанhаа табигдахые гуйhаниинь энэ управа апрелиин 12 үдэр 379 тоотоор Галтатайн родовой управлени захирхадаа староста Галсану үнэхээр тиимэ шалтагаантай байhанаар, орондонь бэшэ найдамжатай нюурые hунгахые

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.36. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

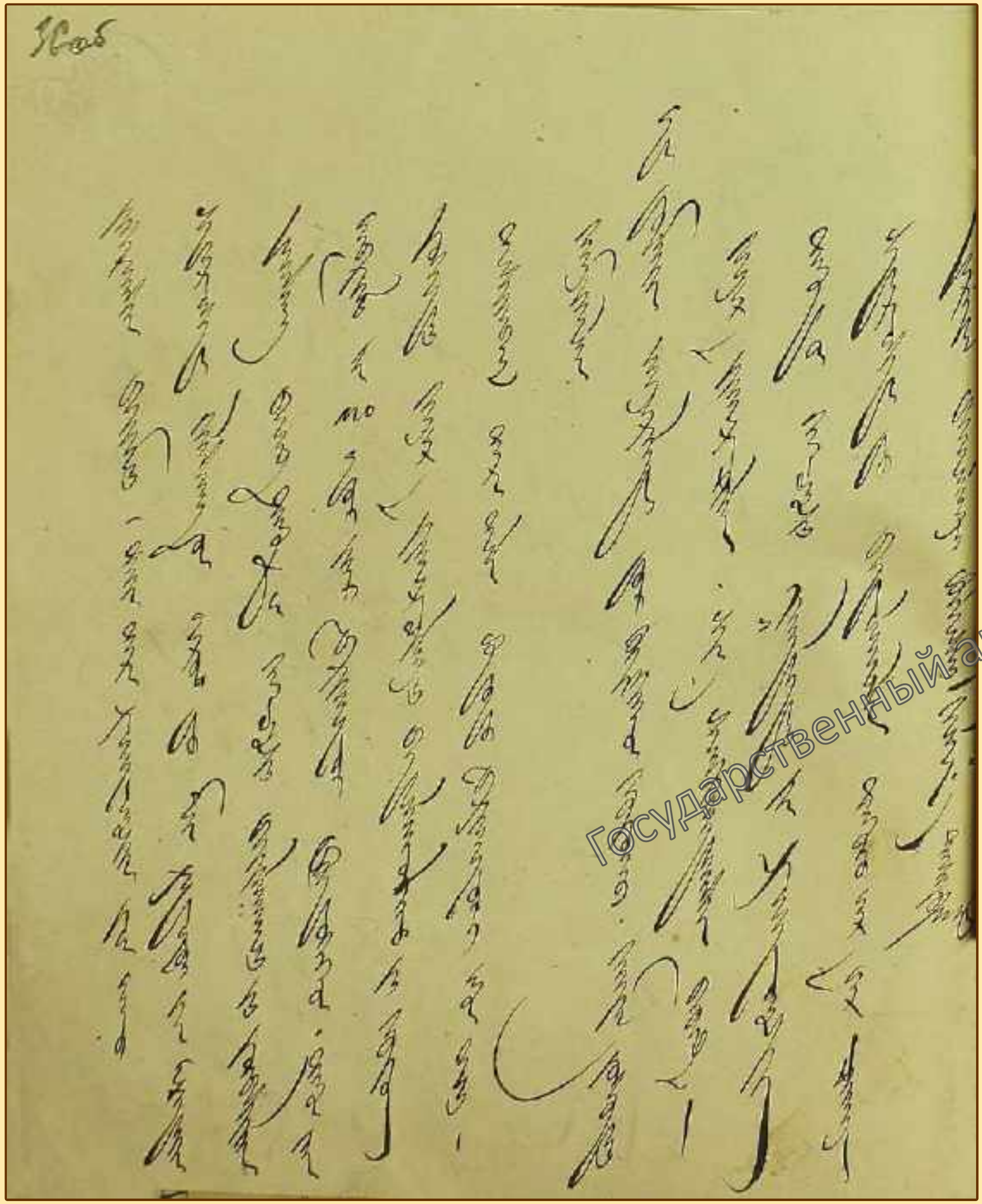

Продолжение документа № 30

захирһан байба. Тиигээд тэрэ родовойн зон урдын зайһан Бадма Түгэдэй гэгшые байлгахые зүбшөөн, апрелиин 30 үдэрөөр приговор бүтээгээд, тэрэнээ зохистой газар зууршалажа баталуулхые гуйн тушааба, тэрэ тула бодото приговор энээнтэй хамжуулан, Эдэ дүүмын анжаралтада хүргээд гуйха хаана ёһотой газар зууршалан, шэнэ һунгагдаһан Бадма Түгэдэй гэгшые Галтатайн родовойн старостада баталуулан, тэрэнэй нэрээр сааза зарлиг буулгажа болоһой.

Гулваа Дашибалун/?/

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.36 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

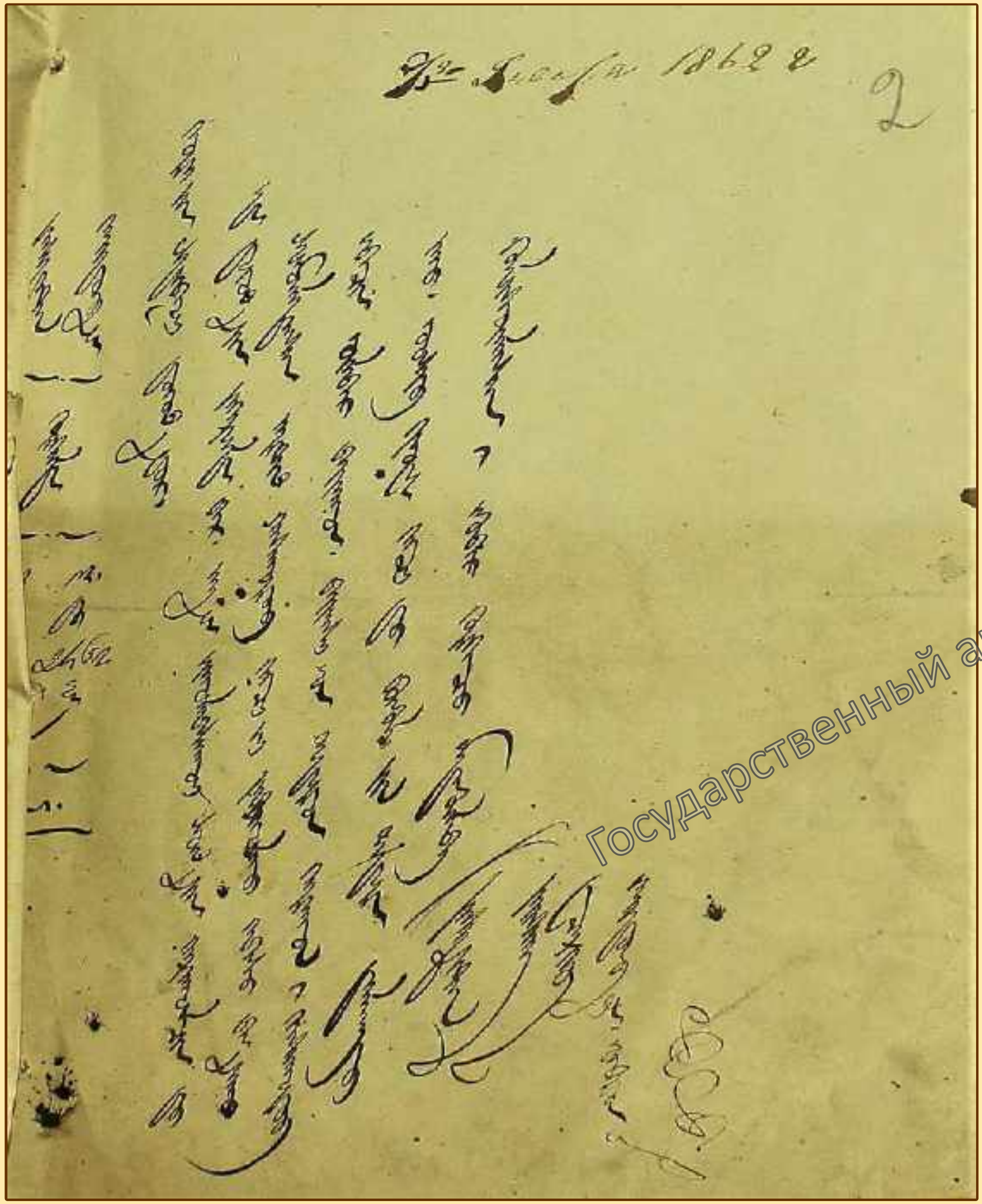

№ 31

Донесение заседателя Вачиржаба Хайдабуна Хоринской Степной думе о замене сторожа Николаевского сумэ Осипом Гиноским вместо заболевшего Артема Хасагорова

1862 г.

Заседатель Хайдабуну
Хүргэлтэ

… 3-да
1862 ондо
№ …5

Хоринн степной дүүмэдэ

Эдэ дүүмын захиралтаар Анаагай Нихолаевска сүмын харуулшанда сомологдоhон Артём Хасагоров гэгшые ябуулаха гэбэл бэень үбшэн үлбэр байгаад, байгша он дотор харуул Хасхаронов бол Осип Гиновс гэгшэдэ бүхэли жэлэй дотор даалгажа хүлээлгэhэние энээгээр хүргэжэ мэдүүлэбэй.

Заседатель зайсан Вачиржаб Хайдабун өөрөө

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.2. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

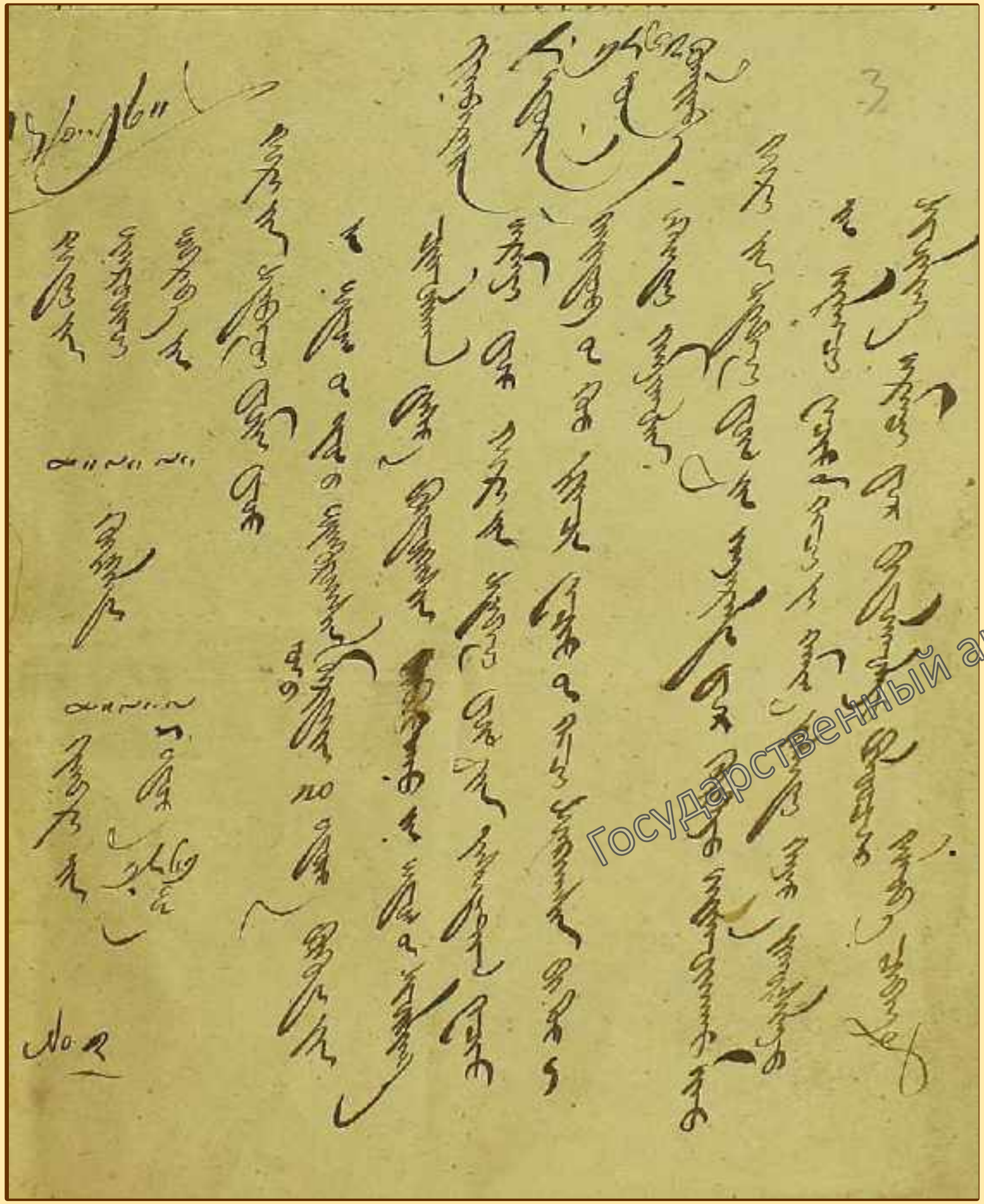

№ 32

Донесение головы Худайской инородной управы Цэбэнова Хоринской Степной думе о вручении звания шуленги Ринчину Вачирову, сыну заседателя Вачира Хайдабона

[1862 г.]

Худайн инородно управын
Хүргэлтэ

Январиин 5 үдэр
№ 2
Хориин степной дүүмэдэ

Энэ отогой зоной үнгэрһэн оной мартын 20 үдэртэ бүтэдын суглаан дээрэ бүтээһэн Бүнбүтэнын(?) отогой шүүлингэ нэрэмжэтэдэ Хориин степной дүүмын заседатель Вачир Хайдабонай хүбүүн Ринчин Вачирун гэгшые һунгаһан выбори энээнтэй хамжуулан Хориин степной дүүмын анжаралтада хүргэжэ айладхахамни энэ. нэрэтэиз Вачирун гэгшые хаана еһотой газар зуурашалжа, шүүлингэ нэрэмжэдэ батлуулажа болоһой

Гулваа Цэбэгүн

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.3. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

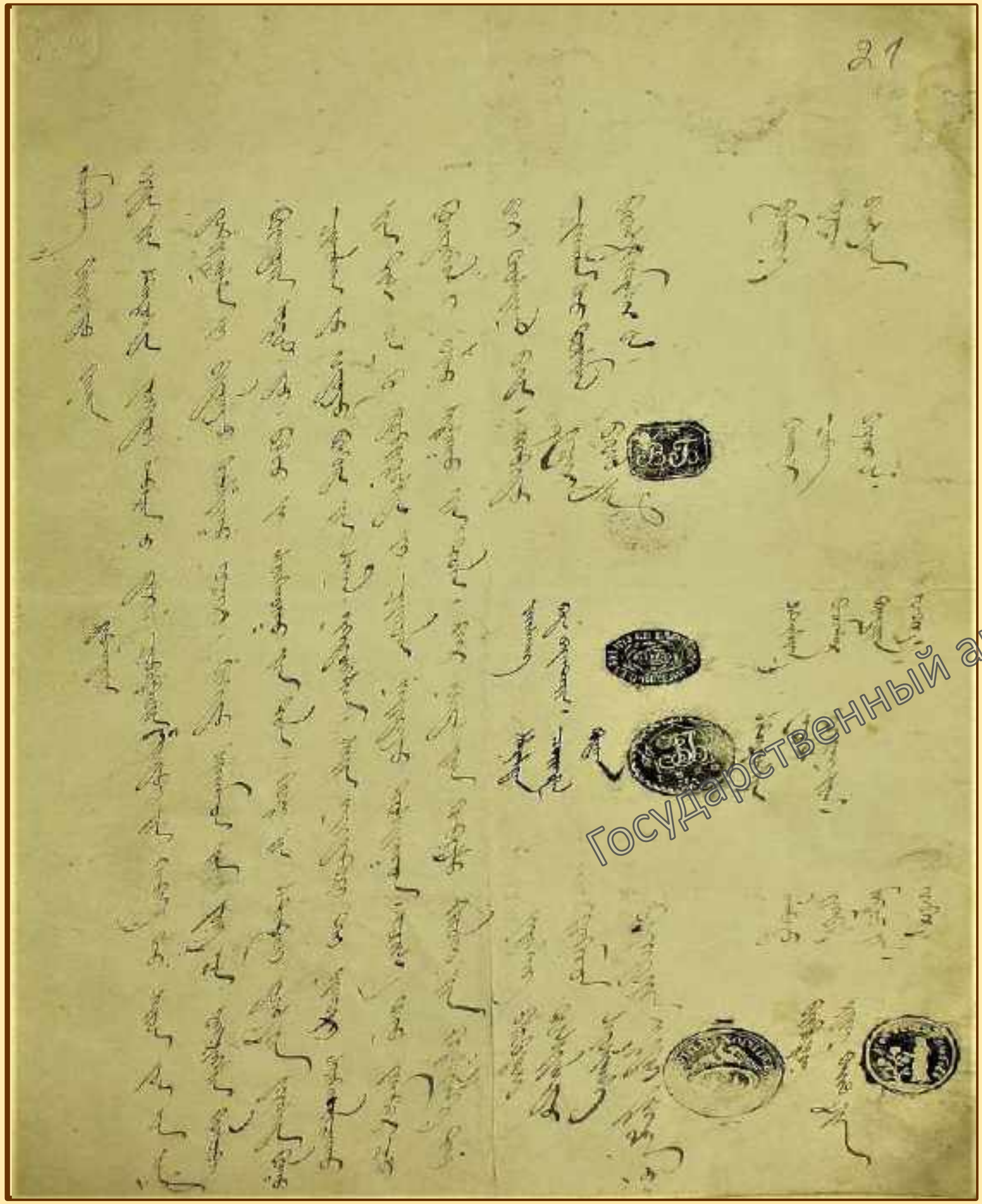

№ 33

Предоставление на имя старосты Зундуя Абжинова списка доверенных лиц Дабатуя и Шибертуя для участия в выборах головы вместо умершего головы Буянтуева

[1862 г.]

Амгалан хайрата хаан

Урдын староста Зүндүй Абжинуда Дабаатын, Шэбэртын 2 родовойн габьяата сайд зонһоо энэ доверностине баталажа тушааха ушар. Дээдэ ахамадай зүгһөө нүгшэһэн гулваа Буянтын орондо бэшые һунгахын тула. Хориин степной дүүмын дэргэдэ болохо суглаанда орожо бүгэдын һанал нэгэдхэһэн, сайн найдабаритай нюур һунгалгахын тушаа энэ доверностине шухала найдажа тушаагаад, эсэстэнь ямаршье бүтээлые арсахагүйн тула гарнуудаа табижа хуулиин гэршэлгэтэйгөөр тушаанабди.

…түшэмэл Бадма Жамсарану, помощниг Доржи Бадмаин,
Албата Вачир Бадмаин /печать/, Баатар Цэбэг Базарун,
Зайсан Буда Буянтуин /печать/, староста Бадматар Буянтуин өөрөө,
староста Цэдинпил Будаин /печать/, староста Вачир Эрдэниин
Зайсан Жигмид Буянтуин, албата Жимба Мэгзүин өөрөө,
Выборно тушаалта шүүлингэ Эрдэни Ринчинэй /печать/,
выборно Эрдэни Бадмаин /печать/

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.21. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

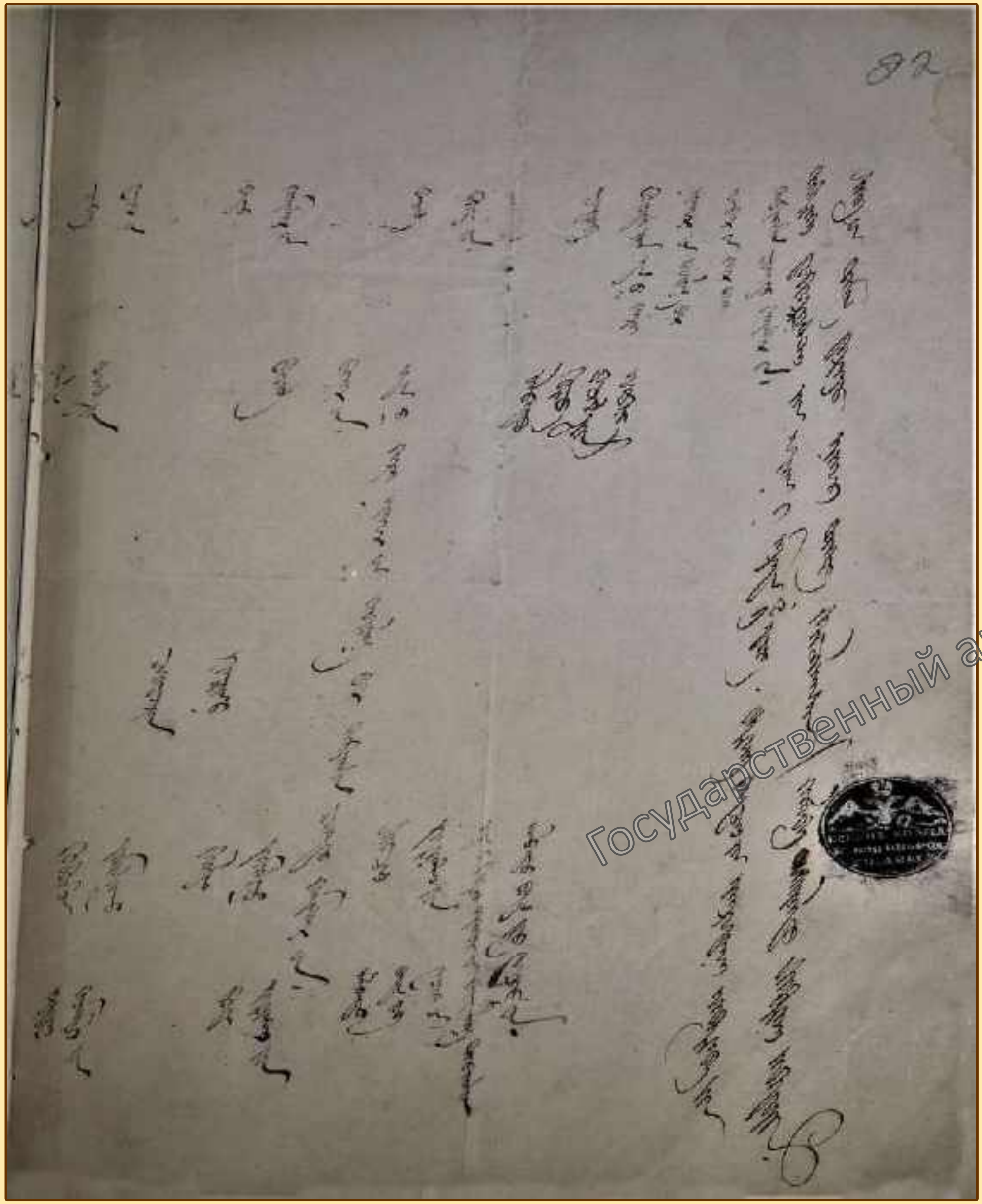

Продолжение документа № 33

Цэбэг Вачирун, Бадма Хамисаарун, Бадма Бүдиин, Цэдэб Бүүдиин – эдэнэй гарые нюурай гүйлгаар өөрынггарые табигша Цогто Хамисарун.
Балдан Бадмаин, Бадма Базарун, Хүбүүн Жимину, Балда Жимисну, Эрдэ\ни Гомунн, Боди Яригтайн - эдэнэй гарые нюурай гүйлгаар гараа тангша Цогто Хамисарун.

Албата Гүрөө Бадмаин өөрөө.

Дээрэхи доверностиин үнэннийе мартын 27–ой үдэр Баруун хуасайн инородно управын сангай тамга даража нюоураар гэршэлэһэн гулваа тушаалта выборно Абидуин /печать/

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.12 Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

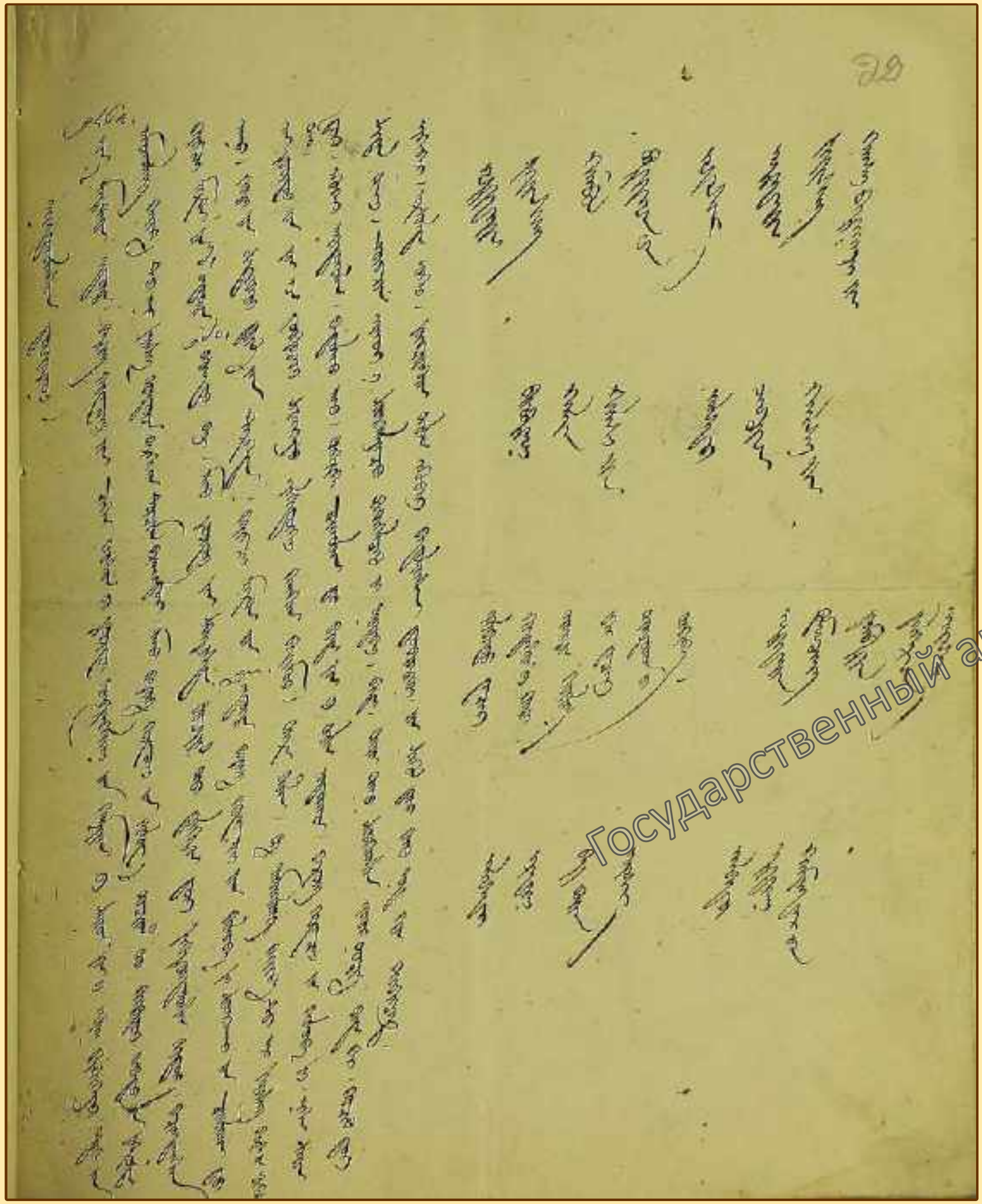

№ 34

Представление списка доверенных лиц зайсану Тогтохону Бэрхиеву и чиновнику Бархаеву для участия в выборах головы Цаган-Хуасайского родового управления по повелению головы Барун-Хуасайского рода Абидуева

1862 г.

Найдуулһан доверени

1862 оной мартын үдэр, Баруун хуасайн Цагаан хуһанай родовой управлениин хамжаанай сайд зоной энээнине бүтээжэ эндэхиин амгалан хайратанар зайсан Тогтохон Бэрхиин, түшэмэл Бархайнда, манай Баруун хуасайн гулваа тушаалта выборной Абидын захирагта байгша мартын 4-эй үдэр 140 тоотоор манай родовойн староста тушаалта Дэлгэрүндэ захирагдаһан дотор бэшэгдэһэниинь: Хориин степной думын дэргэдэ байгша мартын 15 үдэр Баруун хуасайн гулваас һунгахын суглаанда энэ родовойн зонһоо доверной һунгажа элыгээгты гэһэн байба. Тэрэ тула Та амгалан хайратанар зайсан Бэрхиин нүхэдтэнэртэ энээгээр найдуулан баталха энэ дээрэхи суглаанда бидэ зоной тула ошоод Баруун хуасайн гулваае нэгэ сайн шэдалтай түбшэн нюурые һунгалсажа бүтээлсэхые найдабай. Бидэ танай һунгаһан нюур тушаа бидэ хожомдоо нэхэбэри, арсалтагүй зүбшөөхын тула энээгээр баталһан довернойн һүүлдэ гарнуудаа табигшад:

Урдын зайсан Гамбул Буряадун өөрөө, урдын зайсан Ханши Баргажиин,

Выборной Галин Галшиин, албата Цэбжид Галшиин,

Албата Вачир Хэтэгэнү гарыс нюурай гуйлгаар Вачир Тогтохону табиба, урдын помощниг Дэмбрил Дэлгэрүн өөрөө.

Албата Эрдэни Баабойн өөрөө, албата Эрдэни Хаминдарун.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.29. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

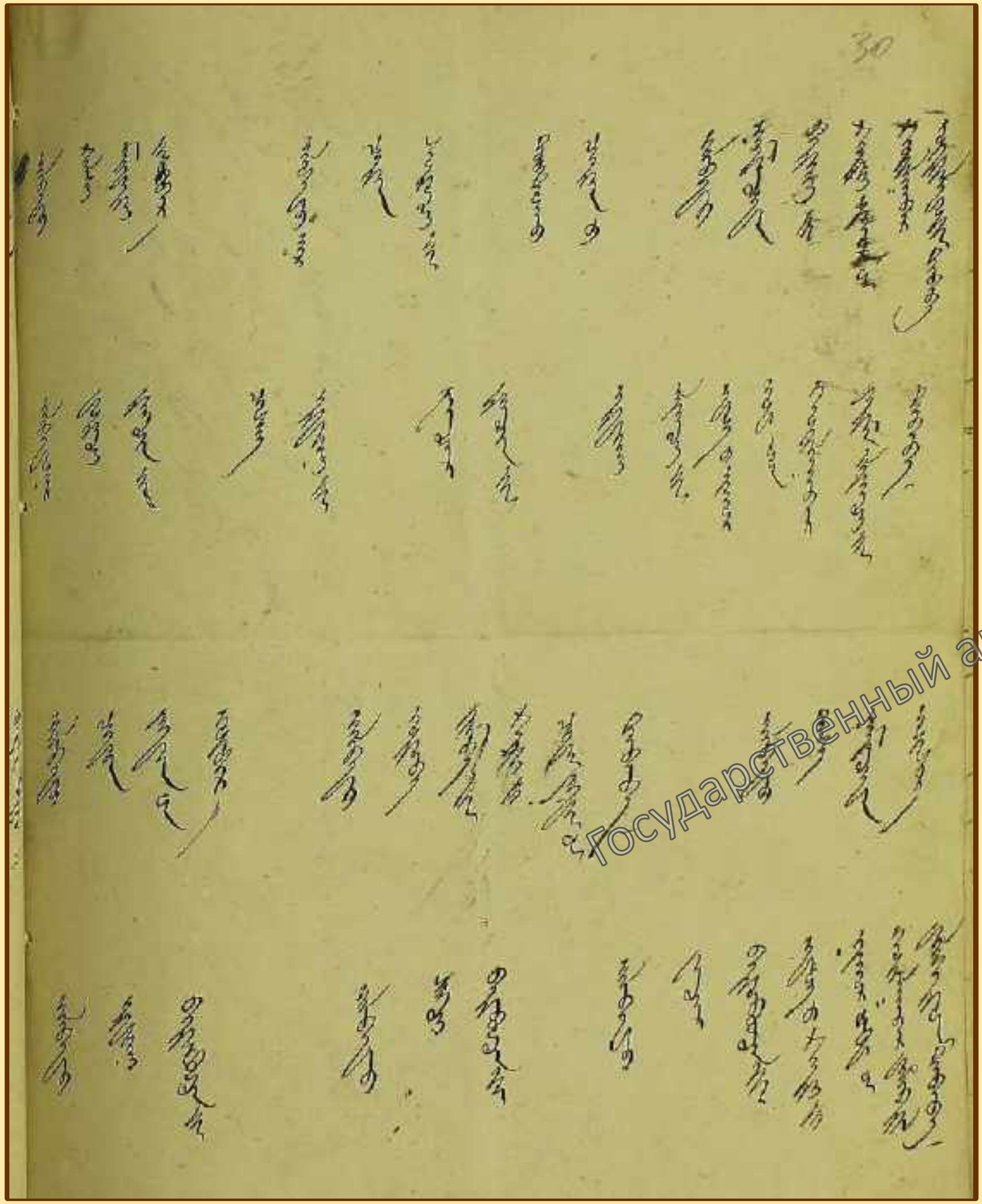

Продолжение документа № 34

Албата Галша Майдарини заһабари, албатанар: Цэрин Соржини, Тогтохо Цэрину, албата Намицэдэн Бэрхини гарнуудые нюурнуудай гуйлгаар Иролтгүин табиба.
Албата Доржи Ринчину, Цэбэн Эрдэнини, Вачир Ринчину, Эрдэни Элинцэин -эдэнэй гарнуудыс нюурнуудай гуйлгаар Дарма Илинцнин табиба.
Албата Цэдэн Зэгдэнү өөрөө, албата Норбо Жимбаин гарые Цэждэн Зэндэнү табиба, албата Тэхэ Наицэд өөрөө.
Албата Эрдэни Баробоошин, албата Санжи Баробооцинн, албата Вачир Баробооцинн - эдэнэй гарнуудые нюурнуудай гуйлгаар Дэмбэрил Дэлгэрүн табиба

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.30. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

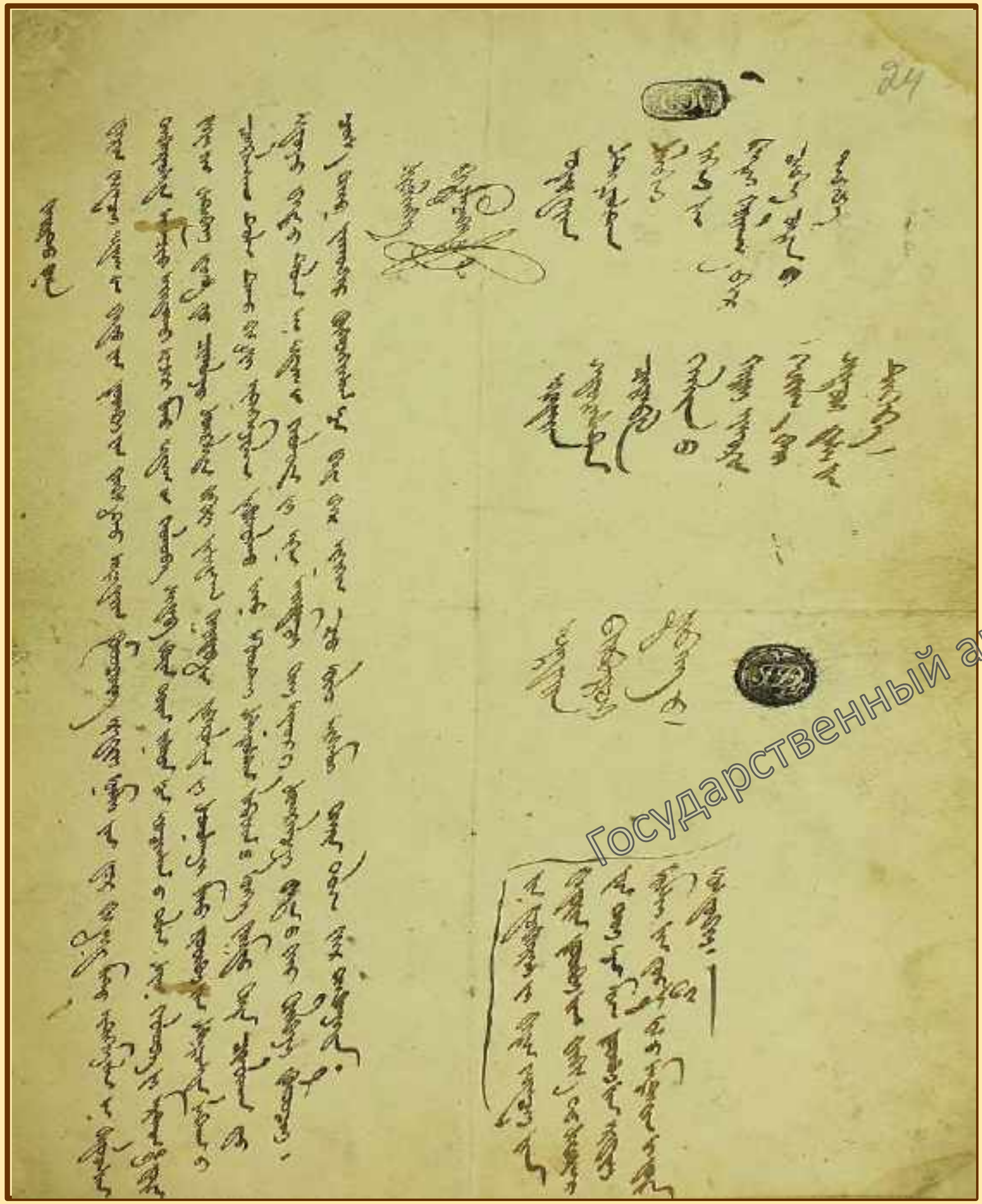

№ 35

Предоставление списка доверенных лиц помощнику Барун-Хуасайского рода Эрдэни Номшиеву для участия в выборах головы этого рода вместо умершего Сэдэба Буянтуева

[1863 г.]

Хайрата хаган

Баруун хуасай отогой Батуин родобойн габьяата урдын помощниг Эрдэни Номшииндо бэедээ мэтэ этигэмжилэн энэ баталһан доверности эличуу найдаха учир, манай отогой гулваа Сэдэб Буянтуин насанһаа нүгшэһэн тула, шэнэ гулвааае Мартын 19 үдэр Хорнин степной дүүмэдэ сугларжа сунгалта хэхые заседатель Хайдабунай захиралтые оносхожо манай родобойн староста Лабхану цангалагсан тула, танай бэсые этигэмжэлэн ябуулаха ану энээнтэй староста Лабхануутай хамта тэрэ суглаанда ошожо, бидэнэй тула энэ отогой гулвааае нэгэ найдамжатай нюурые һунгалсажа бидэнэй гар табижа болоһой.

Эсэстэ танай юу бүтээһэнһээ бидэ нэгэхэншье арсахагүйбди. Тэрэ тула гараа табигшад:

Шүүлингэ Бадмажабун, урдын староста Сэлби Энхэйн гарые гуйлгаар Цэбэг Цэрину табиба.

Урдын староста Цэрнипил Хэлину гарые шоурай гуйлгаар Санжи Дашинин табиба.

Урдын выборной Дибану /печать/

(Энэ доверосые Баруун хуасайн Батоин родовойн габьяата сайднар зонтойһоо мүн родовойнЭрдэни Номшиинда 1862 оной мартын 6 үдэр үгтэбэй)

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.24. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

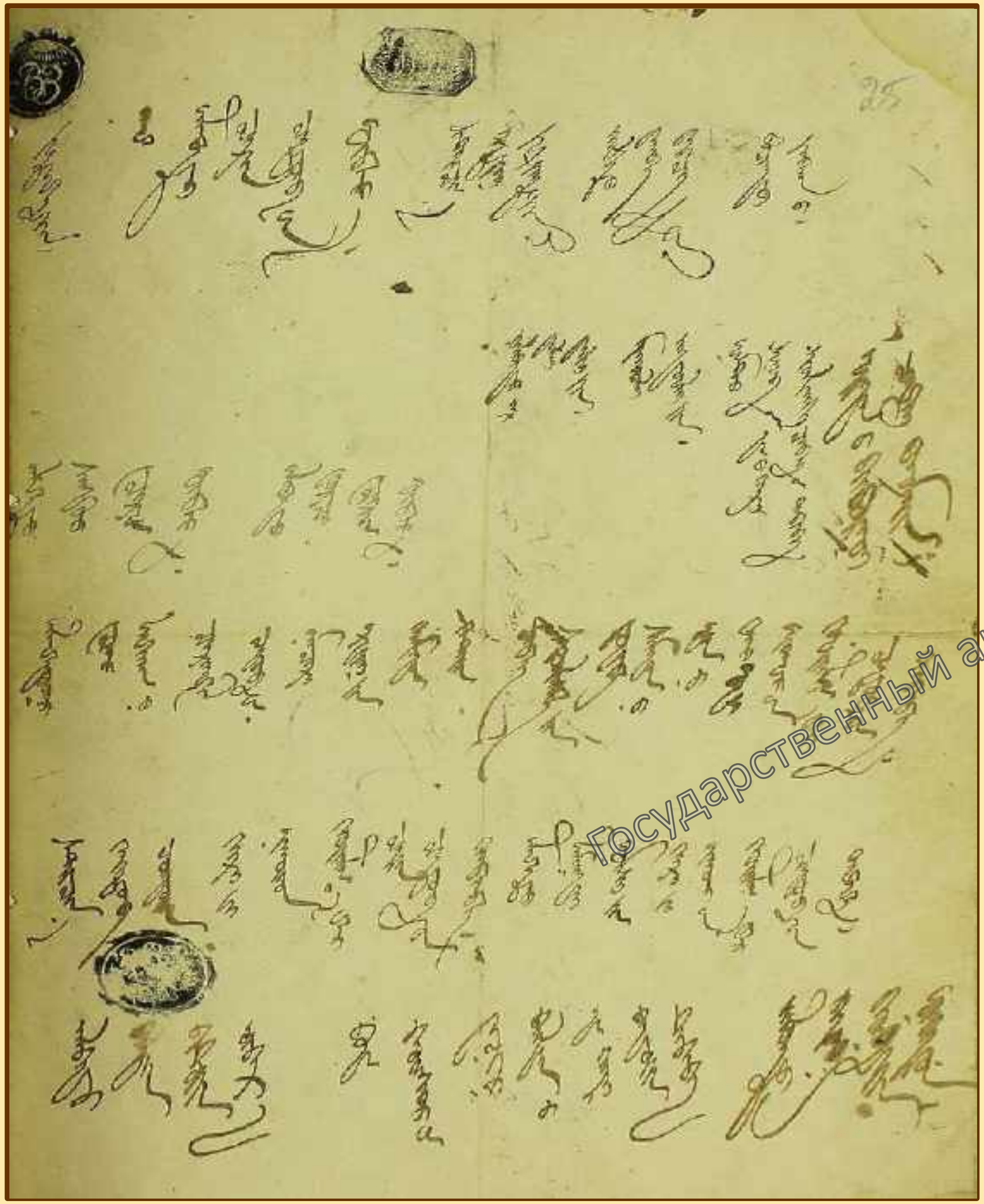

Продолжение документа № 35

Зодбаин, албата Цэрин Цэдэбүн өөрөө, старшина Эрдэни Зоригтоин, албата Дагба Дарцигун, Бочигто Забхану.

Албата Далай Дашиин, Михуулай Анатоолиин, Номто Сонобун – эдэнэй гар шүүлингэ Цэбэгүн табиба, урдын шүүлингэ Цэбэг Бадмаин.

Албата Самбу Вачирун өөрөө, албата Доржи Вачирун өөрөө.

Албатанар Вачир Лабхану, Цэриншил Цэдэбүн, Намсарай Эрдэниин, Хамендан Хитин, Цэбэг Шүүлингиин, Зодба Самлану – эдэнэй гарнуудые нюурай гуйлгаар Цэдэбүн табиба.

Старшина Хайдаб Цогтоингарые нюурай гуйлгаар Цэрин Цэдэбүн табиба. Албата Ламазадай Номшиин гар нюурай гуйлгаар Цэдэбүн табиба.

Албата Балдан Батоин өөрөө, Боди Шойнхорун, Вачир Балдану – эдэнэй гар Батоин табиба. Албата Гарма Бадмаин өөрөө.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.25. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

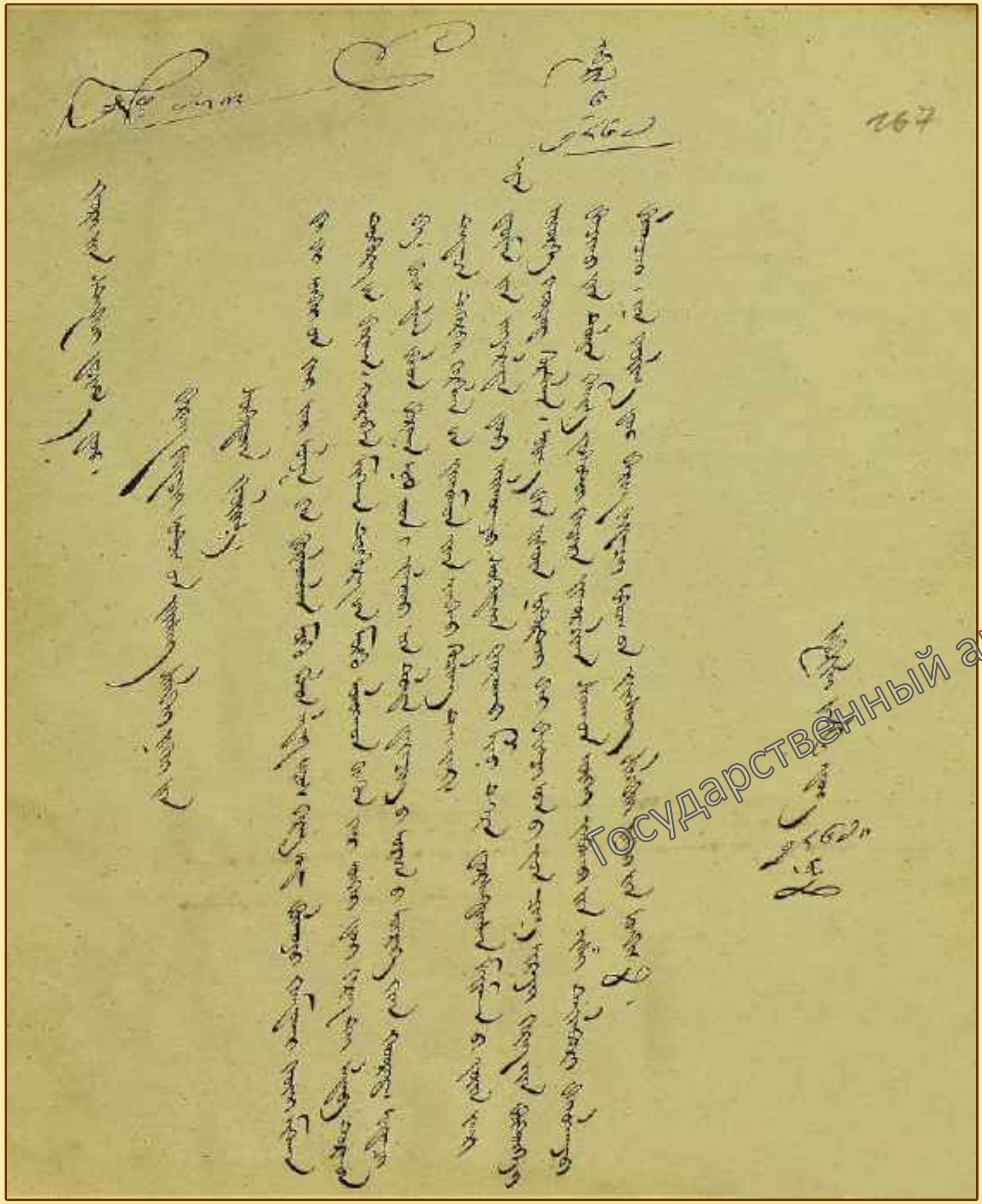

№ 36

Прошение зайсана Барун-Хуасайского рода Сэлбэ Нэхэева Хоринскую Степную думу о выдаче ему разрешении на поездку в город Урга для покупки необходимых товаров

06 апреля 1864 г.

Хориин степной дүүмэдэ
Баруун хуасай отогой
Зайсан Сэлбэй Нэхиин

Апрелиин 6 үдэр 1864 он
Сүгэдэн гуйлга

Би өөрын [illegible]аар олзоёо борлуулан мүнгэ болон элдэб бараанууд болгожо, химдаар ([illegible]гөөр) хоёр мянган түхэригэй бараа, гурбан мянган түхэригэй мүнгэ олоод [illegible]лээр өөртөө хэрэгтэй элдэб торгон бэ бүд эдлэл болон бурхан ном[illegible]ые залахын тулада Дайцинай ороной Үргөө город ошожо, тэндэһээ дээрэхи [illegible]ргэлэй юумэдээ абаха хүсэлэнтэйгээр, Эдэ Дүүмын анжаралтада айладхажа, сүгэдэн гуйха энэ, дээрэ дурсагдаһан маймаанай зүйлээр Үргөө город хүрэтэр ойроо засуул нүхэртэй байгша оной зунай сагта ерэжэ хэрэгээ бүтээжэ бусахын тулада хаана зохистой газар зууршалан саадгүй ябахын эшэ тайлбари буулгажа болоһой.
Энэ гуйлгада Баруун хуасай отогой зайсан Сэлбэй Нэхиин өөрөө.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.167. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

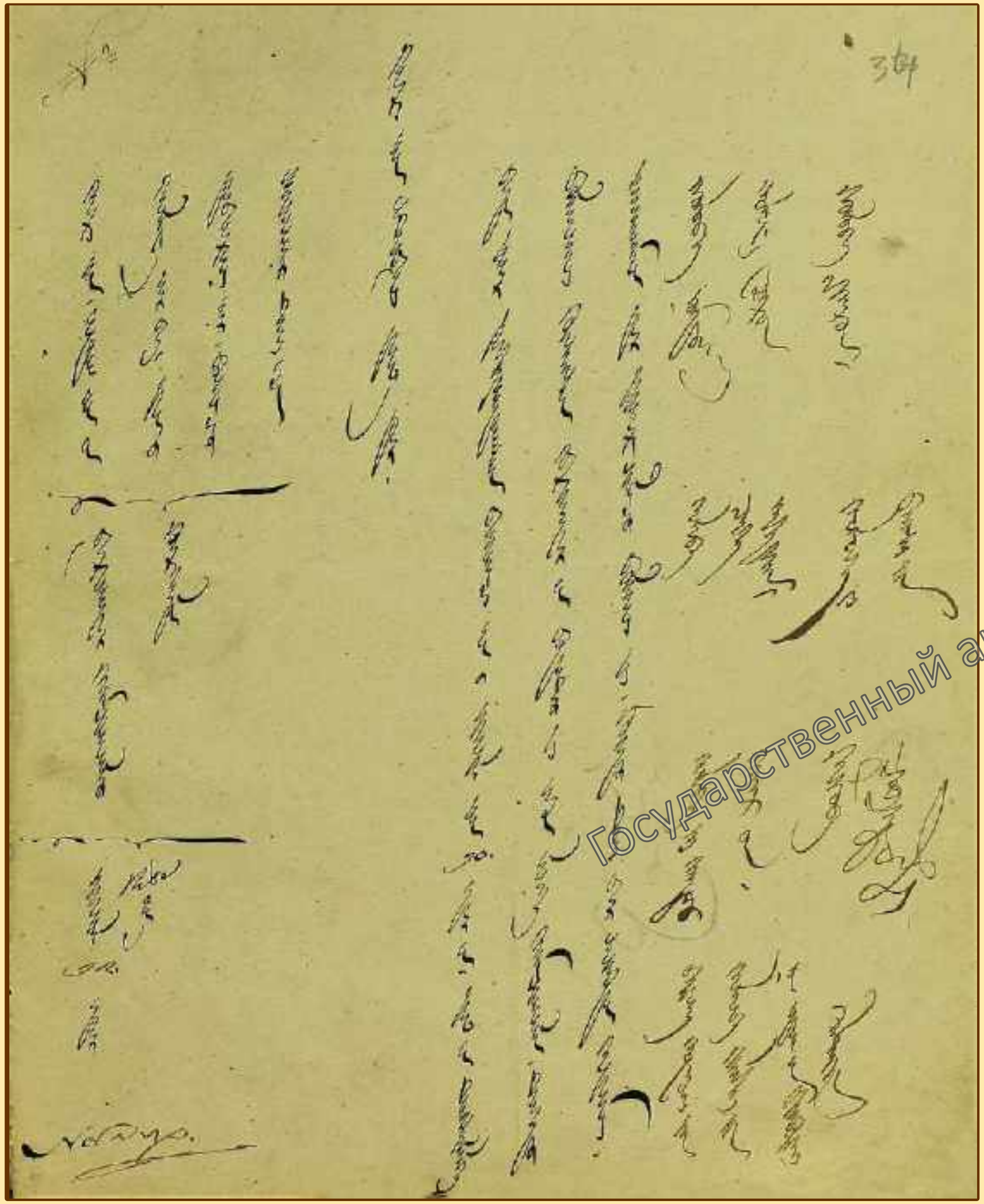

№ 37

Донесение голов, доверенных и других почетных лиц в Хоринскую Степную думу об окончании ремонта дороги [Заганского хребта] (отчет-приговор прилагается)

12 июля 1864 г.

№ 759

Хориин отогуудай гулваанар ба
зоной довернойнар, бэшэшье сайднартанhаа

Приговор хамжуулха
Хүргэлтэ

Июлиин 12 үдэр
1864 он
№ 759
Хориин степной дуумэдэ

Багаар зүбшөөгдэhэн байгша оной июлиин 10-най үдэрэй замай дүршэлэлгэ/?/ болхые зүбшөөгдэhэн болхосо хүсэhэн приговорой бодотые энээнтэй хамжуулан, дээдэ ахамадта зууршалажа болохые хүндэтэйгээр сүгэдэн гуймуй.

Гулваа Номтоин, гулваа Вчирун, гулваа Чинарун/?/
Гулваа Цэбэг Абидуин, гулваа Багшиин
Гулваа Хандуу Базарун, гулваа Цэбжидүн/?/
Баруун хуасайн гулваа Галшиин энэ отогой выборной Хүлтэин.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.34. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

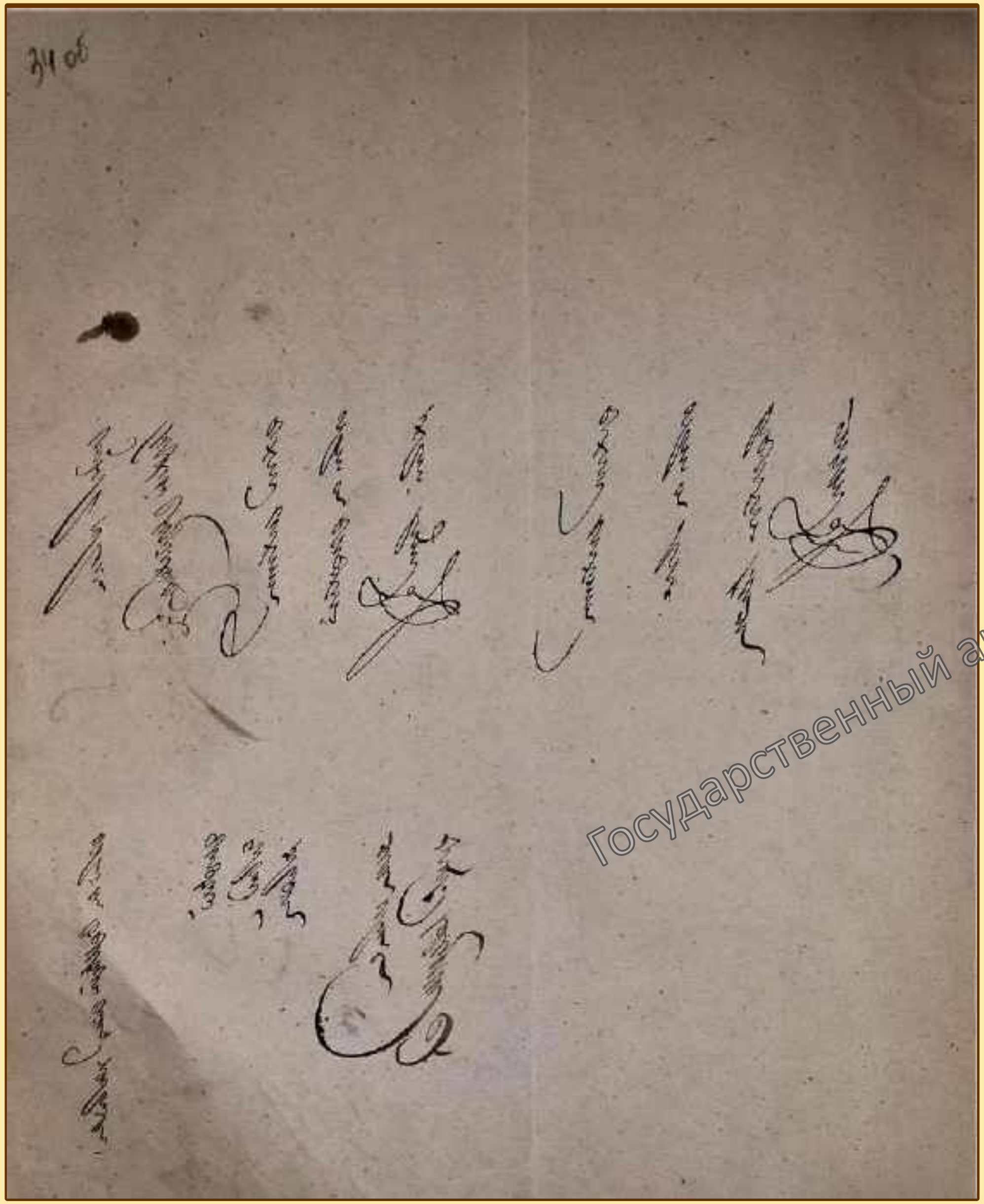

Продолжение документа № 37

Галзууд отогой выборной Бимба Цэринпэлүн, Баруун харгана отогой выборной Эрдэни Дэлэгүн, Баруун харгана отогой зоной доверной Ринчин Цэрину.

Худайн доверной Бадма Содойн, выборной Цэдүн Ачтупн, Цагаан отогой гулваа Юмсэнү.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.34 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

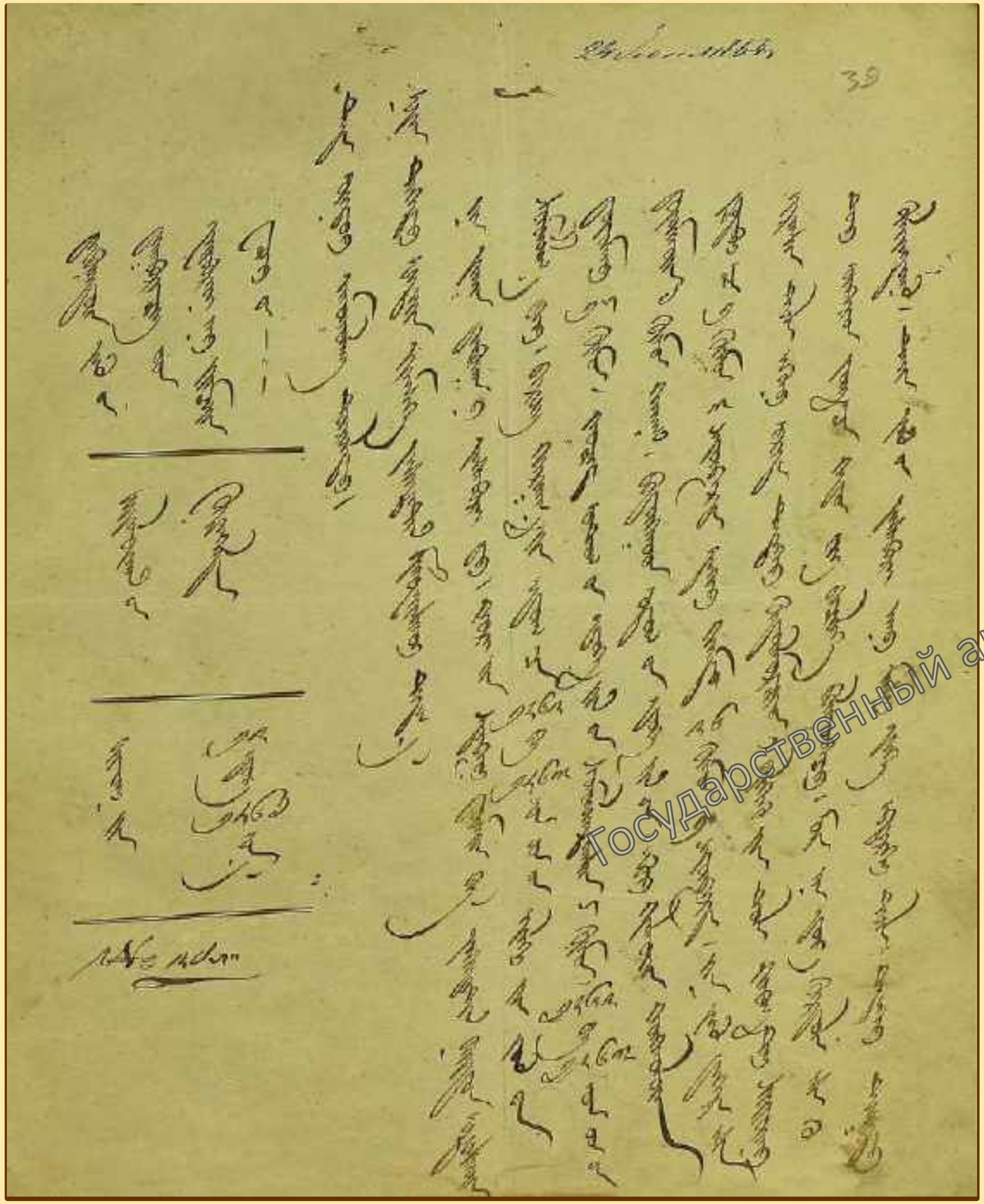

№ 38

Донесение договорщиков Жамцоева и Очирова по ремонту дороги Заганского хребта Верхнеудинскому земскому заседателю Миховойскому о неявке на работу 26-ти лиц с разных родов

12 июля 1864 г.

Дабаатын замай договоршигууд.
Выборнойнар Жамсын, Вэчирун
Айладхалай хүргэлтэ

Июниин 12 үдэр 1864 он

Дээдэ үндэр амгалан түрэлтэ
Ноён Дээдэ Үдын земскэ заседатель Миховейский тэдэндэ

Энэ Замай дабаанай заһабарида Хориин степной дүүмын ба заседатель Найдун Одосхиин сомололгоор Баруун харганын отогһоо 1862 ба 1863 онуудай Эльхийн замай доёомхо /7/ хүн, гушад отогой одоо жэлэй сомологдоһон 5 хүн, 1862 ба 1863 онуудта доёомхын 4 хүн хахад. Бодонгууд отогой мүнөө жэлэй, Үбэр Хонхолын родовойһоо 1 хүн 3 четверти – эдэнэр хамта 26 хүн 1 четверти - Энэ зам дээрэ ерээгүй тула энээнэй урда тэдэ хүдэлмэришэдые эльгээхын тула хабаатай сайднар өөрын зүгһөө хэдэн үе бэшэлгэ болгобошье, мүн энэ үдэр хүрэтэр хүлеэгдэнэ. Тиигэн замай заһабари машн ехэ эбдэрхэй тула тэдэ тоото

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.39. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

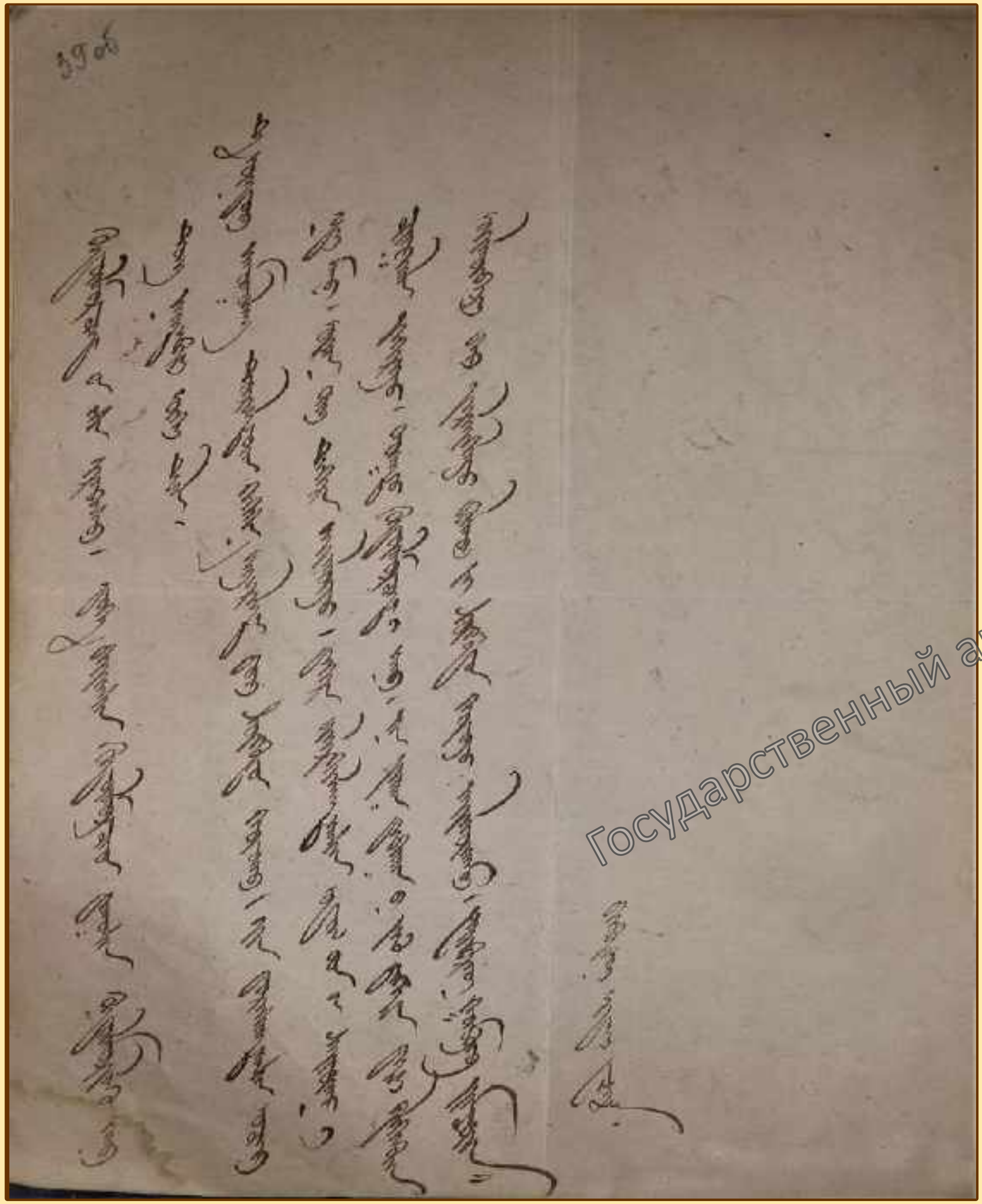

Продолжение документа № 38

хүдэлмэришэдэй ерээгүй бол, мүнөө байһан хүдэлмэришэд дууһан хүдэлмэрилхэнь тон найдабари үгы тула, Та үндэр амгалан түрэлтын гэгэнтэ анжаралтада сүгэдэн гуйха, нигэжэ дурсагдаһан ушарнуудыемнай үнэнтэй дээрэ айладажа, дээрэ элирхэйлэгдэһэн отогуудай сайднарые шангалан захиржа, тоото хүдэлмэришэдыень энэ Заган дабаанай зам дээрэ дары эльгээхын үйлэдбэреэр зарлиглажа болохые сүгэдэн гуйжа айладхамуй.

Выборной Гомбожаб Жамсуин,
Выборной Эрдэни Вачирун

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.39 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

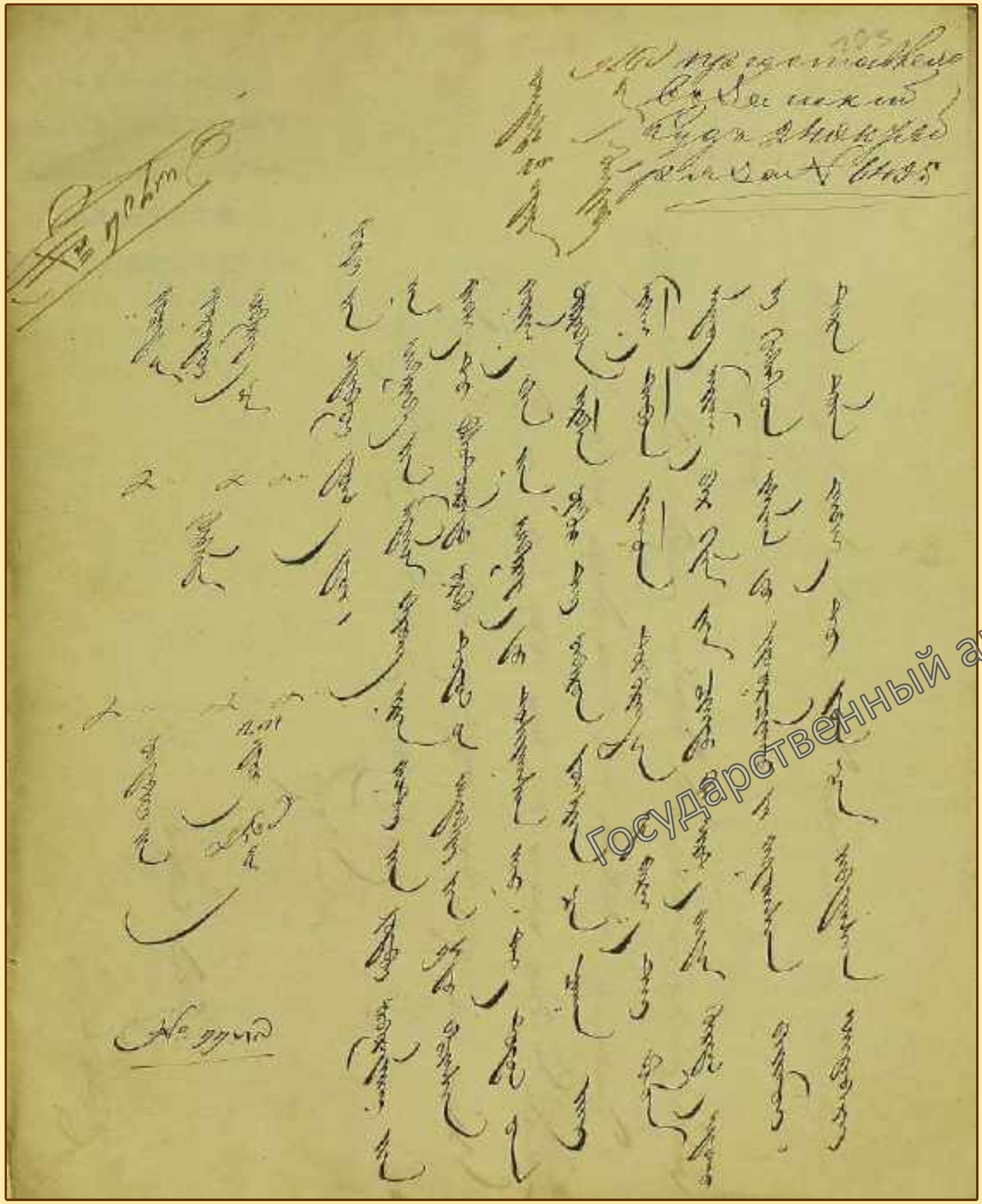

№ 39

Донесение головы Гучитской инородной управы Цаганова Хоринской Степной думе о прошении инородца Барун-Гутайского инородного управления Норбы Тоболова поехать в город Урга на собственные средства с десятью товарищами для покупок

23 октября 1864 г.

Гушадай инородной управаhаа
Хүргэлтэ

Октябриин 23 үдэр
1864 он
Хориин степной дүүмэдэ

Энэ управын мэдэлэй Баруун нарин Гутайн родовой управлениин габьяата бусатүрэлтэ Норбо Тоболун октябриин 18 –да бэшэhэн гуйлгадаа энэ управада тушааhаниинь: тэрэ Тоболун өөрын 10 нүхэртэй, өөрын зөөриhөө цагаанаар мянга табан зуун түхэригэй эд бараатай болон элдэб наймаагаар хилын саадахи Өргөө хото хүрэтэр ошохые хүсээд, эшэлэтэ зууршалалгые гуйhан баймуй. Тэрэ тула габьяата зонhоо абтаhан октябриин

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.193. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

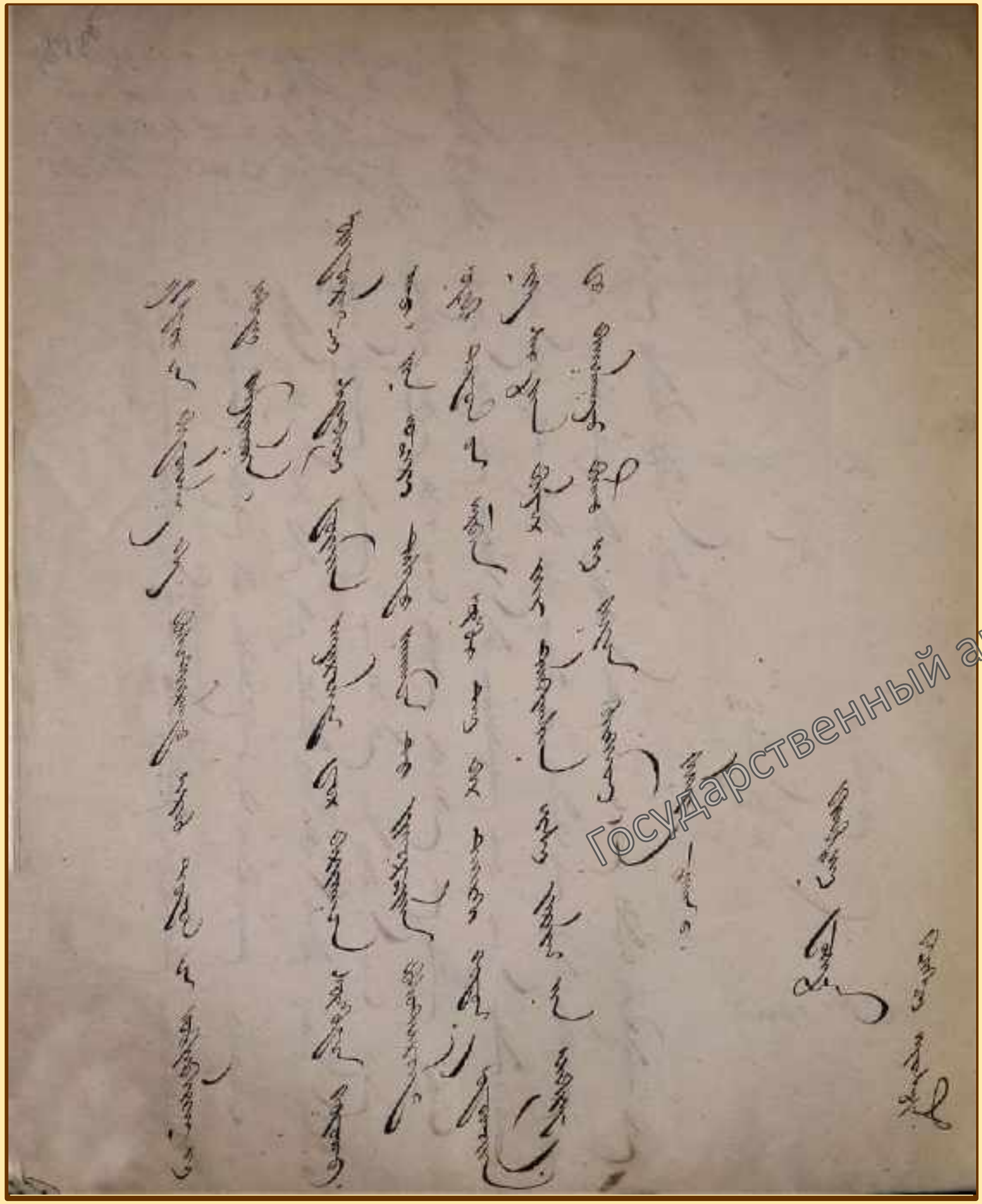

Продолжение документа № 39

19-нэй үдэрэй баталалга ба бусатүрэлтэ Норбо Товолунай обьявление энээнтэй хамжуулан, Үндэрлэгшэ степной дүүмын анжааралтада барлад, сүтэдэн гуйха бол, энэ ушарыс Дээдэ ахамадта зуурашалан, бусатүрэлтэ Норбо Товолун арбан нүхэртэйгээ дээрэхи хото ошохын нэгэ һарын болзороор табиһан эши зарлиг э\нэ управада буулгажа болохые гуйн хүргэмуй.

Гулваа Цагаану, выборной Вачирун,
Бэшээшэ Аюушиин

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.170. Л.196 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

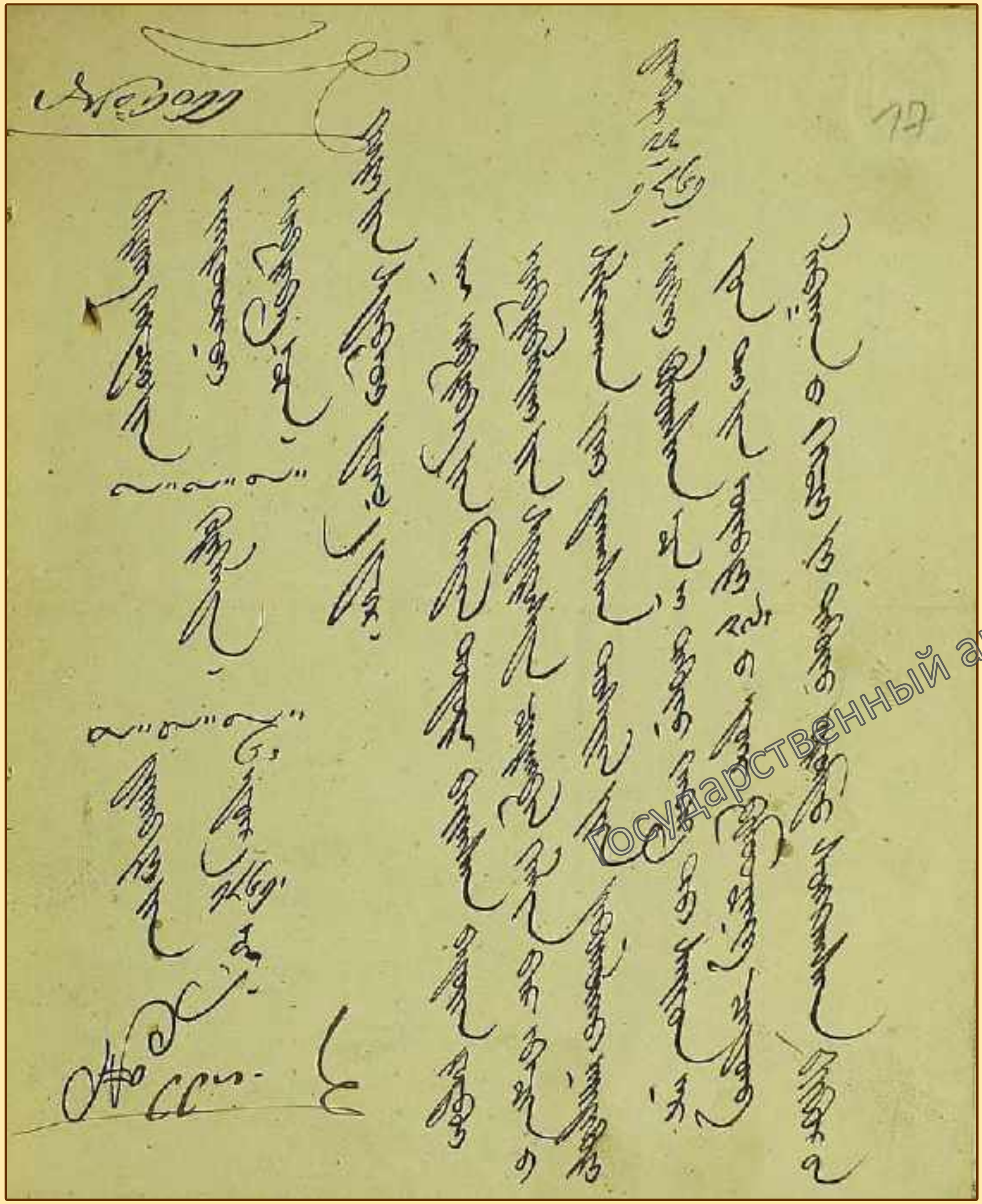

№ 40

Донесение Барун-Хуасайской инородной управы Хоринской Степной думе о выборе старосты Батойского инородного управления Цэдуба Лабганова вместо больного Цыремпила Гэлинова

06 декабря 1869 г.

№ 995

Баруун Хуасайн инородно управаһаа
Хүргэлтэ

Декабриин
6-най үдэр 1869 он
№ 995

Хорнин степной дүүмэдэ

Энэ управын мэдэл дотор байһан Батойн родовой управлениин староста Цэринпил Гэлину бол үбшэнэй шалтагаанаар дааһан тушаалаа ябуулаха найдабари угы болоһ онһоонь. тэрээнэй габьяата сайднар зонтойнь ноябриин 27-ной үдэр помощниг Цэдэб Лабгану гэгшые тэрэнэй орондо сунгаһан выборэй

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.17. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

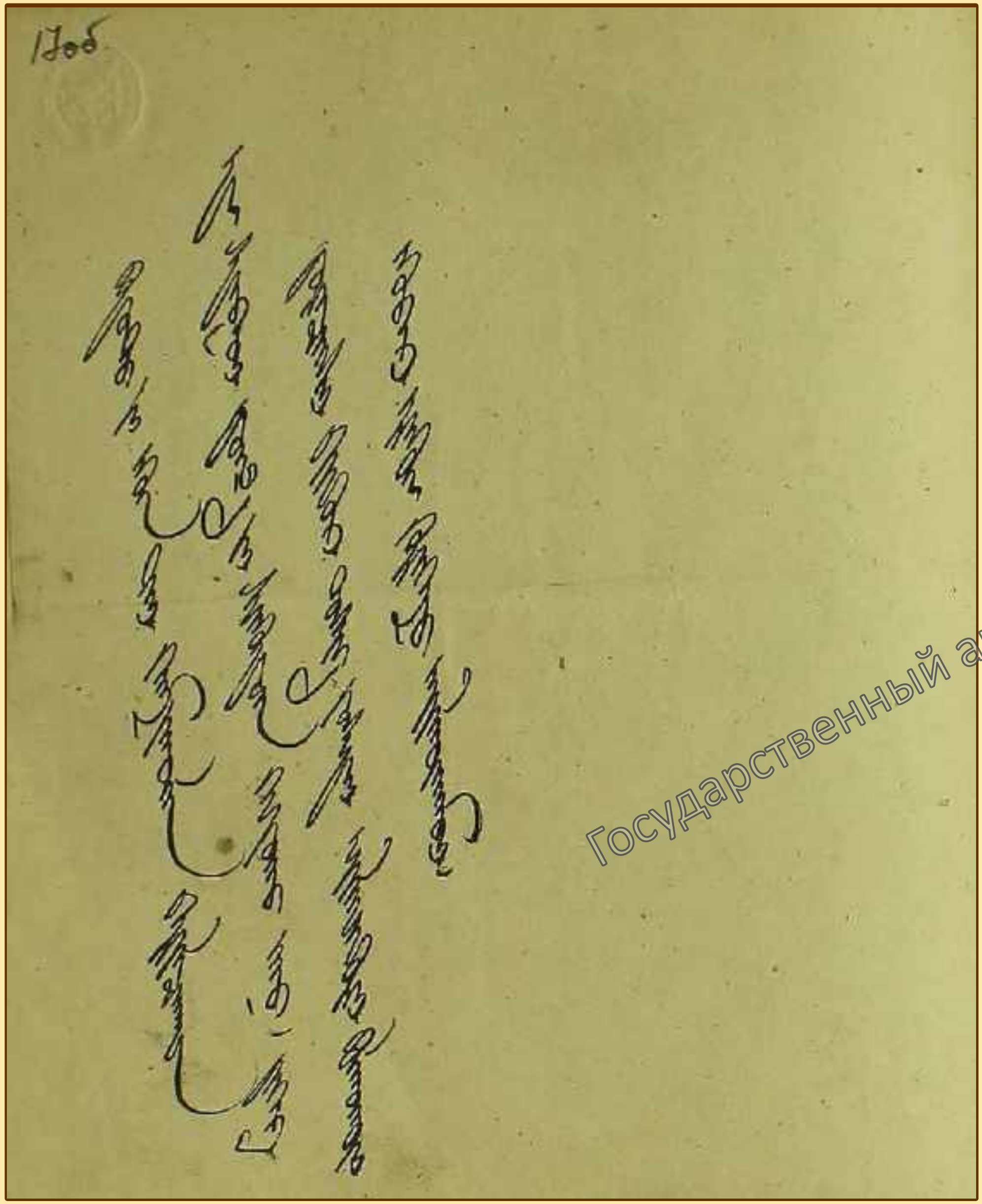

Продолжение документа № 40

бодотые энээнтэй хамжуулан барилсаад, Эдэ степной дүүмые һүтэдэн гуйха энэ, дээрэ дурсаһан выбор тушаа ёсотой үйлдэбэри болгохые энээгээр үргэн хүргэжэ айладхабай.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.149. Л.17 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

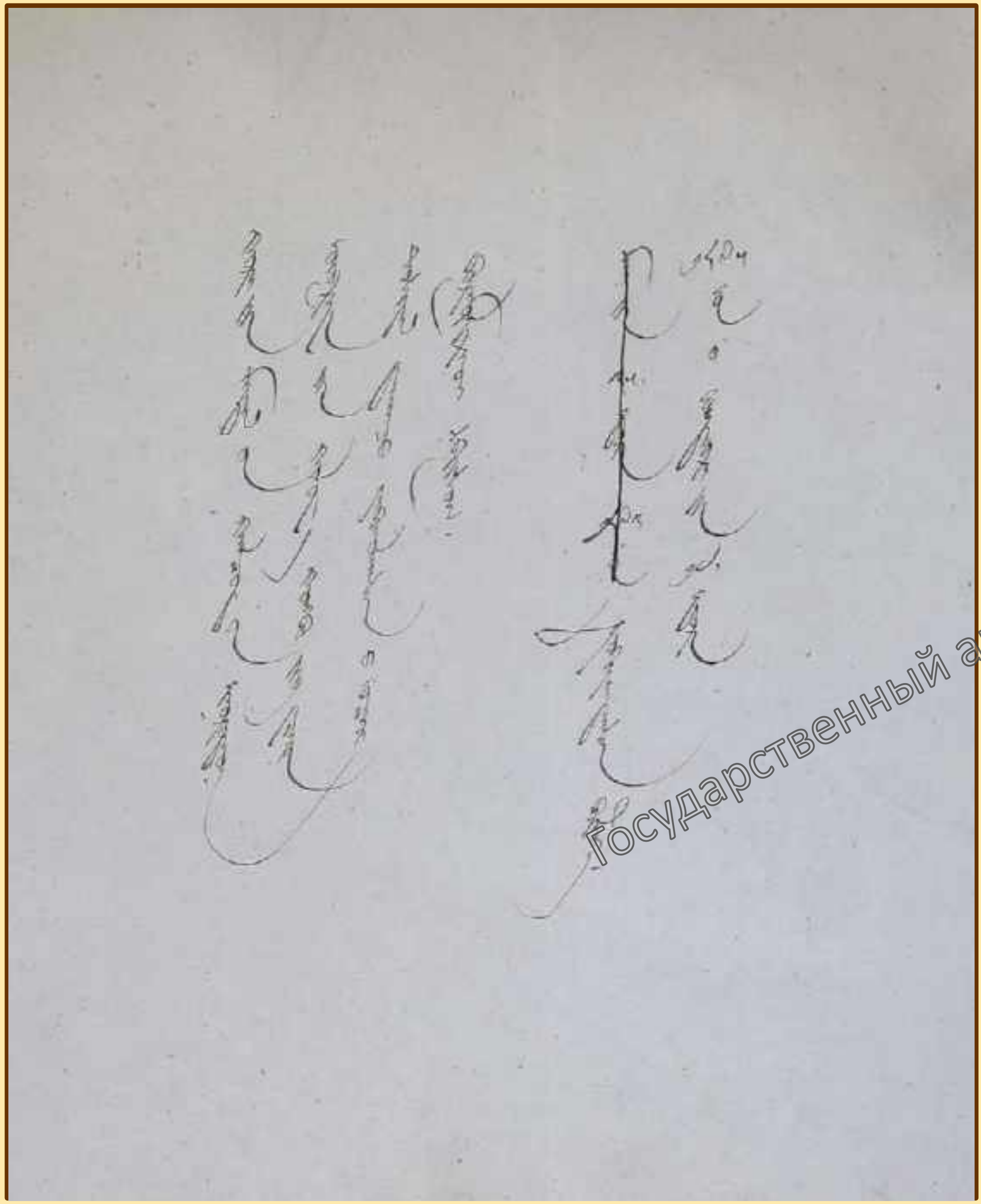

№ 41

Формулярный список головы Галзутской инородной управы Хоринского ведомства Гомбожапа Очирова о его работе на разных должностях

14 октября 1875 г.

Хориин мэдэлэй Галзуудай инородной управын гулваа Гомбожаб Очирой тушаал даажа ябуулһанай ушар
Пормулярной списог

Майн 25 үдэртэ 1872 ондо зохёогдоһон бэлэй.
1875 оной октябриин 14 үдэртэ

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.21[illegible] Л.23. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Продолжение документа № 41

Нэрэ соло, омог, даahан тушаалынь, хэдэн наhатай, ямар шажантай бэ, жалаб абадаг гү			Хоринин мэдэлэй Галзууд отогой гулбаа Гомбожаб Очирой, 43 наhатай, Шэгэмүниин шажантай, хайрын тэмдэгтүй, салин абадаггүй
Ямаг уттай бэ			Буса түрэлтэнэй зайhангууд, шүүлингэ угтай юм
Зөөритэй гү	Эсэгэ эхын ба өөрынь	Изагуурай зөөринь	Эшэгы болон модон гэрнүүд ба элдэб hүрэг малнуудтай юм
		Олзоор олдоhониинь	Үгы
	Гэргэйтэй haa, гэргэйнь	Изагуурай зөөринь	Энжэ асарhан, эшэгы гэр ба малнуудтай
		Олзоор олдоhониинь	Үгы
Хаана үргэгдэжэ, ямар hургуули үзэhэн бэ, hургууляа дүүргэhэн гү, хэзээ службада ороhон бэ, хаана ямар зэргэтэйгээр ямарнууд тушаалнуудые ябуулhан бэ, даahан тушаалаар үлэмжэ туhа хүргэhэн газар бии гү, хэргэмhээ гү ямар хайра магтаалда хүртэhэн бэ, тайшаа haa, юугээр байтаад хэзээ байhан бэ			Өөрын гэртэ үргэгдэжэ монгол ном сургаhан юм, буса түрэлтэн дотор тушаалнуудые ябуулhаниинь, галзууд нютагай зоной hунгалтаар Могсохоной родбойн старостада, Забайкалской областиин сэрэгэй губернаторhаа 2646 тоотоор баталагдаба. Өөрын нютагай родбой үпраблени[illegible]hoo тушаалаа hайн ябуулhанай түлөө 1856 оной октябриин 25-да бүтээгдэhэн магтаалай саарhые Хоринин степной дүүмын 812 тоото захиралтатай үгтэhэниие хүлеэбэ. Забайхалской областиин сэрэгэй губэрнаторай 2365 тоото захиралтаар Галзуудай инародной үпрабын бииборнойн тушаалые 6 hарын болзор дотор ябуулалсаба
Ониинь			1853 оной 1857 онло 1860

hаранЬ	Майн 20-до пибарали 23-да июли 16-да
Дайн сэрэгтэ ябаhан гү, ябаhан haa хэзээ бэ	Үгы
Хуулиин шүүлтэ, штрафта ороhон гү, ороhон haa, юунэй тула байгаад хэзээшье сагта юугээр шиидхэгдэhэн бэ	Үгы
Стат службаа дамжуулхада ба хэргэмые дэбшэхэдэ hайшаагдаха шадалтай гү, али үгы hэ ямар шалтагаанаар бэ	
Сагаар табигдаhан гү, табигдаhан haa ямар сагта хэды [illegible] болзороор байгаад, болзортоо бусаhан гү, үгы haa [illegible] шалтагааниинь хангалтатай байhан гү	Бэсын үбшэнhөө аргалуулхын тулада ноён сэрэгэй губэрнаторай 1875 оной апрели 18-да 2257 тоото захиралтаар 3 hарын болзор дотор тушаалhаа табигдаад, болзортоо тушаалдаа ороhон юм.
Хэргэмдэ хүртөөд оостабкада табигдаhан гү, алиншье хэргэмдэ хүртэнгүй табигдаhан haa хэзээ сагта байhан бэ	Бэеын үбгэн болоhон шалтагаанаар өөрын гуйлга хүргэжэ ноён сэрэгэй губернаторай зүбшөөлөөр ноён Дээдэ-Үдын үкрүжной испрабниг 1872 оной июни 10 үдэрэй 862 тоото захиралтаар тушаалhаа табигдабаб. Хэргэмдэ хүртэhэнгүйб
Хэргэмтэй гү, хэн нэрэтэйб, үринэртэй гү, тэдэнэй түрэгдэhэн он hара үдэр, тэдэниинь хаана байдаг бэ, ямар шажантай бэ	Буса түрэлтэнэй үхин Сэндэмэ хэмээхэ гэргэйтэй, 43 наhатай, хүбүүниинь Шагдаржаб 1852 оной июли 15-да, үхид Санжи 1854 оной абгуста 15 үдэр, Номин 1857 оной марта 15-да түрэгдэhэн юм. 2-дохи хүбүүн Дэлэг 1872 оной январиин 10-да түрэбэ. Хүбүүниинь эсэгын дэргэдэ байдаг. Эдэгээрынь Шэгэмүниин шажантай ю

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.23 об., 24. Рукопись на монгольской письменности.
Перевод Ж.Б. Бадмаровой

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Продолжение документа № 41

<table>
<tr><td colspan="3">Нэрэ соло, омог, дааһан тушаалынь, хэдэн наһатай, ямар шажантай бэ, жалаб абадаг гү</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Ямаг угтай бэ</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Зөөритэй гү</td><td rowspan="2">Эсэгэ эхын ба өөрынь</td><td>Изагуурай зөөринь</td><td></td></tr>
<tr><td>Олзоор олдоһониинь</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Гэргэйтэй һаа, гэргэйнь</td><td>Изагуурай зөөринь</td><td></td></tr>
<tr><td>Олзоор олдоһониинь</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Хаана үргэгдэжэ, ямар һургуули үзэһэн бэ, / һургууляа дүүргэһэн гү, хэзээ службада / ороһон бэ, хаана ямар зэргэтэйгээр ямар/нууд тушаалнуудые ябуулһан бэ, дааһан тушаал/аар үлэмжэ туһа /хүргэһэн газар бии гү, хэргэмһээ/ гү ямар хайра маггаалда хүртэһэн бэ, тайшаа һаа, юугээр байгаад хэзээ байһан бэ</td><td>Галзууд отогой зоной һуцалтаар / Забайхалсхой // областиин сэрэгэй губернатор/ай 1550 тоото захиралта/ар Галзуудай инородной управы[illegible] бииборнойдо / баталагда[illegible] Ноён сэрэгэй губернаторай 1612 тоото / захаралтаар / Галзууд [illegible]гой гулбаагай тушаал/ые 4 [illegible] болзор / соо ябуулалсаба / Галзууд отогой зоной һуцалтаар / ноён сэрэгэй / губернаторай 334 ноймэрто захиралта/ар гулбаада / гурбан жэлэй болзороор баталагдаба. Мүн зоной һуцалтаар ноён сэрэг/эй губернаторай / 746 ноймэрто захиралтаар Галзуудай / гулбаада / эгүүридэ баталагдажа, 1872 оной абгүста / һара хүрэтэр / энэ тушаалые ябуулба</td></tr>
</table>

Оныинь	1862 1863 1864 1867
Һараиь	Май 7-до май 1-дэ январь 30-да март 13-да
Дайн сэрэгтэ ябаһан гү, ябаһан һаа хэзээ бэ	
Хуулиин шүүлгэ, старябта ороһон гү, ороһон һаа, юунэй тула байгаад хэзээшье сагта юугээр шиид[illegible]гдэһэн бэ	
Стат службаа дамжуулжа ба хэргэмые дэбшэхэдэ [illegible] шадалтай гү, али үгы һаа [illegible] ямар шалтагаанаар бэ	
[illegible]ар табигдаһан гү, табигдаһан һаа ямар сагта хэдэн шэнээн болзороор байгаад, болзортоо бусаһан гү, үгы һаа шалтагааниинь хангалтатай байһан гү	
Хэргэмдэ хүртөөд оостабкада табигдаһан гү, алишье хэргэмдэ хүргэнгүй табигдаһан һаа хэзээ сагта байһан бэ	
Хэргэмтэй гү, хэн нэрэтэйб, үриитэртэй гү, тэдэнэй түрэгдэһэн он һара үдэр, тэдэниинь хаана байдаг бэ, ямар шажантай бэ	

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.24 а об., Л.25. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

214а

Вернуться к перечню

Продолжение документа № 41

Нэрэ соло, омог, дааһан тушаалынь, хэдэн наһатай, ямар шажантай бэ, жалаб абадаг гү			
ямаг угтай бэ			
Зөөритэй гү	Эсэгэ эхын ба өөрынь	Изагуурай зөөринь	
		Олзоор олдоһониинь	
	Гэргэйтэй һаа, гэргэйнь	Изагуурай зөөринь	
		Олзоор олдоһониинь	
Хаана үргэгдэжэ, ямар һургуули үзэһэн бэ, / һургууляа дүүргэһэн гү, хэзээ службада / ороһон бэ, хаана ямар зэргэтэйгээр ямар/нууд тушаалнуудые ябуулһан бэ, дааһан тушаал/аар үлэмжэ туһа /хүргэһэн газар бии гү, хэргэмһээ/ гү ямар хайра магтаалда хүргэһэн бэ, тайлаа һаа, юугээр байгаад хэзээ байһан бэ			Ноён сэрэгэй гүбернатор 1861 оной ноябрь / 21-дэ 2281 тоотоор / ноён Зүүн Сибиириин генерал гүбернат/орай сентябриин / 5 үдэр 1637 тоото мэдээсэлгээр / Байгалай үмэнэхи / областиин мэдэл соо алба / түлэгшэдһоо / албанай нэхэлгэ маша жүдхэмжэтэй / нэхэгшэдтэ / тэдэ ехэ дээдэ эзэн императорай / баясхалан / соносхожье даалгаһанаар, Дээдэ-/Үдын земской судэй 13970 тоотоһоо алба дүүргэшэд / тушаалтантай / хамта баясхалан хүлеэбэ. Тушаалдаа жүдхэмжэтэйн тула ноён / сэрэгэй гүбернаторһаа 627 ноймэртоор баясхалан хүлеэбэ. Галзууд отогой зониһоо тушаалдаа / һайн ябуулһан/ай тула магтаалай саарһа хүлеэбэ. Отог бүриин зоной һунгалтаар / Зүүн Хүбдүүдэй инородной үправын 103 тоото / захиралтаар Ехэ / Хүндын таһагай мангажинарай / смотрителдэ баталагдажа, энэ тушаалые нэгэ жэл / хоёр һара / ябуулалсаба

Онинь	1861 1862 1862
Һарань	ноябрь 20-до март 10-да март 27-до
Дайн сэрэгтэ ябаһан гү, ябаһан һаа хэзээ бэ	
Хуулиин шүүлтэ, старябта ороһон гү, ороһон һаа, юугэй тула байгаад хэзээшье сагта юугээр шиидхэгдэһэн бэ	
Стат службаа дамжуулхада ба хэргэмые дэбшэлдэ һайшаагдаха шадалтай гү, али үгы һаа ямар шалтагаанаар бэ	
Сагаар табигдаһан гү, табигдаһан һаа ямар сагта хэдэн шэнээн болзороор байгаад, болзортоо бусаһан гү, үгы һаа шалтагаанинь хангалтатай байһан гү	
Хэргэмдэ хүртөөд оостабкада табигдаһан гү, алиншье хэргэмдэ хүргэшгүй табигдаһан һаа хэзээ сагта байһан бэ	
Хэргэмтэй гү, хэн нэрэтэйб, үринэртэй гү, тэдэнэй түрэгдэһэн он һара үдэр, тэдэнинь хаана байдаг бэ, ямар шажантай бэ	

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.24 об., Л.24 а. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Прололжение документа № 41

Нэрэ соло, омог, даahан тушаалынь, хэдэн наhатай, ямар шажантай бэ, жалаб абадаг гү			
Ямаг уттай бэ			
Зөөритэй гү	Эсэгэ эхын ба өөрынь	Изагуурай зөөринь	
		Олзоор олдоhониинь	
	Гэргэйтэй haa, гэргэйнь	Изагуурай зөөринь	
		Олзоор олдоhониинь	
Хаана үргэгдэжэ, ямар hургуули үзэhэн бэ, / hургуулиа дүүргэhэн гү, хэзээ службада / ороhон бэ, хаана ямар зэргэтэйгээр ямар/нууд тушаалнуудые ябуулhан бэ, даahан тушаал/аар үлэмжэ туhа /хүргэhэн газар бии гү, хэрэгэмhээ/ гү ямар хайра магтаалда хүргэhэн бэ, тайшаа haa, юугээр байгаад хэзээ байhан бэ			Даahан тушаалдаа жүдхэмжэтэй/н тула ноён / областные захирагша динствинтелной / статсхой / собеэдниг Мордбиноб<Мордвинов>hoo hэа ноймэрто / магтаалай / саарhа хүргэбэ. Ноён сэрэгэй гүберинаторhаа гулбаа / нэрэмжэдээ / 3694 ноймэрто саазаа хүргэбэ. Даahан тушаалдаа жүдхэмжэтэй/н тула ноён / областные захирагша статсхой / собеэдниг жилавнитар? / таhагые захирагша собеэдниг Скрилнико/б<Скрильников>-ай гар табилга/тай 953 ноймэрто магтаалай саарhа / хүргэбэ. Зоной hунгалтаар ноён сэрэгэй / гүберинаторай / 1845 ноймэрто саазаар Галзууд отогой / гулбаада / баталагдаад, энэ тушаалаа / ябуулhаар / байhам

Онинь	1869, 1870, 1871, 1873
hарань	Апрель 30-да декабрь 16-да март 23-да апрель 16-да
Дайн сэрэгтэ ябаhан гү, ябаhан haa хэзээ бэ	
Хуулиин шүүлтэ, старябта ороhон гү, ороhон haa, юунэй тула байгаад хэзээшье сагта юугээр шиидхэгдэhэн бэ	
Стат служба дамжуулхада ба хэрэгтэ дэбшэхэдэ hайшаагдаха шалтагтай гү, али үгы haa ямар шалтагаанаар бэ	
Сагаар табигдаhан гү, табигдаhан haa ямар сагта хэдэн шэнээн болзороор байгаад, болзортоо бусаhан гү, үгы haa шалтагаанинь хангалтатай байhан гү	
Хэргэмдэ хүргөөд оостабкада табигдаhан гү, алишье хэргэмдэ хүргэлгүй табигдаhан haa хэзээ сагта байhан бэ	
Хэргэмтэй гү, хэн нэрэтэйб, үрижэртэй гү, тэдэнэй түрэгдэhэн он hара үдэр, тэдэнинь хаана байдаг бэ, ямар шажантай бэ	

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.25 об., Л.26. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

№ 42

Формулярный список выборного Галзутского рода Хоринского ведомства Гэлэга Санхидова

[1875 г.]

1	Хэрхэм нэрэ обог, дааһан тушаал, наһан, шажан, тушаалаар эрхимсэн ба жалоб абажа байдаг гү			Галзууд олтогой выборной Гэлэг Санхидун түрэһээр 39 наһатай, хайра хэрхэм үгы, санһаа цалинг жалоб абадагтүй
2	Ямар нэрэтэ обогһоо түрэһэн бэ,			Галзууд отогой зайсанай хүбүүн юм
3	Зөө-Ригэй гү	Өөрын гү, али эсэгын гү	Угай	Үхэр 80, адуун 50, хонин ямаан 80 - эсэгэтэй хамга
4			Сайнаар олзолһон	Ород ба буряад модон, эшэгы гэр[illegible]тэй
5		Гэргэтэй бол Гэргэниинь	Изагуур уг	1-хи гэргэнэй бэеын хабаатай зөөри ба 10 үхэр, 10 хони, ямаатай; 2-хи гэргэнэй бэеын хабаатай зөөритэй
6			Сайнаар олзолһон	Үгы
7	Хаана һургуулида һураһан ба һургуулиин [illegible]арта эрдэмээ түгэсөө гү, хэзээнһээ тушаалда ороод, ямар тушаалнууд дотор ба эдэнээ хаана даажа [illegible]шан ба илангаяа тушаалнуудаа ямар бүдхэмжэ бэ һайшаалнуудые үзүүлһэн гү, хэрхэмүүдһээ гадна ямар хайраар шагнагдаһан бэ, ямар сагта ба энээнһээ гадна хэрэгээр шүүлгэдэ мүшхэбэритэ байдал гэм үгы дээрэ мэдэгдэжэ үнэнтэй дээрэ тодорһон байбал, хэзээ бэ, юунэй тула шүүлтэдэ үгтэһэн ба юугээр хэрэгүүд дүүрэгдэһэн бэ			ӨӨрын нютаг дээрэ монгол ном уншаха бэшэхэдээ сайтар һурагсан юм. Галзууд отогой зоной һунгагсанһаа Сэрэгэй губернаторһаа баталагдажа выборной тушаалые даабай. Одоошье ябуулаһаар байна. Хайра хэрхэмдэ хүрөөгүй. Хуулиин зэмэ шүүлтэдэ ба мүшхэбэридэ ороогүй

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.30. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 42

8	Он энэ?	1864 - 1873
9	Сара үдэр, номернууд	Апрелиин 4-дэ № 306, Майн 3-да № 259
10	Дайсанай тушаа ошоһон гү, бүри дайлалдаха сагта байсаһан гү	Үгы
11	Хуулиин шүүлтэдэ ба ялада ороһон гү, тиимэ байбал, хэзээ юунэй тула, хэрэгнь юугээр дүүргэгдэһэн бэ	Үгы
12	Штадай служба ябуулхадаа туһатай гү, баһа хэрхэм дээшэ болгоходо тэнсэгүүритэй гү, хэрбээ үгы бол, ямар шалтагаанһаа бэ	
13	Тушаалһаа табигдаһан бол, хэзээ, хэдэн сагаар бэ, болзортоо ерэһэн гшү, хэрбээ болзор үнгэргүүдбэл, хэзээ ерэһэн бэ, болзор үнгэргэһэн шалтагаанай тэмдэгтэй гү	Үгы
14	Хэрхэм сахилгатайгаар табигдаһан гү, али тэрээнгүйгөөр али сагһаа хүрэтэр байһан бэ	Үгы
15	Басаган гү, али гэргытэй бол тэрээнһээ үринэртэй гү, тэдэнэрэй нэрэнь хэн бэ, үринэрэй түрэһэн он, сара, үдэр хэзээ бэ, тэдэнэрэнь хаана бэ, ямар шажантай бэ	Гэргы Долгор 48 наһатай, хүбүүн Цэдэн 20 наһатай, үхид Должид 13 наһатай, Димэд 10-тай, бэри Цэбэг 20-той, Шигүмүүниин шажантай

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д. 217. Л 30 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

№ 43

Формулярный список старосты Галзутского рода Хоринского ведомства Очира Цэбэкова

[1875 г.]

1	Хэрхэм, нэрэ, обог, дааһан тушаал, наһан, шажан, тушаалаар эрхимлэһэн ба жалоб абажа байдагш			Галзууд отогой староста Вачир Цэбэгүн түрэһөөр 27 наһатай, Шигэмүүнэй шажантай, хайра хэрхэм үгы, санһаа салин, жалоб үгы
2	Ямар нэрэтэ обогһоо түрэһэн бэ,			Дүүмын заседателей хүбүүн мүн
3	Зөөри-тэй гү	Өөрын ба эсэгынь	Угай	Үхэр 80, адуун 20, хонин 150, - эсэгын юм
4			Сайнаар олзолһон	Ород, буряад модон гэртэй, б[illegible] барилтатай
5		Гэргэтэй бол, гэргэнэйнь	Изагуур угай	10 үхэр, 10 хони, э[illegible] гэр бэеын хабаатай, зөөритэй
6			Сайнаар олзолһон	Үгы
7	Хаана һургуулида һураһан ба һургуулиин газар эрдэмээ түгэсэгсэн гү, хэзээ тушаалда ороод, ямар тушаалнуудай доро ба энээнэ хаана [illegible]араһан ба илангуяа тушаалаа хэр зүдхэмжэтэй гү, сайшаалтай үзүүлһэн гү. Хэрхэмүүдһээ гадна ямар хайраар [illegible]гэдэһэн бэ, ямар сагта ба энэнһээ гадна, хэрбээ шүүлтэдэ гү, али мүшхэбэритэ байдал гэмгүй дээрэ мэдэгдэжэ, үнэнтэй дээрэ тодорһон бол хэзээ бэ, юунэй тула шүүлтэдэ үгэтэһэн ба юугээр хэрэг дүүргэгдэһэн бэ			Эхэ [illegible]гын дэргэдэ байжа монгол үсэгэй [illegible] уншаха, бэшэхэ түгэлдэр һураһан байгаад, ород номой үзэгэй ном уншахые заахан һураһан юм. Галзууд Хасууртын родовой зоной гурбан жэлэй һунгалтаар Сэрэгэй губернаторһаа баталагдажа старостын тушаал даабай. Мүн зоной дахин һунгалтаар Забайкальской областной управлениин дарамар саазаар баталагдан, старостын тушаал ябуулаһаар байна. Хорини степной дүүмын заседатель Намсарайн үбдэхэдэ тэрэ тушаалые Хорини степной дүүмын захиралтаар зургаан һара дотор ахамадай эшэлэлгэтэйгээр ябуулһан юм. Хайра хэрхэм үгы, урдань хуулиин тэмэ шүүлтэ ба мүшхэбэридэ ороогүй

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д. 217. Л 31. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 43

8	Он жэл	1871 - 1872
9	Сара, үдэр, номернууд	Мартын 21-дэ №167; декабрийн 7-до, № 961
10	Дайсанай тушаа ошогһон гү, бүри дайлалдаха сагта байсаһан гү	Үгы
11	Хуулиин шүүлтэдэ ба ялада орһон гү, тиимэ байбал, хэзээ юунэй тула, хэрэгынь юугээр дүүргэгдэһэн бэ	Үгы
12	Штадай служба ябуулхадаа туһатай гү, баһа хэрхэм дээшэ болгохоодо тэнсэгүүритэй гү, хэрбээ үгы бол, ямар шалтагаанһаа бэ	Тушаалаа сайнаар ябуулжа байһан, залу ба үбгэн үгы, эрүүл тула тушаалда дэмжэгдэбэл болохо юм
13	Тушаалһаа табигдаһан бол, хэзээ хэдэн сагаар бэ, болзортоо ерөөгүй гшү, хэрбээ болзор үнгэрэгдөөл, хэзээ ерэһэн бэ, болзор үнгэргэһэн шалтагаанай тэмдэгтэй гү	Үгэй
14	Хэрхэм сахилгатайгаар табигдаһан гү, али тэрээнгүйгөөр, ашагһаа хүрэтэр байһан бэ	Үгы
15	Бэе хүн гү, али гэргытэй бол тэрээнһээ үринэртэй гү, тэдэнэрэй нэрэнь хэн бэ, үринэрэй түрэһэн он, сара, үдэр хэзээ бэ, тэдэнэрэнь хаана бэ, ямар шажантай бэ	Гэргэнинь Цэндэмэ, 30 наһатай, хүбүүнинь 1870 оной майн 9-дэ түрэбэ, 4-тэй үхинынь 1869 оной июлиин 10-да түрэбэ, 5 наһатай, Шигэмүүниин шажантай

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д. 217. Л 31 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

№ 44

Формулярный список помощника старосты Галзутского рода Хоринского ведомства Радны Намсараева

[1875 г.]

1	Хэрхэм, нэрэ, обог, дааһан тушаал, наһан, шажан, ямар тушаалаар эрхимлэһэн ба жалоб абажа байдаг гү			Галзууд отогой староста тушаалта помощник Радна Намсарайн, түрэһөөр 26 наһатай, Шэнэмүүшэнэй шажантай, хайра хэрхэм үгы, санһаа салин, жалоб үгы
2	Ямар нэрэтэй обогһоо түрэһэн бэ			Зайсанай хүбүүн юм
3	Зөө-ри-тэй гү	Өөрын ба эсэгын гү	Угай	Үхэр 90, адуун 50, Хонин 100 ямаатай юм
4			Һайнаар олзолһон	Эшэгы гэрнүүд, ород ба буряад модон гэрнүүд, амбар, ограад түхеэрэлтэй
5		Гэргэтэй һаа, гэр-гэнэй гү	Изагуур угай	Эсэгэ эхын үгэһэн бэсын хабаата өөритэй
6			Һайнаар олзолһон	Үгы
7	Хаана һургуулида һуралсан ба һургуулиин газар ороомээ түгэсэгсэн гү, хэзээ тушаалда ороод, ямар тушаалнуудай дотор ба энээнээ хаана дамжан гараһан ба илангуяа тушаалаа хэр хүдхэмжэтэй гу, сайшаалтай абуулһэн гү. Хэрхэмүүдһээ гадна ямар хайраар сэгнэгдэһэн бэ, ямар сагта ба энээнһээ гадна, хэрбээ шүүлтэдэ гү, али мүшхэбэритэ байдал гэмгүй дээрэ мэдэгдэжэ, үнэнтэй дээрэ тодоронон бол хэзээ бэ, юунэй тула шүүлтэдэ үгэтэһэн ба юугээр хэрэг дүүргэгдэһэн бэ			Өөрын нютаг дээрэ эсэгын дэргэдэ байжа түбэд монгол үзэгэй номуудые уншаха, бэшэхые түгэлдэр һураһан болоод, ород үзэгэй номые уншахые шадаха юм. Галзууд отогой Хэхирэй (?) родовойн зоной һунгалта ба Галзуудай инородно управы захиралтаай помощнит тушаал даба. Мүн родовойн староста Сундуйн үбшэн байһанаар, тэрэнэй тушаалы галзуудай инородно управын захиралтаар 1873 оной ноябрь һара хүрэтэр ябуулаба. Хайра хэрхэмдэ хүртөөгүй, зондо һайшаалтай байна, хуулиин зэмэ шүүлтэдэ ба мүхэбэридэ ороогүй юм

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.32. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Проложение документа № 44

8	Он жэл	1857 – 1867
9	Сара, үдэр, номернууд	Июниин 26-да № 1975 Октябриин 13-да № 3852
10	Дайсанай тушаа ошогhон гу, бүри дайлалдаха сагта байсаhан гү	Үгы
11	Хуулиин шүүлтэлэ ба ялада ороhон гү, тиимэ байбал, хэзээ юунэй тула, хэрэгнь юугээр дүүргэгдэhэн бэ	Үгы
й	Штадай служба ябуулхадаа туhатай гү, баhа хэрхэм дээшэ болгоходо тэнсэгүүритэй гү, хэрбээ үгы бол, ямар шалтагаанhаа бэ	Тушаалнуудаа хирэгүй [illegible] ябуулhанаар hайшаалтай
13	Тушаалhаа табигдаhан бол, хэзээ, хэдэн сагаар бэ, болзортоо ерэhэн гшу, хэрбээ болзор үнгэргүүлбэл, хэзээ ероhэн бэ, болзор үнгэргэhэн шалтагаанай тэмдэгтэй гү	Бэеын үбдэлөөр Сэрэгэй губернаторай (1860) оной июлиин 16-да (2806) тоото захиралтаар выборнойhоо 6 hара дотор тонигдаад, болзор дотор тушаалдаа ороhон юм. Мүн үбдөөд Дүүмын 1872 оной сентябриин 7-до 3444 тоотоор староста тушаалhаа табигдаад, эдэгэhэн сагта орогсон юм
14	Хэрхэн [illegible]хилгатайгаар табигдаhан гу, али тэрээнгүйгөөр, али сагhаа [illegible]рэтэр байhан бэ	Үгы
15	Бэе хүн гү, али гэргытэй бол гэрээнhээ үринэртэй гү, тэдэнэрэй нэрэнь хэн бэ, үринэрэй түрэhэн он, сара, үдэр хэзээ бэ, тэдэнэрэнь хаана бэ, ямар шажантай бэ	Гэргы Цанма 38-тай, 1-хи хүбүүн Бадма 10-тай, 2-хи Цэбэг 3-тай. Түрүүшынхи 1864 оной ноябриин 10-да, hүүлэйхи 1871 оной августын 20-до түрэгшэл бии, Шигэмүүнии шажантай

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.32 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

№ 45

Формулярный список старосты Дэмбрэла Зангина

[1875 г.]

1	Хэрхэм, нэрэ, обог, дааhан тушаал, наhан, шажан, ямар тушаалаар эрхимлэhэн ба жалоб абажа байдаг гү			Галзууд отогой староста Дэнбэрэл Зангиин түрэhөөр 43 наhатай, шэтэмүүнэй шажантай, хайра хэрхэмдэ хүртөө үгы
2	Ямар нэрэтэй обогhоо түрэhэн бэ			Зайсанай хүбүүн юм
3	Зөө-ри-тэй гү	Өөрын ба эсэгын гү	Угай	Адуун 26, үхэр 67, Хонин 75, ямаан 15
4			hайнаар олзолhон	Ород ба буряад мо[illegible] ба эшэгы гэрнүүдтэй
5		Гэргэтэй hаа, гэр-гэнэй гү	Изагуур угай	Эсэгэ эхын хэжэ үгэhэн бэсын хабаа[illegible] зэрги
6			hайнаар олзолhон	Үгы
7	Хаана hургуулида hура[illegible] ба hургуулиин газар эрд[illegible] гэсэгсэн гү, хэзээ тушаалд[illegible] ороод, ямар тушаалнууд д[illegible] ба энээнэ хаана даажа гара[illegible] ба илангуяа тушаалаа хэр [illegible]мжэтэй гу, сайшаалтай узэ[illegible] гү, [illegible]кэмүүдhээ гадна ямар хайраар [illegible]огнэгдэhэн бэ, ямар сагта ба энээнhээ гадна, хэрбээ шүүлгэдэ гү, али мүшхэбэритэ байдал гэмгүй дээрэ мэдэгдэжэ, үнэнтэй дээрэ тодороhон бол хэзээ бэ, юунэй тула шүүлтэдэ үгэтэhэн ба юугээр хэрэг лүүргэгдэhэн бэ Галзууд отогой староста			Өөрын нютаг дээрэ монгол ном hураhан юм. Галзууд отогой зоной hунгалтаар Забайкальска областной управлениин баталhанаар выборнойн тушаал 1662 оной май hара хүрэтэр дааба. Тэбүйрсэнэй (?) родобойн зоной hунгалтаар, ноён Сэрэгэй губернаторай баталhанаар старостын тушаал даажа ябуулаhаар байна. Хайра хэрхэмдэ хүртоо үгы. Зоноор муулагдаагүй тула сайшаалтай. Зэмэ, шүүдэлдэ ба мүшхэбэридэ ороо үгы.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.33. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Продолжение документа № 45

8	Он жэл	1865 – 1872
9	Сара, үдэр, номернууд	Октябриин 14-дэ № 795 Мартын 17-до № 267
10	Дайсанай тушаа ошоhон гү, бүри дайлалдаха сагта байсаhан гү	Үгы
11	Хуулиин шүүлтэдэ ба ялада ороhон гү, тиимэ байбал, хэзээ юугэй тула, хэрэгнь юугээр дүүргэгдэhэн бэ	Үгы
12	Штадай служба ябуулхадаа туhатай гү, баhа хэрхэм дээшэ болгоходо тэнсэгүүритэй гү, хэрбээ үгы бол, ямар шалтагаанhаа бэ	
13	Тушаалhаа табигдаhан бол, хэзээ, хэдэн сагаар бэ, болзортоо ерэhэн гшү, хэрбээ болзор үнгэргүүлбэл, хэзээ ерэhэн бэ, болзор үнгэргэhэн шалтагаанай тэмдэгтэй гү	Үгы
14	Хэрхэм сахилгатайгаар [illegible]ан гү, али тэрээнгүйгөөр, али [illegible]haa хүрэтэр байhан бэ	Үгы
15	Бэе хүн [illegible] гэргытэй бол тэрээнhээ үри[illegible]тэй гү, тэдэнэрэй нэрэнь хэн бэ, [illegible]рэй түрэhэн он, сара, үдэр хэзээ [illegible], тэдэнэрэнь хаана бэ, ямар шажантай бэ	Гэргы Дулма 49-тэй, 1-хи хүбүүн Доржи 26-тай, 2-хи Гарма 25-тай, 3-хи хүбүүн Пүнсүг 12-той , 1-хи ухин Балжид 22-той, 2-хи ухин Хорлоо 5-тай . 1-хи хүбүүнэй hамган Дарима 19-тэй, энээнэй хүбүүн Гэлэг 1-тэй, эхэ эсэгын дэргэдэ байдаг

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.33 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

№ 46

Формулярный список головы Галзутского рода Хоринского ведомства Соднома Итэгылова

[1875 г.]

1	Хэрхэм, нэрэ, обог, дааһан тушаал, наһан, шажан, ямар тушаалаар эрхимлэһэн ба жалоб абажа байдаг гү			Хоринин мэдэлэй Галзууд отогой гулваа тушаалта выборной Содном Итэгэлүн, түрэһөөр 39 наһатай, Шигэмүүнинн шажантай, хэрхэм хайрада хүртөөгүй, саһаа салин жалоб абадаггүй
2	Ямар нэрэтэй обогһоо түрэһэн бэ			Галзууд отогой албатын хүбүүн
3	Зөө-рин-тэй гү	өөрын ба эсэгын гү	угай	15 үхэр, 2 мори, 15 хонитой.
4			һайнаар олзолһон	Ород ба буряад модон гэртэй
5		Гэргэтэй һаа, гэр-гэнэй гү	Изагуур угай	5 үхэртэй, эшэгы гэртэй
6			һайнаар олзолһон	Үгы
7	Хаана һургуулида һураһан ба һургуулиин газар эрдэмээ түгэсэгсэн гү, хэзээ тушаалда ороод, ямар тушаал[illegible] дотор ба энээнээ хаана [illegible]жа гараһан ба илангая[illegible] тушаалаа хэр зүд[illegible]тэй гү, сайнаа[illegible]үүлһэн гү, Хэр[illegible]үүлһэо гадна ямар [illegible]ар сэгнэгдэһэн бэ, ямар [illegible]гта ба энээнһээ гадна, хэрбээ шүүлтэдэ гү, али мүшхэбэригэ байдал гэмгүй дээрэ мэдэгдэжэ, үнэнтэй дээрэ тодороһон бол хэзээ бэ, юунэй тула шүүлтэдэ үгэтэһэн ба юугээр хэрэг дүүргэгдэһэн бэ			Өөрын [illegible]тагта монгол ба түбэд үзэгэй ном[illegible]ые уншаха, бэшэхые һураһан. [illegible] отог бүринн зоной һунгалтаар Забайкальска областиин Сэрэгэй губернаторай баталһанаар Худанай дасанай староста тушаалаар гурбан жэлдэ даба; 2) Галзууд отогой зоной һунгалтаар Сэрэгэй губернаторай баталһанаар Хөөрхын родовойн староста тушаал зургаан жэлдэ ябуулаад, өөрын гуйлтаакр энэ тушаалһаа табигдаһан юм. Нэрэмжэдээ дарамал сааза хүртэбэ; 3) Галзууд отогой зоной һунгалтаар Сэрэгэй губернаторай баталһанаар управын выборной тушаал ябуулһаар байна. Энэ нэрэмжэдээ дарамал сааза хүртэбэ; 4) Галзууд отогой гулваа тушаалые 1872 оной сентябриин 10-һаа 1873 оной июлиин 15 үдэр хүрэтэр, Хоринин степной дүүмын захиралтаар ябуулһан юм. Тушаалнуудые ябуулһанай тула шагнагдаагүй, зэмэ шүүлтэ, мүшхэбэридэ ороогүй

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.217. Л.40. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

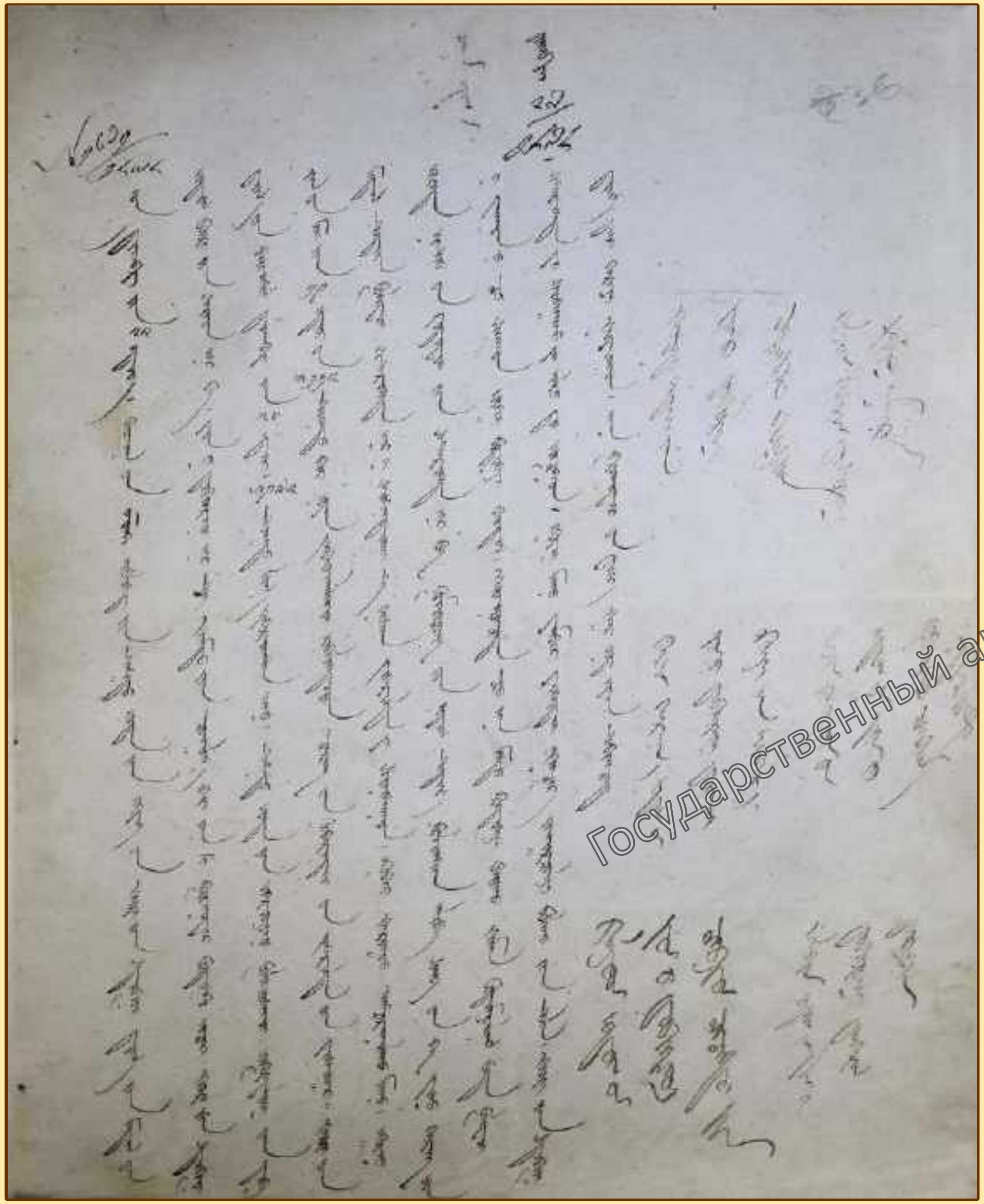

№ 47

Общественный приговор доверенных от населения Хоринской Степной думы об отсутствии необходимости выбора полевых старост, т.к. прежние родовые старосты и их помощники справлялись с казенными и общественными поручениями

24 декабря 1878 г.

Абаhан үдэр, дугаар: №1671 декабрь 27/1878
ондоо гараар: Сагаан отогой

1878 оной декабриин 22 үдэртэ Байгалай үмэнэхи областиин Дээдэ-Үдын округой Хориин степной дүүмын мэдэлэй отог бүриин hайднар ба зоной добеэрнойнортой хамтын шуулгаар энэ приговор бүтээхэ ушар. Хориин степной дүүмын байгша декабриин 20 үдэр 5972 тоототой захирhаниинь. Дээдэ-Үдын округжиной полицииской управлениин нүгөө жэлэй майн 19 үдэрэй 5112 тоотоор ноён Забайхалской областиин тэрэгэй гүбернаторай захиралтын ёhоор Хориин мэдэл дотор полевой старостанарые hунгагты гэhэн захиралтые соносоод, энээгээр харюу анжаруулхамнай. Энэнэй урда нютагай родовойн старостанар ба помоошнигууд нютагай доро болоhон алибаа hангай ба зоной хэрэгүүдые юунэйшье hаадгүй бүтээжэ байдаг, хойшодошье энэ мэтэ бүтээжэ байха гэжэ бодомжолномди. Полевой старостые hунгахые үлүүдэ үзөөд, энээниемнай ямар еhотой газарта зууршалжа болохын тула, Хориин степной дүүмэдэ барижа гуйгаад, энэ приговорой доро тарнуудаа табигшад

Гушад отогой зоной добеэрной Цэрэнпил Бадмын, Галзууд ... добеэрной Радна Намсарайн
Баруун Харгана отогой зоной добеэрной Доржо Хужын өөрөө, Баруун Хүбдүүдэй отогой зоной добеэрной Цэбэг Эрдинжабай
Галзууд отогой зоной добеэрной Цэбжид Цэцэгтын, Халбин отогой зоной добеэрной Дэнбэрэл Доржын

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.36. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

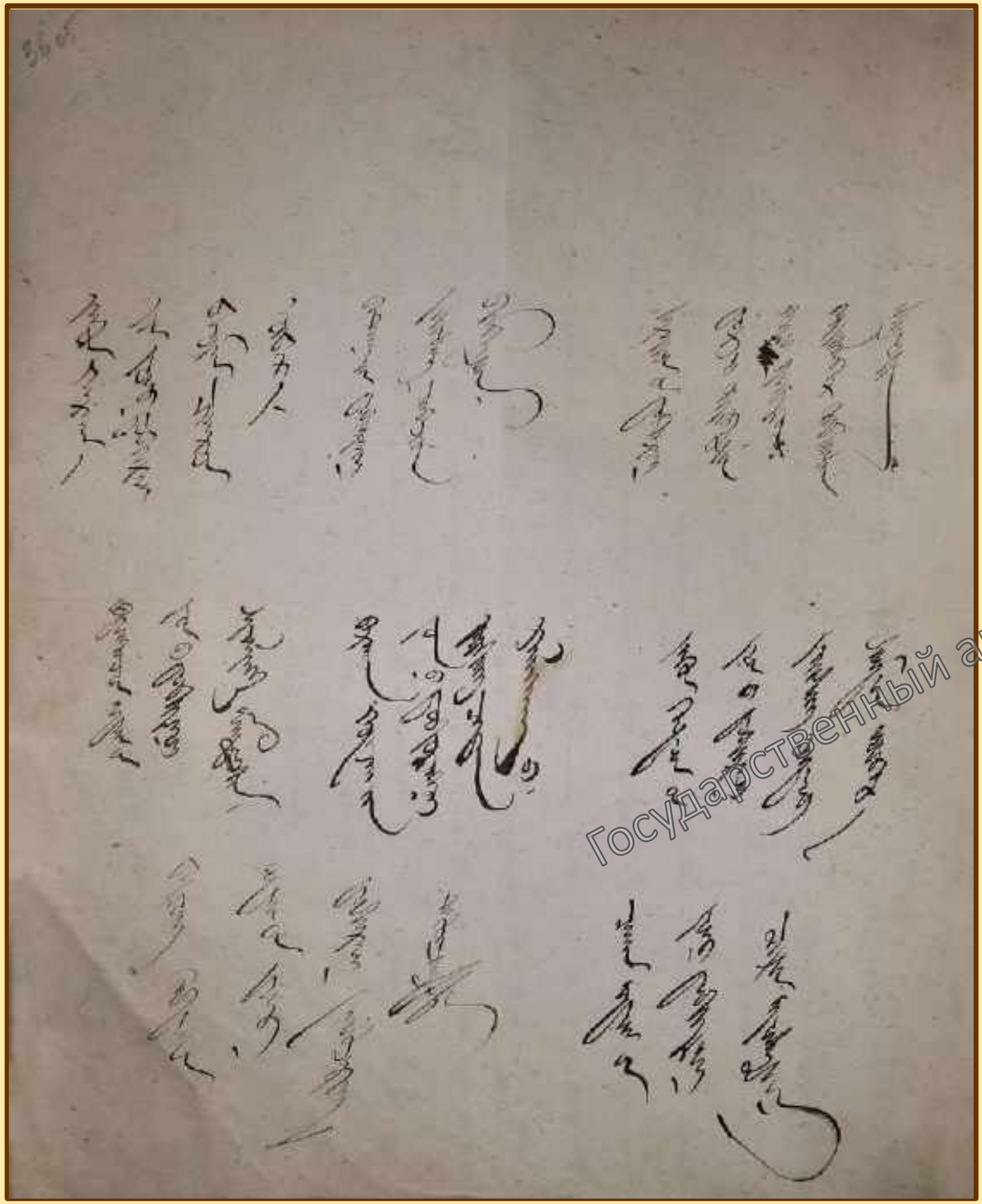

Продолжение документа № 47

Зүүн Харганын зоной добеэрной Бадма Шанарай? өөрөө, Батанайн добеэрной зайһан Цэбжид Бямбын, Шарайдай добеэрной Доржо Тарбын гари шоурай гуйлгаар табиһан Санжын

Бодонгуудай отогой зоной добеэрной шүүлингэ Монтойн?, Баруун Хуасайн зоной добёроной зайһан Цэдэн Галсанай. Зүүн Хүбдүүдэй зоной добеэрной зайһан Цэдэб Самдан өөрөө

Баруун Хүбдүүд отогой зоной добеэрной Вамбацэрэн Түгэдсогтын?, Сагаан отогой зоной добеэрной Цэрэн Аюушын

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.26[illegible] Л.36 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

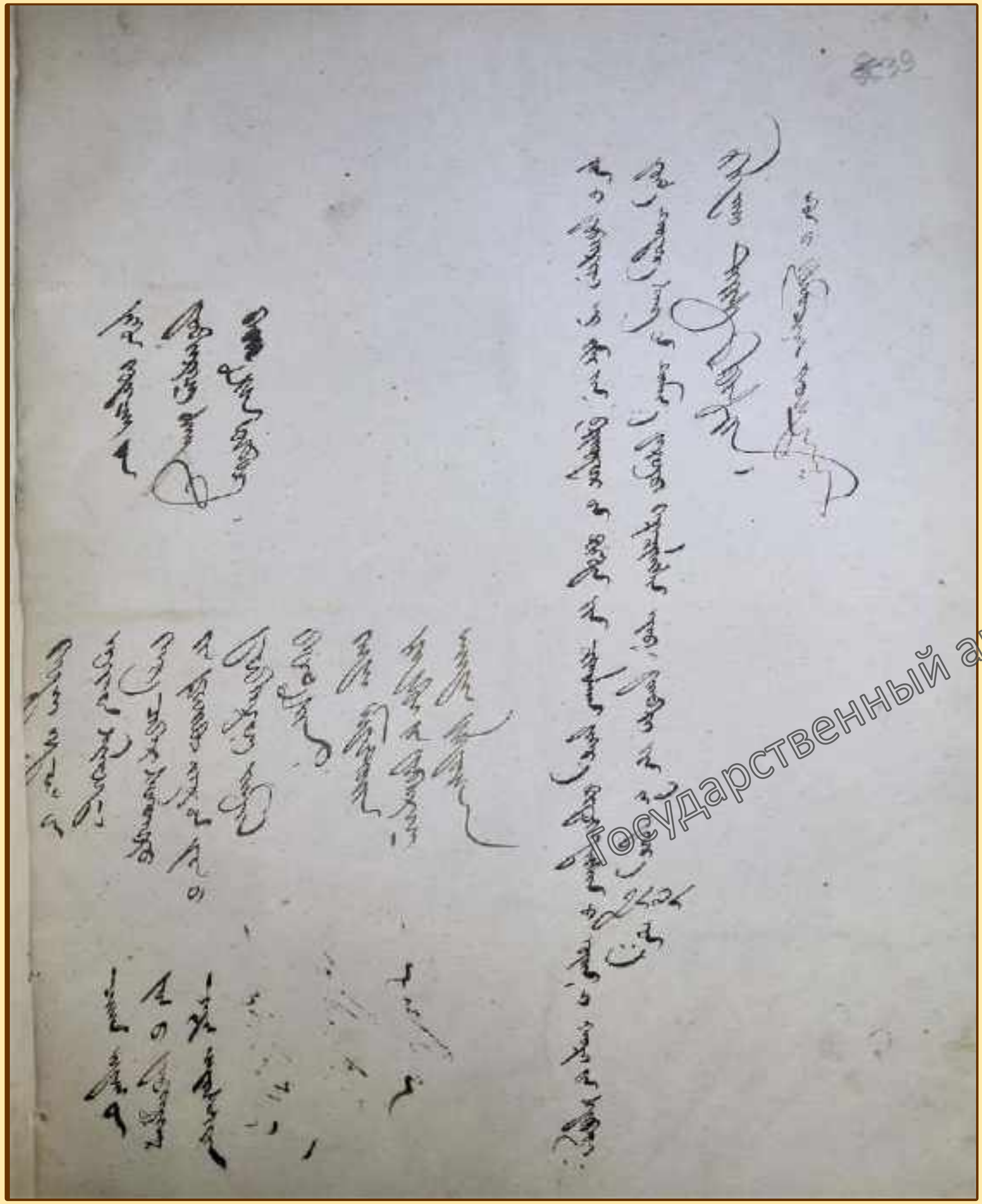

Продолжение документа № 47

Зүүн Хуасайн добеэрной Сандаг Бадмын өөрөө

Худай отогой Асагад, Шулуутай, Хара Шэбэр, Сулхарын родбойнорой зоной добеэрной Намжил Бадмын, Худай Модотын родбойн добеэрной Найдан Золтын Сагаан отогой зоной добеэрной Цэрэн Аюушын

Зоной добеэрнойнороор энэ приговорой бүгэдын шуулган дээрэ бүтээгдэһэнэй үнэнии Хоринн степной дүүмэ соо һангай тамга даража гэршэлһэнинь декабриин 24 үдэртэ 1878 ондо.

Главаной тайшаа Бадмын
Энээнэй помоошниг Хубитын

ГАРБ. Ф.8. Оп.1. Д.266. Л.39. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадмарова

Государственный архив Республики Бурятия

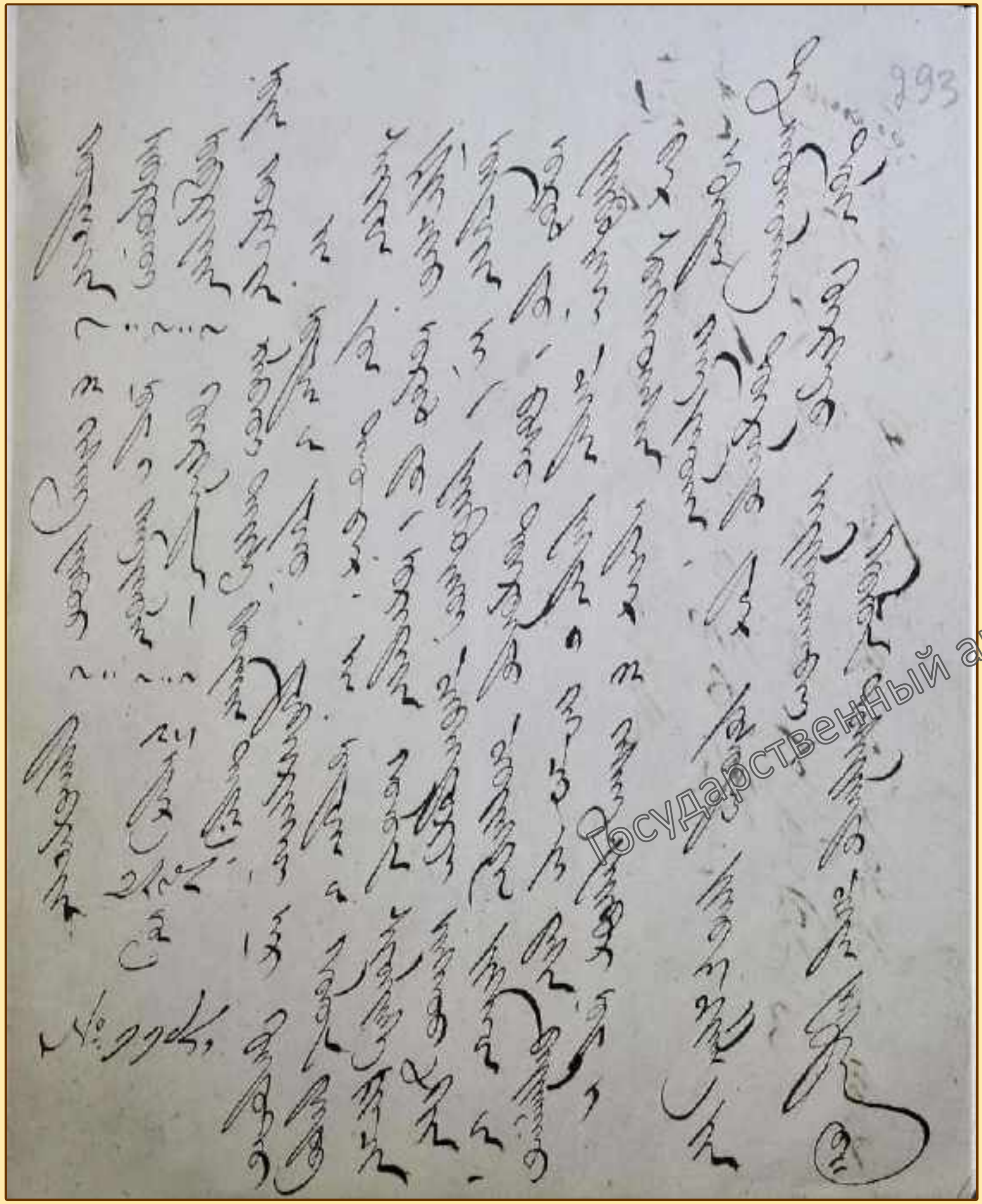

№ 48

Донесение головы Худайской инородной управы Цэдэна Ванданова главному тайше Хоринской Степной думы [Цэдэбу] Бадмаеву об избрании выборных Ринчина Номтоева и Чоймпила Жимитова

25 декабря 1878 г.

Худайн инородно управын
3 хэсэг выборнуудые
хамжуулһан
Хүргэлтэ

Декабриин
25-най үдэр
1878 он
№ 1148

Хориин главной тайшаа Бадмаин тэдэндэ

Энэ отогой зоной довернойнар, хүндэтэ сайд зонтойгоо энэ отогой гулваа Түдүб Ринчинэй орондо урдын гулваа шүүлингэ Ринчин Номтынхиие, выборной Цэбэгдоржи Анхуунн (?) орондо буса түрэлтэ Чоймпэл Жигмидүн, выборной Цэдэн Вандану гэгшые дахин байлгахаар һунгаһан – эдэ 3 хэсэг выборнуудые энээнтэй хамжуулан Та амгалан түрэлтэдэ ёһотой зууршалалгын тула хүргэжэ айладхабай.

Гулваа тушаалта Цэдэн Вандану

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.293. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

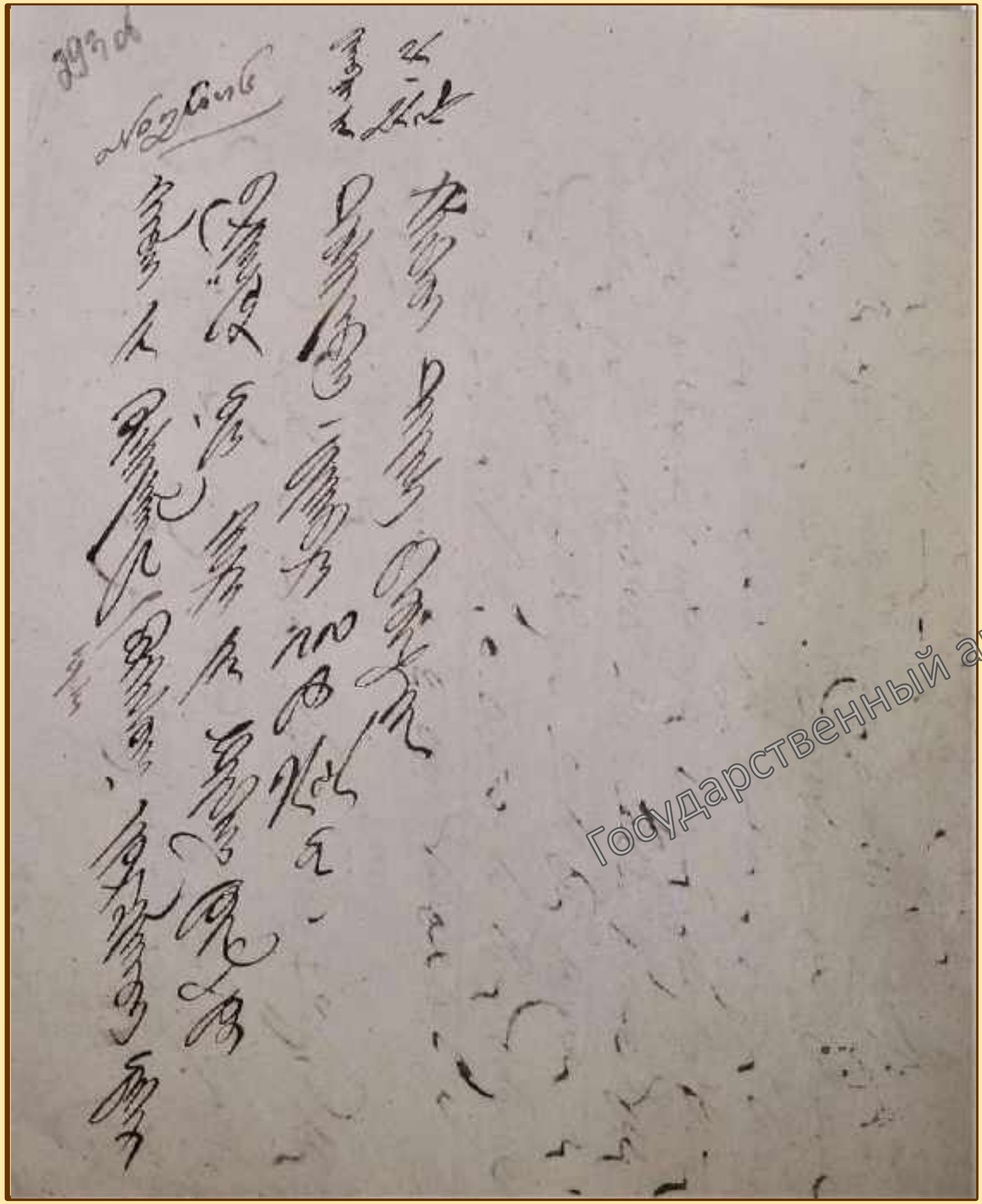

Продолжение документа № 48

Хуулиин хүсэлэлтые показной(?) зууршалхуй эдэ приговорнуудые Хориин степной дүүмэдэ тушаабай.
Декабриин 27-до 1878 он.

Главной тайша Бадмаин

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д. 266. Л.293 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

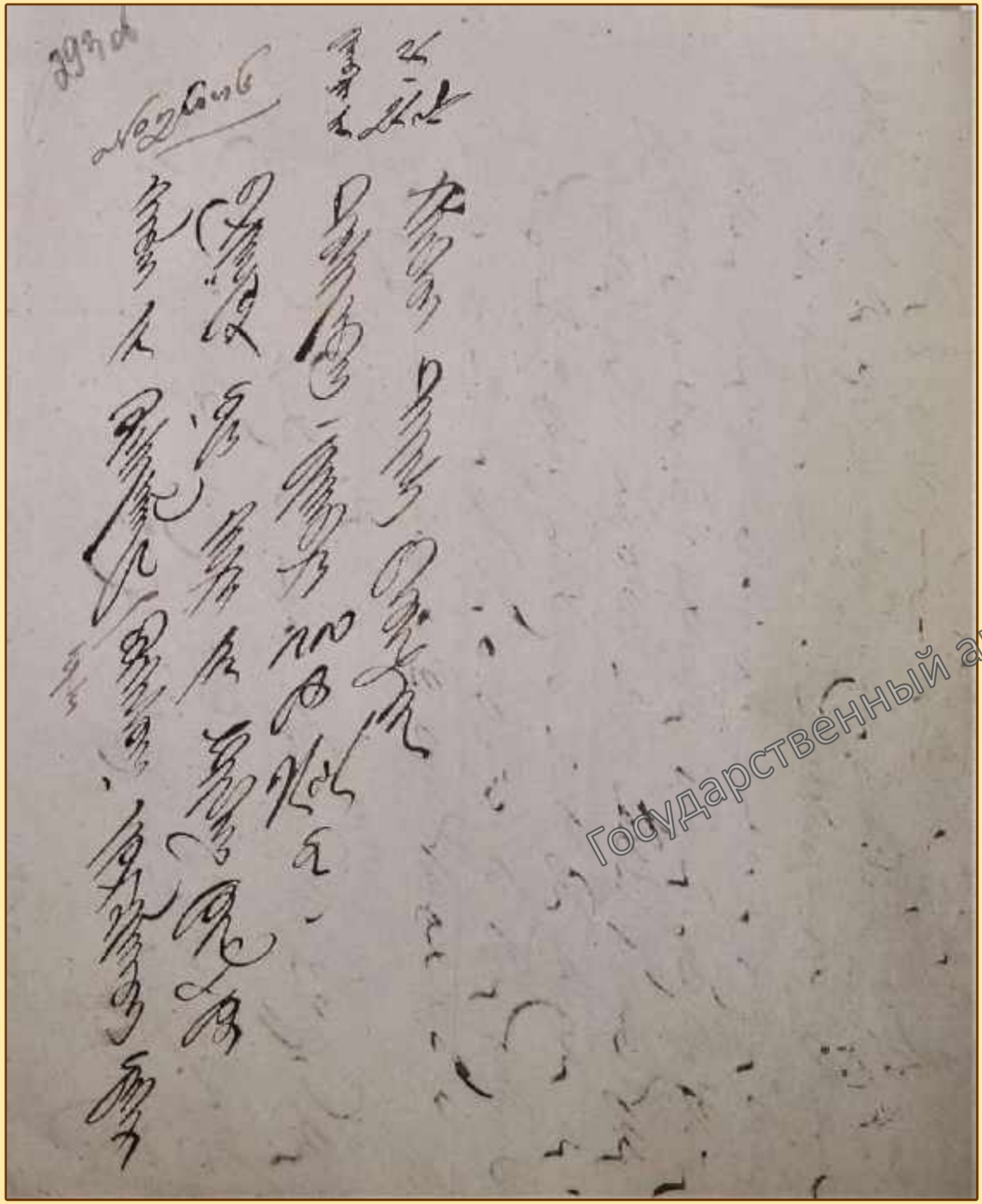

Продолжение документа № 48

Хуулиин хүсээлэлтые показной(?) зууршалхуй эдэ приговорнуудые Хориин степной дүүмэдэ тушаабай.
Декабриин 27-до 1878 он.

Главной тайша Бадмаин

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д. 266. Л.293 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

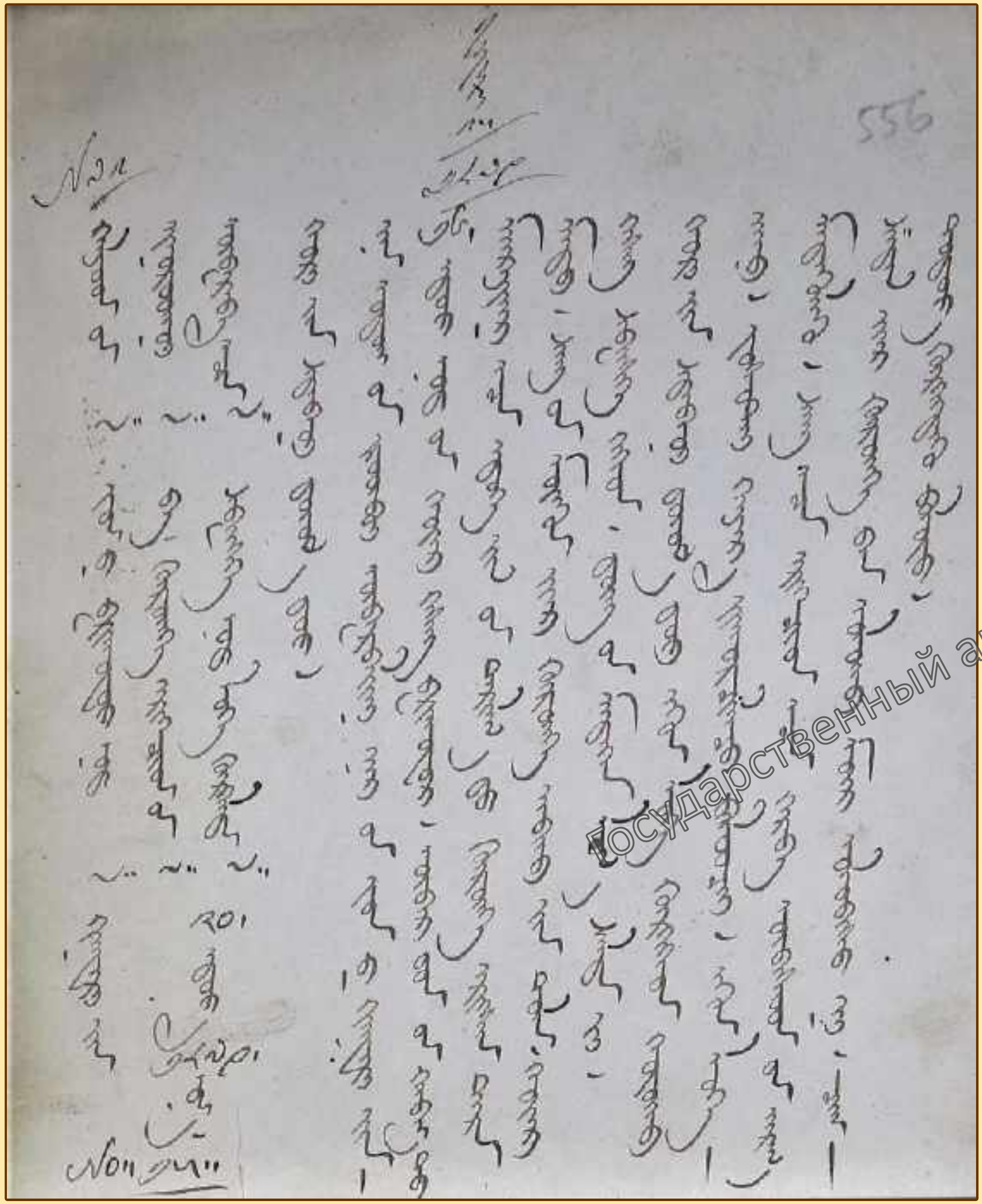

№ 49

Представление общественного приговора Галзутской инородной управы в Хорискую Степную думу списка лиц, нуждающихся в посевном зерне

20 января 1879 г.

№ 15

Галзууд инородно управаһаа

Зоной приговорнууд
ба хүрэнгэ эрэгшэдэй
списогуудтэй хүргэлтэ

Январиин 20 үдэр
1879 ондо
№ 15

Хоринин степной дүүмэдэ

Э[illegible]отогой родовой управленинарай зоной январиин 16-най үдэрнүүдэй хоер хэсэг приговор, өөрын хабаата магазинарһаа энэ жэлэй тарилгада хүрэнгэ эриһэн, тэрэ мэтэ сангай мүнгөөр хүрэнгэ абахын тула хоер хэсэг списхэ хээд, дүнгэй мэдээлтэй хамтые Хоринин степной дүүмэдэ энээнтэй хүргөөд гуйхадаа, ёһотой газарта зууршалажа болоһой, энээнтэй мэдүүлхэ, санһаа эригшэдһээ хэрбээ өөрын арга шадалаар хүрэнгэ олохо мүр олоболнь саг соонь хэргэхэ болоюу.

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.556. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н.Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

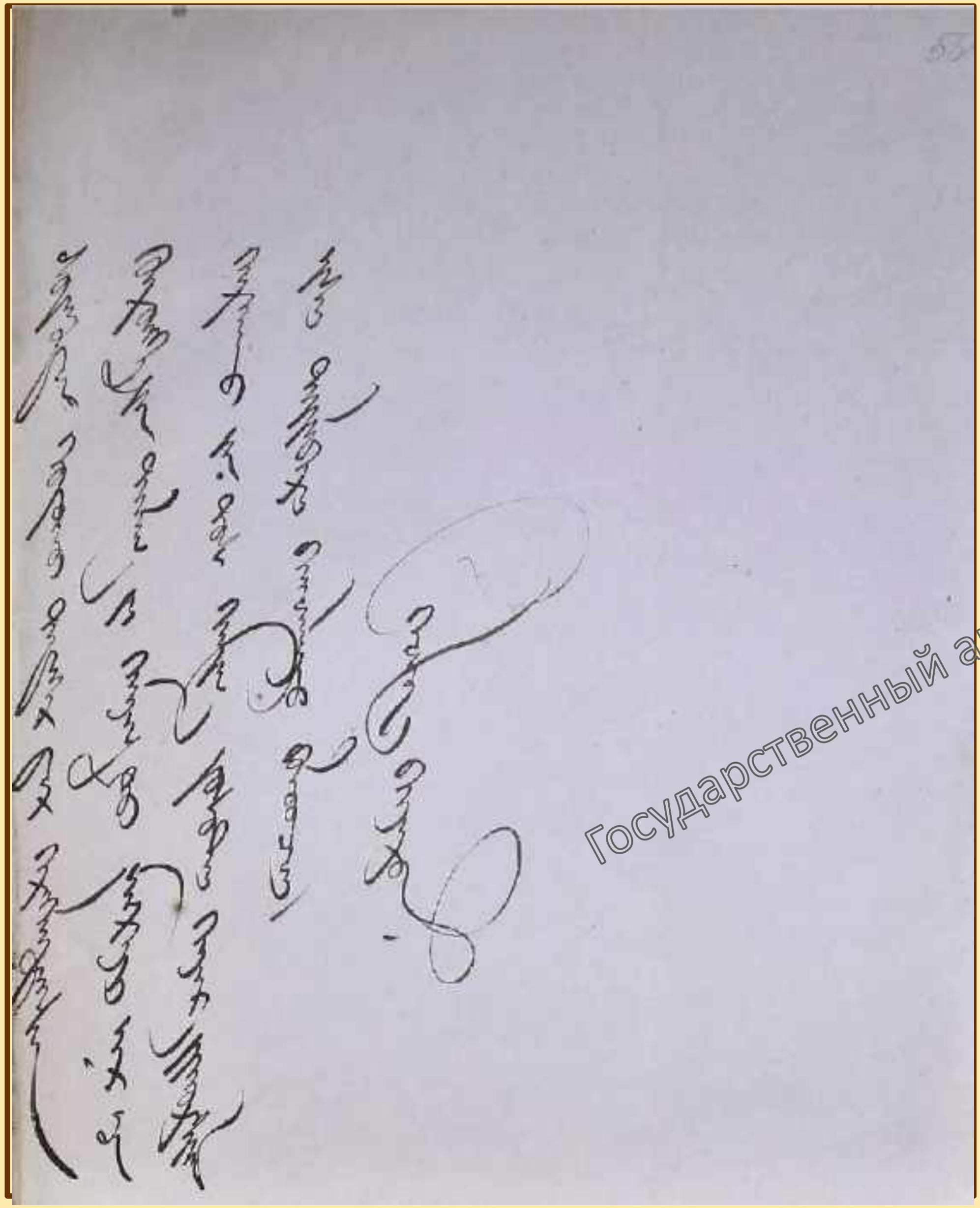

Продолжение документа № 49

Сугэдэн гуйха тэдэнэртэ хэрэглэгдэhэн хурэнгын талхые хабаата магазинарhаа гаргахын тухай хаана ёhотой газа зууршалан, эшэ тайлбари болоосой.

Гулваа Банзарун

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.561 а. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

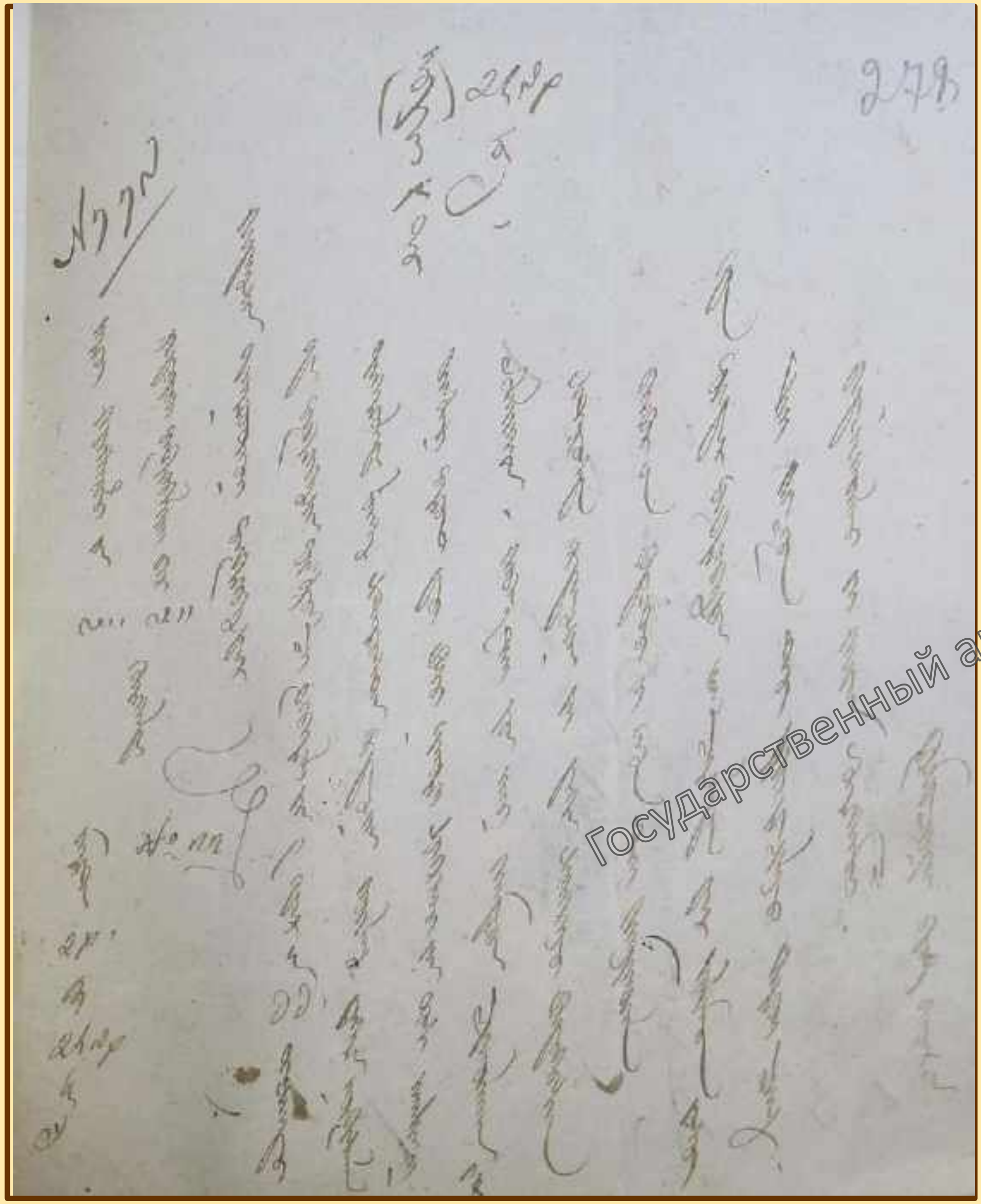

№ 50

Донесение помощника Ара-Хонхолойского родового управления Бимбы (Бадмы) Банзарова в Хоринскую инородную управу о выборе старосты Эрдэниева

02 апреля 1879 г.

№ 22

Ара Хонхолын родовой управлении
Хүргэлтэ

Мартын 29-дэ
1879 он
№ 22

Хоринн инородной управада
Энэ управын үнгэрэгшэ февралиин 9-эй үдэрэй 44 тоото захиралтада староста Эрдэниин түйлга дээрэ надпислан (?), тэрэнэй орондо бэшэ нюурые hунгахын тушаа асуужа хүлеэгээд, хабаата зон хамтын суглаанда староста Эрдэнииние дахин hунгажа бүтээhэн выборай бодотые энээнтэй хамжуулан, Та үндэр управын анжаралтада алимад ёhотой газарта зууршалажа дары саг баталуулхые гуйн хүргэмуй.

Помошниг Бинба /Бадма?/ Банзарун

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.278. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

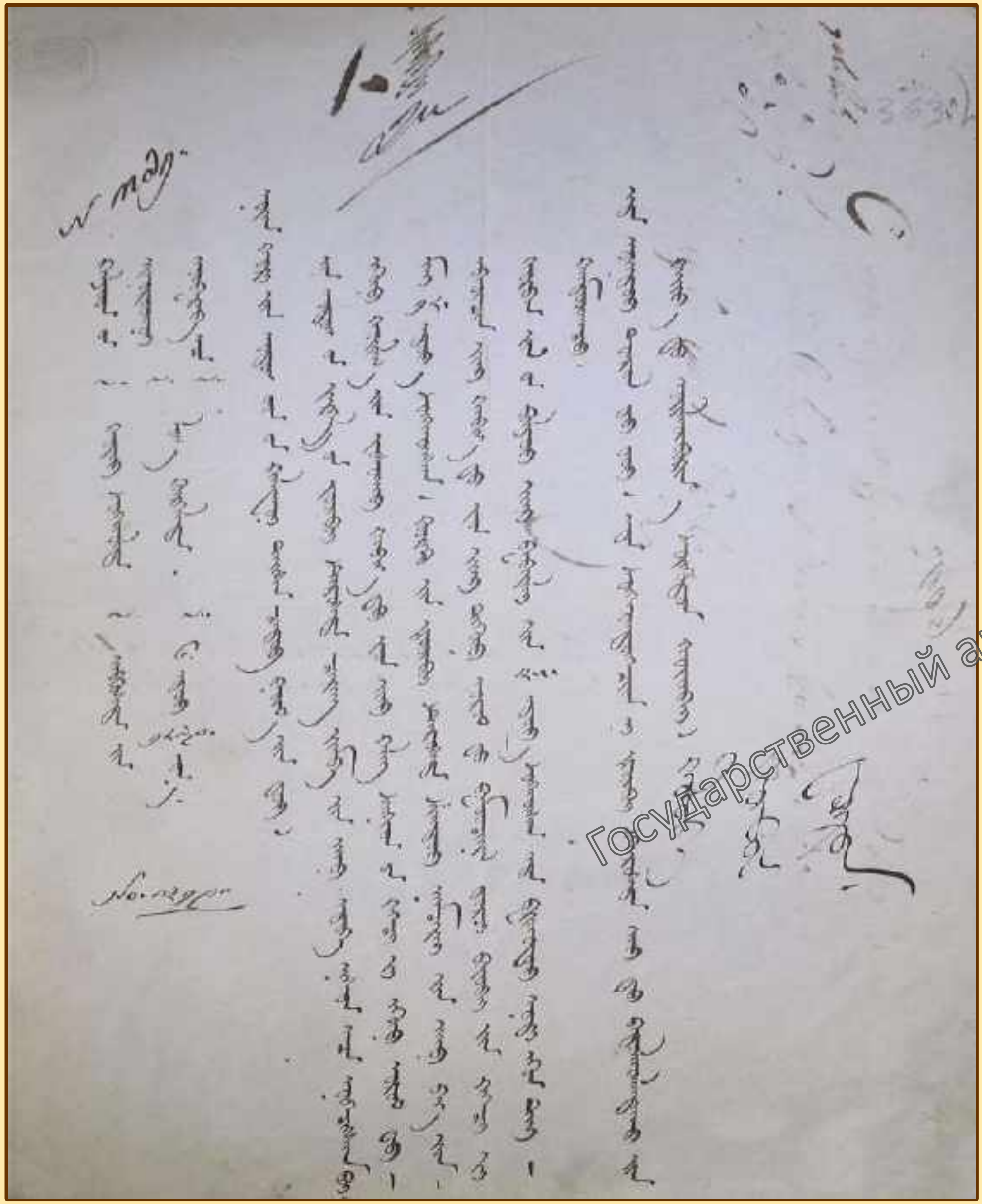

№ 51

Донесение головы Галзутской инородной управы Жидбы Очирова главному тайше Хоринской Степной думы Цэдэбу Бадмаеву о выборе Зэргэлинского родового старосты Доржи Бубуева вместо умершего Цэрина Жимбаева

06 августа 1879 г.

№ 319

Галзуудай инородно управаһаа
Хоер сунгалтын
Хүргэлтэ

Августын
6 үдэр
1879 ондо
№ 319

Ноен Хоринын отогуудай главной тайшаа Цэлэб Бадмаинда
Энэ отогой Зэргэлэйн родовой староста Цэрэн Жимбаин бол одоо наһанһаа нүгшэһ ян юм. Имэһээ гуйлгын ёһоор хабаата зоной Гэлэг Санхидун гэгшые энээнэй орондо майн 18 үдэр һунгаһан. Хөөрхын родовой староста Шагдар Намсарайн бэеын үбшэнөөр габьяата зоноор тэрэнэй орондо помощниг Доржи Бүүбэйн гэгшые гурбан жэлэй болзороор февралиин 25 үдэр һунгаһан эдэ приговорнуудые энээнтэй хамтадхажа, Эдэ үндэр түрэлтэдэ эдэ һунгагдагшадые родовой старостанарта баталгуулагдахын хайрата үйлэдбэридэ сүтэдэн гуйбай.

Гулваа Жидбуу Очирова

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.363. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

I.	[illegible]	[illegible]
II.	[illegible]	[illegible]
III.	[illegible]	[illegible]
1.	[illegible]	[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

№ 52

Формулярный список заседателя Хоринской Степной думы Бадмацэрэна Дашипылова

[1879 г.]

1.	Нэрэ соло, омог, дааһан тушаал, салин, хэдэн наһатай бэ			Хоринн степной дүүмын заседател Бадмацэрэн Дашипэлэй, 42 наһатай, ламын шажантай, Хохюуртайн дасанда мүргэлтэй
2.	Ямар угтай бэ			Элинсэг эсэгэнь титулярной советнит хэргэмтэй байһан байгаад 7 үеһөө нааша зайһан шүүлингэ угтай юм
3.	Зөөритэй гү	Өөрын гү, али изагуурайнь гү	Изагуурай зөөри	Адуун 30 толгой, үхэр 80 толгой, хонин 150 толгой бии
			Өөрын шадалаар олоһон зөөри	Жэл бошгондо 15 дистини таряа таридагби
		Гэргэйтэй һаа гэргэнэй гү	Изагуурай зөөри	Үхэр 10 толгой
			Өөрын шадалаар олоһон зөөри	Үгы
4.	Ямар газар һургуулида байһан бэ, тэрэ һургууляа гүйсэд дүүргэһэн гү, хэргэмтэй болоод яма/р тушаалда ороһон бэ, хаана газарта түрэһэн бэ, дааһан тушаалдаа үлэмжэ жүдхэмжэтэй ба һайшаал үзүүлһэн гү, хэргэмһээ бэ/шэ хайрала хүртэһэн гү, хүртэһэн һаа ямар сагуудта бэ, үүнһээ гадна хуулиин мүшхэбэри ба шүүлтэдэ ороһон гү, ороһон һаа ...гүйгөөр шүүгдэһэн гү, юунэй тула, ямар сагуудта мүшхэбэридэ ороһон бусад юугээр шүүгдэһэнбэ			Ород, монгол болон түбэдөөр уншаха, / бэшэхые мэдэхэ, Хёлго мүрэнэй / Хайцигар нютагта түрэһэнби, Хорин / мэдэлэй Гушад отогой һайд, зоной һунгалтаар байгаад ноён Забайхалсхой областиин сэрэгэй губернаторай 1853 оной ноябрь 5 үдэрэй 5913 тоото баталамжаар Гушад отогой гулваа болоод , энэ тушаалда байхадаа 1854 ондо Амарай экспедициин туһын тула 113 түх. үргэл хэһэнээр үндэрлэгшын императорай признатилости гэжэ баясхалангые ноён Дээдэ-Үдын зэмсхэ исправнигһаа 1855 оной февраль 23-да 261 тоото захиралтаар соносхогдоһонби, 2-дохи, отогой гулваа тушаалаар эрхим жүдхэмжэ үзүүлһэнэй тула ноён Забайхалсхой областиин захирагшаһаа 1860 оной июль 23 үдэрэй магтаалай саарһа хүлеэһэнби, 3-дахи, өөрын отогой буса түрэлтэнэй алба һангай мүнгэдые доёмхогүйгөөр дүүргэһэнэй тула Хорин степной дүүмын 1869 оной март 18, декабрь 10-да 1584, 6298 тоотонуудаар үндэрлэгшын баясхала/н соносхогдоһонби, мүн Дашипэлэй гэгшэ Хорин мэдэлэй отогуудай гулваагаар һайднар зонтой һунгалтаар байгаад, ноён Забайхалсхой областиие захирагшын 1862 оной апрель 30 үдэрэй 1510 тоото баталамжаар Хорин степной дүүмын заседател болоод, тушаалаа эрхим жүдхэмжэтэй ябуулһанай тула үндэрлэгшэ эзэн императорһаа 1867 оной январь 20 үдэрэй хомитедэй положенеэр станислабай лентэтэй үбсүүнэй сагаан мүнгэн мидая үршөөгдэһэнби, ямарбаа мүшхэбэри, шүүлтэдэ ороһонгүй
5.	Али ондо			1853 1855 1860 1861 1862
6.	Али һарада			ноябрь 5 үдэртэ февраль 23 үдэртэ июль

Государственный архив Республики Бурятия

		23 үдэртэ март 18–декабрь 10 апрель 30 үдэртэ июль 5-да январь 20 үдэртэ
7.	Дайсанай үйлэдэ ябаhан гү, ябаhан hаа хэзээ сагта бэ	Үгы
8.	Хуулиин мүшхэбэридэ ороhон гү, ороhон hаа ямар сагаар шүүгдэhэн бэ	Үгы
9.	Стат службада hайшаалтай байгаад, хэргэм дэбжэхэдэ hайшаагдаха шадалтай гү, үгы гү, үгы hаа ямар шалтагаанаар бэ	Шадалтай
10.	Саг сагта табигдаhан гү, табигдаhан hаа ямар сагуудта хэды шэнээн болзороор байгаад, жасаада болзортоо бусаhан гү, үгы гү	Болзороор табигдаhангүй
11.	Хэргэмдэ хүртөөд [illegible] табигдаhан [illegible] али хэргэмгүйгөөр [illegible] табигдаhан гү, табигдаhан hаа хэзээ сагта бэ	Үгы
12.	Гэргэйтэй гү, гэргэйтэй hаа хэзээ сагта абаhан бэ, үритэй гү, эдэнь али зэргэ наhатай байгаад, мүнөө хаана байдаг бэ	1851 ондо абаhан, гэргэйтэй, хүбүүдынь Цэдэб, 25 наhатай, Содном, Доржо 16 наhатай, өөрын нютаг дээрэ байдаг

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.282 об., 287. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

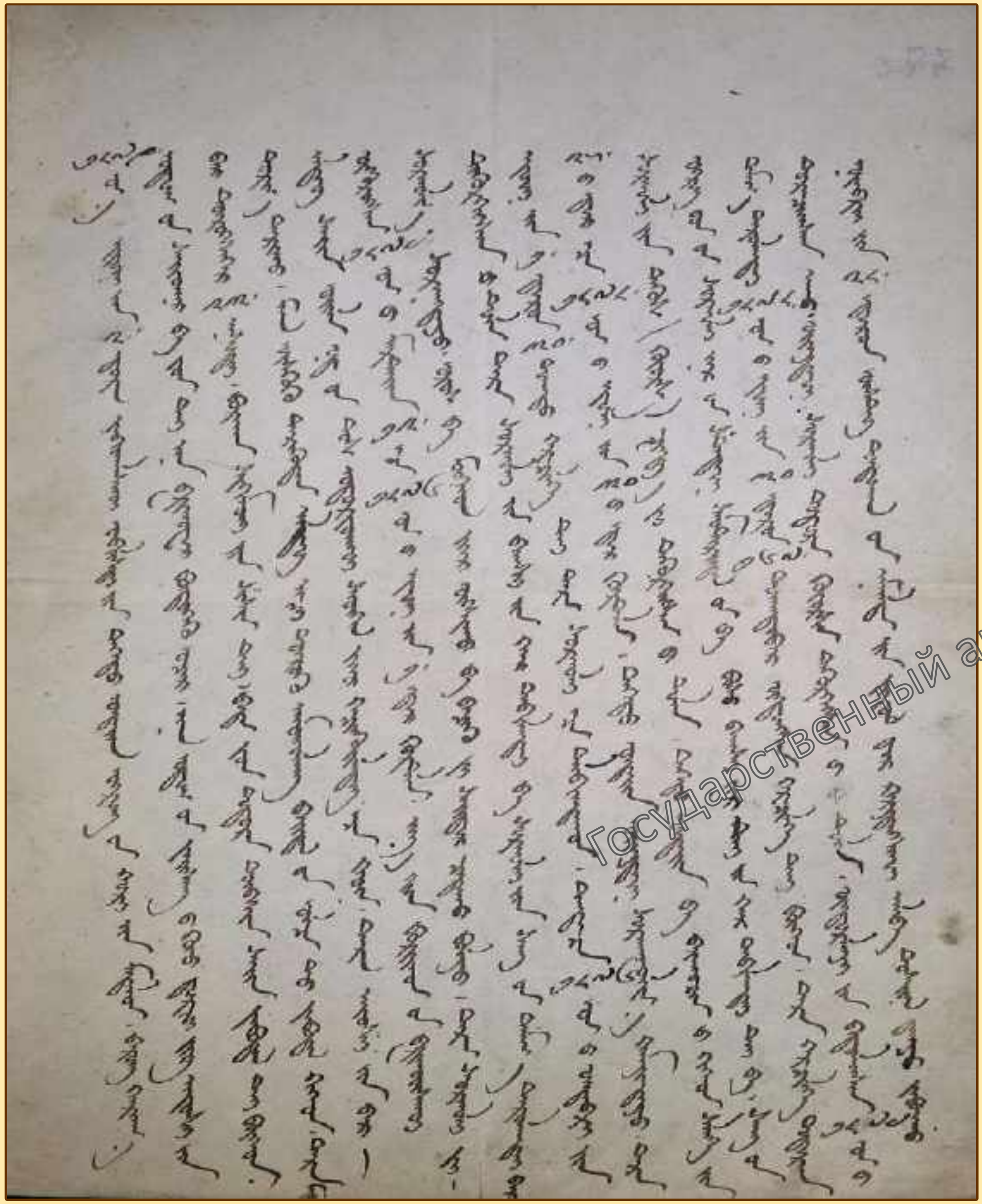

№ 53

Общественный приговор Барун-Харганатского рода о выборе зайсана Доржижаба Аюшиева, выпускника Анинского училища, с характеристикой его личности

[1879 г.]

1879 оной июниин 2-ой үдэр Забайкальска областиин Дээдэ Үдын округой Хориин мэдэлэй Баруун харгана отогой сайднар ба зонтой энэ приговор бүтээхэ ушар, энэ отогой зайһанай хүбүүн Доржижаб Аюушиин түрэһөөр 23 наһатай, Бурхан Шигэмүүниин шажантай, бидэ зон дотор түбшэн һайн ябадалтай болоод, тараа тариха, мал үүсхэхэ гэхэ мэтэ элдэб аша түрэхэ амгалан байдалай олзото ябадал болон тэрэ мэтэ элдэб һайн үйлэнүүдэй тушаа ударидаха сэдьхэлээр хэшээнгүйлдэгһээ гадна тэрэ Аюушиин болбол үнгэрһэн 1874 оной мартын 12-һоо 1876 оной июниинь 1 үдэр Анаагай буряадай приходской һургуулида һурагдажа ород ба монголоор уншаха ба бэшэхые һайтар шадаха боложо, тэрэ һургуулиие дүүргэһэнэй тула тэрэ һургуулиин багшын гар табилгатай ба һургуулиин сангай тамга даралгатайгаар июниин 1-нэй үдэрэй 30 тоото гэршэлгэтэй тэрэ һургуулиһаа табигдаад, тэндэһээ 1876 оной октябриин 25-най үдэрһөө 1878 оной июлиин 30-най үдэр хүрэтэр Дээдэ Үдын уездно һургуулида хамжагдажа, тэрэ һургуулиие түгэс (курс) зиндаае дүүргэһэнэй тула, Дээдэ Үдын ба Баргажанай болон Сэлэнгын округуудай һургуулинарай статна смотрителей ба бэшэ багшанарай гар табилгатай ба сангай тамга даралгатай

1878 оной июниин 30-най үдэрэй 167 тоотоор үгтэһэн гэршэлгэтэй байгаад, тэрэ гэршэлгэ доторнь дурсаһаниинь энэ Уезднэ һургуули дотор күүрсэ дүүргэһэнэй тула үндэрлэгшын баталһан 1874 оной ноябриин 28 үдэрэй устаб тодхоолой нэмэлтын журамда гражданска алба тушаал даажа ябаха

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.377. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

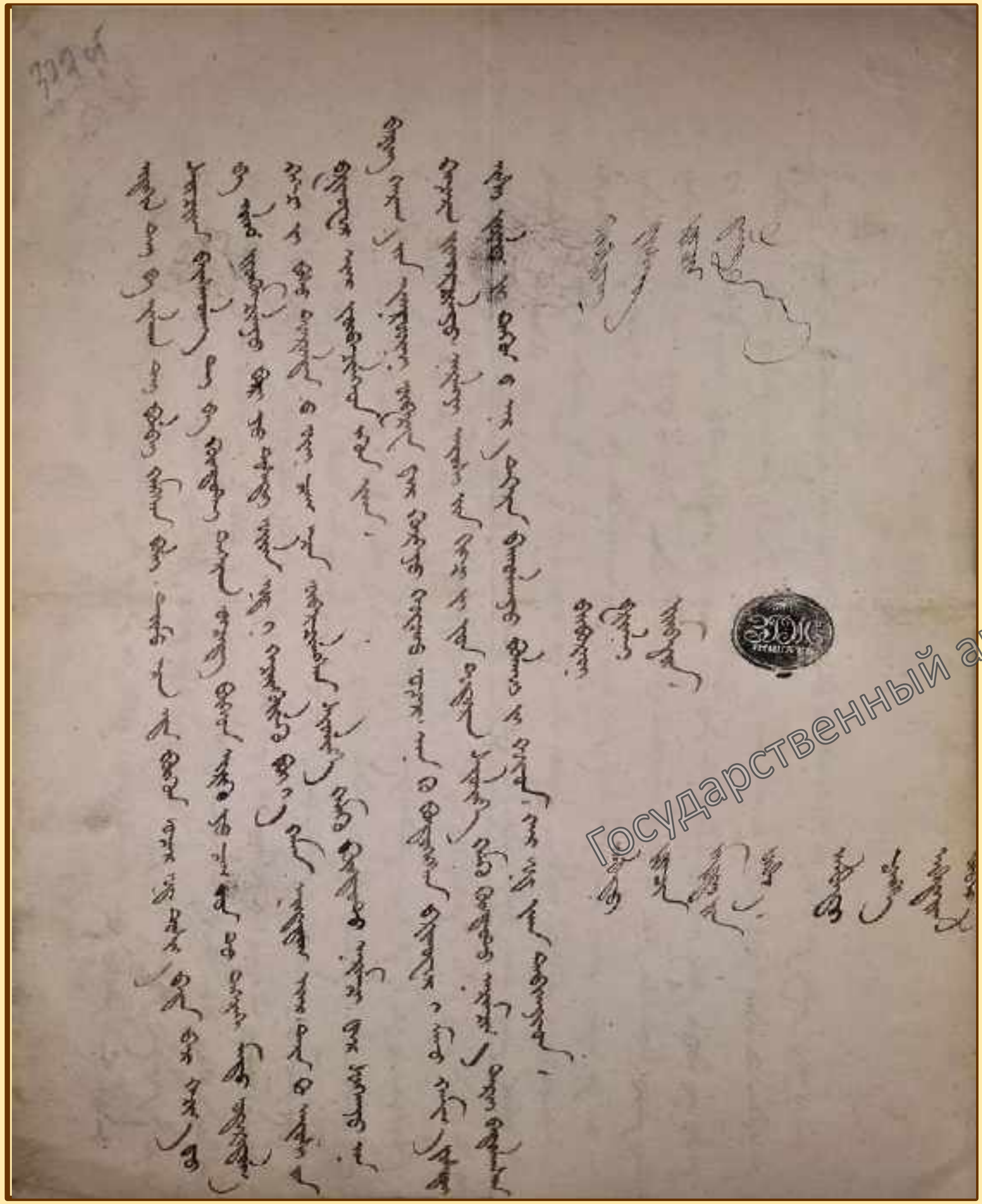

Продолжение документа № 53

этигэлтэй ба илагалтай болобой гэhэн бэлэй. Тиимэhээ эдэ бухы ушарнууд тушаа бидэ болбол хэзээдэ hайшаан баясхалантай ба хүндэтэй дээрэ үзэдэг байгаад срэхэшье сагуудтадээрэзи мэтэ оролдолго ба улам зүдхэмжэлэжэ бүришье туhатай үйлэнүүдые хэшээнгүйлэхэ бэзэ даа гэжэ найдадагаар, тэрэ хүбүү Аюушиин гэгшые буса түрэлтэнэй үни сагhаа үбэршэлhэн шүүлингэ гэжэ нэрэмжэдэ hунгажа, энэ приговороор зүбшэлээд, энээнээ
Баруун харганын инородно управада хүргэжэ гуйха ушар, энэ бүтээhэн приговорыемнай хаана ёсотой газар зууршалажаа, нэрэлэгшэ Аюушиин гэгшые зоной дотор шүүлингэ гэhэн хүндэтэ нэрэмжэдэ дары баталhан эшэ зарлигые тэрэнэй нэрэ дээрэ буулгажа болохые гуйн, гарнуудаа табигшад:

Выборной зайсан Ринчин Д[illegible]ун,
Выборной Принлай Жим[illegible]ин,
Албата Ринчин Мар[illegible]н өөрөө,
Албата Цэнгэ Аб[illegible]н өөрөө

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.377 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

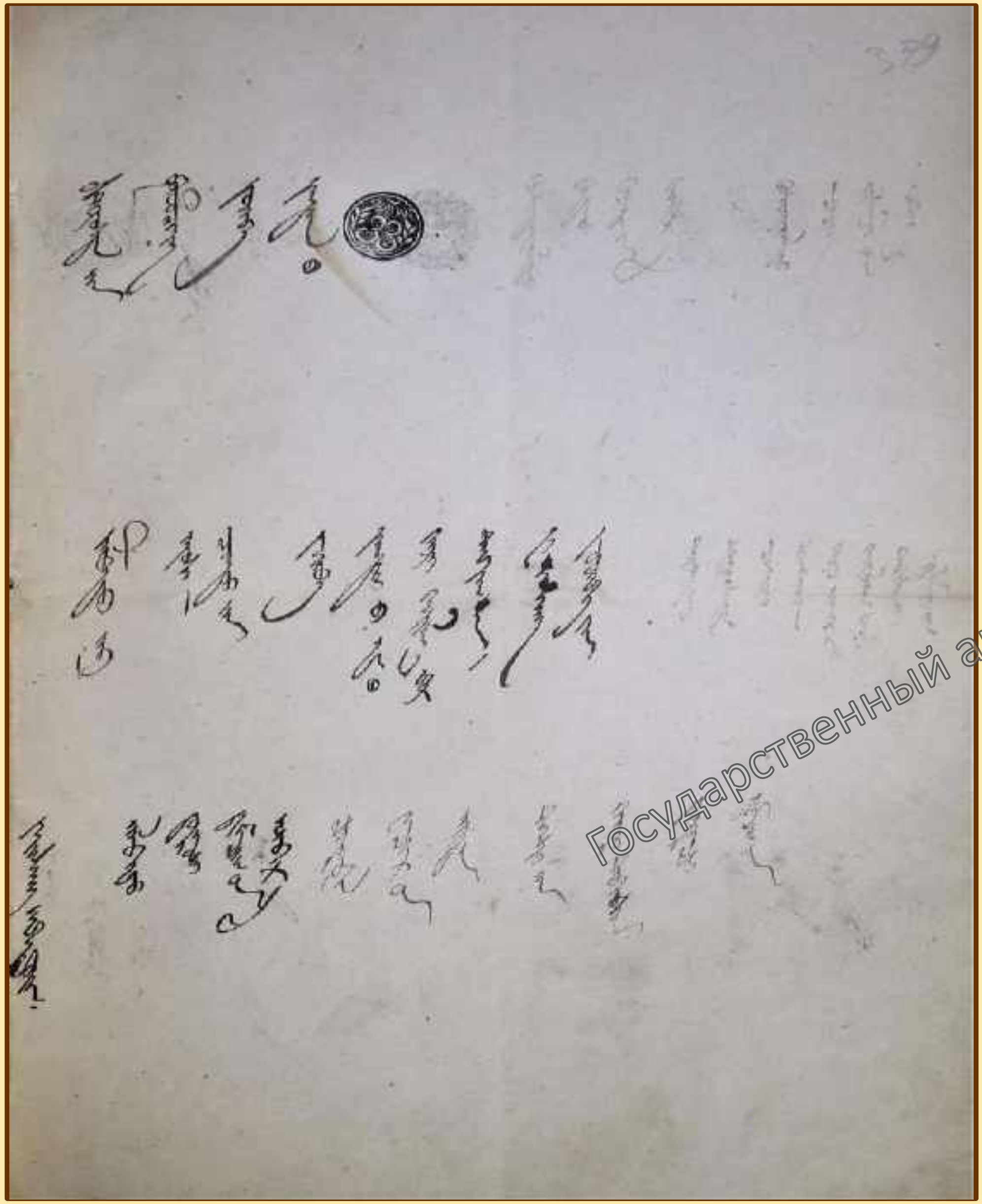

Продолжение документа № 53

Старостын помощниг Зодба Зандану, бусатурэлтэ Бато Базарун өөрөө, бусатурэлтэ Цэрин Унаашиин

Албатанар Аюуша Цоттоин, Зодба Зандану гарыс гуйлгаар табиһан зайсани Зодбоин

Зайсан Абидуин, албата Доржи Вачирун, Найдан Тэгшиин гарыс табиһан Доржи Дамжину

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.379. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

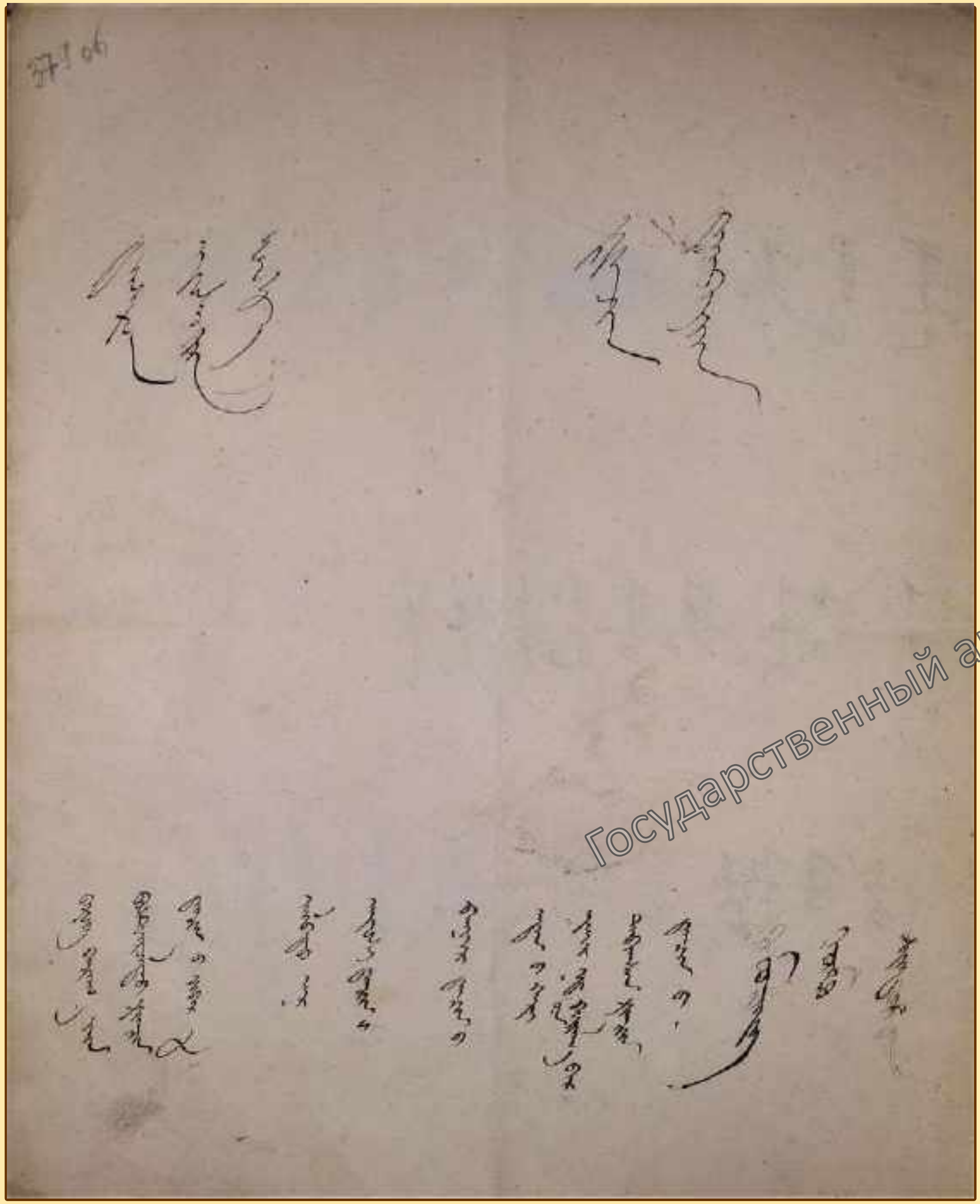

Продолжение документа № 53

Дансуран Аюушин өөрөө, Ринчин Дагбаин.

Баруун харганын бусатүрэлтэ Ринчин Дэнжинуөөрөө, албатанар: Аюуши Дэнжину, Банзар Дэнжину- эдэнэй гар нюурнуудай гуйлгаар табигсан Ринчин Дэнжину

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.379 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

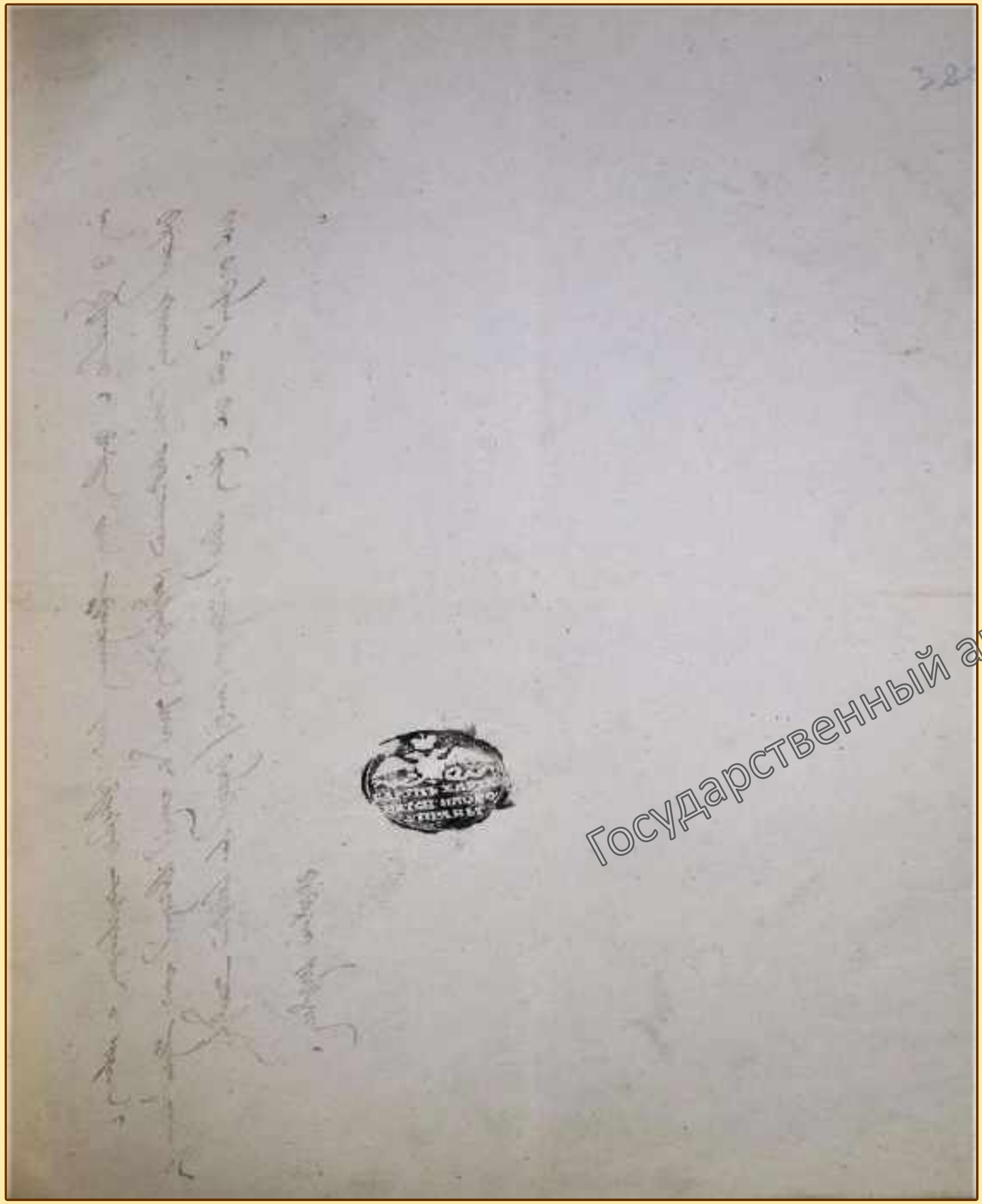

Продолжение документа № 53

Энэ приговорые бүгэдын сугланаар бүтээжэ тушааһанай үнэнике Баруун харганын инородно управын сангай тамга даралгатай члегуудэй гар табилгатайгаар мүн үдэртэ гэршэлһэн анну (гулваас выборной Цо...)

Выборной Жимбаин

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.380. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

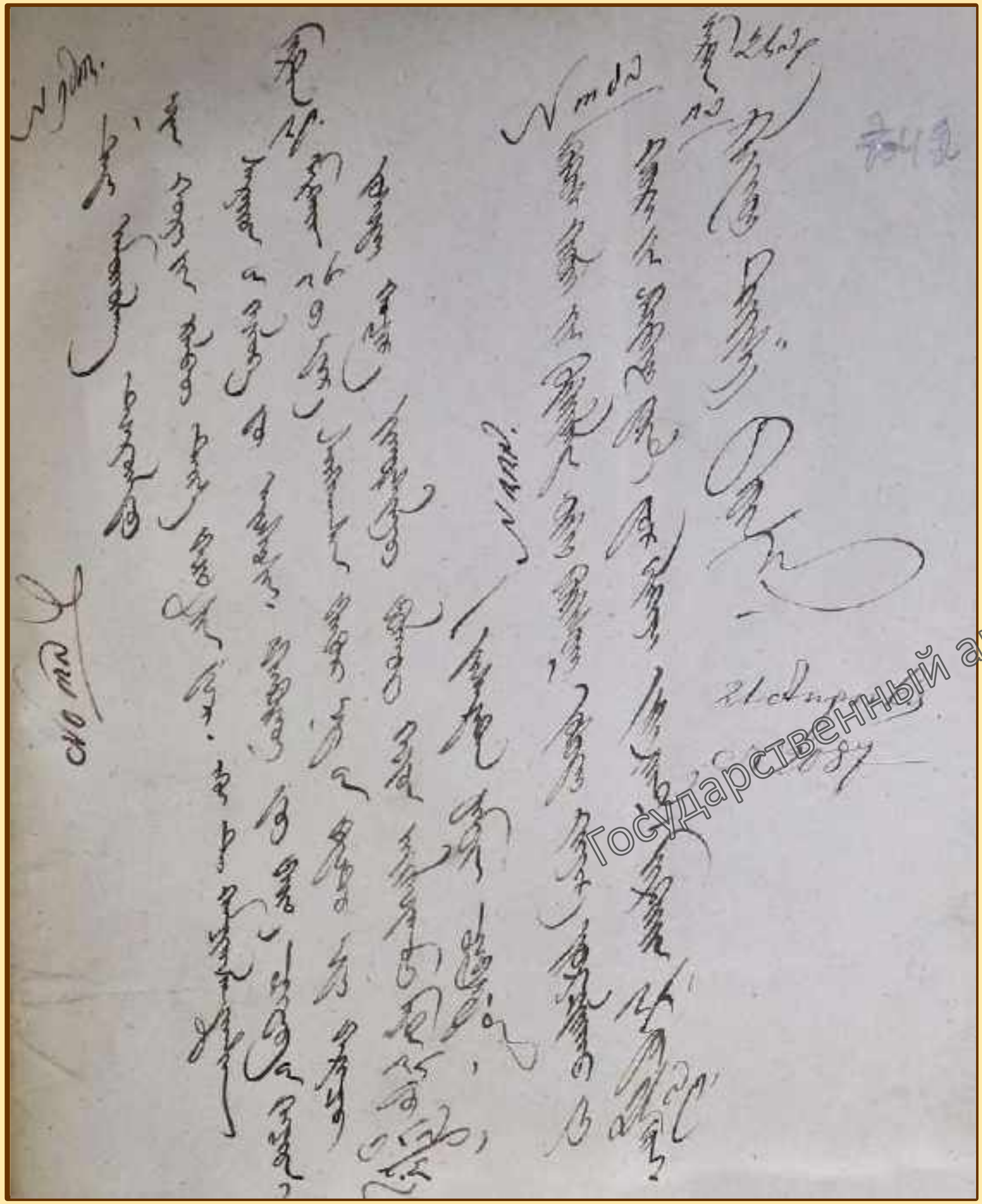

№ 54

Донесение заседателя Дамдина Цэбжитова в Хоринскую Степную думу о выборах Шарайтского головы Аюшина и выборного Бадмы Цэдэпова

29 марта 1887 г.

№ 143

Мартын 29
1887 он
№ 143
№ 37
Тэдэ амгалан түрэлтэ Ноён
Хорин главной тайшаа Бадмында, энээнтэй хамжуулагдаһан Шарайдай гулваада Аюушиин, выборнойдо Бадма Цэдэбүн гэгшэдые мартын 26 –най үдэр һунгаһан выборнуудай болотоһоные барижа, ёһотой газарта зууршалажа болохые гуйн айладхамуй. Мартын 28-да 1879 ондо.

Заседатель Дамдин Цэбжидүн

№ 227

Бүтэс (?) хуулиин хүнгэлэлтэгүй (?) …. … ёсотой газар зууршалхые Хорин степной дүүмэдэ эльгээжэ захирнам. Мартын 28-да 1879 он.

Главной тайшаа Бадмын
21 апреля № 2087

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.266. Л.42. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

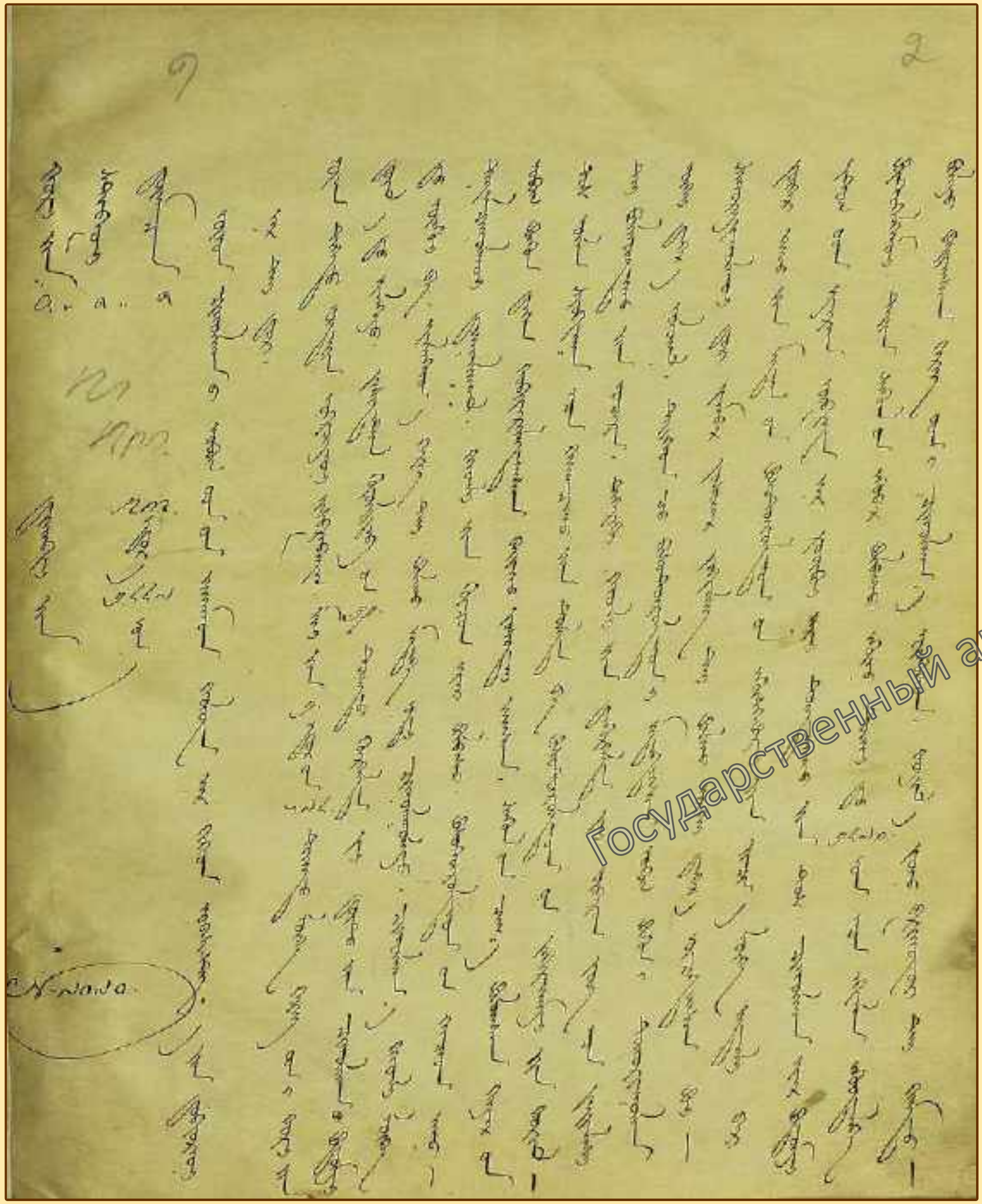

№ 55

Письмо Хоринской Степной думы членам собрания думы о необходимости проведения общего собрания для организации делопроизводства на русском языке

23 декабря 1887 г.

Хорин степной дүүмэһээ
Декабриин 23 үдэртэ, 1887 ондо
№ 7070

Ноёд шуулганай /суглаанай/ обогуудай ахамад гулваанар тингээд обществын добёрнойнортойдо

Ноён Дээдэ-Үдын окружной испрабниг майн 1 үдэрэй 578 тоото хэрэгүүдые Хорин дүүмэдэ эльгээжэ, заседатэл Кулиевэй 19 тоото хүргэлтые дүтын шуулганай бодомжодо үгэжэ ба илангаяа хэрэгтэй болохо мэдээнүүдые суглуулажа, шуулганда хуулитай танилсуулхые даалгана. Хуулиин хүсөөр болоо һаа, бусатүрэлтэдэй газа/рнуу/дынь обог бүхэндөө хубаарилагдаһан байха ёһотой һэн. Һуурин сагта болоһон газарай тухай олон шууяанһаа хахасахын тулада ба бусатүрэлтэдэй захирамжын гуримтай болгогдохын ушарта дээрэхи хуулиин дүүргэлтые өөрын зүгһөө зайлашагүй дээрэ олоно. Тингээдшье бусатүрэлтэдые мэдэгдэһэн обог бүхэнине тойруулан һууражуулхада ямар ёһоор зохилонтой болохогүй дээрэ үзэгдэһэн бэ. Зүгөөр Агын мэдэлэй бусатүрэлтэдэй үүсхэбэриин жэшээтэй адляар нютагууд эрэн, үправанар родбойнарые тогтоохын тухайда шуулганаар бодомжо бүтээлгэнэ. Тиин һүүлэй энээгээр болоо һаа, энээнэй тухайда 1870 онһоо эхилэн үүдэлгэ боложо байһан хэрэгүүдые шуулганда үгөөд, хожомоо зоной приговортой хамта

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.2. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

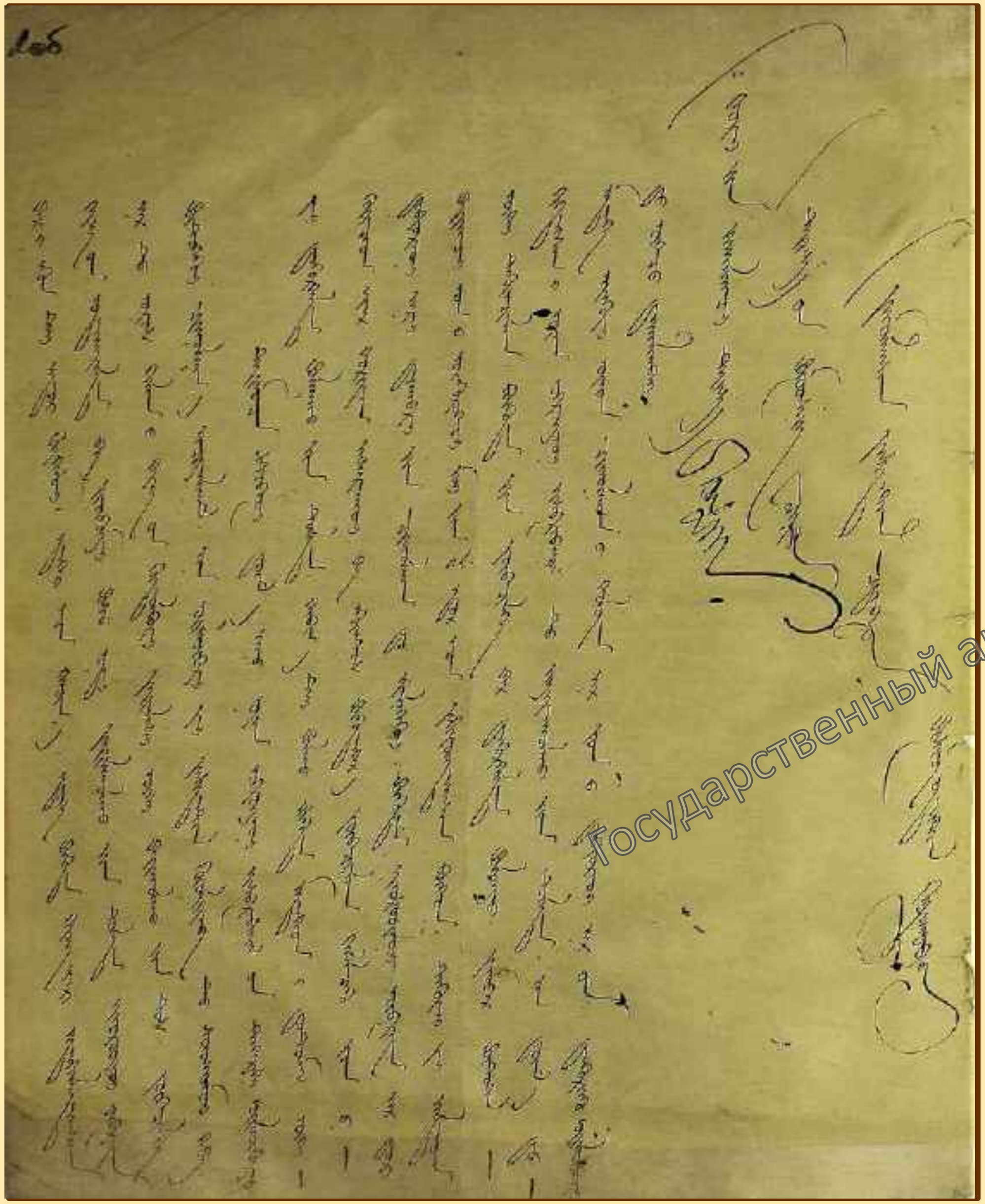

Продолжение документа № 55

-аарнь энээнтэй намда хүргэнэ. Энээнһээ гадна, мүнөө бүтэдэ хэрэгээр адаглагдаһан хэрэгэй удааралта ба жүдхэмжэ бусануудые зайлуулхын тулада инородной үправанарта ород хэлэнэй хэрэгэй хүтэлбэри зайлашагүй байгуулхын тухайда зүбшэлгэ бүтээхые шуулганда /суглаанда/ ашааланам. Энэ үйлэдбэриие заседател Кулиевта соносхоно гэбэ.

Тиимэһээ степной дүүмэнь ноён окружной испрабанигай дээрэхи үйлэдбэриие дүүргэлтэ болгохын тулада хабаатай болохо бүтэдэ мэдээдые дутамаггүй гүйсэдөөр хуряан асархые ба энээн тухай бүгэдөөрөө зүбшэлэн хэлэлсэхэ зоной добёрнойнорые декабриин шуулганда эльгээхые бүтэдэ инородной үправанарта байгша оной үнгэрэгшэ майн 28 үдэрһөө захирагдаһан байгаад, тэрэниие алдадгүй тэрэшэлэн бүтэдын зүбшэлгөөр дүүргэлтэ болгожо ямар бүтээл хэгдэһые ноён окружной испрабанигта ан[illegible]уулхын тулада энэ дүүмэдэ мэдээ үгэхые ноёд шуулганай гулваанар зо[illegible] добёрнойнорой дүүргэхэ үйлэдбэридэ үгэжэ даалгаба.

Хоринн ахалагша тайшаа Бадмын
Тайшаагай [illegible]ошниг Очирой
Ямаг[illegible] заседател Цэдэбэй

[illegible]исмоводител Харганын???

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.2 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

№ 56

Доверенность бурят Хоринского ведомства с указанием лиц и делегируемых ими полномочиями на все общественные поручения, решения дел с подводной повинностью и участие в собраниях

Декабрь 1887 г.

Добеэрнойнэр, 1887 оной декабрийн болоно

1-дэхи
1. Хорини хамаг хэрэг бүтээлсэхын
2. Захирамжанарые нютагаар болгохын
3. Ээлжээнэй побинностын улаа хүлһэлүүлхын
Баруун Хүбдүүдэй Буда Ибанай, Вамбацэрэн Түгэдсогтын хоёр

2-дохи
1-дэхи. Гэлигэрэй улаа хүлһэн болгохогүйн тухай
2-дохи. Элдэб амгалан байдалай ба Гэлигэрэй улаас хуушан гуримаар байлгахын тухай
3-дахи. Зоной амгалан байдалай тула ба Гэлигэрэй улаас хуушан гуримаарнь байлгахын тухай
Баруун Харганын Жэгжэд Согтын, Даши Золтын, Батамүнхэ Цэрэнцэлэй, Гончог Батын

3-дахи
1-дэхи. Гэлигэрэй улаа хүлһэлхэһөө бэшэ хэрэгүүдэй
Гушадай 6 һомоной Цэбэгдоржо Баатарай
2. Бүгэдэ хэрэг бүтээлсэхын
Асагадай Тарба Зоригтын

Продолжение документа № 56

4-дэхи
1. Бүгэдэ хэрэг бүтээлсэхын
Баруун Хуасай Жэбхээһэнэй родбойн
Бадма Санжилай
2. Бүгэдэ хэрэг бүтээлсэхын
Гутайн
Гомбо Жамсын
3. Бүгэдэ хэрэг бүтээлсэхын
Уляабарай
Ринчин Доржын
4. Бүгэдэ хэрэг бүтээлсэхын
Сэгээн Хуһанай
Намсарай Цэбэгэй
5. Бүгэдэ хэрэг бүтээлсэхын
Бадын
Пала Хэшэгтын

5-дахи
1. Бүгэдэ хэрэг бүтээлсэхын
Хүрьбын таһагай
Фёдор Зубакин

6-дахи
1. Бүгэдэ хэрэг бүтээлсэхын
Халбин отогой
Дамдин Цэбжидэй

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.6. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 56

7-дохи
Батанай отогой хамаг хэрэгүүдые бүтээлсэхын тулада
Зоной добёрной
Батанай отогой Бата Банзарай

8-дахи
Зүүн Хүбдүүдэй
Шуулганай хэрэг бүтээлсэхэ
Ашанга, Ехэ Хүнды, Эгэтэ 3-ай
Дампил Сампилай
Салхитын
Жамбал Барнаагай
Ярүүнын
Цэдэб Гармын
Нарин-Горхоной
Ешэ Гомбын

9-дэхи
Галзууднарай добеэрнойнэр
Шуулганай хэрэг бүтээлсэхэ
Зэрэглээгэй
Намсарай Жэндэбэйн
Һүбын
Цэбэг Номтын
Худанай
Доржо Баянай
Чимэд Очирой
Анаагай

Продолжение документа № 56

Жамбал Зодбын

Захирамжанарай бүтэдэ хэрэг бүтээлсэхэ
Могсохоной
хоёр хуудаһан
Бүдэ Бадмын

Бүтэдэ хэрэгэй
Хөөрхын
Цэрэн Аюушын

Бүхы хэрэг бүтээлсэхэ
Табанарһанай
Ринчин Балжинямын
Хохюуртайн
Юмжаб Цэбэгэй
Хэжэнгын
Мүнхэ [illegible]

Харин ээлжээнэй хэрэг мэдэлсэхые
Хээрын
Бадма Цэрэнэй
Захиралгын тухай
Мүн Хээрын
Чимэд Бадмын

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.6 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Вернуться к перечню

№ 57

Список доверенных лиц из разных родов для участия в общественном собрании для решения разных вопросов

[1887 г.]

…

Суглаанай хэрэгые бүтээлсэхэ довернойнар, захирамжиин ушар:
Хангирын родовойн - Цэдэн Цэринпэлун,
Хиггын (?) - Цэрин Самбуугун,
Чисаанын - Эрдэни Доржиин
Эгэтын - Жилсан Ринчину

11 –хи
Зүүн хуасай
Хамаг хэрэгые бүтээлсэхэ:
Үмбүмтын (?) - Жанжаа Аюушиин
Могойтын - Шойцэрэн Бадмаин
Сагсын - Шаралдай Түүхэйн

Зургаан дутуу
12-хи
Худайн
Хэрэгүүдые зүбшөөлэлсэхэ:
Модотын - Жимба Энхэнү
Чулуутын - Самдан Эрдэниин
Ародун - Доржи Будаин
Хэжэнгын- Бадма Цоржиин
Хорхын - Цэнгэ Бадмаин
Апагадай - Эрдэни Абидуин
Ара Хонхолоин - Нихитэ Соболев
Сулхарай - Ринчин Энхэйн
Хара шобэрэй - Сономпэл Рабжурун
Энхын - Самбу Эрлэниин

13-хи
Шарайд обогой

Ямар ба бүтээлэй хэрэг зүбшэлэлсэхэ
Хилгын тасагай - Соёним Аюушиин
Хүрбиин - Бабу Бадмаин
Яруунын - Дэлэг Ванжилун
Худанай - Эрдэни Ринчинэй

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.1. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 57

14-хи
Бодонгууд

Зоной харюусалгын ямар ба хэрэгүүдые зүбшеелэлсэхын
Обогой доверной Дэлгэр Согзхүнү
15-хи
Цагаану
Ямарба хэрэг зүбшеелэлсэхэ
Отогой доверной Цоло Вандану

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.1 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

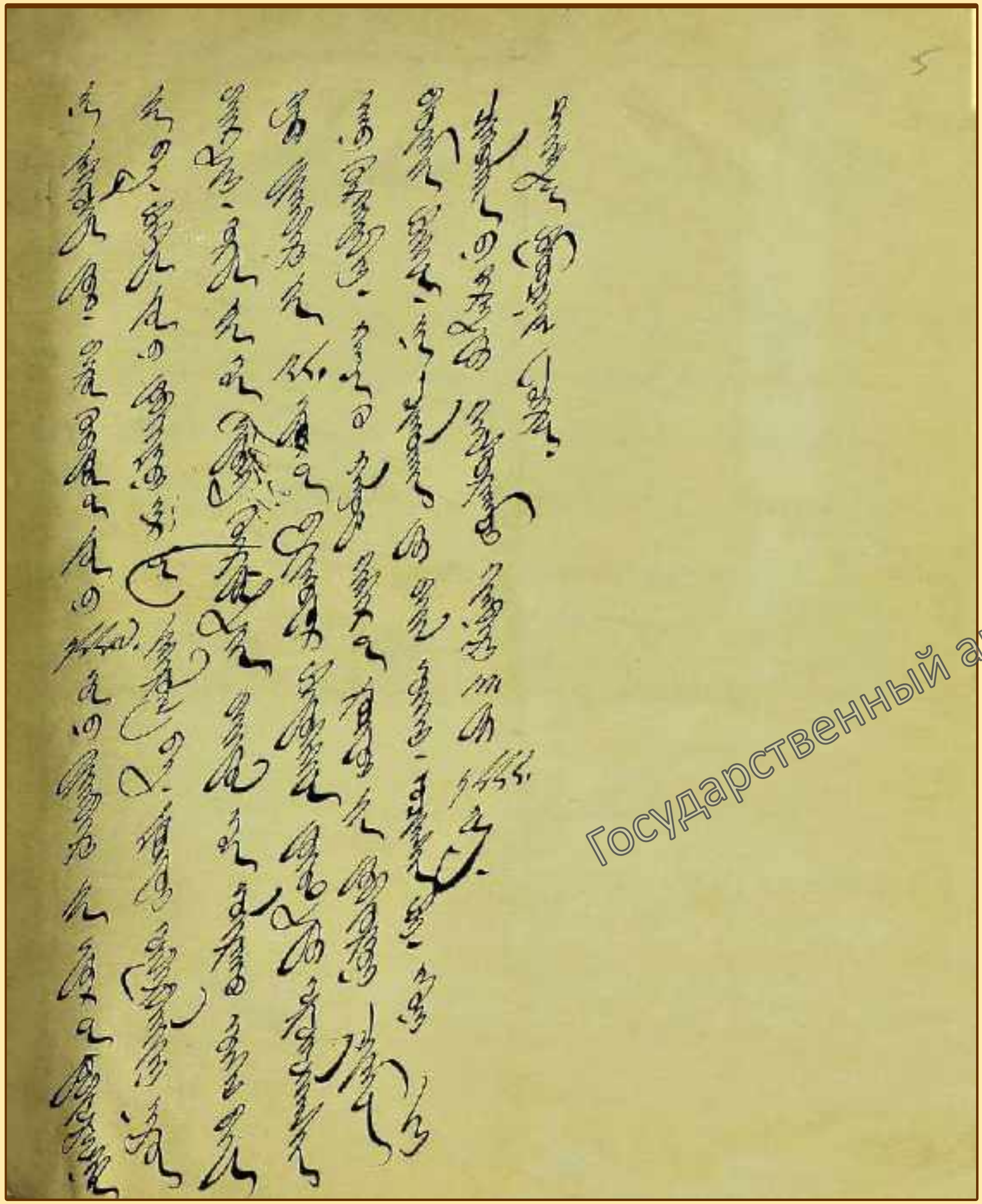

№ 58

Записка помощника тайши Хоринской Степной думы Очирова о решении общего собрания об отказе от изменения организации работы Барун-Кубдутской управы и об отсутствии доверенного Галзутской родовой управы

03 января 1888 г.

Энэ захиралтада Баруун Хүбдүүдэй зоной 1887 оной декабрийн үдэрэй доберностин ба бүгэдэ зоной добеэрнойнэрэй захиралга ба родвой упраблеэнинэрэй байрые урдын[хи]һаа мүнөө хүрэтэрхи байдалһаа улирахагүйбди гэжэ декабриин 28 үдэрэй приговор бүтээгээд, дүүмэдэ оруулһанаиинь хүргэгдэбэ. Гансал Галзууд хээрын родовойн доберной Чимэд Бадмын байгаад, энэ шуулганда байнгүй ошоһон юм. Энээнииc шуулганай хэрэгтэ хабсаргана.

Январиин 3-да 1888 ондо, тайшаагай помоошниг Очирой

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.465. Л.5. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

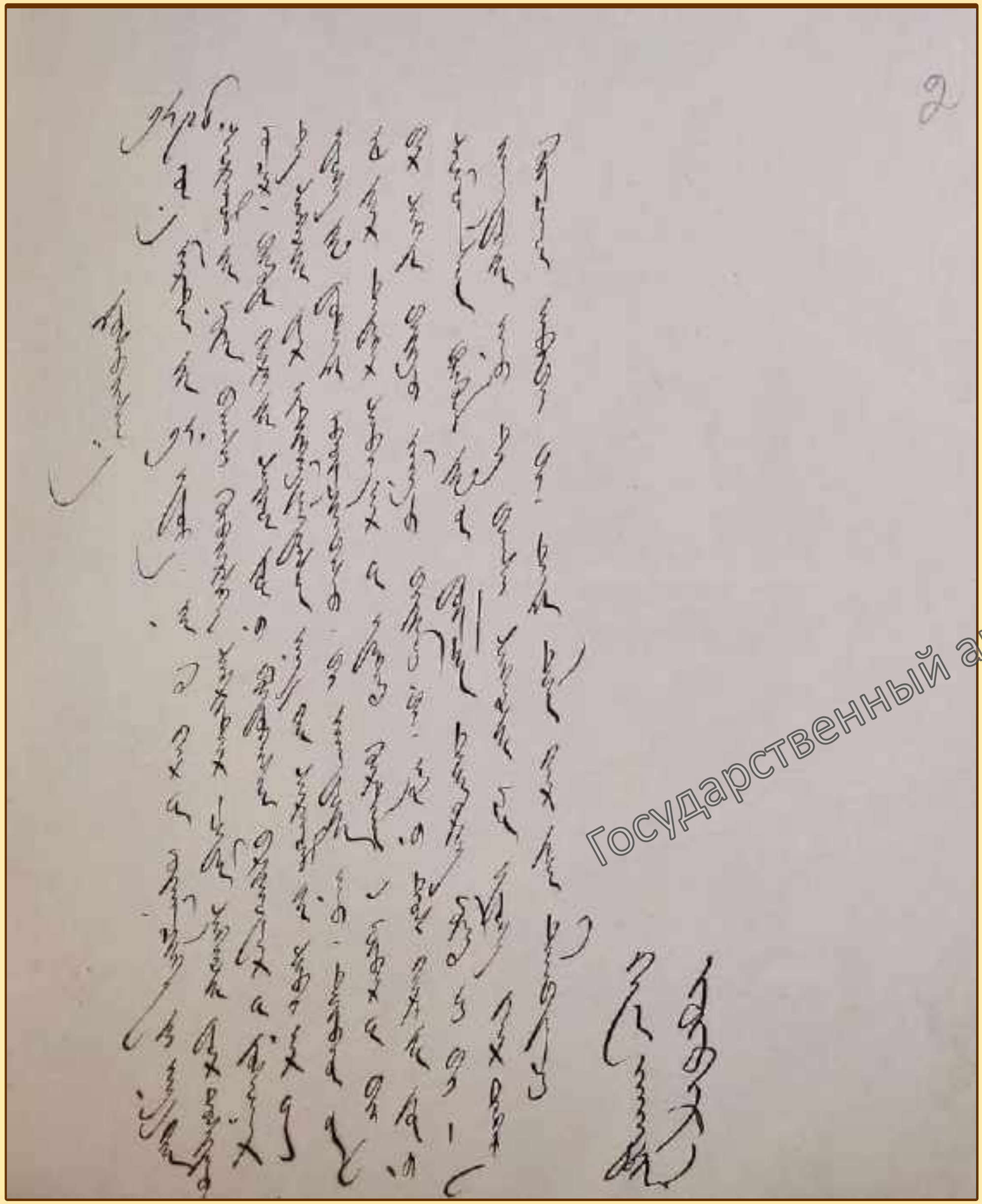

№ 59

Расписка Гэвы Ахадина о получении денег с обязательством применения тибетских лекарств, во время болезни учащихся Анинского училища

18 марта 1896 г.

Расписка

1896 оной мартын 18 үдэр энэ гарай үнэмшэлгые Анаагай һургуулиин ноён багша губерэнсхэ сэхритарь Цэдэн Сэхиидэ тушааха ушар.
Бүтэдэ Хорнин сайд зоной бүтээһэн приговорай ёһоор Та Сэхиндэ этьхэмжэгдэһэн Анаагай һургуулиин шабинарай энэ жэл дотор үбшэлэбэл, би Ахадин болбол түбэдэй эмээр тэдэ шабинар[illegible]дэхэ хүрэтэрнь өөрөө бэеэрээ сахин байжа эмнэжэ байхаби. Энээнэй тушаа Хорнин хоной сомлоһон бүхэли жэлэй Дүшэн түхэриг мүнгыс би Анандын [illegible] Тэрэ тулаа багша Сэхиинһээ гар дээрээ гүйсэд абабаб. Тэрэ тула гараа табигша

Гэвэ Ахадиин өөрөө

ГАРБ. Ф.8. Оп.2. Д.483. Л.2. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

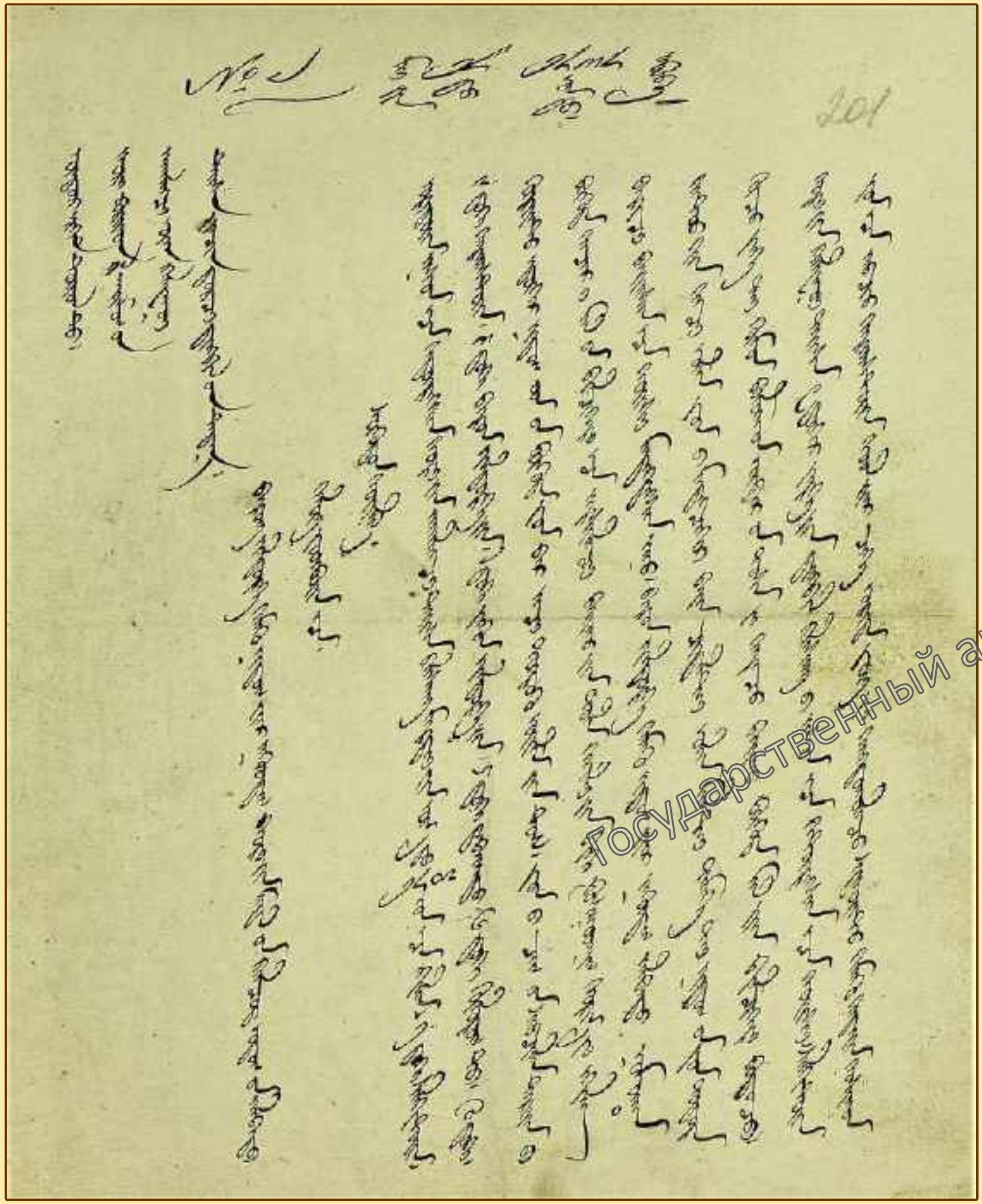

Государственный архив Республики Бурятия

№ 1

Прошение гэлуна Жодбоева главному тайше 14-ти хоринских родов Ринчин-Доржо Дэмбилову о разделении покосов по 3 рекам, об установке правил строительства поскотников и ограды на расстоянии 5 километров друг от друга от реки Харьяста до северной стороны Шугыта

18 мая 1838 г.

№ 4

Үндэр эрхим түрэлтэ
Хори Буряад 14 аймагай
ахалагша ноён главной
тайшаа Ринчин-Доржо Дэмбилэй тэдэндэ

Баруун Үльдэргэ хэмээхэ нютагаар нүүдэг Хориин
мэдэлэй Галзууд отогой албата гэлэн Жодбынһоо

Һүгэдэл гуйлга

Урид наһанһаа хэтэрһэн Хориин ахалагша тайшаа Галсан Мардайн үедэ 1802 онһоо эхилэн 1-дэхи, Һалхитын, 2-дохи, Харьяастын, 3-дахи, Баруун Үльдэргын, 4-дэхи, Зүүн Үльдэргын, 5-дахи, Дабаата, 6-дахи, Хүлэрэгтэ, 7-дохи, Хүреэтэ - эдэ нютагуудай бүгэдэ зоной ажа түрэхэ үйлын тушаа: зунай сагай сабшалан таряанай бүгэдэ газарые малай бэлшээриһээ аршалжа байхын тула хуулиин бэхи посхоодиг хоройе эхилэн барижа байһанһаа хойшо мэдэгдэһэниинь, Баруун Үльдэргэ хэмээхэ нютагаар нүүдэг албата Номгон Хатуугайн гэгшэ олон зоной мэдэгшээр баян шадалтай, олон малтай, тэмээтэй нютагай зон соо хүсэ схэтэй хүн болоод, өөрын туһые хаража байха бүгэдэ малай бэлшээри бодожо, хориин главной тайшаа 9-дүгээр зэргын Дэмбил Галсангай наһанһаа хэтэрһэнһээ хойшо, Һалхитын зонһоо абажа Харьяастын голоор сэхэ урда зүгые хандуулжа Шугыта хэмээхэ Хадын хошуун

ГАРБ. Ф.451. Оп. 1. Д.2. Л.201. Рукопись на монгольской письменности. Перевод А.Д. Жамсоева

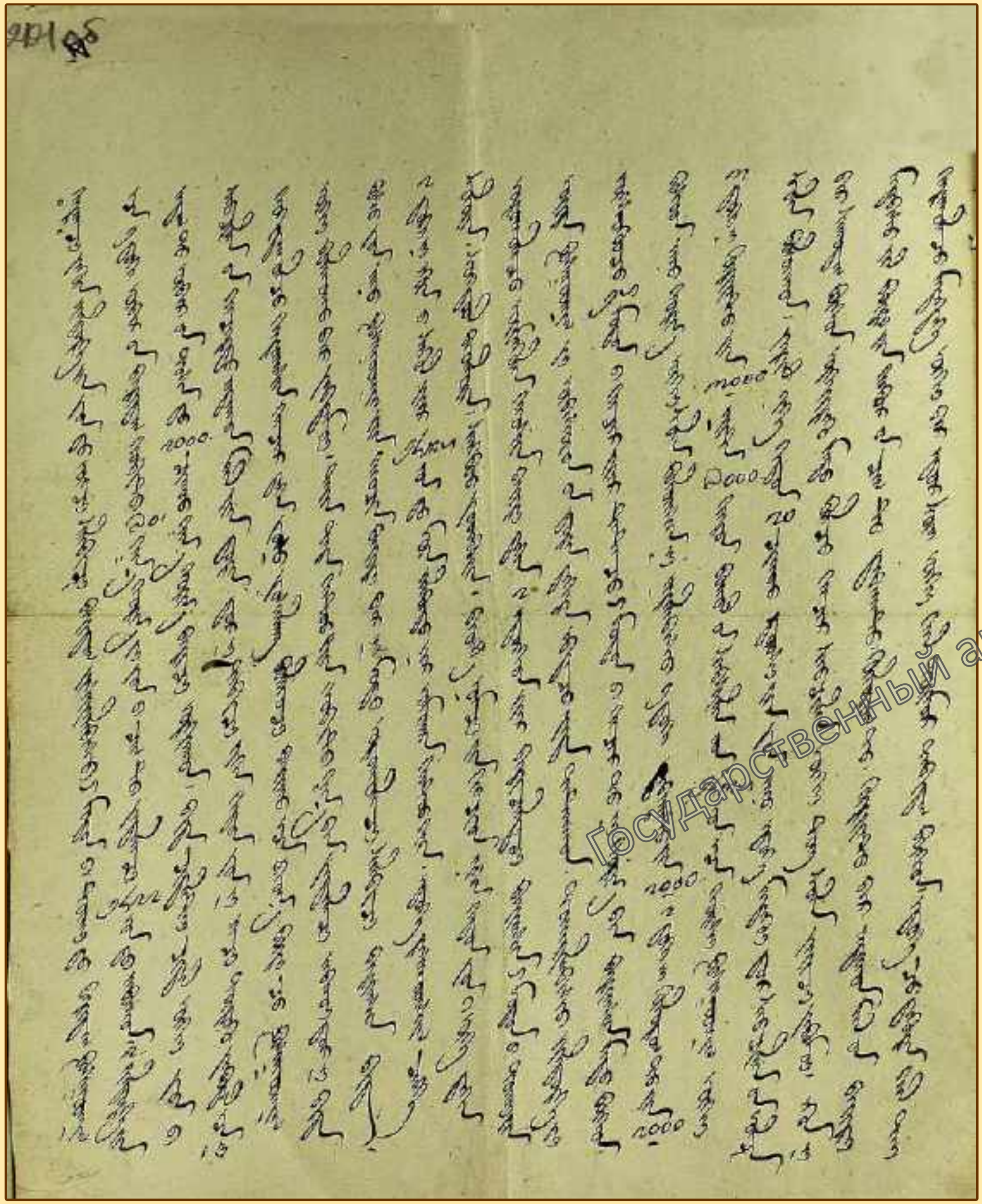

Продолжение документа № 1

граница зүүн Үлдэргын зондо үгэжэ, һэльбэжэ байдаг, жэшээлхэдэ 5 модоной тухайда баридаг посхоодниг̇һоо 1-дэхинь, өөрын баридаг хубита 70 хана хоройе зунай сагта задалжа 1822 ондо абаад, 2 \хоёр\ Үлдэргын адагта өөрын туһада 2000 шахуу хана хорёо барижа орхёод, бидэ шадалтай шадалгүй зоной сабшаланай газарта адуун малаа дурандань табижа, нэгэ хэды зониие ажа түрэхэ ябадалһаань хохидуулжа, гаргаһан газартаа зунай зуһалан болгожо байхаһаа гадна бүришье посхооднит үгы болгохоор забдана. Тиин тэрэ Хатуугайн хубита ханаа задалжа абахыдань, бидэ бэшэ зониинь посхооднигоо хуушан байраарань модо оруулжа, һэльбэжэ бариһамди. 2-дохинь, энээнэй һүүлээр 1835 ондо мүн албатанар Номгон Хатуугайн, мүнөө расходшиг Сэнгэ Солын, Сүндэл Бадлын, Самбуу Жодбын, Бадма Номшын гэгшэд нэгэ хэдэн зониие үгэдөө оруулжа үймүүлэн, хуушан байрадаа 2 этэгээдээр барисалдажа байһаа 5 модоной тухайн ойро посходнигые өөһэдэй дуран дээрэ эбдэжэ зада татаад тухайлхада Үльдэргые үгсэжэ 15 модоной газараар татажа 5 модоной газартаа хорёогоо бариһан мэтэ байгаад, бэшэдынь хоройгүй һула болоһониинь нэрэбүл. 1 дэхи Дабаатын 2000, 2-дохинь Хүлэрэгтын 2000, 3-дахинь Хүреэтын 3000, ниитэ 7000 хиирэй бухалай сабшалангууд 1835 онһоо хойшо посходниг үгы, һула болоод, зарим нэгэ хэдэн 20 шахуу дүүшын зониинь мүнөө мэдэхэдэ сабшалангай олзоор һуудаг байгаад үгырхэ мэтэ болою газар сабшалангүй тон һула зайжа ябана. Энээниинь мэдэхэдэ жэл бүриин хабарай сагта Дабаата, Хүлэрэгтэ, Хүреэтээр адуун малай байра харуулжа мэдэгдээгүйгээр үдэр һүнигүй гал түймэр табидаг болоод, мүнөөшье дүүрэн галтай

ГАРБ. Ф.451. Оп. 1. Д.2. Л.201 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод А.Д. Жамсоева

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

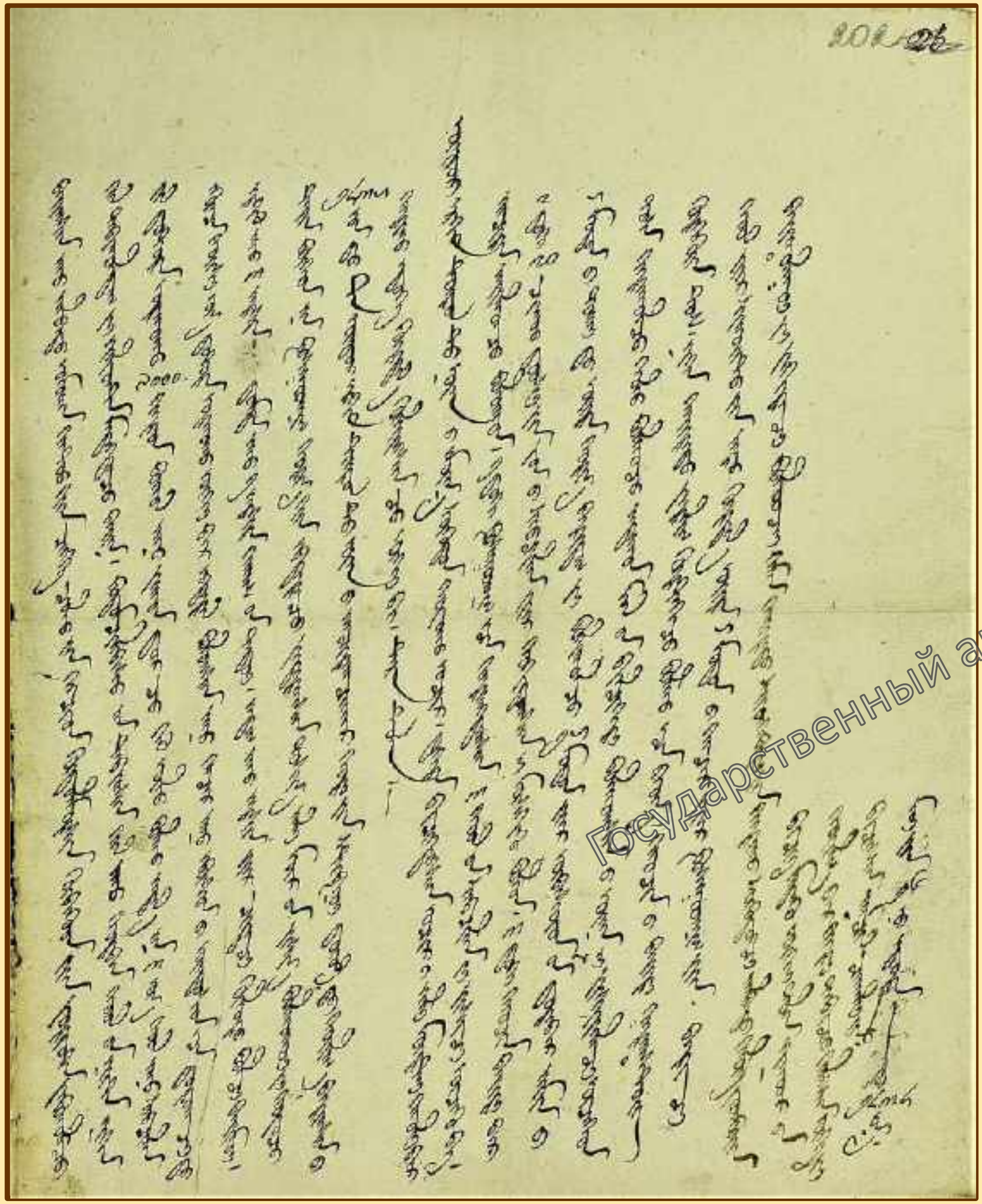

Продолжение документа № 1

байhаниинь албата Номгон Хатуугай, Сэнгэ Солын гэгшэд хүдэлмэришэн хүбүүдөө зорюута ябуулжа гал табюулдагые элитэ мэдэгдэжэ байна. Бодомжолходо энэ табиhан галынь гурбан голой ниитэ нэгэн жэл соо ургаха 9

7000 хиирэн бухалынь юундэшьс гэм болохогүй байтар, энэ 3 үс голынь сабшалан энээнhээ хойшо үе соо ургахагүйгөөр эбдэрэл болоhониинь, газарынь үбhэнэй үндэhэнhөө доошодо эрхимынь 3 аршин, дундань 1 аршин хахадай тэды, адагынь аршинаар шатажа хүлэр боложо байна.

Тиин байгаад энэ посхооднииг хоройн эбдэржэ задарhан тушаа али мүрэй жэшээ болгохые гуйжа 1835 ондо Та үндэр эрхим түрэлтэ ноёной анжаарhаар х

Хорнин степной дүүмэдэ гуйлга бариhанай харюу мүнөө хүрэтэр хүлеэhэншье үгыб, тэрэ тула.

Үндэр эрхим түрэлтэ ноёной энэ hүгэдэн гуйха ушар, дээрэ бэшэгдэhэн ушарые али мүртэй хууляар анжаран айладажа болоод, 1-дэхи, посхооднигhоо гаргагдаhан 3 голой сабшалангые хашажа үзэхэ ба, 2-дохи, 20 шахуу дүүшын зоной сабшалангаар хохидоhониинь мушхэхэ болон, 3-дохи, хуушан байраар 5 модоной тухайда ойро хорой баригдахые болюулжа, 15 модоор өөhэдэй дураар аминай туhа харуулжа холо болгожо ядуу малай бэлшээри болгоhоной үнэниинь жэшээлжэ үзөөд, хүрэхын тушаа нэгэн хайрата зарлиг хүртээжэ болохоhоо гадна, хуушанай байра Харьяастын голоор Шугытын ара хүрэтэр ойро 5 модоной газараар посхооднигоо барижа байгуулхые захиржа болуужаг гэжэ хайрата шиидхэбэриин харюу hүгэдэгшэ албата гэлэн Жодбын

бэшэг мэдэхэгүй тула нюурай

гуйлгаар гарыс табижа хэлэhэн үгыс

бэшэhэн Намжал Саглайн

Майн 16-най үдэртэ, 1838 ондо

ГАРБ. Ф.451. Оп. 1. Д.2. Л.202. Рукопись на монгольской письменности. Перевод А.Д. Жамсоева

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

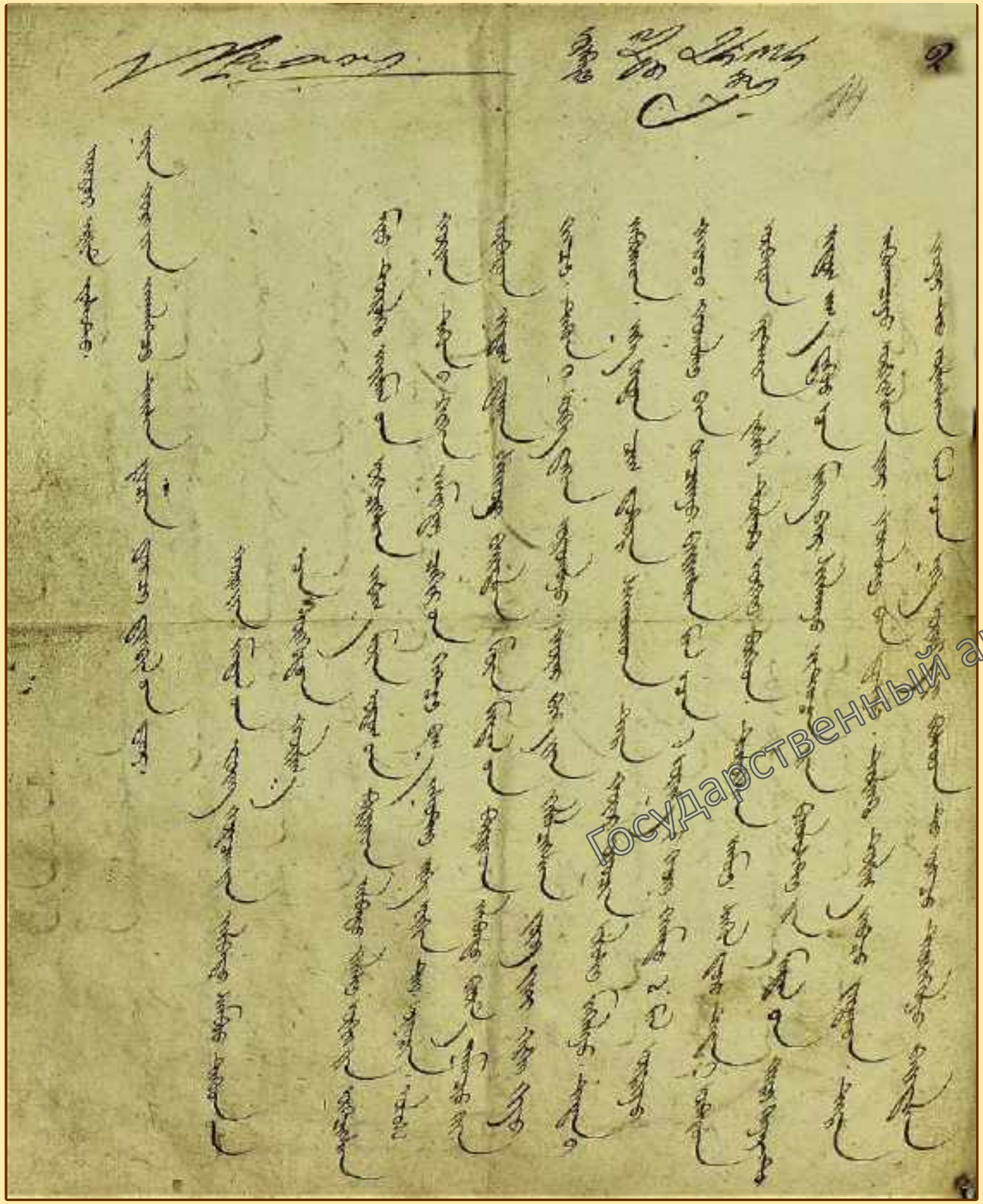

№ 2

Прошение ясачного Зун Хуасайского ведомства Самбу Тугэдэя главному тайше Хоринской Степной думы Ринчин-Доржо Дэмбилову о возврате имущества жене умершего родственника Наминдай Чихэрэе

06 октября 1838 г.

Үндэр эрхим ёһото
Ноён Хоринн ахалагша тайшаа Ринчиндоржо Дэмбилэйдэ

Хоринн мэдэлэй Зүүн Хуасайн албата Самбуу Түгэдэйһөө һүгэдэн гуйлга

Минин түрэлхи аймагай нүгшэһэн абга мүн отогой буряад албата Галша Үхинн нүгшэһэн хойно тэрэнэй гэргэй Наминдай Чихэрэй гэгшэ бага наһатай нэгэ үхинтэй үнэшэн улад өөрын нютагтаа һуужа байтар, мүн мэдэлэй буряад албата Бадма Намшуугай гэгшэ түрһэнис үгэдөө оруулжа, хоёр бэсын хэлэлсэһэн зүбөөр гэргэй хэжэ абаад, нэгэ хэды саг соо һуугаад, тэрэ хоёр үнэшэн уладые мэхэлжэ, тэдэнэй хаража хоолойһоо тэжээжэ байһан малһаа 4 үнеэ, 3 хонн, хамта 7 мал үрижэ, өөрын эртын [illegible] түлэхэгүй аад, түлэһэн юм. Һүүлдэ тэдэнние өөрын нютаг аха дүүһээ мэхэеэр налгажа, Итанцын боолостиин мэдэлэй хари газарта абаашажа орхиһоноор, хоолойгоо дутажа, түлихэ түлеэ абажа ядаад, тэрэ хоёрто үлэһэн малһаа нэгэ үнеэе бусадта үгэжэ тэдхүүлжэ байтар,

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.14. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

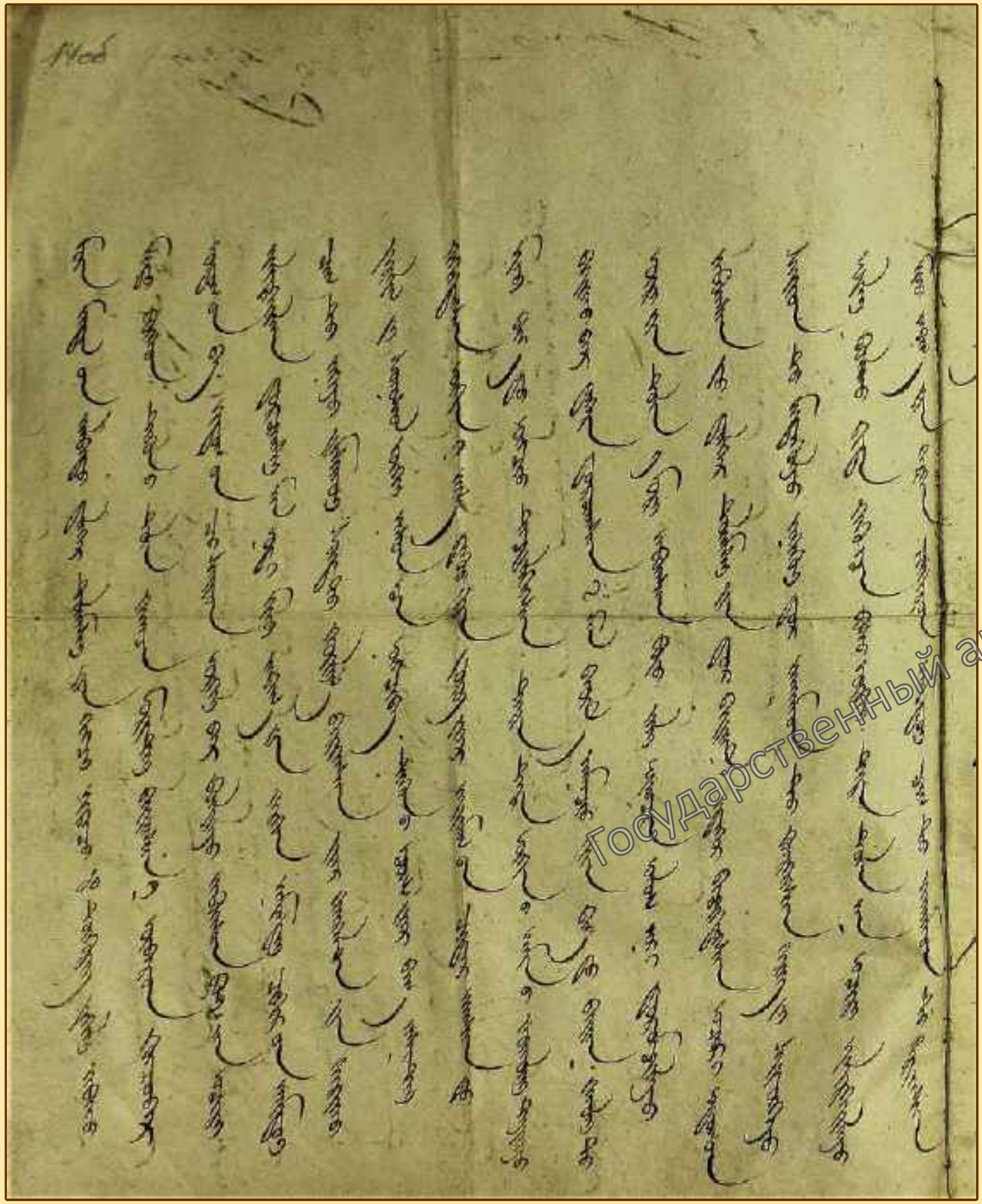

Продолжение документа № 2

мүн мэдэлэй албата Дэлгэр Тулмаашын гэгшэ ерэжэ, 40 түхэриг зээли абаха мэтэ байгаад, түүнэй тула ганса моритой байһыень өөрын хүсөөр отогой ба нютагайшье һайдгүйгөөр буляажа абаһан юм. Энэ ушарые элирхэйлэн, дурсагша малнуудые минии абгын гэргэн Наминдай Чихэрэй амиды сагта нэхэжэ, земсхой сүүдтэ гүйлга барнһанаар хангалтын харюу зарлигые соносолгүй наһанһаа нүгшэбэ. Тэрэнэй эсэсээр бага наһатай гээгдэһэн үхинние аха дүүгэй зүбөөр аймагай шадар байһанда минии бэедэ үгэжэ тэжээлгэһэн, тиин тэрэ үхинэй аминай хоолой тэжээжэ байхаар дээрэ дурсаһан 7 мал Бадма Намшуугайн бэедэ байна. Хуулита үрнин тула 1 мори абаһан гү, али үнэшэн уладнарые доромжолжо абаһан гү, Дэлгэр Тулмаашында байна. Эдэгээр бэшэгдэһэн ушарые отогой һайдта мэдүүлжэ нэхэхэдэ, ахамадта хүргэһэн хэрэгые шиидхэжэ үли болохобди гэкэһээ бэшэ үгы. Тэрэ тула энэ ушарые элирхэйлжэ, минии бэе абгын гэргэн Чихэрэй амиды сагта ахамадта барһан

ГАРБ. Ф.1. Оп.1. Д.2. Л.14 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

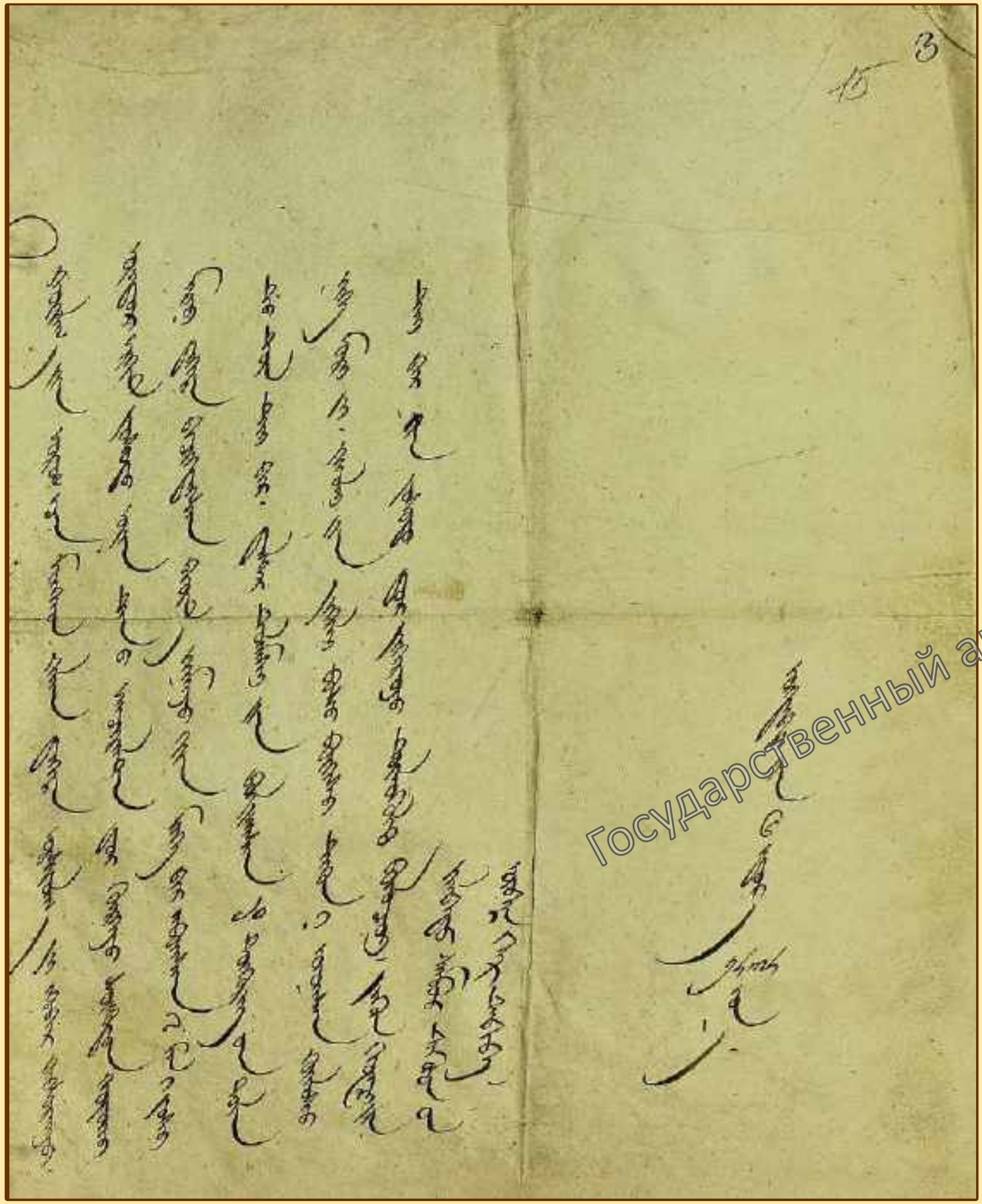

Продолжение документа № 2

гуйлгын ородhоо монгол хэлэн дээрэ оршуулгые энээгээр хабсаргажа, Үндэр эрхим ёhото ноён Танай анжаралтада хүргэжэ, hүтэдэн гуйхамни дээрэ бэшэгдэhэн Бадма Намшуугайн мэхээр абаhан 7 малыс ёhото түлэтэйгөөр Дэлгэр Тулмаашын буляаhан 40 түхэригэй тула нэгэ морнис, хуулиин зээли бэшэ haaнь, түүннис унаhан хүлhэтэйгөөр энэ ёhотодо захиржа түлүүлхэ болоhой. Зүүн Хуасайн албата Самбуу Түгэдэй өөрөө гар табиба.

Октябриин 6 үдэртэ 1838 ондо

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.15. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

№ 3

Приговор старост Гучитского ведомства о незаконном скосе сена ясачным Цэдэбом Тэгшыном на сенокосном угодье Хохюуртайского дацана

13 февраля 1839 г.

1839 оной февраль 13 үдэртэ старастанар Ринчин Дэлгэрэй, Бата Цэдэнэй нүхэдүүдтэйн шиидхэбэри.

Гушадай гулваа Эрдэниинһээ февраль 11 үдэртэ Хохюуртайн дасангай ламанарта баталагдаһан сабшалангай үбһые Гушадай албата Цэдэб Тэгшын гэгшэ өөрын зоригоор буляаһанай тушаа бусаалгажа хангахые даалгаһанаар хэрэгүүдһээ үзэхэдэ, Хоринн степной дүүмэдэ ноён Дээдэ-Үдын окүружиной нашайлнигай октябрь 26-да 4697 тоото бэшэһэниинь ноён жандармнуудай хоорпус подполковниг Ливанцевай тэрээндэ Хоринн мэдэлэй Гушад отогой түбхинэһэн албата Капитон Сукнев бэшын бариһан гуйлгые намда шиидхэхын тула үгэһые үзэхэдэ, тэрэ Сукневойһоо Бодонгууд отогой староста Осхолковой гэгшэ тэрэ өөрын эсэгэ Цэдэб Тэгшын үгэһэн үнсын сабшалангые буляаһан тушаа байһан юм. Тиин байгаад энээн тухайда үкүрүжиной параблени дотор бэшэлгэн болоһые шүүмжэлжэ минии үзэхэдэ олдоһониинь иин: Минии оромдо һууһан ноён холежскэй асэсоор Портопоопоб түүндэ дээрэ дурсагдаһан Тэгшын гэгшэ түүндэ нэгэшье хабаагүй сабшалангай газарые өөрын зоригоор булимтаран эзэлһэн ушарта аман үгөөр Бодонгуудай доберэной албата Осхолковой гомдол хүргэһэнөөр Хайсагарай инородной үпрабын гулваагай хэрэг шиидхэгшэ Дагба Эрдэниindэ 1836 оной июль 10 үдэр 2405 тоотоор захирһаниинь. Хэрбээ Осхолковэй гомдолынь зүбтэй болоо һаа, тэрэнииС баталаад, буряад Цэдэб Тэгшын гэгшые тэрэ газар эзэлхые огто хоригты гэжэ захирһан юм. Тэрэ захиралтын харюунда гулваагай хэрэг шиидхэгшэ Эрдэниин мүн тэрэ оной июль 14 үдэр 390 тоото хүргэлтөөр бэшэһэниинь. Ноён Портопоопобой захиралтые Хёлтэ 3 отогой старостанар болон старшинанарай шуулган дээрэ соносхоходо июль 16-да бүтээһэн приговороор бодомжолһониинь. Тэдэнэй мэдэһээр албата Тэгшын гэгшэ 1832 оной февралиин 4 үдэртэ отогой гулваанар болон старостанарай гэршэлгэтэйгээр дурсагдаһан сабшалангай газарые үгэһэн подписхоор

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.4. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Продолжение документа № 3

Хохюуртайн дасанда болон шэрээтэ ламада хэзээдын ээлүүриндэ үгэһэнеэр тэдэгээр һайднарынь доберэной Осхолковэй гуйлгые зүбтэйдэ тоолоод, тэрэ сабшалангай газарые Хохюуртайн дасангай шэрээтэ ламада болон бэшэшье 4 зэргэтэ ламанарта хэзээдын ээлүүриндэ үгэхэнь зүбтэйдэ гэжэ баталба. Тиин байгаад, Тэгшын гэгшые тэрэ мэтэ өөрын зоригоор дэмы ябадалһаа зогсохые хорибо. Жэшэ нэмэһэниинь, тэрэ мэтэ бүтээһэн приговорынь Тэгшындэ соносхоходо, түүндэ гомдолтой байгаад тэрээн тухай ахамадта гомдолоо хүргэхэб гэжэ элирхэйлһэнээр, һайднарынь тэрэнэй урда сабшалангаа хэзээдын ээлүүридэ Хохюуртайн дасанда үгэһэн байгаад, мүнөө имагта өөрын дүтын ахамадай үмэнэ үзэмүй. Гулваа Эрдэниин хүргэлтын болон түүнтэй хамжуулһан приговорой ёһоор минии оромдо һууһан нашаалниг 1836 оной сентябрь 4-дэ 3888 тоото захиралтаар Гушадай инородной үпрабада дээрэ бэшэгдэһэн бүгэдэ ушарые буряад Тэгшындэ тэрэнэй энээнһээ хойшодо тэрэ мэтэ гуйлга барижа, дэмы ябадалһаа зогсохые хориты гэжэ захирһан бэлэй. Тиимын тула түбхинэһэн Сукневой гуйлга бариһанай харюунда энэ ушарые тэрээндэ соносхохые захирна гэнэ. Тэрэ зарлигые староста Монторгойн? декабрь 23 үдэртэ албата Сукнев гэгшэдэ ламанарай сабшалангай газар ба үбһые дуранһаа булимтархые зогсоог. Мүн дасангай засаг, гэсэлэй нүхэстэйдэ сабшалангай газараа үбһэтэеэ ээлүүриндэ абахые соносхоод, сабшалангһаа абтаһан үбһые зайһан Монторгойн нүхэстэй гэршэлжэ хэмжэһэн байна. Сэгаан һарын юрөөлэй хуралда ламнарай шуулахада, дээрэ бэшэгдэһэн сабшалан дээрэ байһан 3 сомоое мэдэгдэхгүй хүн ашажа, абажа ошоһон һуурнине хэмжэхэдэ 15 сажан 2 һөөм байгаад, хүндэлэниинь зэргэ зэргээр байһыень жэшээлхэдэ 60 шарга хахад болоод, үбһэн үты болоһониинь олон зонтой таряашан старшина Филипьян 3 нүхэртэйгөөр хамта мүшхэхэдэ, Гушадай албата Цэдэб Тэгшын гэгшэ хулгайлжа абаашаад, 14 шарга үбһэ газаагаа хээд, Хёлгын урда бэедэ

ГАРБ. Ф.[illegible] Оп.1. Д.2. Л.4 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Базарова

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

Продолжение документа № 3

Хуналайн волостиин Элистын дерээбэнэй таряашан Иван Курпаников?(Коробейников?) нүхэртэйн 2 хасаг хашаада 1-дэхи - 8 шарга үбһэ, 2-дохи -13 шарга буулгажа орхиһые олоод абажа, ламанарта үгэбэ. Тиинше дутуу 20 шарга хахад үбһые Тэгшын гэгшэ ламанарые хангаха болоод, энэ мэтэ хулгайлһан ушарые һайжаруулхын тулада лозагаар 20 сохёод родбой старостын хяналтада үттэхэһөө гадна албатанар Тэгшын болон Сукнев гэгшэдынь тэдэ ламанарай эзэлүүриин сабшалангай газар дээрэ энээнһээ хойшо огто үлэ һуухагүйгөөр шиидхээд, энэ шиидхэбэри баталхын тула Гушадай инородной үправада хүргэхэ болой. Тэрэ тула гарнуудаа табиба.

Зайһан Бата Цэдэноб
Староста Мүнхэ Монторгойн
Староста Дэлгэрэб
Староста Мүнхын
хубиин тамга: Осколков
Староста Бадма Осколков
хубиин тамга
Зайһан Найдан Цэдэноб
Туһалагша Бадма Камисарай?
Староста Бадмацэдэнэй
Урдын староста Галсан Балданай
Албата Буда Буянтын өөрөө
Помоошниг Норбо Түмэрэй

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.5. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бад[illegible]ова

Государственный архив Республики Бурятия

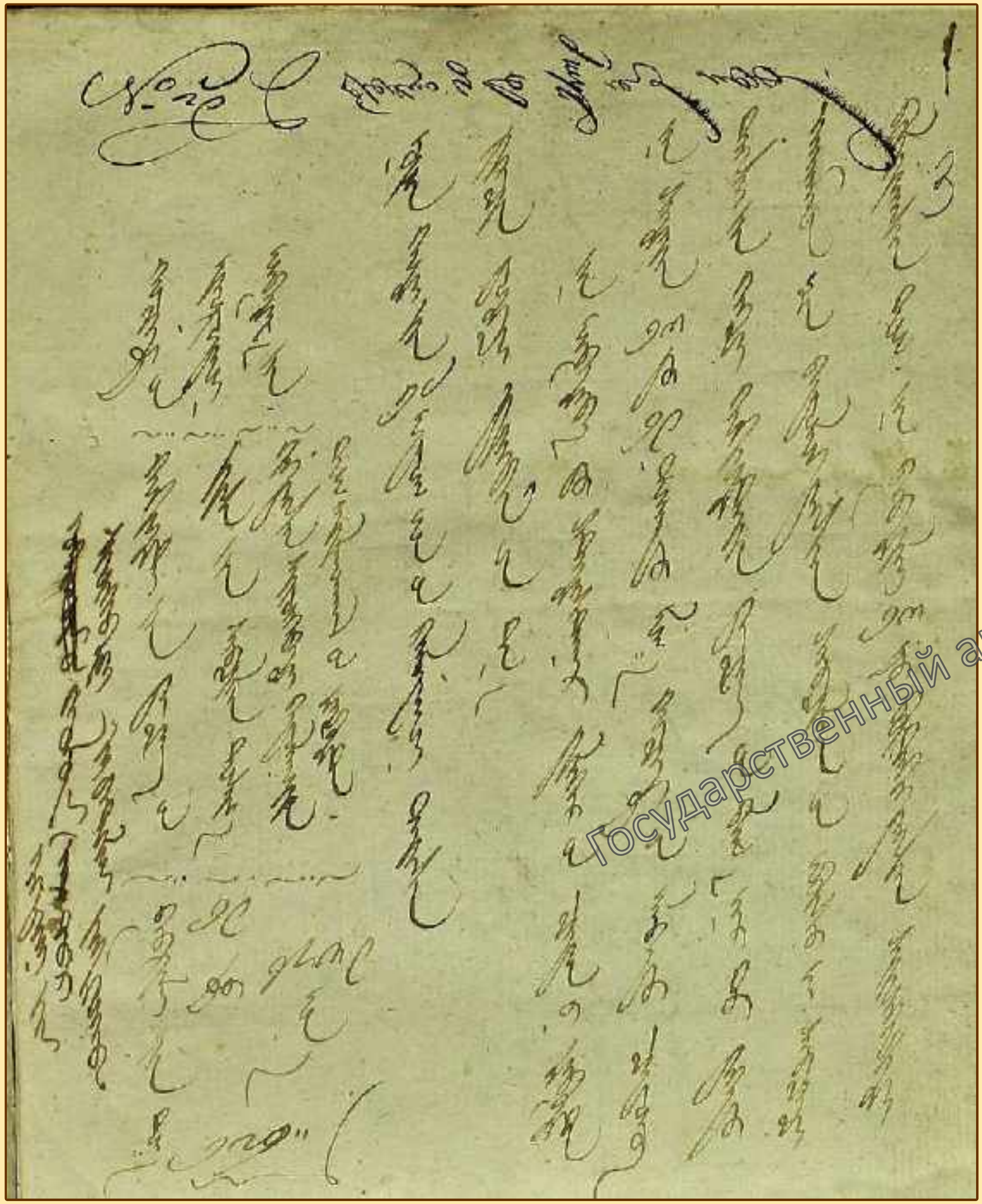

№ 4

Донесение головы Эрдыннева главному тайше 14-ти хоринских родов Ринчин-Доржо Дэмбилову об утверждении сенокосных угодий Хохуюртайского дацана в связи с незаконным скосом сена ясачным Гучитского ведомства Цэдэбом Тэгшыном

19 февраля 1839 г.

(дээрэнь: №29 февраль 20-до 1839 ондо абаба)

(зүүн таладань: Гулваа Эрдэниин шиидхэбэрние баталан захирха)

Гушадай инородной үпаравыня

Хохюуртайн дасангай үбһын сабшалан тушаа хэгдэһэн шиидхэбэри баталхын тухай айладхалай рапорт

февралиин 19-дэ 1839 онդо
тоот

Ноён Хориин 14 отогуудай галаваной тайшаа Ринчиндоржо Дэмбилэй Танаа

Энэ үпарабада старастанар Дэлгэрэй, Цэдэнэй рапорт энэ һарын 13-да 19 тоототой Гушадай албата Цэдэб Тэгшын гэгшэ Хохюуртайн дасангай ламанарта дээдэ ахамадһаа баталагдаһан сабшалангай үбһыс сабшажа буляаһан тухай энэ февраль 13-да бүтээгдэһэн шиидхэбэри

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.3. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

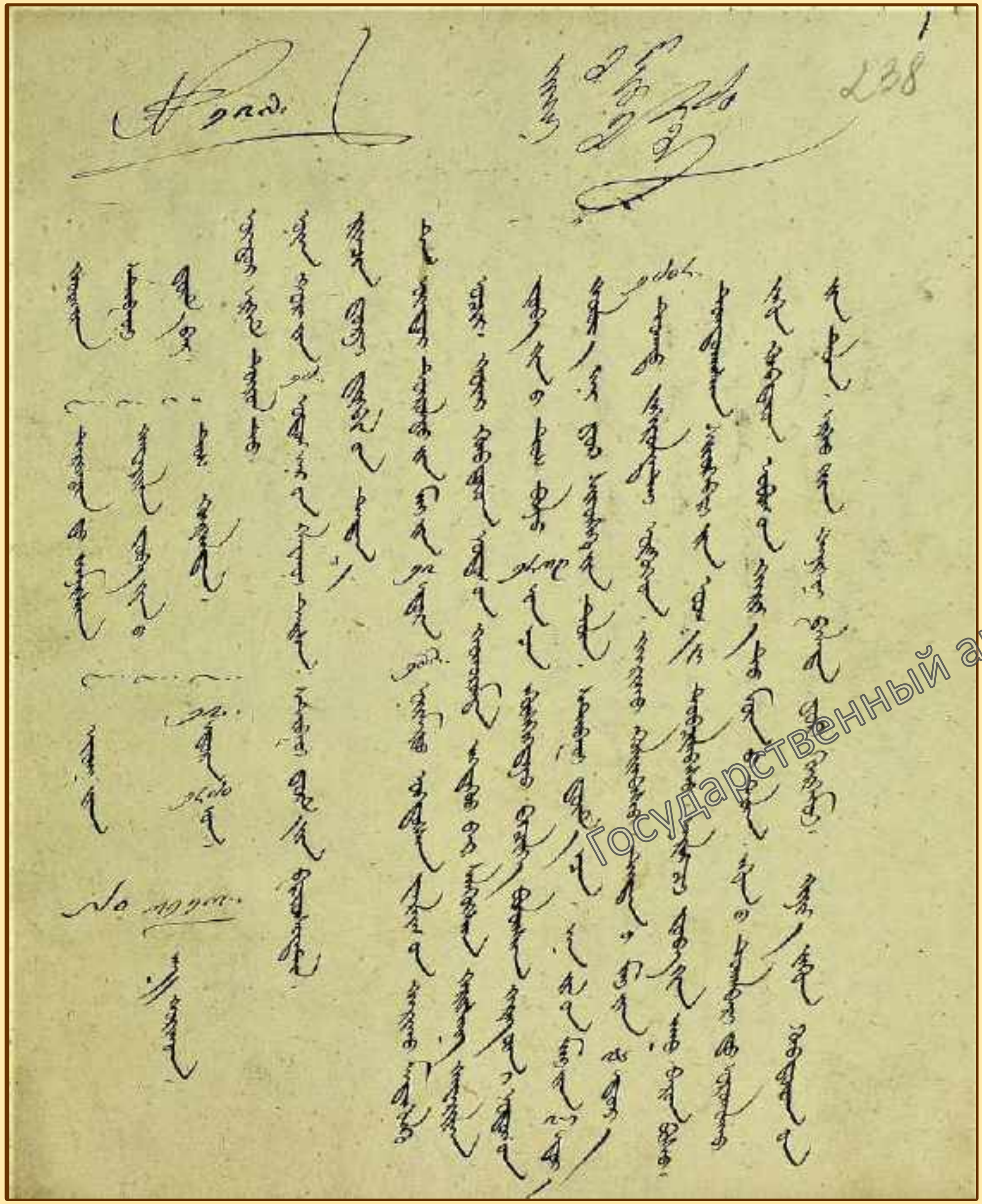

№ 5

Донесение Гавриила Зобаина, перешедшего в разряд крестьян, об ошибочном причислении его к Баруи-Хубдутскому ведомству вместо Зуи-Хубдутского

12 июня 1840 г.

Хориин степной дүүмээр
таряашанда хамжаһан Гавриила Зобаннай тухай хүргэлтэ
Июниин 12 үдэртэ, 1840 ондо
№ 3113
Аназ горхон

Үндэр эрхим түрэлтэ
Ноён Хориин 14 отогнорой главной тайшаа степной дүүмын председател Ринчиндоржо Дэмбилэн Тэдээндэ

Та үндэр түшэмэлын майн 12 үдэртэ 177 ноймэрто үгтэһэн зарлигай харюу мэдүүлхэ ушар Хойр Хүблүүд отогой хоорондо эндүүтээр һэлгэһэн хэрээсниг Гаврила Зобаннай тушаа болозо, 1839 онһоо үүсхэгдэжэ бэшэлгэ болоһон хэрэгүүдые отогой гулваанарта шиидхэхын тула, степной дүүмэһээ энэ жэлэй майн 25 үдэртэ 1408 тоото захиралтатай үгөөд, харюу хүлеэхэдэ, тэдэнэй майн 26 үдэртэ тогтооһон шиидхэбэриин удхые тобшолоо һаа нэрлэгшэ Зобынь Баруун бэшэ, Зүүн Хүбдүүд обогой харьяата мүн тула, энээнэй тоолборидо оруулхын тула, Эрхүүгэй казенно палатада хүргэнэ. Хэзээ Зүүн Хүбдүүдэй

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.238. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

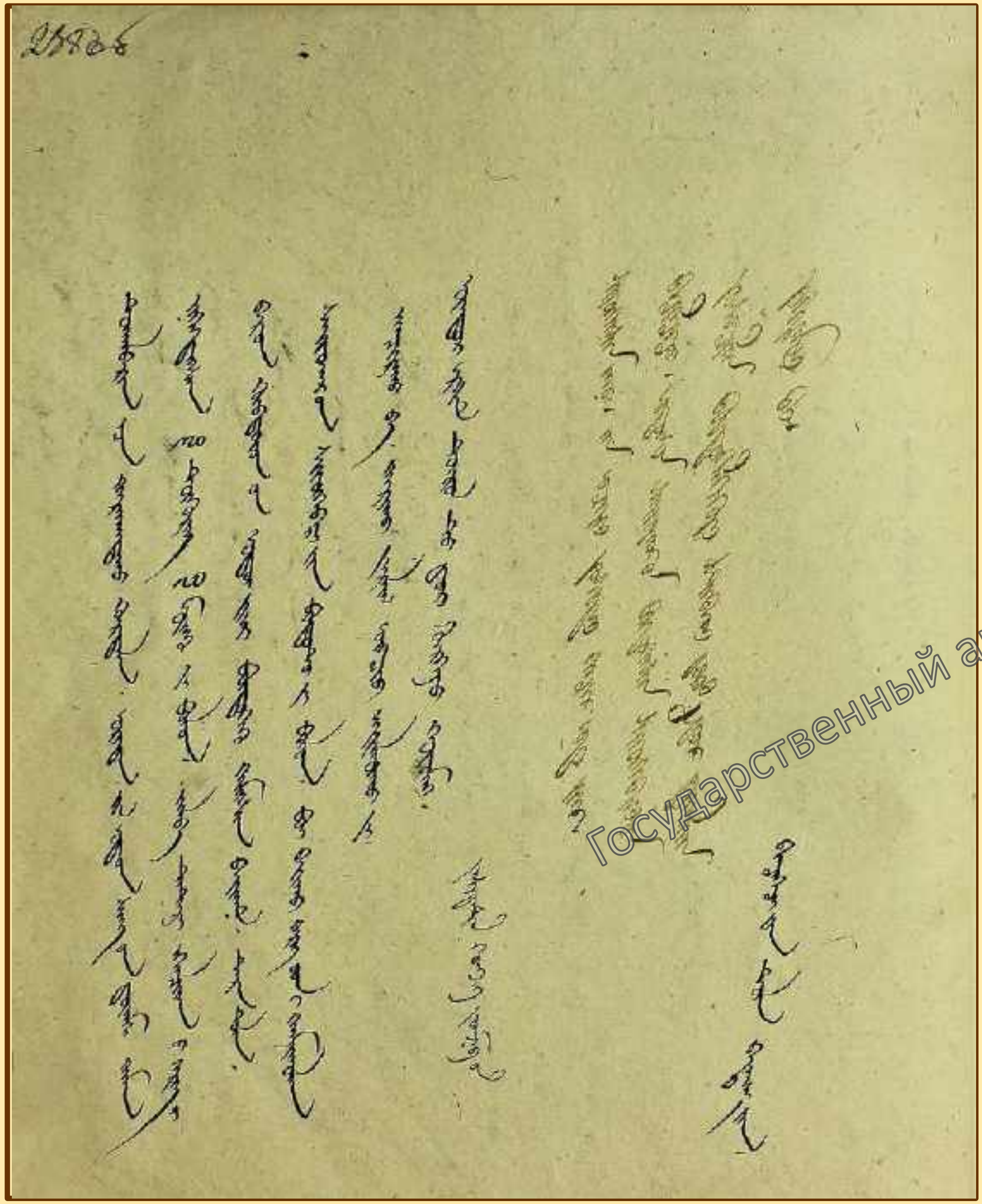

Продолжение документа № 5

тоолборниhоо гаргагдаха хүрэтэр урда жэлнүүдэй hангай доёмхо гэжэ нэхэгдэhэн 30 түхэриг, 20 мүнгые болон алба татари ээлжээнэй хэрэгые Баруун Хүбдүүдэй отогоор бүтээхэ гэhэн байна. Тэрэ тула hайднарай шиидхэбэриин бодотые болон, бии байха хэрэгүүдые хамжуулан асарха ба харюу зарлиг үгэжэ айлдахые Үндэр эрхим түрэлтэдэ хүргэжэ гуйнаб.

Заседател Гончиг Юмжабай

(Шиидхэhэниинь, энэ ушарые ёhотой газарнуудаар бэшэлсэжэ, отогой hайднарай бүтээhэн шиидхэбэриин ёhошолон бүтээлгэхые степной дүүмэдэ даалган захирнаб)

Бэшээшын тула Бадангаин

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.2. Л.238 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагаровой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

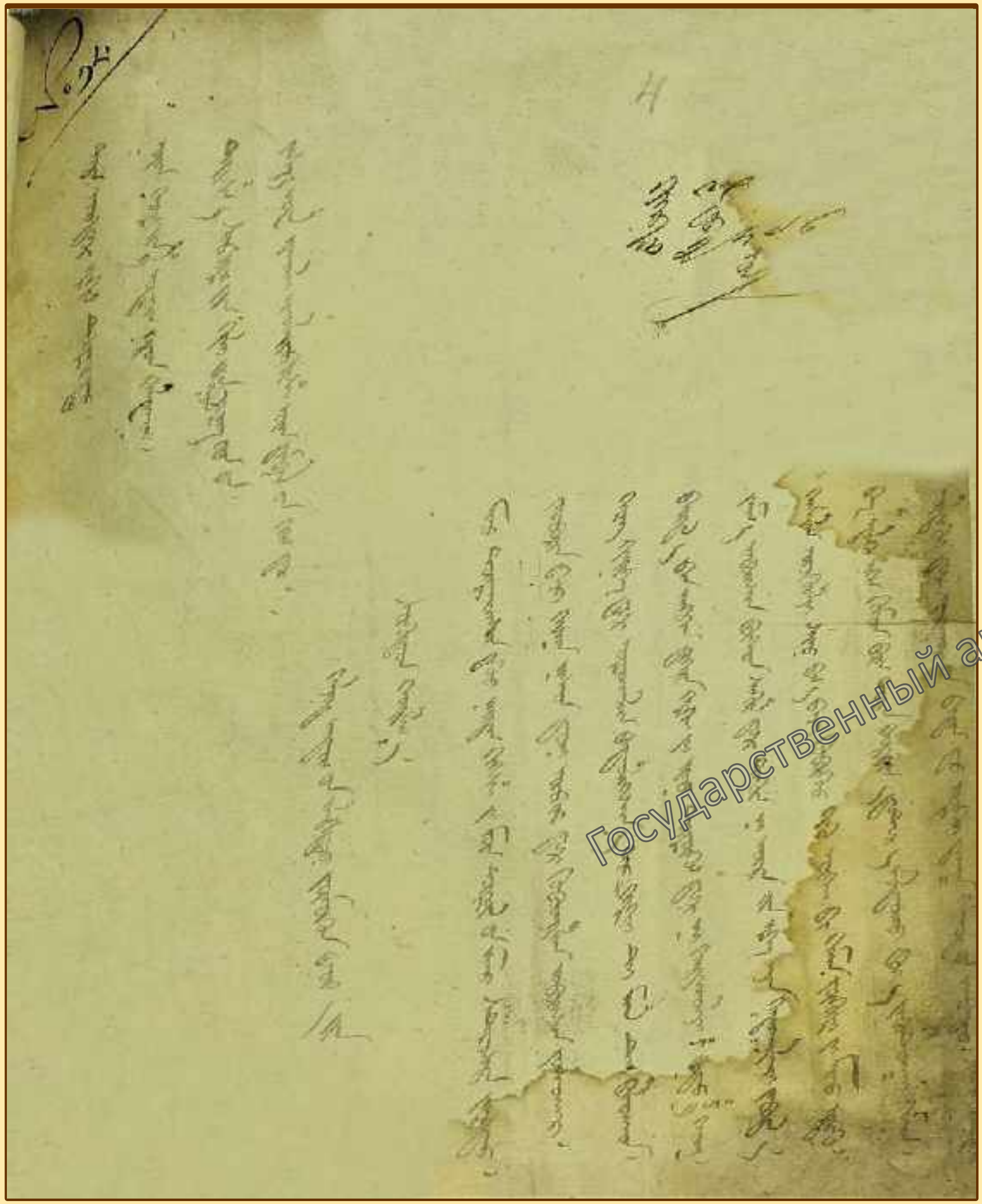

№ 6

Прошение ясачного Галзутского рода Юмухуна Бадмаина главному тайше 14-ти хоринских родов Николаю Николаевичу Дэмбилову о возврате его имущества

17 [марта] 1846 г.

Тэдэ үндэр эрхим түрэлтэ ноён Хориин 14 отогнорой галаваной тайшаа Сибинриин хилын хасаг хэрэгүүдэй есаул Николай Николаевич ноён Дэмпилэй гэгээндэ

Галзууд отогой албата Юмухүн Бадмын

Һүгэдэн гуйлга

Минии түрэһэн дүү Найдан гэгшые мүн түрэлэймнай староста зэргэтэ Зодбаин хадаа гунан наһандаань өөртэ хүбүүшэлэн абаһан ёһоор хэрэг хэнингэдэ оруулан баталһанаа үхэртэй, гэргэйтэй, малтай болоод байтараа анхан дээрэ гэргэйень түрхэмэень харюулжа, 5 бодо, 15 хони, ямаа абаһан байгаад һүүлдэ түүнние үриин эрхэһэ гадаашалжа ябатар хашалан үзүүлжэ, шинии бэеэр хүбүү хэхэгүйб гэжэ өөриемни эдихэ ба эдлэхэ нэгэ хүн буянтын хорео соо олдохо бэзэ, яба гэжэ үлдэхэдэ изагуурай бидэндэ ерэхэдээ Галзуудай албата Санжи Намсарайн

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.3. Л.4. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

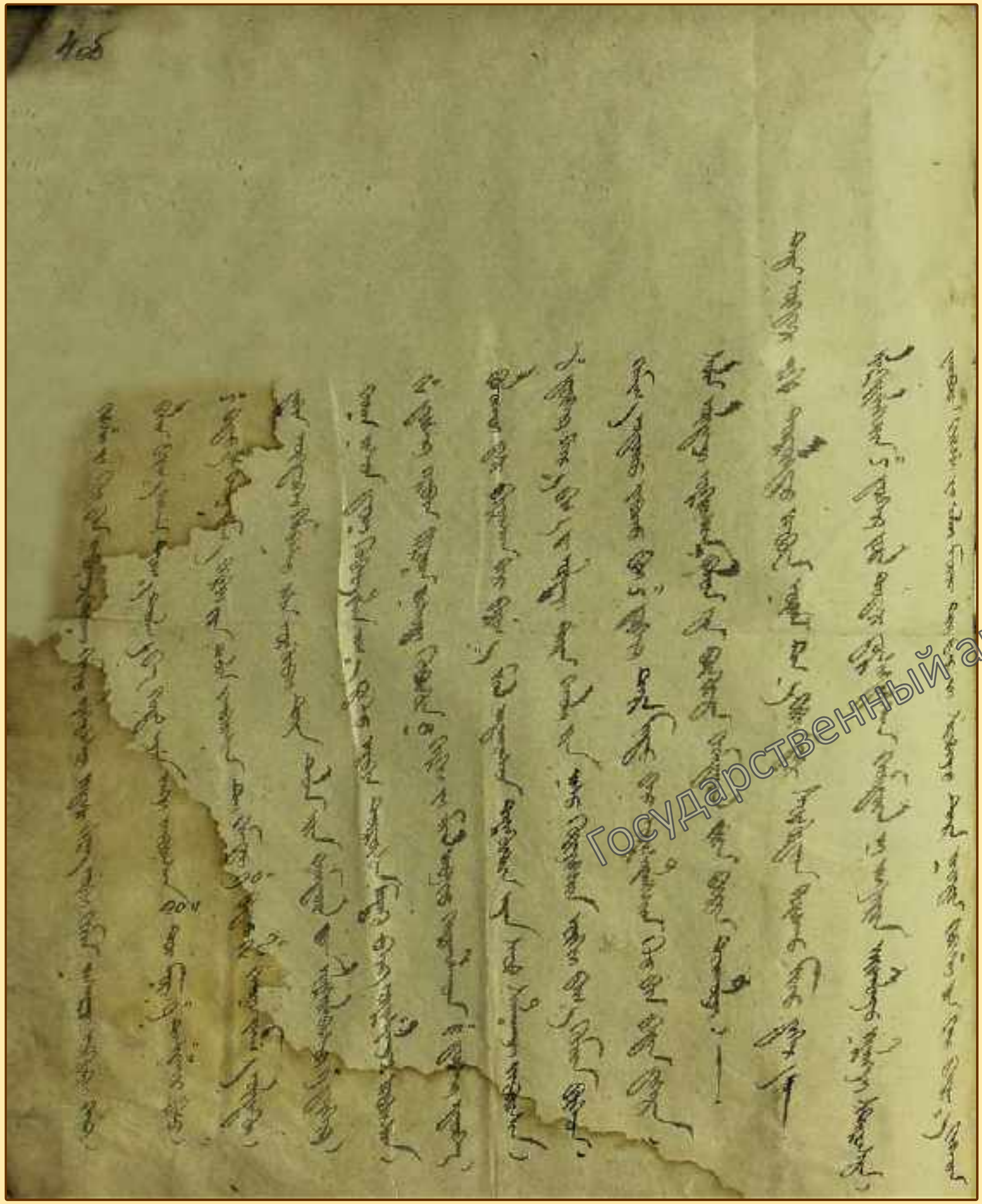

Продолжение документа № 6

гэгшые хүбүүгээ абаашаг гэжэ эльгээхэдэнь, намда хэрэггүй гэжэ асаржа үгэбэ. Гэр болон бараа тиигээд тогоо тулга ба хадамһаа анза абаһан 20 тү[хэриг] мү[нгэ], 1 ташуур буу, 5 бодо, 12 хони, ямаа, гэргэйн тула абаһантай хамта 10 бодо, 27 хони, ямаа үлдэхэдөө үгэг гэхэдэнь үгэбэгүй. Тэрэ тула нин гомдолоо элирхэйлхэдэнь, 1-дүгээр, гунан наһандань хүбүүшэлэн аха дүү арбан түрэлэй мэдэхээр үришэлжэ абаһан, 2-дугаар, арбан зургаан наһатай хүбүүнэй гэргэйе мал абажа харюулаад, 3-дугаар, мүнөө болоходо бариһан гэр бараа, мал адууһан түрүүтэнһээ сүм һалгажа абаһан, 4-дүгээр, хара бэеые үлдэжэ тэрэ хуулиин наһа гүйсэһэнгүй бага хүн байгаад хаана ошохо ябаха бэ; 5-дугаар, тэрэ мэтээр үришэлһэн хүбүүгээ бидэн дээрэ һула үлдэжэ орхиһонниинь болон эдэ бүгэдэ гомдолоо бүрин тооложо, Тэдэ үндэр эрхим түрэлтэ аба? ноён танда дахинта һүгэдэн гуйхамни, дээрэ элирхэйлһэн 5-дугаар зүйл соо дурсагдаһан гомдолыень анжаран айлдажа, нэрлэгшэ староста Зодбаинай гэргэйс али мүрэйгөөрнь шиидхэжэ, тэрэ Найдан гэгшын гэр бараа тиигээд

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.3. Л.4 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

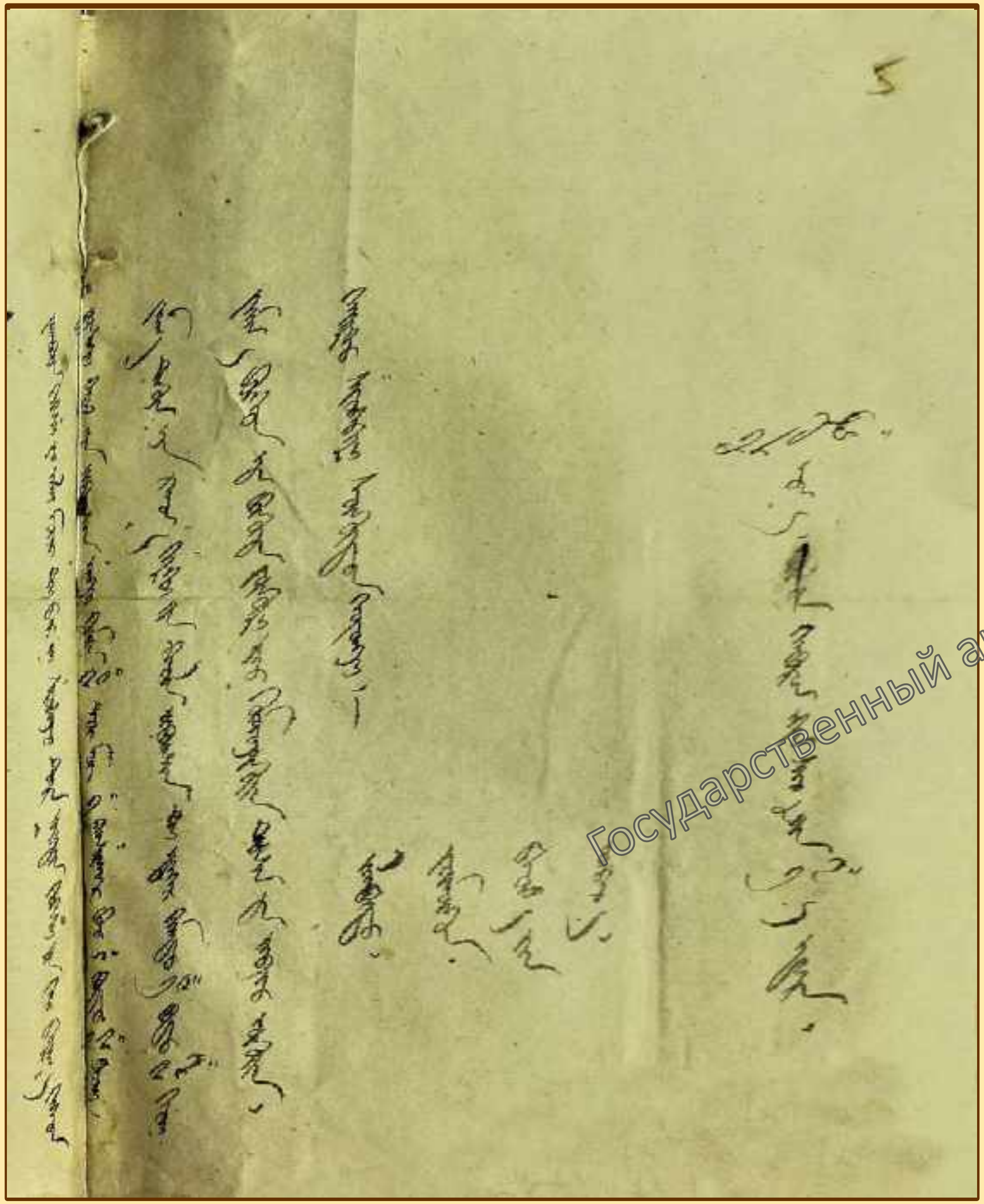

Продолжение документа № 6

дурсагша хадамһаа абаһан анза гэжэ 20 тухэриг мунгэ, 1 ташуур буу, 5 бодо, 12 хони, ямаа, түүнһэо гадна гэргэйн тула абаһантай эдэгээр хамта 10 бодо, 27 хони, ямаа байгаад эдэ бугэдэ зөөринь хүмүүжэхын туһада абажа үгэхын хайрата шиидхэбэри һүгэдэн гуйгша

албата Юмухүн Бадмын өөрөө

1846 оной хабарай эхин һарын 17-ой удэртэ

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.3. Л.5. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

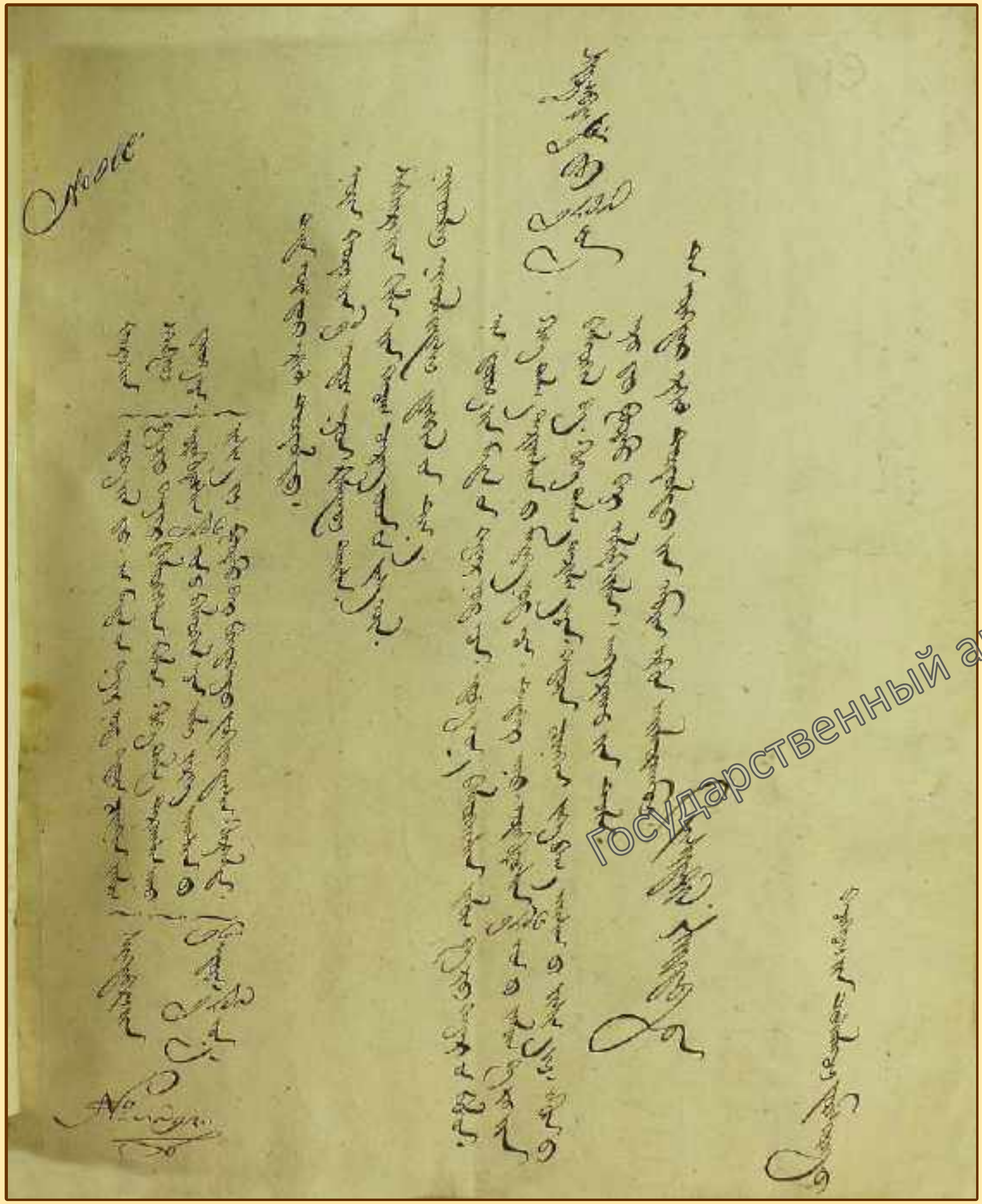

№ 7

Донесение Хоринской Степной думы о подготовке пара под залог и остатках зерна по каждому из 14 хоринских родов

16 сентября 1847 г.

№ 5712

Хорин степной дүүмэhээ
Сентябриин 16 үдэртэ, 1847 ондо
№ 5712
(№ 199 сентябрь 18-да 1847 ондо)

Мүнөө жэлдэ энэ мэдэлэй газарнуудhаа хэды шэнээн залог паар газар бэлэдхэhэн болон хүхэ талха тариhаниинь үнгэрhэн 1846 оной бэлэдхэлhээ али зэргэ байhанай жэшээс фоормоор бүтээжэ зохёогдоhон хүргэлтэ

Тэдэ үндэр эрхим түрэлтэ ноён Хорин 14 отогнорой галаваной тайшаа, Сибиирийн хилын касаг сэрэгүүдэй есаул Николай Николаевич Дэмбилэй Танаа

Энэ дүүмын мэдэлэй газарнуудhаа мүнөө ондо бэлэдхэhэн залог паар газарай болон хүхэ талха тариhанай мэдээнүүдhээ тэдэгээрынь үнгэрhэн 1846 оной залог паарай бэлэдхэл ба хүхэ талха тарилгаhаа хэды шэнээн ехэ бага байhанай жэшээе үүнэй арада фоормоор элирхэйлэн, анжархын тула Та үндэр эрхим түрэлтын үмэнэ үргэн айладханаб. Заседател Шиидабай
Бэшээшын туhалагша Юмсүнэй

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.3. Л.149. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

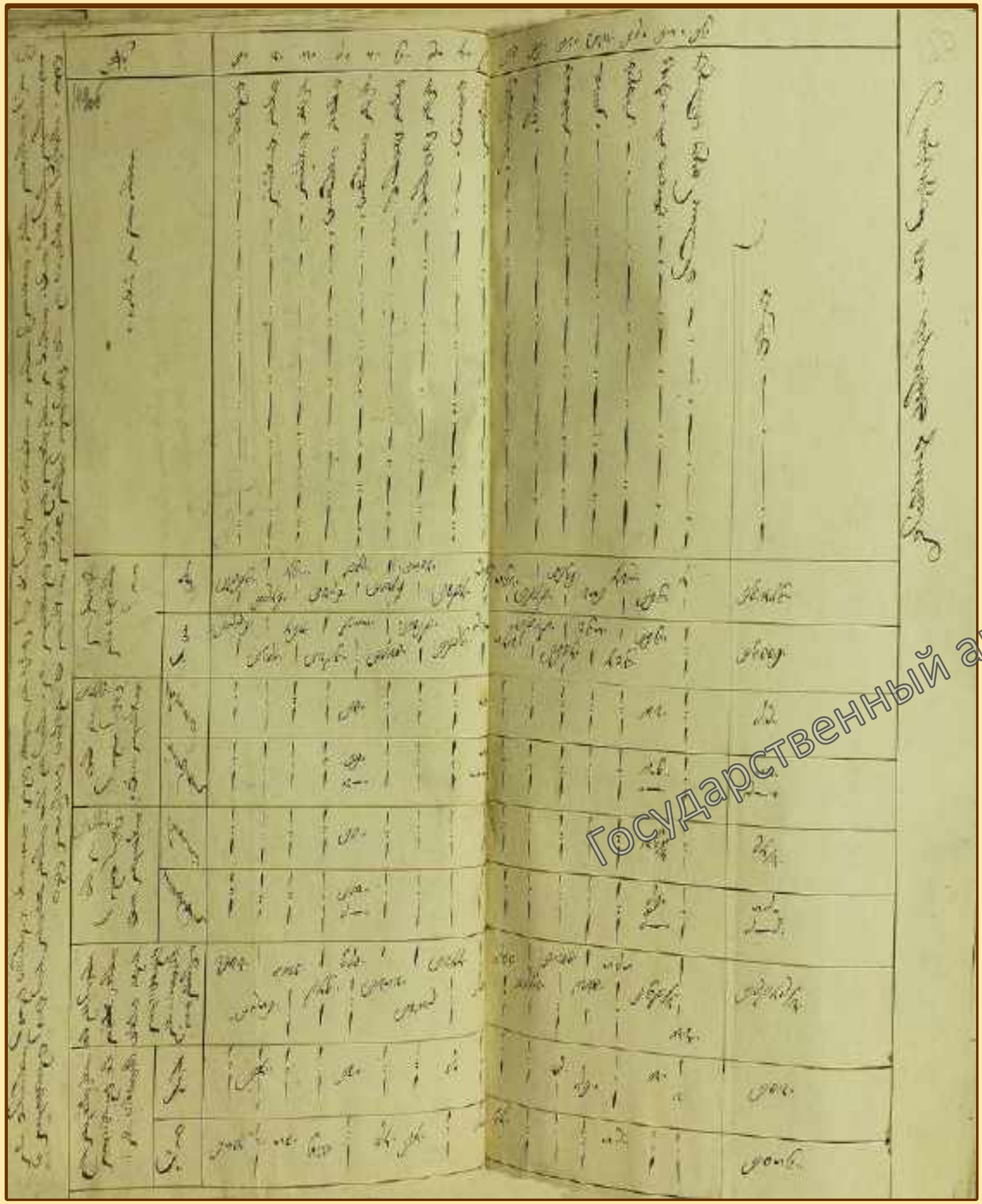

Продолжение документа № 7

1847 оной сентябриин үдэртэ Хориин 14 отогой инородной үпрабанар ба Хүрьбын таһаг болон тусагаар галаваной лама Суваанайһаа тушаагдаһан мэдээнүүдээр тэдэгээрэй үнгэрһэн жэлдэ бэлэдхэһэнһээ мүнөө жэлдэ хэды шэнээн ехэ бага бэлэдхэһые болон мүнөө ба үнгэрэгшэ жэлдэ хүхэ талха хэды шэнээн тариһанай элирхэй бишмэстэ болой

№	Отогуудай нэрэнүүд	Ревизиин хүнэй тоо		1846 ондо хүхэ талха тариһаниинь		1847 ондо хүхэ талха тариһаниинь		Мүнөө жэлдэ хэды шэнээн залог паар бэлэдхэһэн дистиниин хамтын тоо	үнгэрһэн жэлдэ бэлэдхэһэн дистиниинһээ	
		эрэ	эмэ	дистиини	шедпэртэ	дистиина	шедпэртэ		ехэ	бага
1	Галзууд	1916	1771					2122		150
2	Баруун Харгана	1781	1644					1751	18	
3	Зүүн Харгана	865	812					230		50
4	Баруун Хуасай	1271	1296					986		620

Государственный архив Республики Бурятия

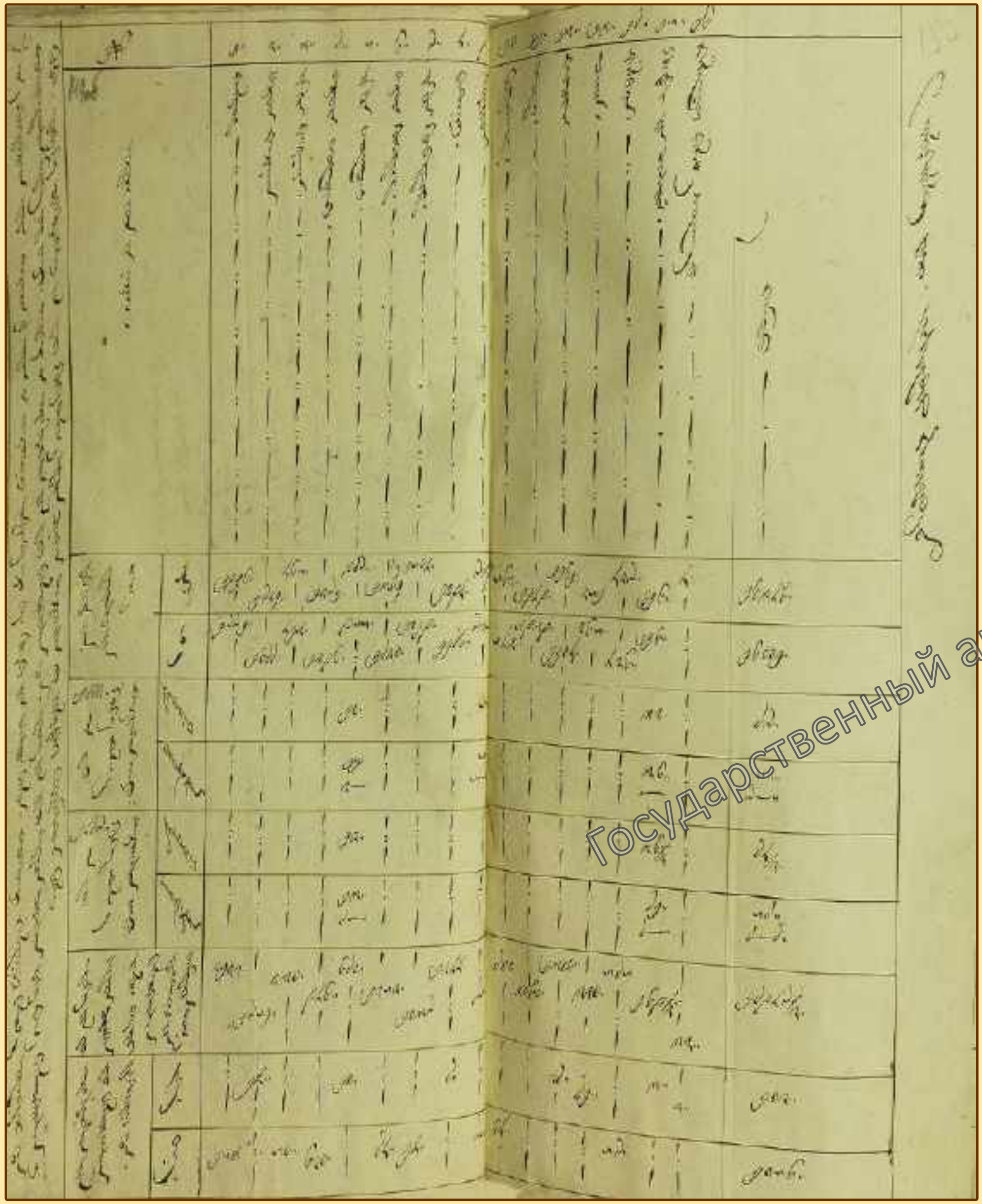

5	Зүүн Хуасай	947	955	10	11.2	12	13.4	640	10	
6	Баруун Хүбдүүд	1341	1420					1252		48
7	Зүүн Хүбдүүд	1508	1319					1037		18
8	Батанай	1098	1146					1288	4	
9	Шарайд	739	725	5	5.5			45[..]		45
10	Бодонгууд	[illegible]	583					400		68
11	Х[illegible]	1989	1939					2460		
12	[illegible]ушад	1169	1108					1300	24	
13	Сагаан	251	265					320	41	
14	Халбин	827	826					545		57
15	Хүрьбын таһаг	116	116	32	36.0	36/2	41.4	169/2	3	
16	Галаван ой лама Сувааннай	8						32	2	
	Хамта	16326	16001	47	52.7	48/2	54.4-4	14987/2	102	1056

эширхэйлэлгэдэ заседател Шиндабай

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.3. Л.149 об., 150. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

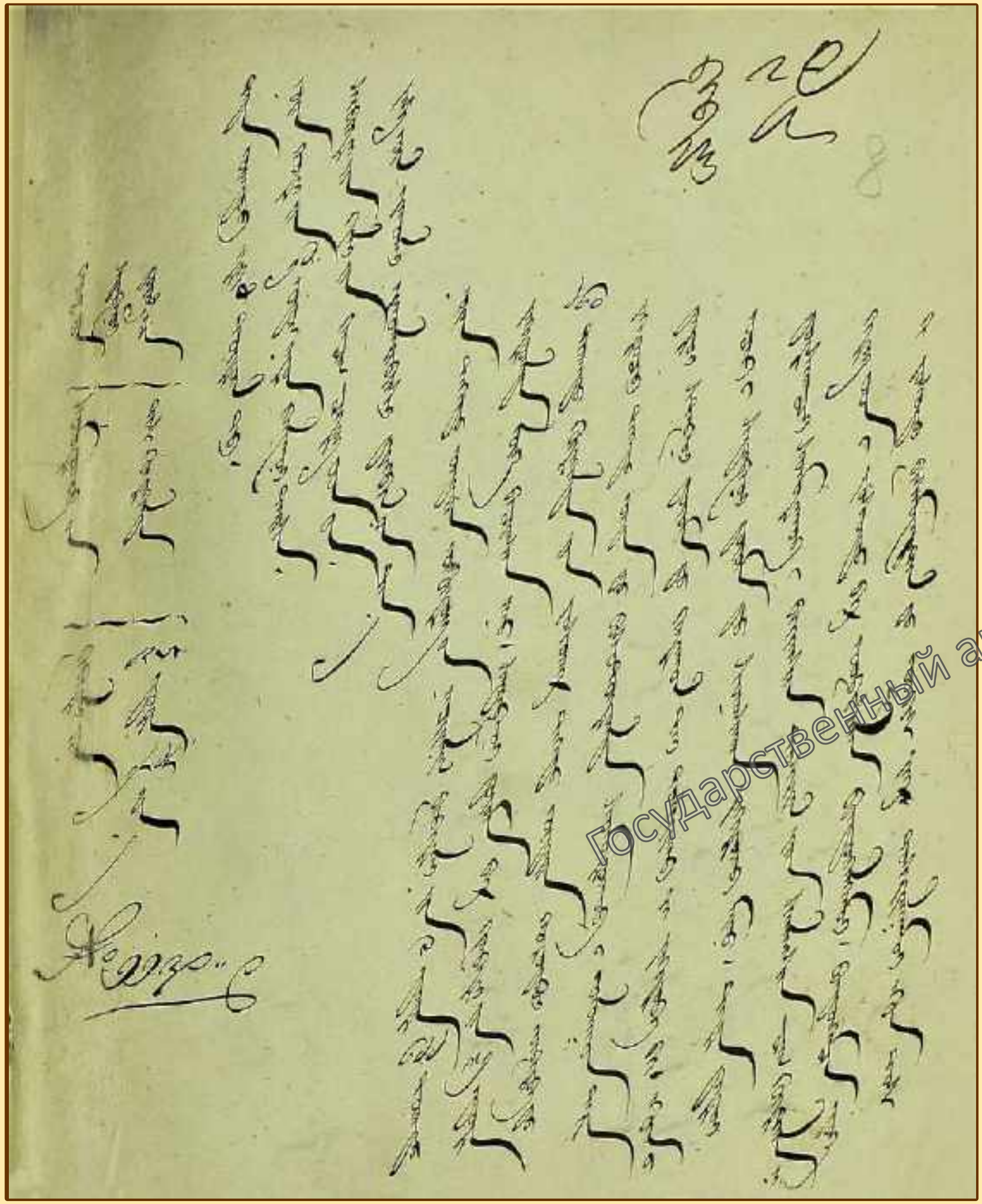

№ 8

Донесение Хоринской Степной думы главному тайше Николаю Николаевичу Дэмбилову о возврате письмоводителя Сумарокова и принятии дел у него по описи

25 февраля 1848 г.

Хоринн степной дүүмэhээ
Сомуроховун тухай
Хүргэлтэ

Феврелиин
25 үдэр
1848 он

Тэдэ Үндэр эрхим түрэлтэдэ
Ноён Хорин 14 отогнрай главной тайшаа,
Сибириин хасаг зэргүүдэй
Есаул Нихулай Нихулаевич Динбилүн тана

Ноён Дээдэ Үдын окрогун начальниг февралиин 7 үдэр 644 тоото захиралтадаа бэшэhэнь, Степной дүүмэ гинвариин 31 үдэр 460 тоото хүргэлтын ёсоор Дээдэ Үдын городовой управада захиража, Дээдэ Үдэдэ бусатүрэлтэ Сомурохови олоод, тэрэ дары степной дүүмэдэ харуултай тушаахые захираба би, энээнэй ушарые Степной дүүмэдэ соносхон захирахамии Тэрэ дары дурасагша Сомурохови байhhан тушаалаа hалаhан саг хүрэтэрээ хэрэгүүдээ ёhотой опислан баталуулмуй. Бүтээмсаарнь эндэхи ёhотой письмоводительдэ описаар тушаалгамуй, энээн тухай.

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.3. Л.8. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

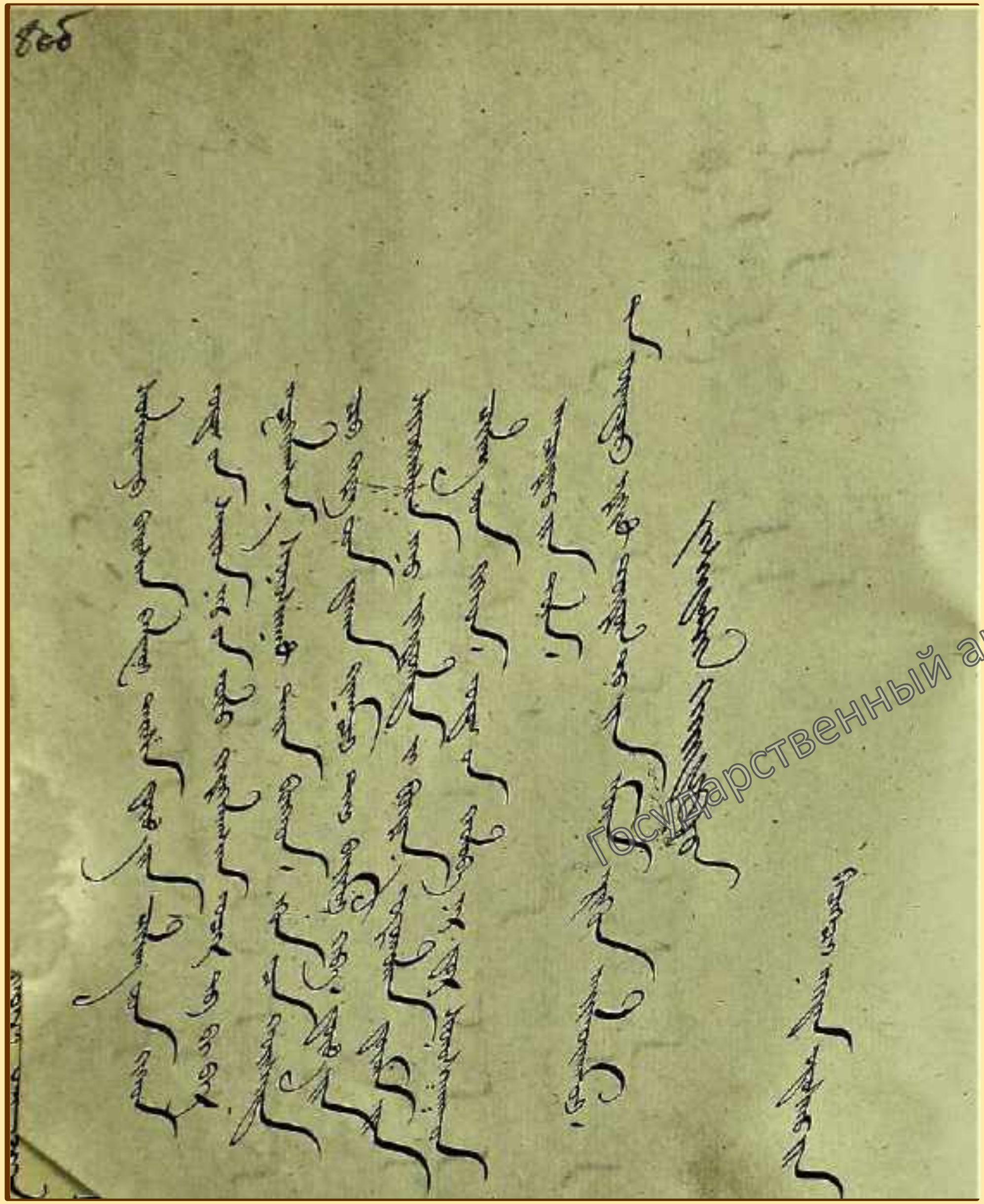

Продолжение документа № 8

Солидхажа (исполняющий обязанность) байһан главной тайшаа Дүүмын членгүүд болон отогой сайднарай хэрэглээгүй ушарта, би ажаглаһанаа соносхоном.
Тиигээд энээнһээ хойшодоошье хэрэгүүдээ даан хинамжатай баймуй гэбэ. Дүүмын шиидхэһэн захиралтые бүрин оруулан, дүүмын членүүд болон отогой гулваанарта соносхоод, анжаархын тула, Та Үндэр эрхим түрэлтын үмэнэ үргэн айладхамуй.

Заседатель Хайдабун
Бэшээшэ Найдан Одосхоин

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.3. Л.8 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

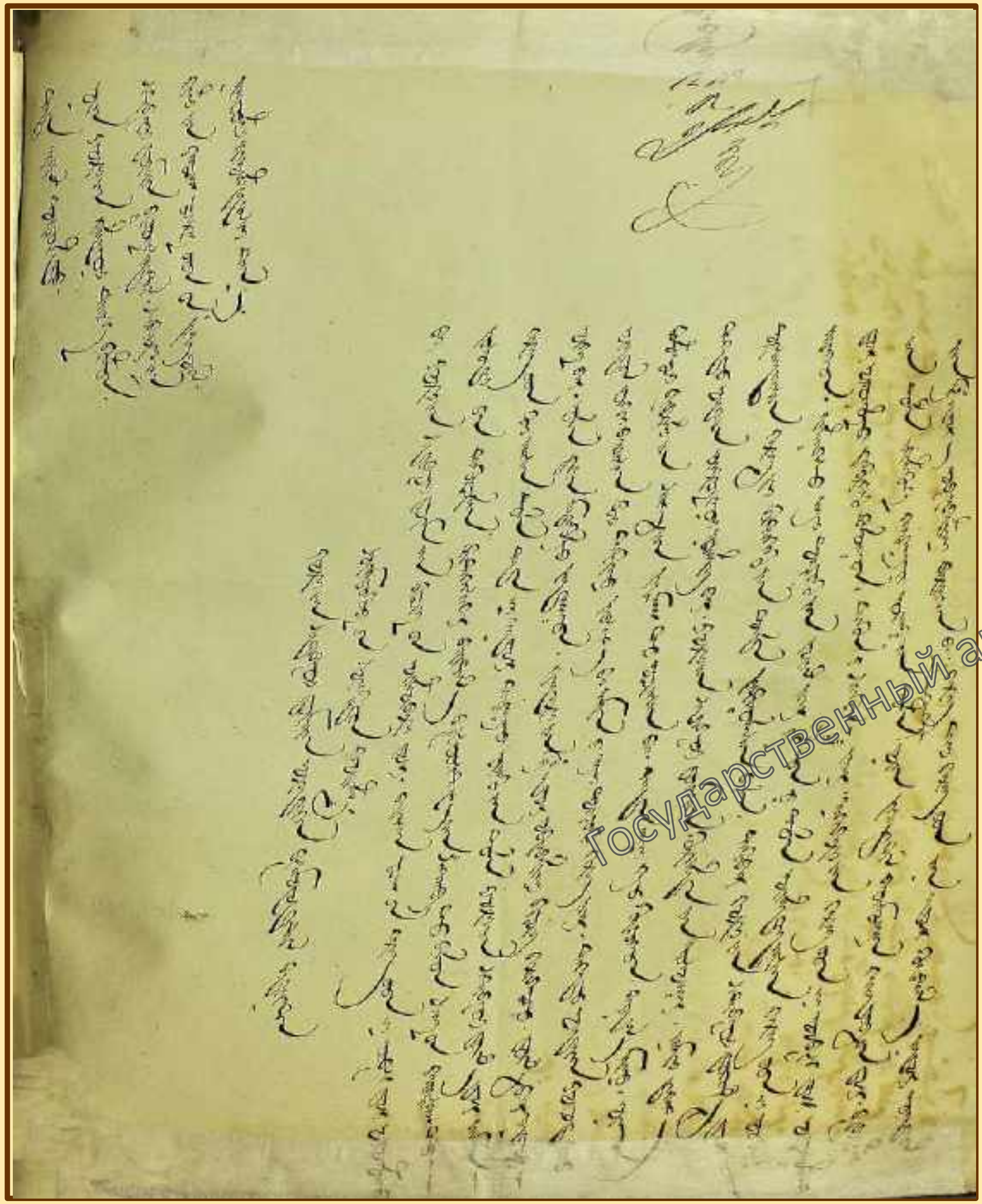

№ 9

Прошение писаря Хоринской Степной думы Венедикта Сумарокова главному тайше Хоринской Степной думе Николаю Николаевичу [Дэмбилову] о предоставлении допросных, исковых дел за 1842 год, а также финансовых дел Хоринской Степной думы за 1844-1846 годы

23 апреля 1848 г.

Тэдэ эрхим түрэлтэ
Ноён Хориин главной тайша болон
Степной дүүмын председатель,
Сибириин хилын хазаг сэрэгүүдэй есаул
Николай Николаевич танда

Хориин Степной дүүмын уридын
письмоводитель Бенинигта (Венедикт)
Сумароковай [illegible]эдэн гуйлга

Би Хориин Степной Дүүмын бэшэгэй үйлэдбэридэ байһан сагай хэрэгүүдынь ооисьто оруулха еһотой ба тэрэшэлэн бүтээһээр байтар присутствын шкафта болон һангай хайрсагта хэрэгүүд бии һэн тула тэдэнь намда гаргажа үгэхын тула хориин степной дүүмэдэ аман үгөөр, оло дахин мэдүүлжэ ядаад, январиин 17 үдэр обьявлени бэшэг барибашье Дүүмээр намда үгтэнгүй байһан байна. Тэрээнэй забһарта би аминай ажа түрэхэ хэрэгээр Дээды Үдын гоородто бологшо февраалиин һарын яармагта ошоһонби. Тэндэ арай гэжэ хүрөөд байтар минии ноён Дээдэ Үдын окружной начальник, Хориин степной дүүмын хүргэлтын ёһоор намайе дээрэ дурсагдаһан хэрэгые бүтээхын тулада ябуулһан бэлэй. Тэрээгээр хориин степной дүүмэдэ ерээд, илгахада ажа түрэхын зүйлээр 1842 оной тула үйлдэгдэһэн хэрэгүүдынь оописьто оруулжа дүүргэхэ болоод, тэрээнэй һүүлээр нэхэбэриин хэрэгүүдынь оописьто оруулхын тула эхилхые гаргажа үгэхын тула ноён заседатель Бадмасэрэн Хайдабайда февралиин 16 үдэртэ обьявлени бариһанби. Тэрээгээр хэрэгтэй хэрэгүүд энэ үдэр хүртэр намда үгтэл-

ГАРБ. Ф. 451. Оп. 1. Д.3. Л.7. Рукопись на монгольской письменности. Перевод А.Д. Жамсоева

Государственный архив Республики Бурятия

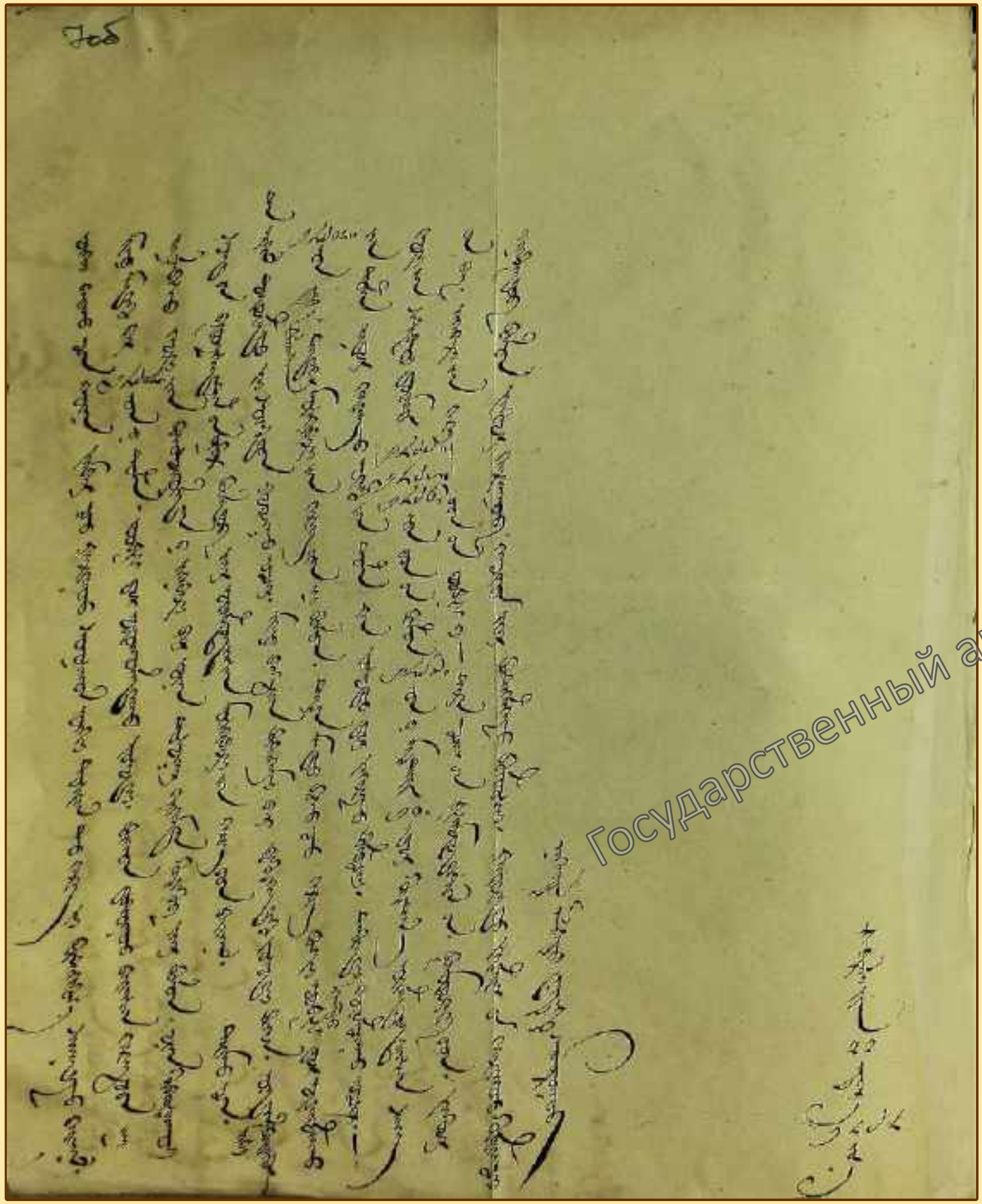

Продолжение документа № 9

-гүй байхаhаа гадна ямаршье харюу соносхолгүй тушаалта хэрэгүүдые бүтэжыe hануулжа байнаб. Минии мэдэхээр 1842 оной тула, ооисьто оруулагдаха ёhотой байгаад дутуу байhан хэрэгүүдынь нэрэлхэдэ: хорнин бусатүрэлтэнэй нэхэбэрсэр ноён тусгаар хэргэмтэн Кураковоор болон ноён Губернской сүүдэй председателэй нүхэр Булатовоор үйлдэгдэhэн мүшхэбэрини хэрэгүүд байнам. Тиимэhээ
Та эрхим түрэлтые hүгэдэн гуйха ушар минии бэеын бүтээмжээр дүүргэдэхэ ёhотой байгаад, үгтэлгүй байhан 1842 ондо болоhон тэдэгээр мүшхэбэрини хэрэгүүдынь болон тэрэ мэтэ бэшэшье хэрэг байhые ооисьто оруулхын тула намда гаргажа үгэхын тула хэн ёhотодо захиржа болуужаг. Тэрээнтэй хамта гуйлсаха ушар:
Хорнин степной дүүмын 1844, 1845, 1846 онуудай болон 1844 оной мартын 10 үдэр хүртэр үйлэдэгдэhэн hангай ба нэхэбэрини хэрэгүүдэй ооисние тэрэ сагай письмоводителей, помошнигууд Егор Ифонатов (?) болон Егор Карканов газеэдээр бүтээлгэжэ болоhой. Хайрата зарлигай харюу хүлеэжэ
нүүдэл албата Венедикт Сумароков

Апрелиин 22 үдэр 1848 ондо

ГАРБ. Ф. 451. Оп. 1. Д.3. Л.7 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод А.Д. Жамсоева

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

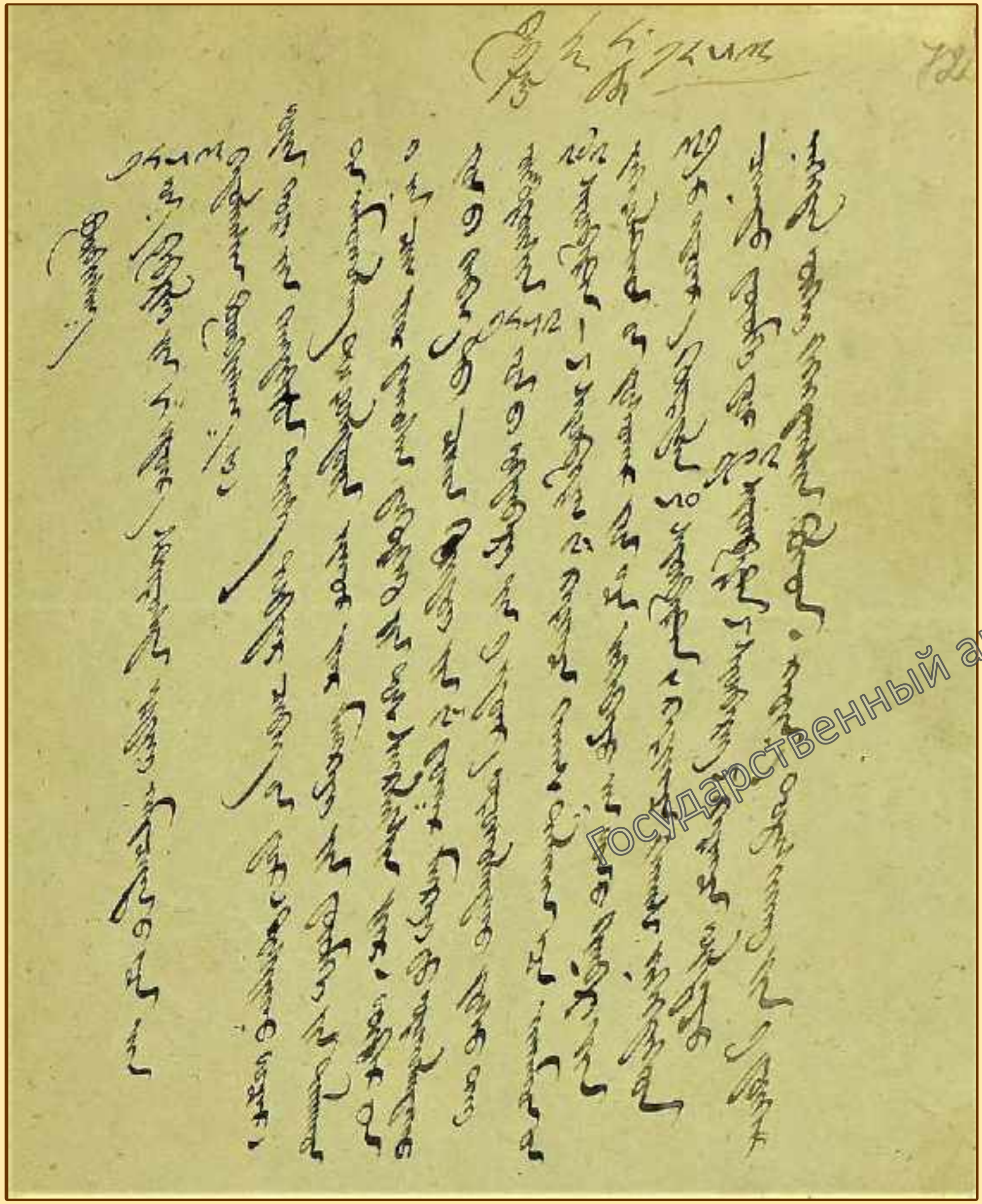

№ 10

Расписка старосты Эрдэни Намицэрэнова исполняющему обязанности тайши Хоринской Степной думы Тубдэру Цэбэкову об исполнении поручении по сбору недоимок с населения, задолжавшего в экономических магазинах

08 февраля 1853 г.

Подбиисха

1853 оной февралиин 8 үдэр Намицэрэнүһээ энэ баталһан подбиисхые Ноён Хориин хандидат тайшаа Түбдэр Цэбэгүндэ тушааха ушар, Та амгалан түрэлтын нюураар мангазиин доёомхын талхануудые энэ сагаар дууһан дүүргэхын тухай шангалһанаар өөрын зоной хабаата Сагаан хүндын 25 –дугар мангазида хүрэнгэ оруулагдаха үнгэрһэн 1852 оной үттэбэриин 1 үдэр оруулагдаха ёһотой 242 шитбэрти, 5 шитбэртиин хоер гранаца(?) хахад талханһаа ахамадай захиралтануудай ёһор бонһоо нэхэбэри энэ оной гинвариин 31-нэй үэдр хүрэтэр 50 шитбэрти 2 гранаца хахад нэхэгдэзд, саана доёомходо 192 шитбэрти 5 шитбэриг 5 гринаца үлэһээ, нэхэгдэл үгы гээгдэһэн болон , хойно дурсахын 1-дүгэр.

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.72. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

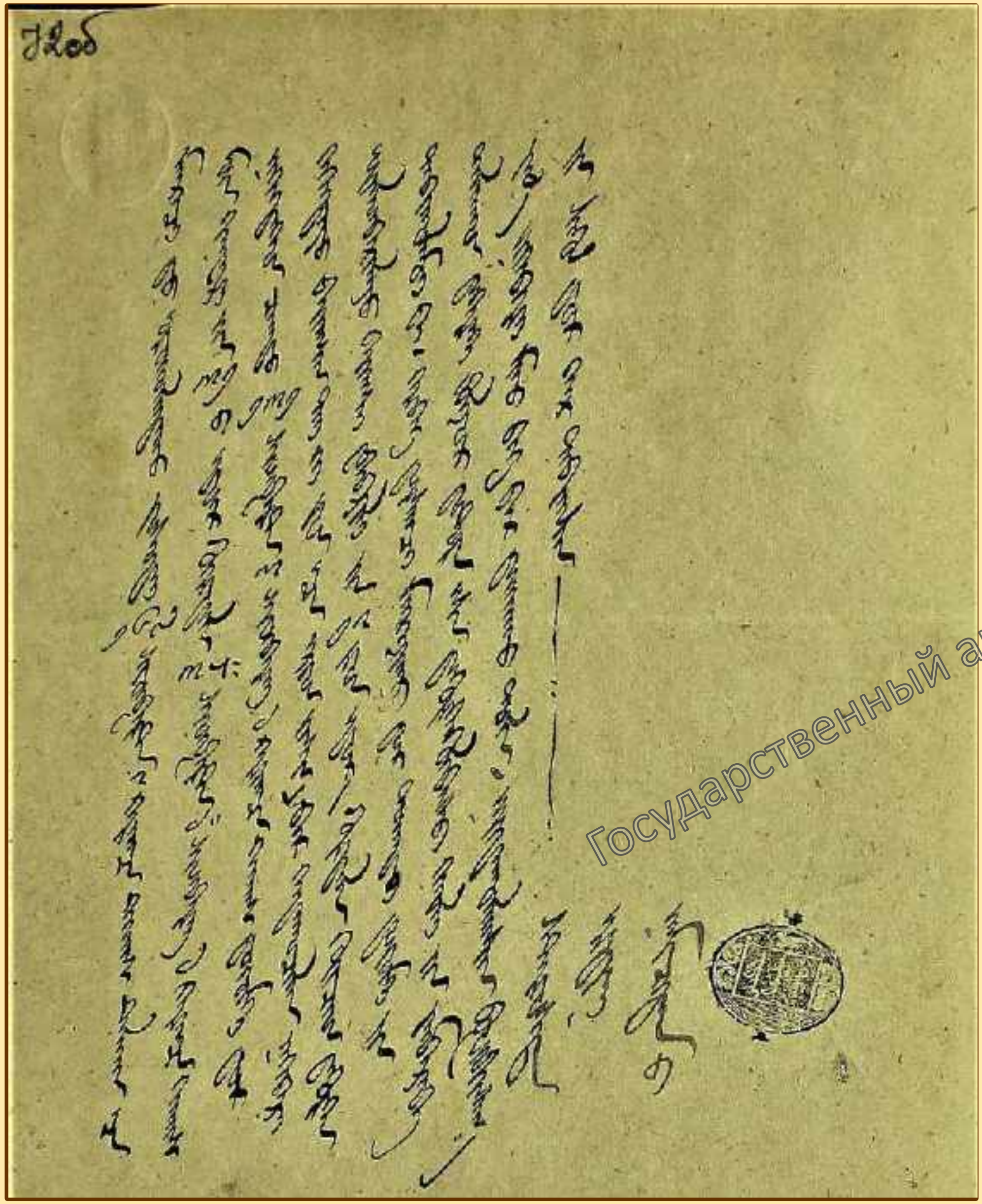

Продолжение документа № 10

Мангазида оруулагдаха ёhотой 167 шитвертэ 2 гранаца хахад талханhаа, мүн гинвариин 31-нэй үдэр хүрэтэр 35 шитверти 4 шитбэриг 4 гранаца хахад нэхэгдээд саана 131шитвэртэ 3шитвэрэг 4 гранаца хахад доёомходо гээгдэжэ байhантайс зонh оо эрид жэшээгээр хадуулшалан, нэхэбэри үйлэдбэрилжэ байгша февралиин 12-рой үдэр хүрэтэр гүйсэд дүүрэн табюулха би. Хэрбээ дурдагша мангазинарта тоото доёомхын талхад дээрэхи болзор дотор дүүргүүлээгүй болбол, хуулиин ямарба зэмэ нэхэбэри минии бэеэр даагдаха тула, найдуулhан подбиисхын hүүлдэ гар табиhан

Староста Эрдэни Намицэрэнү
/өөрынь тамга/

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.9. Л.72 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

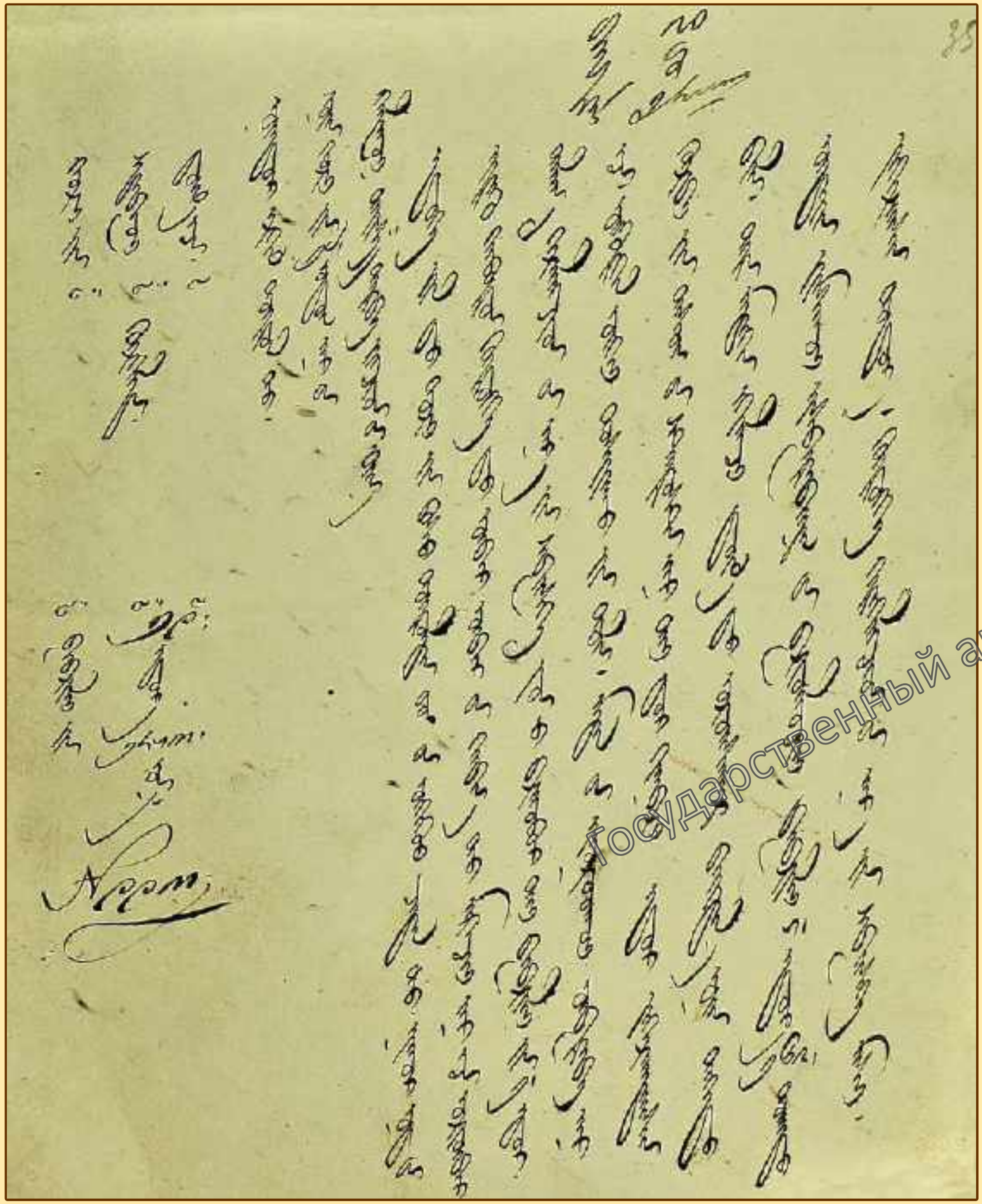

№ 11

Донесение Хоринской Степной думы главному тайше 14-ти хоринских родов Тарбе Жигжитову о дисциплинарном воздействии на инородные управы, не представивших в указанные сроки именные списки заемщиков хлебных магазинов по своим ведомствам

19 февраля 1853 г.

(Февраль 20-до 1853)
Хорин степной дүүмэһээ
Хүргэлтэ
Февралиин 19 үдэртэ 1853 ондо
№ 993

Үндэр эрхим түрэлтэ ноён Хорин 14 отогнорой главаной тайшаа Тарба Жэгжэдэй Танаа

Мүнөө жэлдэ Хорин буса түрэлтэнүүдэй үгэгүү шадалта /шадалгүй/ нюурнуудай срэхэ хабарай хүрэнгэдэ өөр өөрын хабаата мангажиинарһаа урдаар талха хэрэглэгшэдэй нэрын спискэ зоной пр[и]гобортой февралиин 1 үдэрһөө үнгэргэнгүй тушаахын тула, мэдэлэй инородной үпрабанар Хүрьбын таһагай старостанартайда январь […] үдэр захирагдаһан бэлэй. Тэрэ мэдээн эхилжэ дүүмэдэ ороһоор байтар ноён Дээдэ-Үдын земсхой испирабнигай предложени февраль 5 үдэртэ 162 тоото захирһан дотор хүрэнгэ хэрэглэгшэдэй нэрын спискэ маша

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.35. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

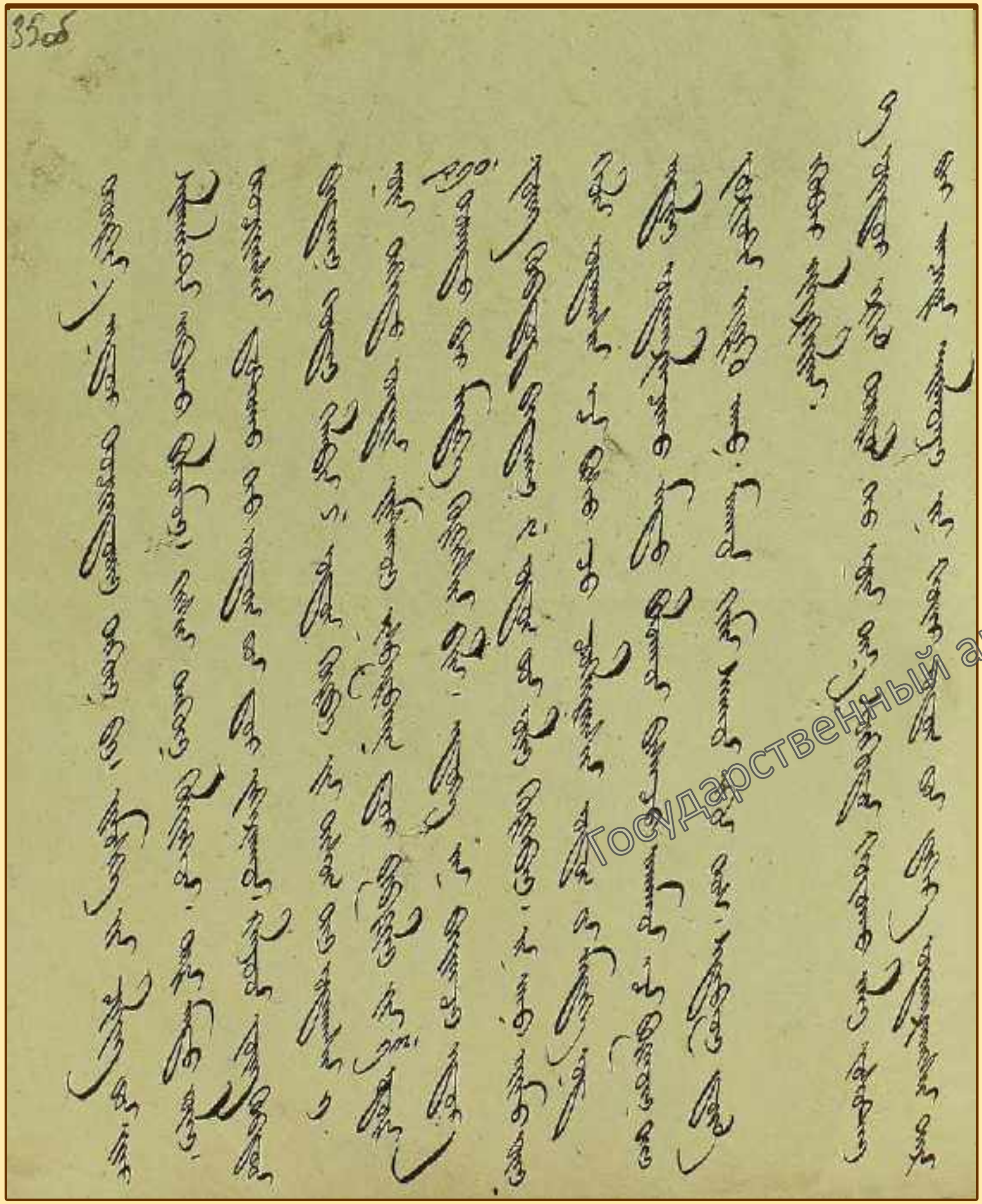

Продолжение документа № 11

түргөөр намда тушаагты, тэрэнние би земүскын чиленүүдээр шалгалта абаха болоно гэhэн тэрэнние хүлеэгээд, тэрэ мэтэ үли тушааhан дутуута отогуудта захираад, Галзууд, Зүүн Хүбдүүд, Батанай, Худай, Халбин 5 отог Хүрьбын таhагтай удаарhыс ноён Дээдэ-Үдын земсхой испирабнигта февралиин 13 үдэртэ 810 тоотоор мэдээ хүргэhэн бэлэй. Мүнөө энэ байгша үдэртэ Зүүн Хүбдүүд, Батанай 2 отогууд хүргэбэгүй. Энэнь иимэ үни холо удааhанhаа бэшэшье суглаhан отогой мэдээнүүд адли удааралсаха мэтэ болоод, баhашье ахамадhаа поргонитой <прогон> зорюута ерэхэнь магад гэжэ hанаад, энээн тухай степной дүүмэ энээгээр элирхэйлэн, Та үндэр эрхим түрэлтэ ноён Таная hүгэдэн гуйха али ёhотойгоор анжаран айладажа, энэ хоёр отогууд дээрэ удаарhан тэрэ

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.35 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

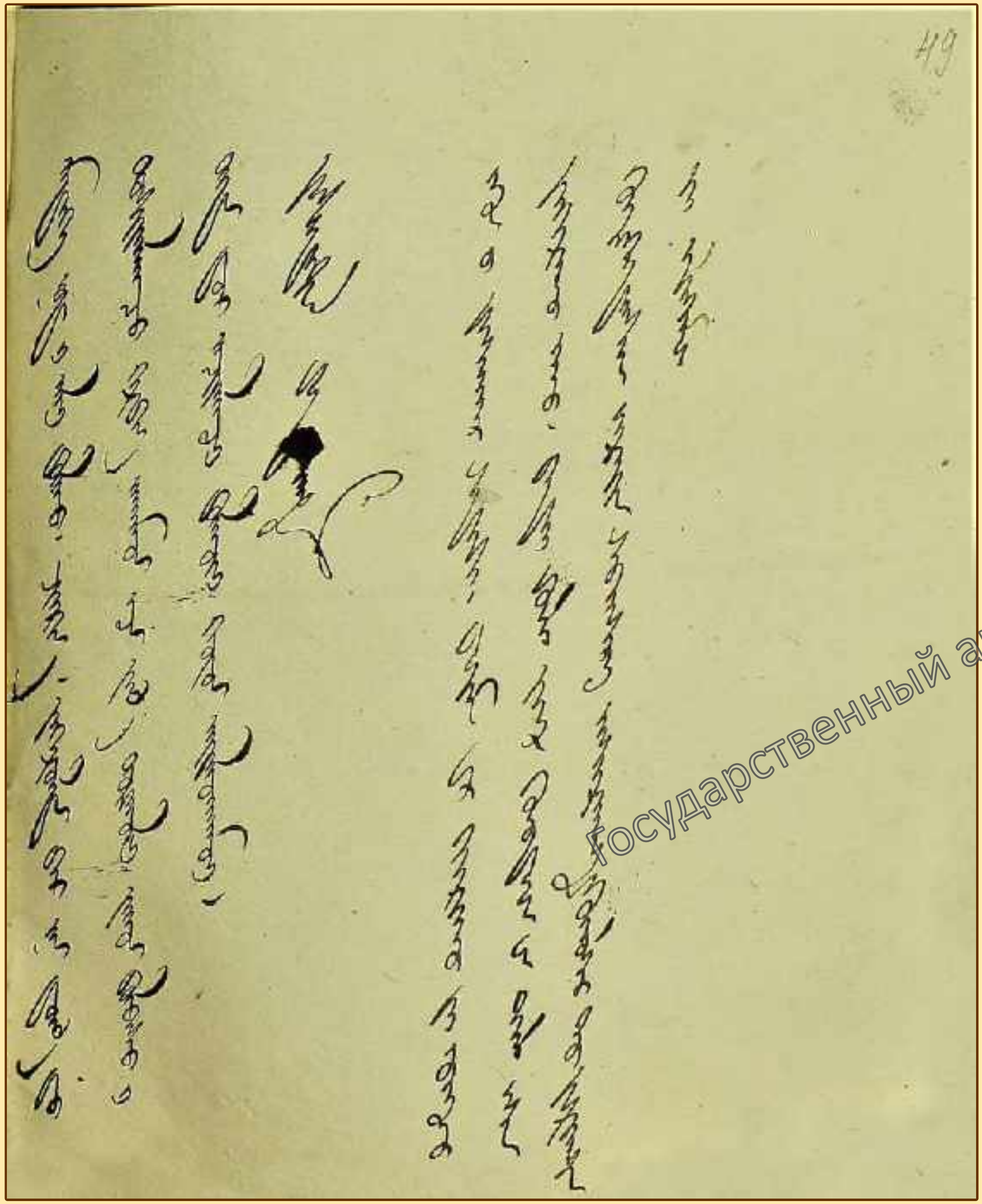

Продолжение документа № 11

мэдээнүүдые али болохо шанга захиралтаар энэ дүүмэдэ тушаалгажа, хэрбээ ахамадһаа зэмэ торгуули юун болоо һаань, тэдэндэ ашаалжа болохые гуйн айладханабди.

Заседател Батын?

Энээнэй еһоор степной дүүмэдэ харюуе үгэжэ захирхань. Батанай болон Зуун Хүбдүүдэй тула хүргэгдээгүй нэрын спискэ асархые хүлһэтэ зорюутые эльгээнэ.

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.49. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

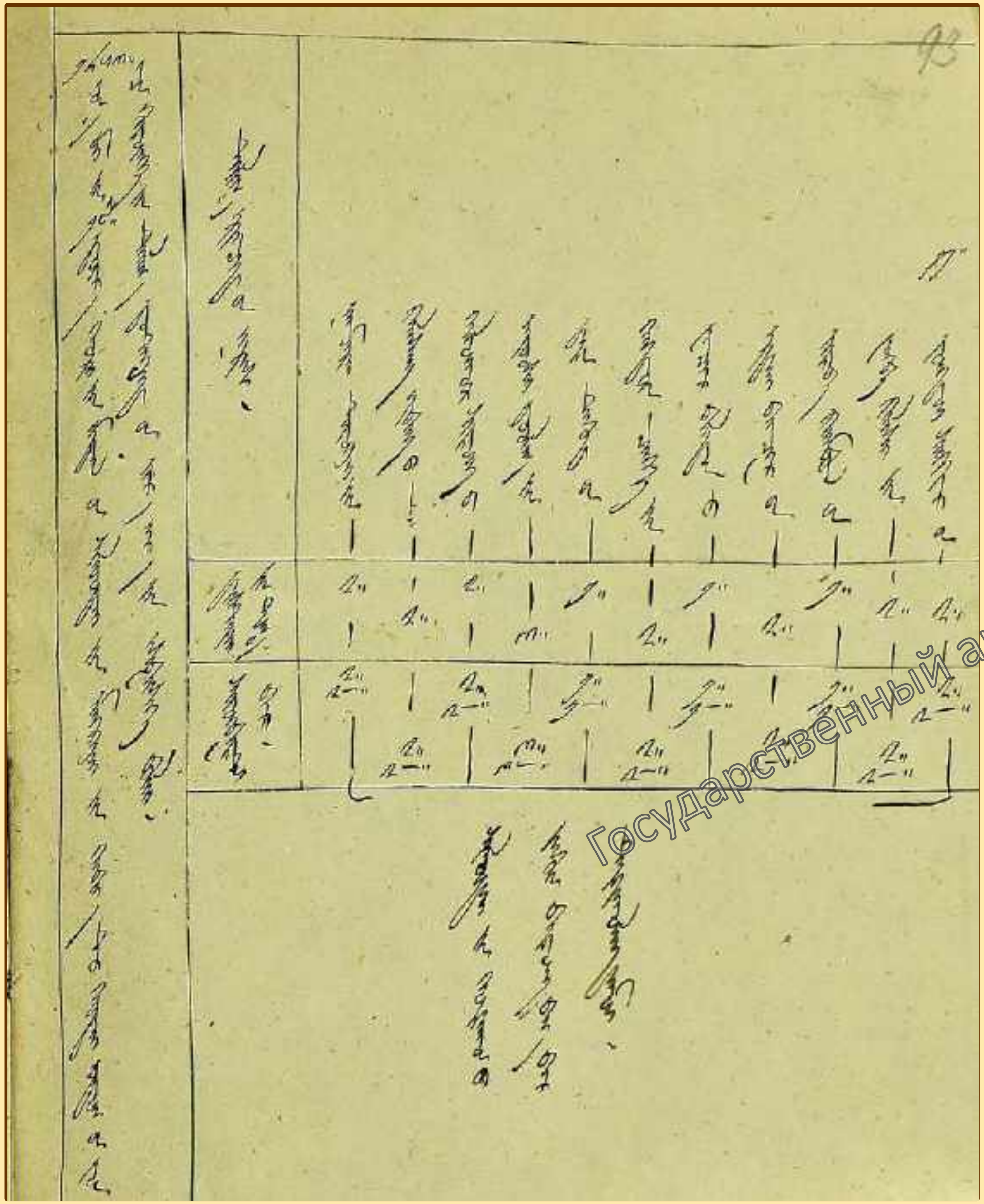

№ 12

Список жителей Худайского рода, получившие зерновые семена из Шулутайского экономического магазина

17 мая 1853 г.

1853 оной майн 17 үдэр Хоринн мэдэлэй Шулуутайн Магазинин хабаата Худай отогой зөөhоо хүрэнгын талха дутагшадай нэрэнүүд

Спискэ	Талха эригшэдэй нэрэ		Десятиннын тоо	Шитвертээр	
	1	Самсарай Түхэчиин	2	2\2	Шулуутын горхоной зүүн. баруун бэеэр
	2	Галсан Ивану	2	2\2	
	3	Холхор Шируну	2	2\2	
	4	Аюуши Дуулгаин	3	3\3	
	5	Дара Түгэдүн	1	1\1	
	6	Гэндүн Цэнгэин	2	2\2	
	7	Вачир Балдану	1	1\1	
	8	Эрдэни Банзарун	2	2\2	
	9	Жимба Гамбалун	1	1\1	
	10	Ванба Галсану	2	2\2	
	11	Зундуй Санхирун	2	2\2	

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.93. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

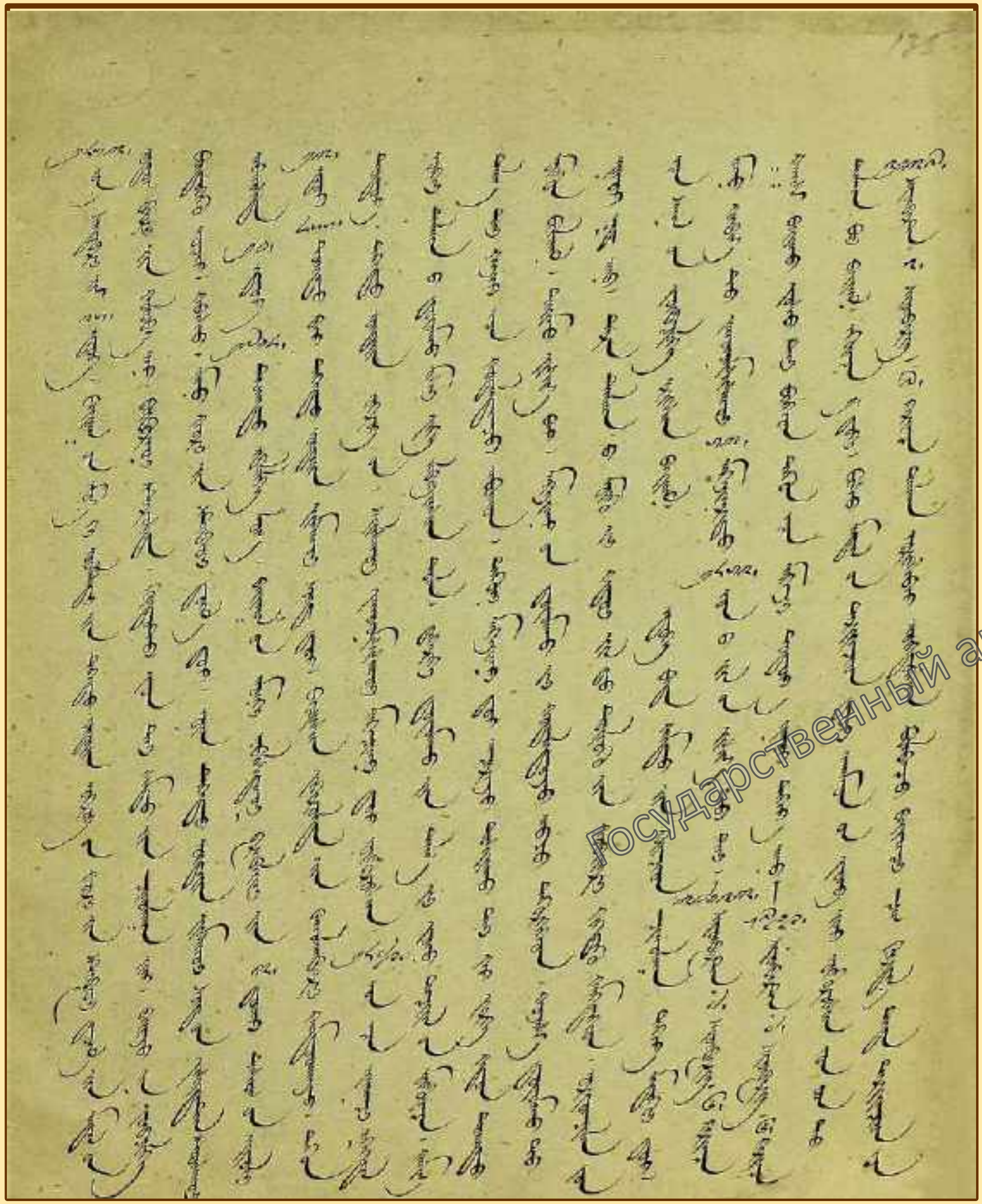

№ 13

Общественный приговор голов, выборных, старост Хоринского ведомства о недоимках по хлебным магазинам с просьбой не переводить долг в денежный эквивалент и объяснением причин их возникновения

25 сентября 1853 г.

1853 оной сентябриин 25 үдэртэ Байгалай үмэнэхи областиин Дээдэ-Үдын округой Хориин степной дүүмын мэдэлэй отог бүриин гулбаанар, бииборной староста, хүндэтэ зонтой хамтын шуулганаар байжа, энэ зүбшэлгэ бүтээхэ ушар гээ һаа, манай Хориин степной дүүмэдэ ноён Дээдэ-Үдын земсхой сүүдэй заседатэл Стотсхой <Стотский?> август 10 үдэртэ 1708 тоото эблэлгэтэй Байгалай үмэнэхи областаной праблеэниин 3-дугаар таһагай июль 13 үдэр 855 тоотоор Дээдэ-Үдын земсхой сүүдтэ бэшэһэн захиралтын буулгабари хамтадхажа, тэрээн дотор Дээдэ-Үдын округой болосхой схэномишисхой мангажиинарта үнгэрһэн 1849 онһоо нааша нэхэгдэлгүй талханай доёмхо маша ехэ элбэгжэһэн тула дээрэхи доёмхын талхые зонхой тэжээлэй мүнгэнһөө хаана талхатай газарһаа худалдажа абаад, тэрэниие мангажиинарта асаржа тушаахатай хэр зэргэ хэдэн тоото мүнгэн болоноб, тиимэ жэшээгээр мангажиинарай доёмхые худалдажа абажа дүүргээд, хожомоо доёмхото нюурнуудынь тэрэ талханай мүнгые хэды жэлдэ түлэхын хубаари хэгдэхэ гэгдээд, уридшалан зонһоо һаналай зүбшэлгэ эриһэн байнабди.

Мүнөө бидэ хамтын гүйсэд шуулган дээрэ мэдэхэдэмнай хабаата ехономишисхой 53 мангажиинарта 1852 оной жэлэй жэшээтэтэй 34023 шедпэртэ, 4 шедпэриг, 6 гаринса хахад байха еһотой байгаад, тэрээнһээ мангажин соо нюур дээрэнь 5799 шедпэртэ, 4 шедпэриг, 6 гаринса талхан бии байна. Үүнһээ 1-дэхи, бэшэ мэдэлэй таряашадта ахамадай зүбөөр үнгэрһэн онуудта 2137 шедпэртэ, 2 шедпэриг, 7 гаринса талхан урьһаар үттэһэн болобошье, байгша саг хүрэтэр тэдэ таряашадһаа

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.135. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

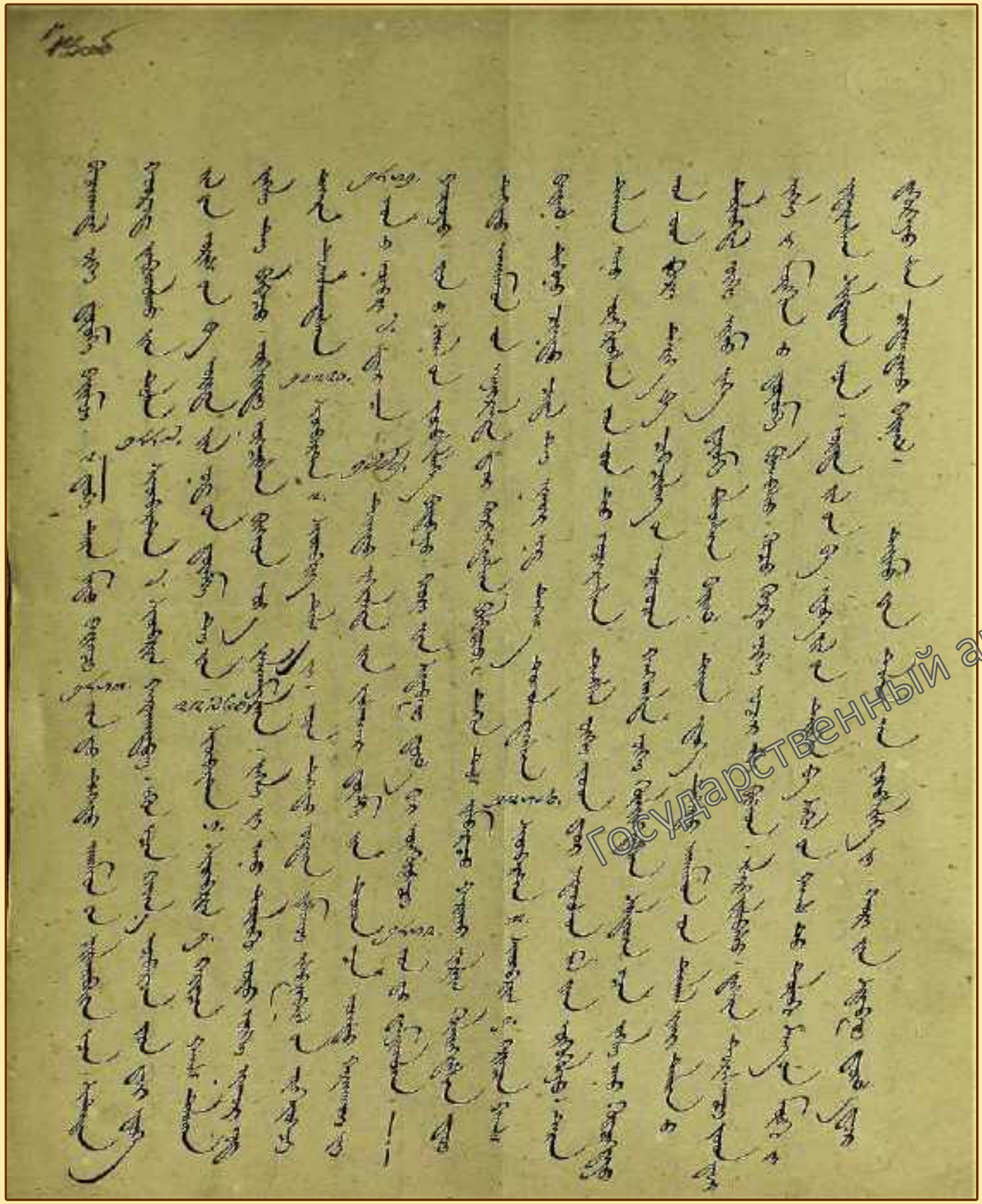

Продолжение документа № 13

бусаагдалгүй доёмхо байна. 2-дохи, тэрэ мэтэ байгша 1853 ондо дээдэ ахамадай үйлэдбэриһөө Шэтын гоород ябуулхын тула 1887 шедбэртэ, 4 шедбриг гаргагдаба. Энээнһээ гадна өөрын зондо мүнөө жэлэй урьһын ба урда жэлнүүдэй доёмхотойн 22760 шедбэртэ, 5 шедбриг, 1 гаринса хахад талхан зээлитэй болобошье, үгытэй нүгшэһэн байгаад үе залгамжалан зээлиинь түлэхэ орогүй нюурнууд тэрэ тоологдоһон 10220 шедбэртэ, 2 шедбриг талхые ноён Дээдэ-Үдын земсхой испрабнигай үнгэрэгшэ 1851 оной ноябрь 4 үдэрһөө 1444 тоото захиралтын еһоор доёмхын тооһоо огто гаргахые гуйжа, зоной һаналай зүбшэлэлгэ бүтээжэ, Хориин степной дүүмэ хадаа үнгэрэгшэ 1852 ондо дамжуулан дээдэ ахамадай анжаралтада хүргэгдэһэн болобошье, түүн тус <тэрээн тухай> ямаршье харюу зарлиг хүлеэгдэһэн үды байна. Түүнэй саана шадалтай нюурнууд дээрэ тоологдоһон 12540 шедбэртэ, 3 шедбриг, 1 гаринса хахад талханиинь үнгэрһэн онуудта ушарһан тэнсэлгүй зудта адууһа малаа үхүүлжэ, тэрэ онууд бүри таряа ба сабшалангай ургаса хангалтагүй хүлсэгдэһэн шалтагаанһаа зээлинь гүйсэгдэжэ түлэгдэнгүй, нимэ ехэ доёмхо болоһон байна. Тиин мүнөө дээдэ ахамадай гаалалаар талханай зээлиие мүнгэнэй доёмхо болгоо һаа, хүшхэрхэгүй ушар бии байгаад элирхэйлээ һаа, дээрэ дурсагша зудта задарһан шалтагаанһаа урда жэлэй ба мүнөө жэлэй түргэн ба һүүлэй хахадта түлэхэ һангай мүнгые дүүргэжэ эһэ шадагдаха < шадагдахагүй> байна.

Тиимын тула энэ зүбшэлгые Хориин степной дүүмэдэ

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.135 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

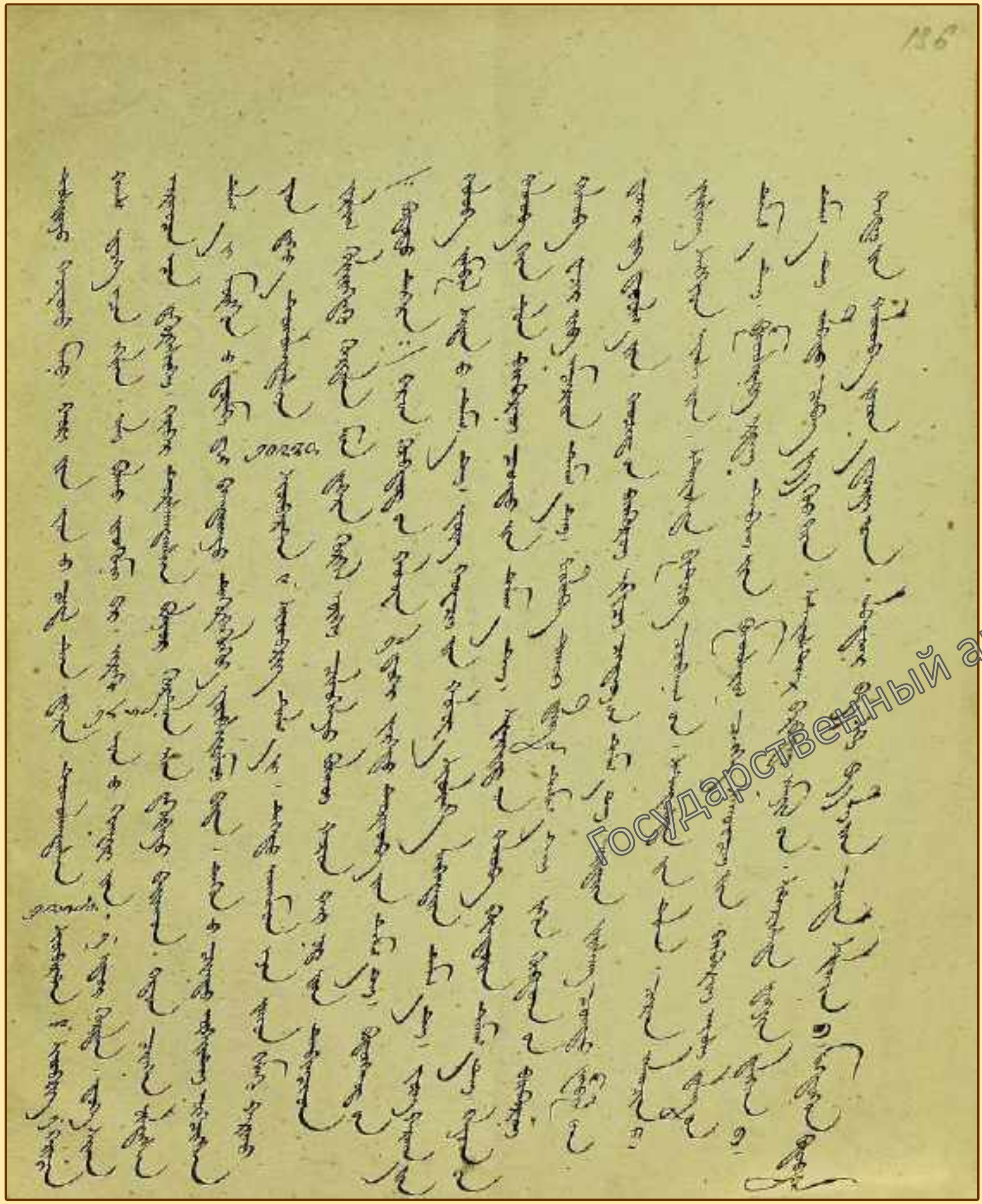

Продолжение документа № 13

тушаажа гуйхамнай. Хориин зоной шадалтан дээрэ тоологдоһон 12540 шедбэртэ, 3 шедбриг, 1 гаринса хахад мүнөөнһөө эхилэн али болохо жүдхэмжөөр ерэхэ 1854 оной январиин 1 үдэр хүрэтэр мүнөө шэнэ ургасаһаа дүүргэсүгэй. Хэрбээ дурсагдаһан болзор хүрэтэр эһэ дүүргэжэ байгаад, хэды шэнээн үлдэһэн талхые мүнгэнэй доёмходо багтаажа дүүргүүлхэеэ зүбшөөнэбди. Тэрэнэй саана үгытэй нүтшэһэн зон дээрэ тоологдоһон 10220 шедбэртэ, 2 шедбриг талхые дээдэ ахамадһаа юун гэжэ харюу зарлиг хүлеэгдэхэ хүрэтэр ман дээрэ хүргэнгүй сүлөөлжэ болохые гуйн гарнуудаа табигшад /бодото дээрэ/: Баруун Хүбдүүдэй гулваа 14-дүгээр зэргэтэ Торгобын, тамгатай; Бодонгуудай гулбаа Жамбал Сэдэнэй, тамгатай; Зүүн Хуасайн гулваа шүүлнигэ Лабандайн, тамгатай; Зүүн Харганын гулбаагай тула биниборной Согтын, тамгатай; Шарайдай гулбаа Буянтын, тамгатай; Галзуудай гулбаа Очиржаб Ноосарайн, тамгатай; гулбаа Тагар Дэлэгэй, тамгатай; Зүүн Хүбдүүдэй биниборной Дугаржаб Дуулгын; Гушадай биниборной Архинша Цэдэбэй, тамгатай; урдын зайһан Согто Вампилай; зайһан Сангид Аюушын; староста Питүб Ойнагай; старостын тула Цэрэн Алагчинай, тамгатай; помоошниг Эрдэни Табхайн; помоошниг Сэнгэ Һахуусайн; биниборной Аюуша Дэлэгэй, тамгатай; албата Цэбэг Жаахүүгэй; старостанар Барбаадай Намжилай, староста Данжин Дэлэхэнэй; Худайн гулбаа Радна Доржын; албатанар Баасти Баалиин, Цэдэн Шолхооной, Мэгдүүн Бодоогой,

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.136. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

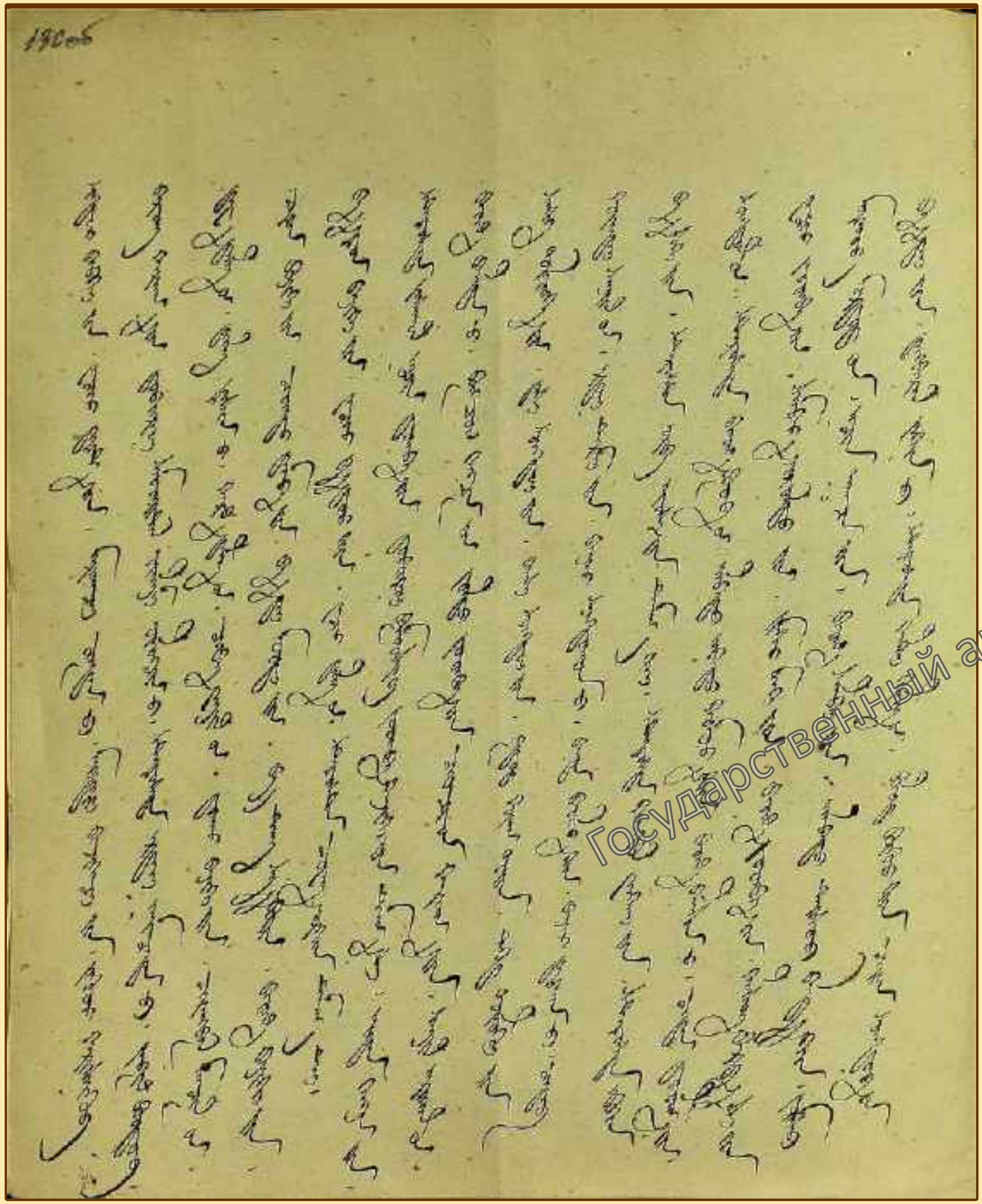

Продолжение документа № 13

Шагдар Баабхиин, Очир Дармын, Мархаанзай Цэдэнэй, Майдари Бэшээшын, Егоор Харисникоб; Баруун Харганын добеэрной смодритэл Үлэмжэ Үлэгшэнэй; староста Эрдэни Нимацэдэнэй, Ямпил Боодоб?, Даваа Дэлэгэй, Дэлэг Аршаанай?, Гарма Дэлэгэй, Цэбэг Ванжилай, Дугар Бажихиин, Цэрэнпэл Манжилай, Цэрэн Бурхиин, Согто Дамбын, Баадай Муудайн, Баатан Саабын, Бадма Бажихиин, Бааран Бажихиин, Очир Баадуугай, Очир Дэлэгэй; староста Цуван Урхиин?, тамгатай, староста заһуул Начин Догбын; добеэрной помоошниг Зодбо Тажихиин, тамгатай; Найдан Хэнзын, Бадма Балданай, Пунсаг Хэнзын, Золто Зодбын, Цүүчид? Харганын?, Санжил Аригалай, Сахьяа Түлэнгын, Даши Сундын, Багша Сундын, Федот Хуягтын, Түгэд Түлүгүйн, Хуяндай? Санжилай, Эрдэни Тармайн, Банзар Сондохоной, Банда Бадлуугай, Банзар Дарханай, Цэдэб Баасхиин; староста Норбо Аюушын, тамгатай; староста Самбал Ванхайн, староста Үбгэн Сондолой; староста Бадма Пообой; албата Абида Хомоогой, Бадма Балсанай, Цэдэн Долоогой, Очир Зодбын, Самбар Юрэнтын, Жамса Махиин?, Бадма Зодбын, Галсан Барбаасиин, Морхоо Мордодой, Начин Нагасын, Бадма Сэльбын, албата Тайсуу Балдаагай, Юмсуу Баалдын, Дэмбэрэл Зэгнинэй, староста Галши Хүлэгэй, Булад Бухүүгэй, Цэрэн Сандабэй

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.136 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

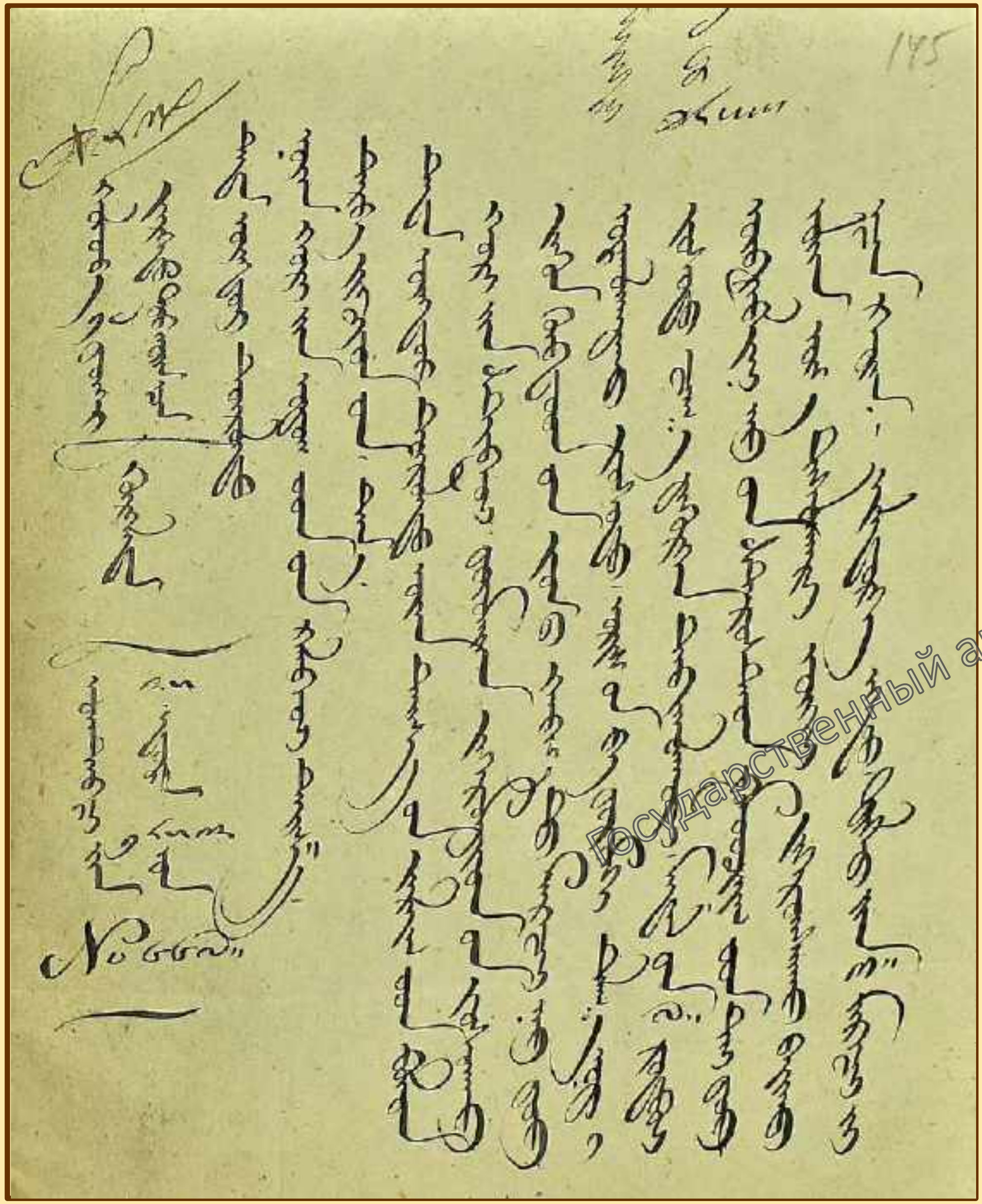

№ 14

Донесение головы Зун-Кубдутского рода Тобхоина тайше Хоринской Степной думы Тарбе Жигжитову о поручении выборному Бадме Бунхаеву и есаулу Бадме Занданову проследить сбор недоимок в 7-ми экономических магазинах

25 октября 1853 г.

№ 667

Гулваа 14 зэргэтэһээ
Хүргэлтэ

Октябриин 25 үдэр
1853 он
№ 667

Ноен Хориин отогуудай главной тайшаа танда

Тэдэ Үндэр түрэлтэ ноён тайшаагай зарлигууд болон Хориин степной дүүмын захирамжануудай ёһоор Зүүн хүбдүүдэй зоной хабаата магазинарта оруулагдаха ёһ отой үрини ба доёомхо талхануудые ёһотой сагта дүүрэн табюулхые мэдэлэй 7 родовой управлениинарай старостануud помощнигуудтайда олон үе тасалалгагүйгөөр захирһаар байхаһаа гадна Илтэргэ, Эгэтэ, Түглын 8 магазинс

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.145. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

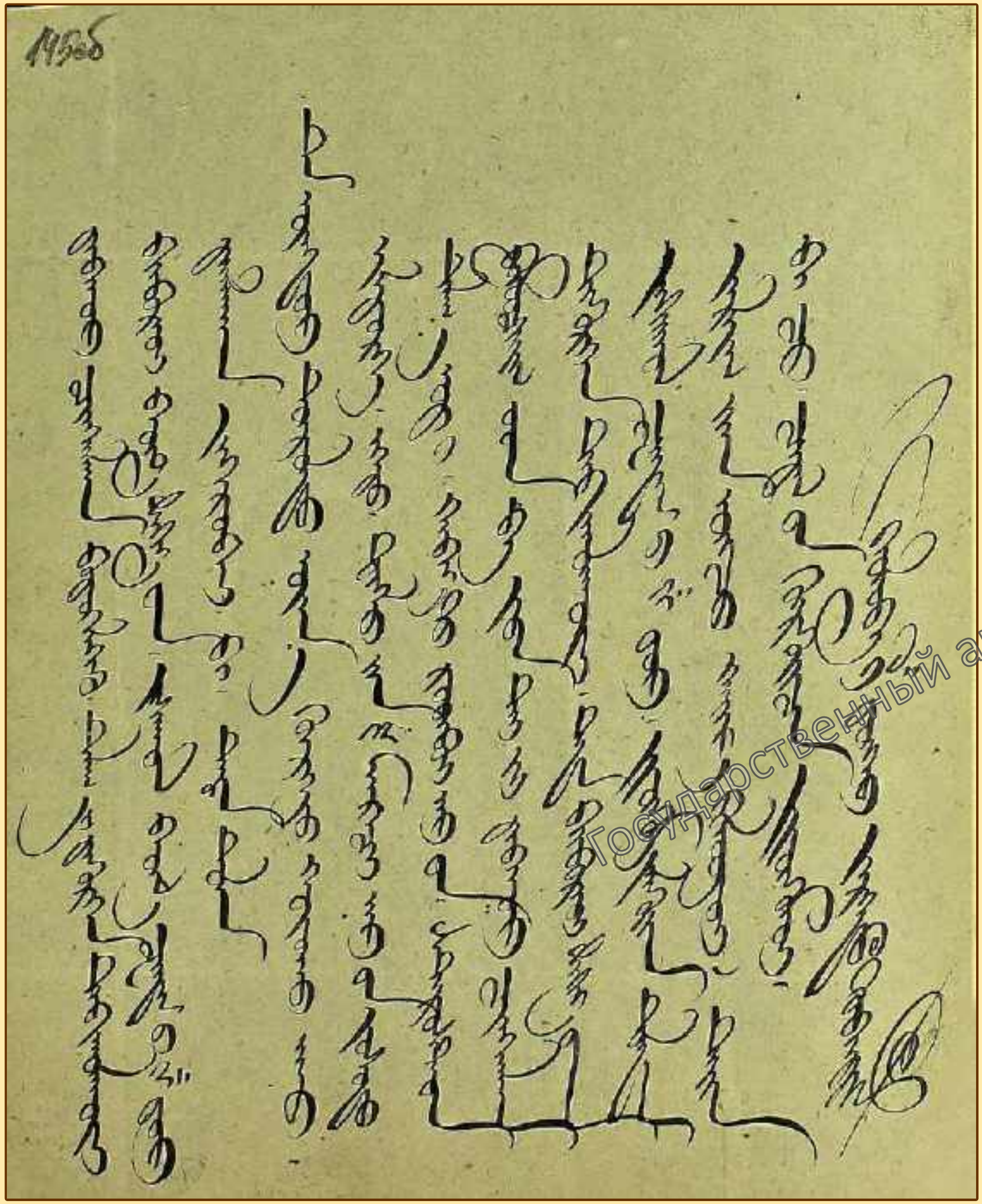

Продолжение документа № 14

дабхар шангалан бүтээлгэхэ талхые дүүрэн табюулхые выборной Бадма Бунгайн, засуул Бадма Зандану хоерто даалган захирабай би. Тэрэ тула Та Үндэр түрэлтэ ноёндо хүргэжэ гуйхань, Илтэргэ, Эгэтэ, Түтлын 3 магазинарай čhото талхануудые хабаата родовойнорой староста помощнигууд ба зонтойнь дабхар шангалан дүүрэн табюулхые тэдэ выборной Бунгайн, засуул Зандану хоерто зүдхэмжэлүүлхын тулада зарлигаа үгэжэ хайра болоhойт. Тиин бишье шадалай хүрэхээр зүдхэмүй.

Гулваа 14 –дүгэр зэргэтэ Тобохоин

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.145 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

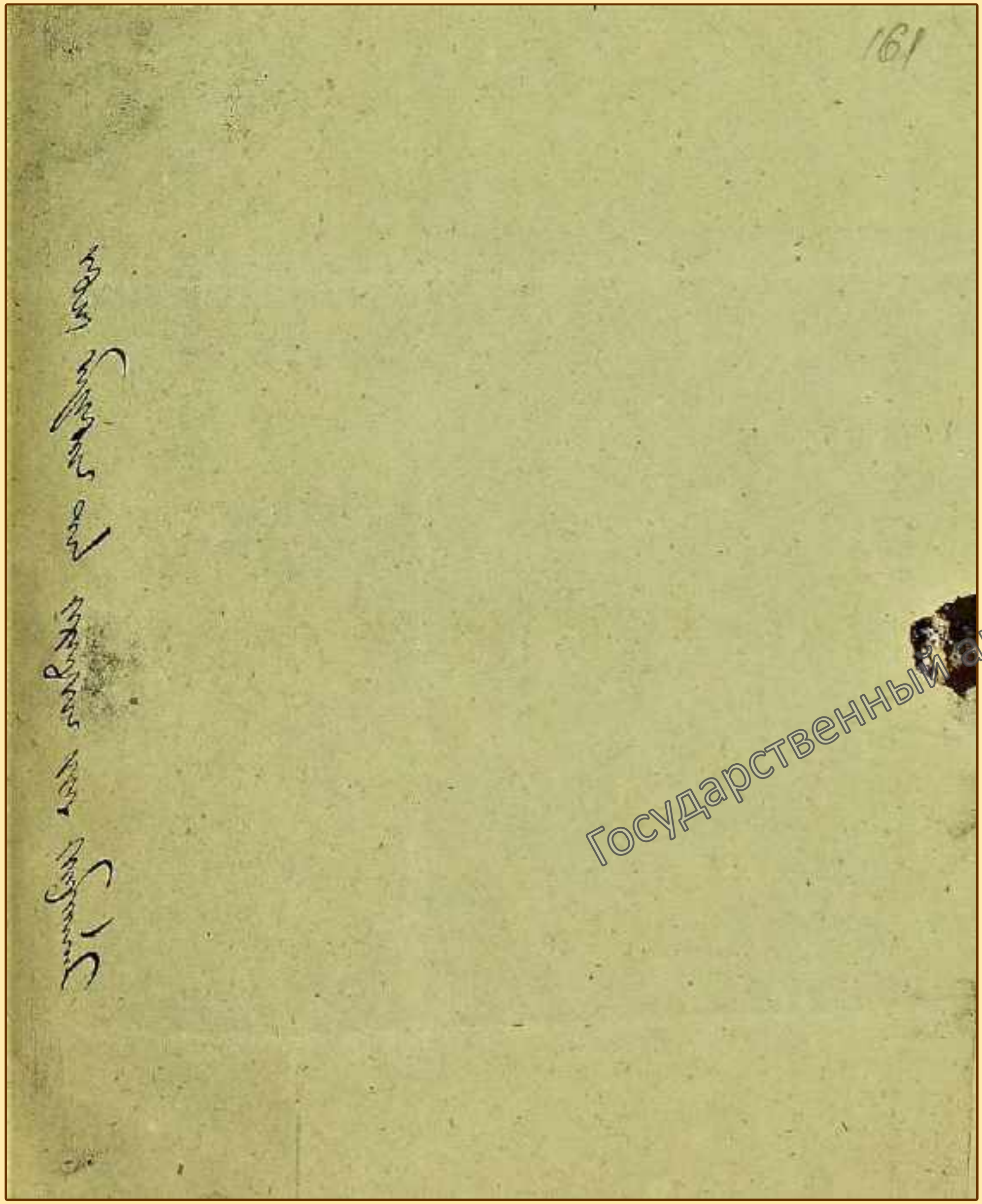

Продолжение документа № 14

Энээнíе мэдүүлхын тула хэрэгээр хамжуулмуй

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.161. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

[illegible]

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

№ 15

Список жителей Худайского рода, получившие зерновые семена из экономического магазина

[1853 г.]

1853 оной майн 17 үдэр. Худай отогой зоной хабаата Нарин Шэбэрэй мангазиһаа хүрэнгын талха дутагшадай нэрын спиисхэ	Хүрэнгын талха хэрэглэһэнэй нэрэнүүд		Десятиныы тоо	Хэрэглэг дэһэн хүрэнгын шитверти	
	Нарин Шэбэрэй мангазиһаа				
	1	Цэдэб Галшиин	2	2\2	
	2	Гонбо Цогтоин	2	2\2	Хара шэбэр горхоноор [illegible]
	3	Найда Нэмхэйн	2	2\2	
	4	Абиди Иролтуин	2	2\2	
	5	Тарба Санжаин	2	2\2	
	6	Бадма Илэцэйн	1	1\1	Хүрбэнн хойто бэе Нарин шэбэрээр тарилгатай
	7	Номто Гүршоодуин	2	[illegible]	
	8	Сэнгэ Дуучиин	1	1\1	
	9	Зоритто Сагсаин	[illegible]	1\1	
	10	Сэнгэ Цогтоин	2	2\2	
	11	Вачир Долбин	1	1\1	
	12	Сэнгэ Бахуин	3	3\3	
	13	Сайжи Цэрину	1	1\1	
	14	Мүнхэ Буяну	2	2\2	
	15	Цогто Нилсахайн	2	2\2	Ангир Ангисханаар таряалантай
	16	Мүнхэ Иролтуин	2	2\2	
	17	Мүнхэ Бэшэшин	2	2\2	
	18	Аюуши Бүмбэйн	1	1\1	
	19	Эрдэни Галсану	1	1\1	
	20	Баизар Убушиин	3	3\3	
	21	Дэлгэр Зодбоин	2	2\2	
	22	Доржи Мошногун	1	1\1	
	23	Түрүл Түмэрхэнү	2	2\2	
	24	Сордий Цогтоин	1	1\1	
	25	Бадма Цэбэгүн	1	1\1	

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.92. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Государственный архив Республики Бурятия

Государственный архив Республики Бурятия

Продолжение документа № 15

	26	Халимий Бадмаин	1	1\1	Ангисхан хүндын Боомоор таряалантай
	27	Жимба Сундуйн	2	2\2	
	28	Эрдэни Иролтуин	2	2\2	
	29	Цэдэб Доржиин	2	2\2	
	30	Гончиг Цогтоин	1	1\1	
	31	Шаралдай Чиштуин	1	1\1	
	32	Буда Дэлгэрүн	1	1\1	
	33	Ванба Галсану	2	2\2	
	34	Эрдэни Шинзабаин	1	1\1	
	35	Самбу Дуулгаин	2	2\2	
	36	Гүлгэн Аюурнин	2	2\2	
	37	Абида Самуупн	1	1\1	
	38	Зоригто Анадаин	2	2\2	
	39	Сахиа Дэлгэрүн	2	2\2	Мүн Ангир Ангисхан Хүрбэйн урда ба хойто бэеэр тариха юм
	40	Бадма Зайбаин	1	[illegible]	
	41	Балдуу Чойбану	2	[illegible]	
	42	Ванчиг Барбууин	1	1\1	
	43	Бадма Галсану	1	1\1	
	44	Галшн Цэдэбүн	1	1\1	
	45	Бүчин Масх[illegible]	1	1\1	
	46	Ганбол [illegible]туин	1	1\1	
	47	Нэм[illegible]эшиин	2	2\2	
	48	Түбүүши Түмэрхэнү	2	2\2	
	[illegible]	Дугар Ачирун	2	2\2	
	50	Бүрүн Балдаин	1	1\1	
	51	Гарма Ханбалун	1	1\1	
	52	Номто Дахатуин	1	1\1	
	53	Ванба Нагатайн	1	1\1	

Государственный архив Республики Бурятия

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.92 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Г.Н. Очировой

Вернуться к перечню

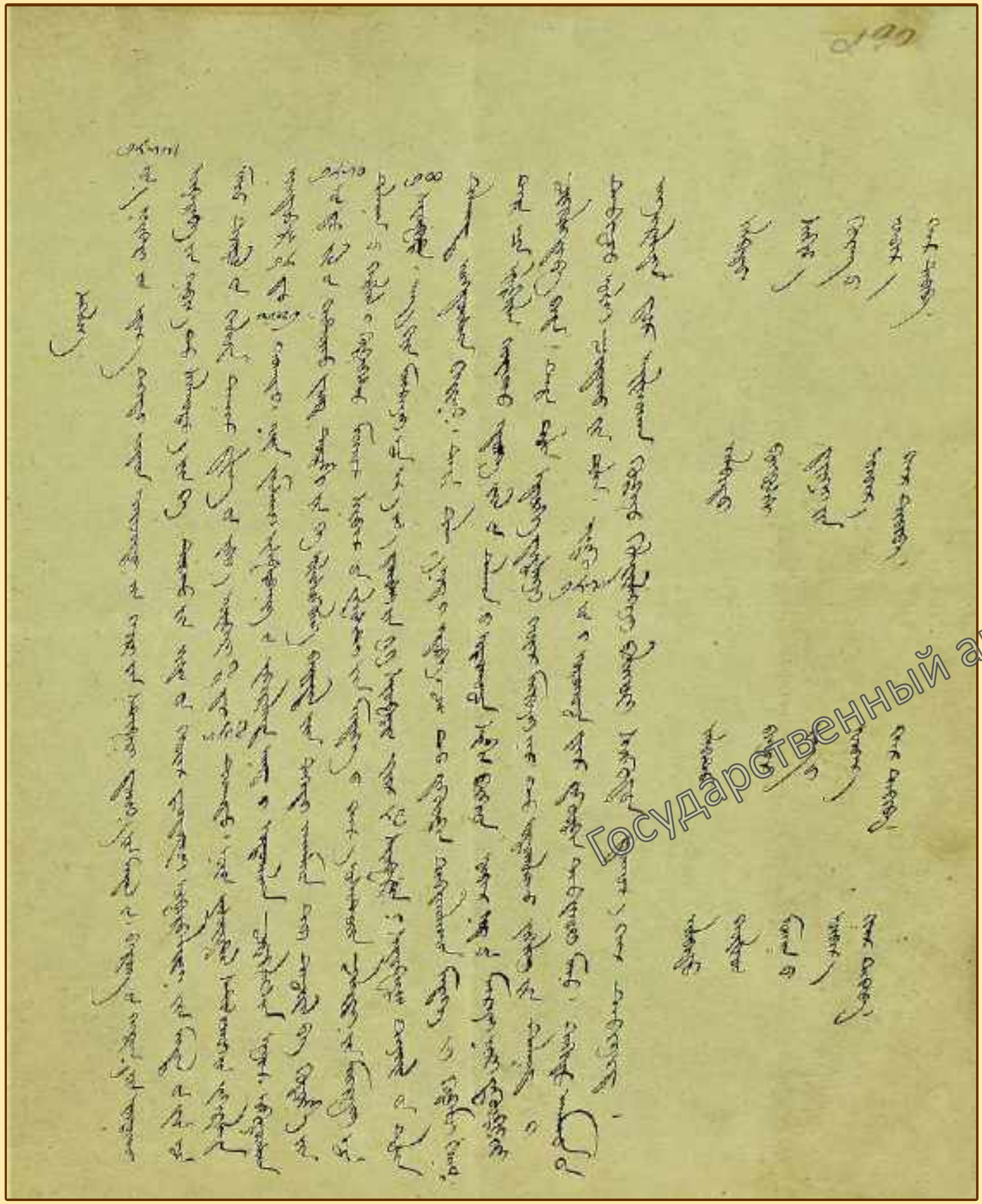

№ 16

Согласие на выделение излишков хлеба для двух родовых управлений Барун-Харганатской инородной управы Хоринской Степной думы в устье рек Сулхары и Тугнуя с просьбой о дозволении оказать помощь в следующем 1854 году

1853 г.

Сагласа (согласие)

1853 оной ноябриин үдэртэ Дээдэ-Үдын уездүйн Хориин степной дүүмын мэдэлэй Барүүн(ай) Харганын инородной үпрабын хабаата Сулхарын ба Түгнын адагай хоёр родовой үпраблеэниин мэдэлэй зонһоо манай түрэлэй гулваа Тагар Дэлэгэй захяа январи 17-до 567 тоото ноён заседател Стосохойн захиралта огтобри 18-да 2221 тоото ноён зэмсхой испрабнигэй захиралтануудые оруулан шэглэhэн ушар үнгэрhэн 1850 ондо жэлэй хатуу хэд түранхын ба үлэсхэлэн байдалаа дээдэ ахамадта тэжээл ба хүрэнгын талханай хэрэглэлыс хүргөө hаа <хүргэхэдэ> Мухар-Шэбэрэй волостиин мэдээнэй Хара-Yhатын селеэниин мангажинhаа 100 шедпүртэ, Анаагай мангажинhаа үрэ эмэ дүүшын 11 шедпэригээр 89 шедпэртэ, 5 шедпэриг тэжээлэй тула талхан үгтэhэн байна. Тэрэ талхануудые мүнөө сагта дүүргэн табюулаад, мэдээ хүргэнэ гэнэ. Тэрээнhээ элирхэйлэн гуйха, мүнөө жэлэй талханай ургаса hэнгэн байгаад, өөрнүүдэй мангажиинарые дүүргэхые шэглэдэбэбди. Тэрэ тула мүнөө дурсагша хоёр мангажинарта оруулха зээлиин талхадые табижа шадахагүйн тула, ерэхэ 1854 оной ургасаар дүүргэн табихыемнай дээдэ ахамадай анжаралтада айладхан хүргэжэ хүлеэлгэжэ болохые hүгэдэн, доро табигшад:

Албата Сахьяа Хүрэнэй өөрөө гар табиба.

Албата Бүнбүүшхэ Диинзын? өөрөө гар табиба.

Албата Банзар Зангай өөрөө гар табиба.

Албата Хойлог Мухаанай өөрөө гар табиба

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.290. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

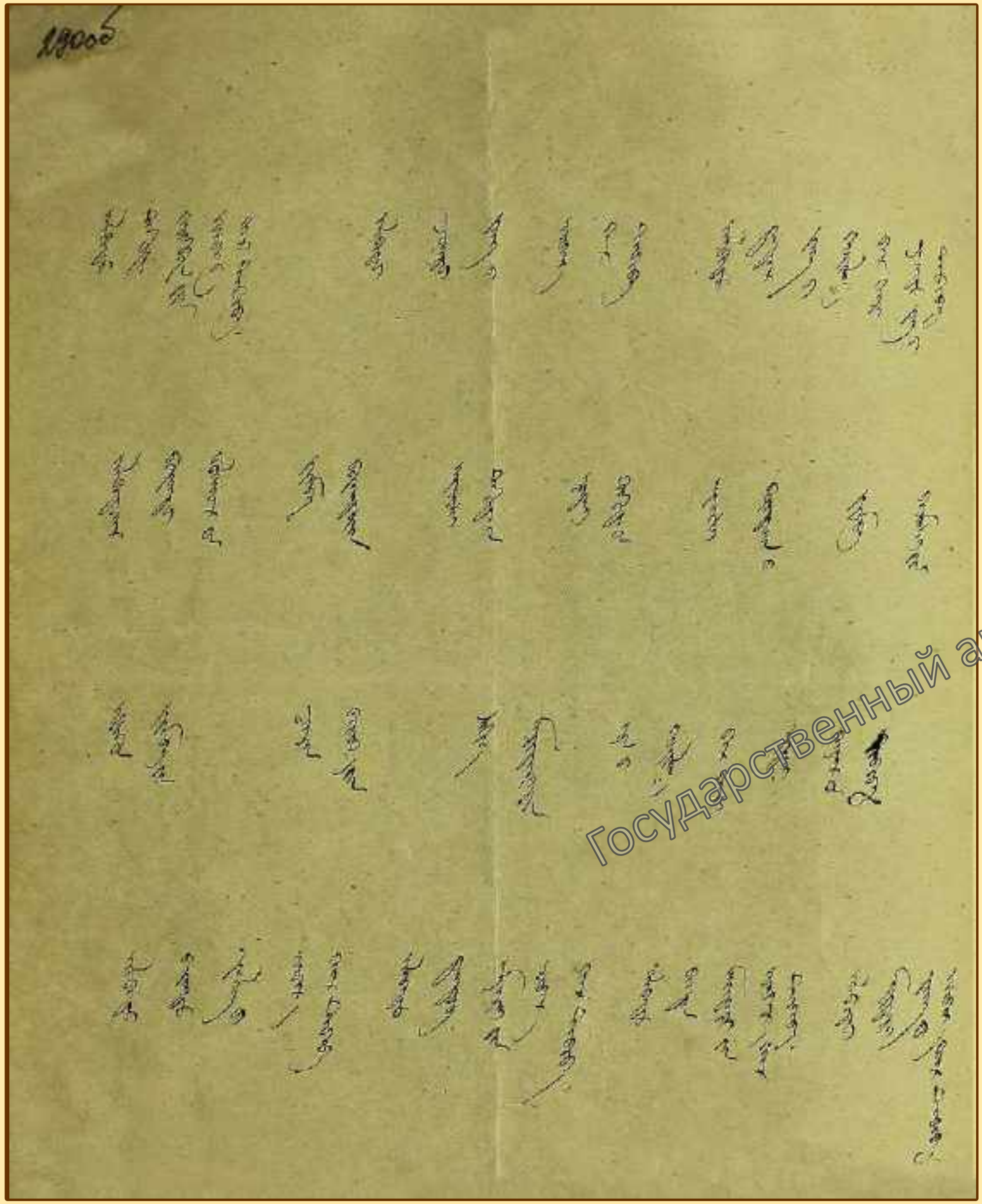

Продолжение документа № 16

Албата Түгэд Гомбын өөрөө гар табиба. Албата Согто Зангай өөрөө гар табиба. Албата Дандар Зангай, гуйлгаар гарые Согто Зангай табиба.

Албатанар Буянта Булгарай, Жамба Буянтын, Аюуша Түгэдэй, Эрдэни Түгэдэй, Аюуша Бойтогой, Жэмбэ Бадмашын?,

Үбгэн Жэмбын, Цэрэн Бадмын, Сахьяа Майдарийн, эдэнэй гуйлгаар гарые Эрдэни Банзарай табиба.

Албата Баянда Зэлэгэй? өөрөө гар табиба. Албата Дондог Намсарайн өөрөө гар табиба. Албата Бандан Майдарийн өөрөө гар табиба. Албата Майдари Зангай өөрөө гар табиба.

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.190 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

Вернуться к перечню

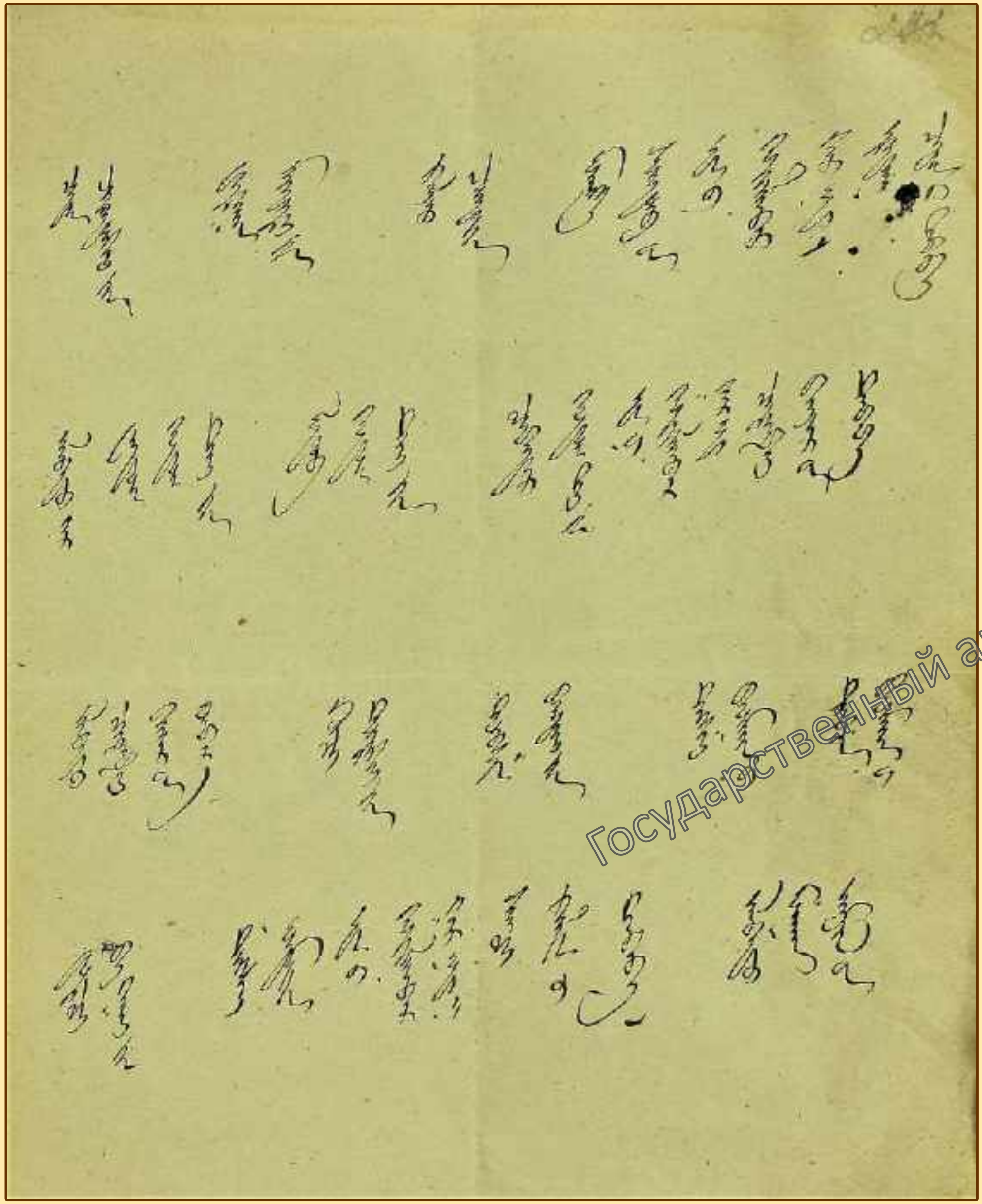

Продолжение документа № 16

Цэдэн Цэрэндашын, Дураан? Майдарнин, Гэлзуу Согтын, Мүнхэ Сүндэбэй, эдэнэй гүйлгаар гарнуудые Эрдэни Цэдэнэй табиба.
Албатанар Вантуг? Хотогтойн, Лүдэб Хотогтойн, Цэбэгтар Хотогтойн, эдэнэй гүйлгаар гарнуудые Цэрэнпэй Банзарай табиба.
Албата Цэрэнпэй Банзарай өөрөө. Хүжэ Түрэхэйн, Түбшин Бандайн, Тэгшэ Бадмаханай, Түгэд Бадмаханай, Доржо Баагайн, Тэгшэ Номтын, эдэнэй гүйлгаар гарнуудыень Санжи Гэлинэй табиба.
Албата Мухаан Намжилай

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.101. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия

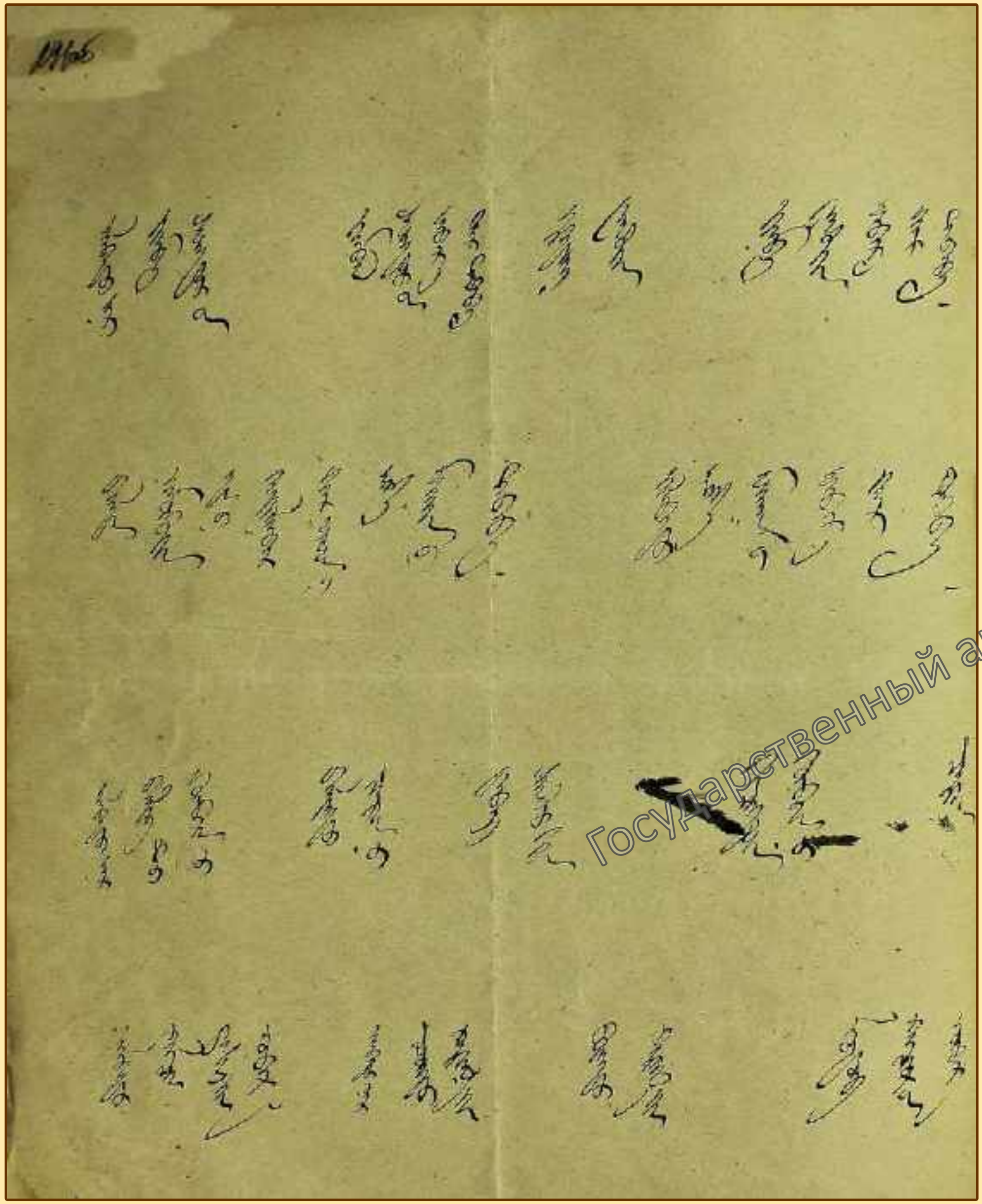

Продолжение документа № 16

Албатанар Жэмбэ Шойдорой, Жамбал Шойдорой өөрөө гар табиба. Эрдэни Вамбын, Жэмбэ Вамбын өөрөө гар табиба.
Балдан Нэмүүтэй, эдэнэй гуйлгаар гарнуудыснь Энхэ Мухаанай табиба. Албата Энхэ Мухаанай өөрөө гар табиба.
Албатанар Бэлигтэ Хүбүүнэй, Бэлигтэ Цэрэнэй, Дабаа Самбуугай, Хэшэгтэн Хүбүүнэй, Цэрэн ...
Албата Галсан Дашын өөрөө. Албатанар Согто Гармын, Буянта Гармын, Лүдэб Ганжуурай өөрөө

ГАРБ. Ф.451. Оп.1. Д.5. Л.91 об. Рукопись на монгольской письменности. Перевод Ж.Б. Бадагарова

Государственный архив Республики Бурятия